296

HANS BIRCH DAHLERUP

MIT LIVS BEGIVENHEDER

BLOKADEN AF VENEDIG 1849

UDGIVET AF HANS SØNNESØN

JOOST DAHLERUP

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCXI

3.25

296

HANS BIRCH DAHLERUP

MIT LIVS BEGIVENHEDER

BLOKADEN AF VENEDIG 1849

HANS BIRCH DAHLERUP

MIT LIVS BEGIVENHEDER

BLOKADEN AF VENEDIG 1849

UDGIVET AF HANS SØNNESØN

JOOST DAHLERUP

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCXI

D
352
.8
D3A3
1908
v.3

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

Den 22de Februar 1849, fik jeg imellem Kl. 2 og 3 et Brev fra Marineminister *Zahrtmann*, om at komme til ham uopholdelig.

Jeg gik strax ind til Staden; det sneede stærkt og var et stygt Føre. Jeg traf ham i Ministeriet paa Gammelholm. Han gik øieblikkelig til Sagen, meddelende mig, at Østerrig havde begiært en ældre Søofficier fra Danmark til at overtage Commandoen af dettes Marine; der var ankommen hertil en Grev *Károlyi* i denne specielle Sendelse; saavel Kongen som Statsraadet havde eenstemmig fæstet Øinene paa mig som den, der i enhver Henseende var den meest, om ikke den eeneste, hertil skikkede Officier i Marinen. Det var anseet af megen Vigtighed for Danmark at imødekomme Østerrig i dette Forlangende; det vilde være en offentlig Manifestation af Østerrigs Helden til os, og saaledes give Danmarks Sag en Støtte imod det øvrige Tydskland. Posten, der tilbødes mig, var glimrende: Overcommandant for Marinen med Viceadmirals Rang, Gehalt ti à tolv Tusind Gylden. Han opfordrede mig nu i Regieringens Navn til at erklære mig, om jeg vilde modtage Posten.

Mit Svar var: at jeg i min Alder og med Hensyn til, saavel min Stilling i Danmark som mine Familieforhold, ikke kunde føle nogen Lyst til at forlade mit Fædreland og overtage en vistnok glimrende, men tillige meget vanskelig og slibrig Post. Zahrtmann gientog Vigtigheden for Danmarks Sag, Manglen paa andre Officierer, der, for Sprogkundskaber idetmindste, vare skikkede til Posten o. a. m. samt endte med:

— Gaae derhen maae Du i ethvert Tilfælde! Finder Du, at Du ikke kan udrette Noget, som Forholdene findes, staaer det Dig jo altid frit for at vende tilbage. Han gav mig en kort Oversigt af de Begivenheder, der havde fundet Sted ved Opstanden i Venedig, hvorved Marinen var bleven opløst, en Deel af Skibene forblevne i Oprørernes Hænder, de fleste Officierer faldne fra o. s. v., og endte atter med de anførte Ord:

— Gaae maae Du i ethvert Tilfælde!

Jeg svarede, efter at jeg havde bemærket, at jeg maatte idetmindste have en Dags Tid til at betænke mig, hvilket blev afslaaet paa Grund af de trængende Omstændigheder, der endog krævede min umiddelbare Afreise allerede næste Dag, at, da det efter hans Udtryk jo saaledes var en reen Tienestemission, saa kunde der fra min Side ikke giøres Indvendinger, jeg var rede til at gaae, naar det forlangtes.

Det paalagdes mig at holde det Hele hemmeligt, næste Middag Kl. 12 skulde jeg møde hos den østerrigske Minister Baron *Vrints*, hvor jeg vilde træffe sammen med Grev Károlyi, af hvem jeg vilde erholde nærmere Oplysning om Forholdene, imidlertid vilde Marineministeriet varetage det øvrige Fornødne, hvoriblandt, at jeg her erholdt Afsked af Tienesten, imod et Reverstilsagn af Kongen, om Reservation af min Plads i den danske Marine.

Da jeg kom hiem, meddelte jeg min Familie, at jeg den næste Dag muligt kom til at reise, og det bestemtes, at mit Tøi om Natten skulde vadskes og holdes beredt til Indpakning den følgende Morgen. Efter Middagsbordet betroede jeg min Søn Hemmeligheden til hans store Forbauselse og Glæde. Om Aftenen var jeg hos Oberst *Fibiger* samlet med vort sædvanlige Spillepartie, da jeg blev kaldt hiem, det var Skrædderen, som var hentet for at tage Maal af mig til en Uniformsfrakke, han skulde levere færdig til næste Eftermiddag. Paa denne Tid vare naturligviis Alle spændte ved enhver Ting, der bebudede noget Nyt, og vare meget nysgierrige.

Dagen derpaa tog jeg i Uniform ind til den østerrigske Mini-

ster. Vi maatte vente til Kl. 1 før Károlyi kom. Han giorde neppe en Undskyldning for at have ladet os vente, og efter en kort Samtale, hvoraf jeg ikke vandt større Kundskab, end jeg alt havde, gik jeg til Marineministeriet. Zahrtmann lod mig nu vide, at der vilde blive mig givet en otte Dages Tid til at berede mig til Afreisen, og at jeg iøvrigt snart skulde høre videre fra ham. Jeg gik hiem, og da jeg alt i Byen havde truffet Flere, der vidste om min Bestemmelse, giorde jeg selv ikke længer nogen Hemmelighed deraf.

Om Eftermiddagen fik jeg Brev fra Zahrtmann, at han havde truffet fornøden Aftale med Vrints og Károlyi, efter hvilken jeg skulde indgive min Ansøgning om Afsked her o. s. v. Dette giorde jeg og traf nu iøvrigt fornødne Forholdsregler for min Familie, som indtil videre skulde forblive boende i Danmark. Fandt jeg ved min Ankomst til Østerrig, at mit Ophold der vilde blive af nogen Varighed, skulde der holdes Auction over mit Bohave, min Datter *Ida* confirmeres, og hun med Huusbestyrerinden, Frøken *Berg*, komme over til mig til Efteraaret, hvilket Alt nærmere skulde afgiøres.

En Secretair fandt jeg nødvendig for mig til Hielp ved Correspondancen i det tydske Sprog, Oversættelser fra det danske o. s. v., jeg giorde derfor strax nogle Skridt for at finde et passende ungt Menneske at tage med, ligeledes søgte jeg en paalidelig Tiener. Til Zahrtmann havde jeg sagt, at et Forskud af et halvt Aars Gage maatte jeg begiære til min Families Underhold i den første Tid, da jeg jo ikke vidste, naar jeg blev istand til at remittere dem Noget fra Østerrig. Senere blev det saaledes afgiort, at jeg erholdt tolv Hundrede Rbd. som en Don gratuit.

Om Løverdagen skulde jeg træffe Károlyi i *Hôtel Phoenix*, hvor han logerede. Jeg kom til den fastsatte Tid, Kl. 11, men traf ham ei, og tre, fire Gange endnu gik jeg forgiæves, saa at Klokken blev tre, før jeg traf ham. I den Samtale, jeg nu havde med ham, stræbte jeg at faa et klarere Blik i Marinens Tilstand og Krigsforholdene. Han var meget lidt meddeelsom, og jeg maatte plukke Alt ud af ham. Af hvad jeg saaledes erfarede,

forudsaae jeg, at min Stilling vilde blive vanskelig nok, dertil, at jeg maatte forlade mine Børn netop i den Alder, da et aarvaagent Tilsyn med dem var vigtigere end til nogen anden Tid — begge skulde forlade Skolen i Sommerens Løb, *Hans* for at blive Student og Ida for at confirmeres — saa kunde jeg ikke andet end føle, at det var et ikke ringe Offer, jeg bragte mit Fædreland og Østerrig tillige. Den store Hast, man i Førstningen foregav at have med min Afreise, tabte sig heldigviis, saaledes at jeg erholdt god Tid til at berede mig til Reisen.

Om Søndagen, den 25de, havde jeg alle mine Slægtninge til stort Middagsselskab hos mig. Det var et virkelig brillant Maaltid, hvad Anretning, Vine etc. angaaer; jeg havde tilfældig, en Maaned eller meer i Forveien, kiøbt et stort Daadyr, som nu her kom vel tilpas. Der herskede den kiærligste og muntreste Stemning, og efter Bordet skrev *Bang* et meget smukt Afskedsdigt, som paa Stedet forsynedes med alle Tilstedeværendes Underskrift og overraktes mig.

Dagen derpaa, Mandagen den 26de, flyttede jeg ind i Hôtel Phoenix, for at være nærmere ved Haanden den øvrige Tid, den jeg nu benyttede til at samle, deels Kundskab om Forholdene i Østerrig, studere Farvandets Beskaffenhed i Adriaterhavet og omkring Venedig, deels forsyne mig med saadanne Skrifter, Tegninger og Modeller, som kunde være mig til Nytte ved Reorganiseringen af Marinen. Af den meget ufuldstændige, forvirrede og stedse ubestemte Forklaring, jeg kunde erholde af Károlyi, til hvem baade Zahrtmann og Vrints stedse henviiste mig, syntes det, at man ønskede flere Officierer, ældre nemlig, samt Skibsbyggere og Søartillerister.

Efter at Károlyi var reist, hvilket var omtrent otte Dage før mig, opfordrede Marineministeren mig til at vælge, hvem og hvormange jeg vilde af et Antal navngivne Officierer, dem han da vilde paalægge at indgive Ansøgning om at træde i østerrigsk Tieneste; men da jeg ingensomhelst Bemyndigelse hertil havde, afslog jeg at indlade mig derpaa. Saavel dette som hvad der angik min Ansættelse blev ganske imellem den danske

og den østerrigske Regierings Agenter, og jeg har siden faaet Grund til at antage, at det dreves med megen Overfladiskhed. Selv engagerede jeg en ung Skibsbygger, *Bonnesen*, og en Formand, for at kunne strax bygge Kanonbaade, dem jeg ansaae absolut nødvendige ved Angreb paa Lagunerne. Til Privatsecretair engagerede jeg en ung Herr *Brandis*, Søn af den afdøde Conferentsraad og Livlæge. En Tiener ved Navn *Nielsen* blev antaget. Lønnen for den Første var sex, for den Anden tre Hundrede Rbd.

Min Ansøgning om Afsked blev mig bevilget i et foreløbigt kongeligt Rescript, hvormed fulgte det kongelige Tilsagn om reserveret Nummer ved Atterindtrædelse i Marinen. Jeg fik, uden selv at have begiært det, Tilladelse til at bære Uniform og føre Titel af Contreadmiral i Udlandet, og havde som saadan at melde mig ved min Ankomst til Østerrig. Med Károlyi var det aftalt, at jeg skulde gaae til Hamborg for at træffe sammen med Marschal *Marmont*, Hertug af Ragusa, hos hvem jeg kunde faae nærmere Underretning om Localforholdene i Venedig og deraf flydende mulige Vink til Angrebsplan. En Don gratuit af tolv Hundrede Rbd. blev mig udbetalt.

Jeg havde Afskedsaudients hos Kongen, han sagde mig ingen Artighed, eiheller gav han mig, hvad man havde ventet, Commandeurkorset af Dannebrog, hvorimod dette Kors blev tildeelt den danske Generalconsul *Renner v. Østerreicher* i Triest, og jeg anmodet om at overbringe ham det.

Sandelig, det var liden Løn for en næsten halvtredsaarig Tieneste, for det vigtige Lovarbeide, jeg havde udført, jeg kan vel sige, at Arbeidet var mit, og for de mange andre betydelige Commissionsarbeider, jeg havde til forskiellige Tider været overdraget: liden Løn ved min Afsked, og liden Anbefaling ved Indtrædelsen i en fremmed Magts Tieneste, og dertil — hvor plumpt at lade mig være Overbringer af det Naadesbeviis, man forholdt mig, til en Anden paa samme Sted, hvor jeg skulde træde op i en høi og vanskelig Stilling!

Endelig var Dagen kommen, Afskedsvisiterne vare giorte,

Intet forsømt eller glemt, og den 8de Marts gik jeg med Brandis og min Tiener ombord paa Dampskibet *Malmö* for at gaae til Lübeck. Veiret var koldt og raat, med Kulde, Snee og stærke Vindbyger. Næste Morgen Kl. 9 landede vi i Lübeck, hvor vi opholdt os nogle Timer for at tage Vogn til Oldeslohe og videre til Hamborg. Medens vi vare der, ankom tre, fire Herrer fra Holsteen. Opvarteren sagde mig, at det var en Commission, der efter Frankfurter-Parliamentets Ordre bereiste Søstæderne, for at finde en bequem Krigshavn til den tydske Flaade. En af Disse var Rigsadmiralen *Kudriaffsky*, der Aaret iforveien, som „Schiffscapitän", havde commanderet den østerrigske Eskadre imod Piemontesernes Admiral, *Albini*, og derved just ikke havde høstet Laurbær, hvorefter han, med Regieringens Tilladelse, var traadt over i det tydske Riges Marine og var bleven afløst i Commandoen af den tidligere pensionerede Contreadmiral, *Sardeau*, som nu skulde afløses af mig.

Da han nogen Tid efter traadte ind i Stuen, saae jeg tydelig, at han vidste, hvem jeg var, og at han, skiøndt med yderst stiaalne Blik, nysgierrig betragtede mig. Det var en lille, fiintbygget smuk Mand af orientalsk Udseende, med smaa ziirlige Knebelsbarter og kun lidet af Sømanden i Holdning og Væsen.

Om Aftenen Kl. 6 kom vi til Hamborg, hvor vi toge Quarteer i *Streits Hôtel*. Her lod det til, at man havde ventet min Ankomst. Man titulerede mig Excellence og sendte strax Melding til Grev *Esterházy* om min Nærværelse. Denne Esterházy, Fætter til Károlyi, havde været Minister i Stockholm, hvor han paadrog sig en Forkølelse, der bragte ham en Guulsot og siden Vattersot, som nødte ham til at søge et andet Clima. Han reiste til Hamborg, hvor Moderen, en Enke, der i mange Aar havde levet med Marmont, kom til ham fra Venedig, netop da Revolutionen udbrød. Greven kom strax til mig og viiste mig megen Artighed. Károlyi havde forberedt ham paa mit Komme, og det blev nu aftalt, at jeg, næste Formiddag Kl. 11, skulde besøge den gamle Marmont. Denne Grev Esterházy var en

overordentlig smuk ung Mand paa omtrent fem og tyve Aar; efter Udseendet var han nu fuldkommen restitueret.

I Marmont fandt jeg en livlig, meget artig og snaksom Franskmand, endnu fuldkommen rørig og med et indtagende Ydre. Han var tilligemed Grevinden flygtet fra Venedig ved Revolutionen. Hvad jeg af ham lærte, var af ingen videre Værd; ikke Andet end, hvad Kaartet viiste mig, men han theoretiserede gierne og holdt af at stille sine Kundskaber til Skue. Han indbød mig til Middag i Grevindens Navn, og til den bestemte Tid indfandt jeg mig hos hende, i hvem jeg fandt en Dame, ligemeget indtagende ved sin sieldne Skiønhed som ved det naturligste, mildeste Væsen, Fiinhed, Blidhed og Hiertelighed. Maaltidet var elegant og Opvartning, Logis, Alt, pragtfuldt og med Smag. Selskabet bestod i Grevinden, Marmont, den unge Greve og mig.

Den næste Morgen Kl. 8 reiste jeg paa Jernbanen til Berlin, hvor jeg ankom Kl. 4 om Eftermiddagen, og tog ind i Hôtellet *Zum Kronprintzen*, recommanderet mig som et godt Værtshuus af anden Rang.

I Berlin opholdt jeg mig kun de faa Timer til Banetogets Afgang og fik saaledes kun meget lidt seet mig om. Kl. 12 Midnat fortsattes Reisen til Breslau, hvor vi ankom Kl. 11 den næste Formiddag. Da vi vare meget forkomne af Kulde, forblev jeg Natten over i Breslau, i et maadeligt Hôtel, skiøndt det var stort nok og regnedes for et af de bedste, *Zedliz Hôtel* nemlig. Vi gik omkring i Byen, der har flere meget mærkelige gamle Bygninger, hvoriblandt Raadhuset især. Ogsaa findes der nye Quarterer med særdeles smukke Huse, og om Sommeren maae der være mange skiønne Spadseregange langs Floden. En prægtig ny Kaserne eller Arsenal var under Bygning og næsten færdig; den var bygt i en ganske eiendommelig Stiil og syntes at skulle tiene til Kastel for at holde de urolige Indbyggere i Tømme.

Medens vi vare der, herskede der stor Giæring blandt Indbyggerne, og om Morgenen havde der fundet et Opløb Sted.

Store Flokke stode paa Gaderne og stak Hovederne sammen, og da Brandis bar Uniformsfrakke og en af de ved den danske Armée indførte østerrigske Huer, tildrog han sig Folks Opmærksomhed i en foruroligende Grad. Da han kom ud fra en Vexelerer paa Torvet, hvor han vexlede nogle Guldmønter, medens jeg udenfor ventede paa ham, kom der pludselig to Personer ud fra en Flok, der længe havde betragtet os, og gik hen til ham, spørgende ham, om vi vare Østerrigere, hvortil han svarede Nei, vi vare Nordmænd. Vi fik da at vide, at man havde antaget os for Flygtninge fra *Kremsier*, hvor det forsamlede østerrigske Parliament var bleven opløst og flere af Medlemmerne arresterede, andre flygtede for at undgaae samme Skiæbne.

Den 13de, Kl. 2 om Eftermiddagen, fortsattes Reisen. I *Oderberg*, Grændsetoldstedet, havde jeg Bryderie med Toldvæsenet; man giorde Indsigelse mod mine Bøger, mine Epauletter og andre Ting, og for et halvt Pund Røgtobak maatte jeg erlægge to Gylden i Told. Da jeg ankom til *Prerau*, skulde jeg erkyndige mig, om Fyrst *Schwarzenberg* var i Olmütz, dette var Aftalen med Vrints og Károlyi. Fyrsten var reist til Wien samme Middag. Jeg maatte her vente en stor Deel af Natten paa Wienertoget. Værtshuset var usselt, og der var Intet uden et Par Træstole at strække sig paa. Polske Jøder og Bønder giorde os Selskab i Stuen. Omsider kom Toget, og vi gik nu med det videre til Olmütz, hvor vi ankom Kl. 6 om Morgenen.

Det var en klar Frostdag, med sikkert ti à tolv Graders Kulde. Vi kiørte med vore Kofferter ind i Staden i en Droske, men forgiæves søgte vi at finde Logis, vi kiørte og vandrede fra Huus til Huus; vi henvendte os paa Politiekammeret og til Pladscommandanten, Alt forgiæves. Der var faa eller ingen Hôteller i Staden, da den under almindelige Forhold kun lidet besøgtes af Reisende; nu var, paa Grund af Keiserens Ophold her, al Plads optagen, og mange Reisende maatte hiælpe sig med saadant Logis, som de kunde finde hos Borgere, der havde et Værelse tilovers. Efter at vi i henved to Timer havde vandret om,

forfrosne af den strenge Nattekulde og en skarp Blæst, standsede vi fortvivlede udenfor et Værtshuus, hvor vi alt før vare blevne afviiste, da Værten forbarmede sig over os og bød os ind i sin Stue, til han muligen siden kunde indrømme os et lille Kammer. Vi tilbragte her et Par Timers Tid i det store almindelige Giæsteværelse, der endnu var i Uorden fra den foregaaende Dags Brug.

Værtens Børn kom nøgne ind fra Sengen og bleve en efter en vadskede, kæmmede og paaklædte. Vore Kofferter stode omkring paa Gulvet. Bønder kom ind og fik deres Morgensnaps ved Skienken. En Person, efter Udseendet en Literatus, kom ind, fortsættende sin Paaklædning, som om han var jaget ud af Sengen, og medens han redte sit Haar, vadskede sig og bandt sit Halstørklæde, udgiød han sin bittre Galde over, at man fordrev ham fra sit Værelse. Den spagfærdige Vært svarede nu og da med en Undskyldning; en aldrende Mand, som drak sin Kaffe ved et Bord henne ved Vinduet og tituleredes Herr Hauptmann, blev ofte appelleret til af begge Parter. Literaten blev heftigere og heftigere, foer om i Stuen, børstede sin Vest, saa sin Kiole, saa trækkende sine Støvler paa og gebærdende sig som en gal Mand; da traadte Huusmoderen, Værtinden, ind i Stuen og optog Kampen i Mandens Sted.

Gaaende om fra den ene Dragkiste eller Commode til den anden, trækkende Skuffer ud og smældende dem til igien, lod hun Tungen saaledes løbe og gav den ulykkelige Literatus saa mange Snærter, saa mange Stikpiller om Avisskrivere, Oprørsprædikanter, Judenfresser, pengeløse og forsultne Bladredakteurer o. s. v., at han næsten grædende appellerede til hendes Barmhiertighed og omsider ganske fortvivlet rømmede Marken, idet han pathetisk klagede over hendes og Mandens Utaknemmelighed. I al denne Strid og Ulykke vare vi stakkels Reisende den uskyldige Aarsag, og efter nogen Tids Forløb bleve vi satte i Besiddelse af Stridens Gienstand, et lille, fattigt nok udstyret Kammer med to Senge i, hvor jeg strax gik i Værk med at giøre mit Toilette og iføre mig den danske Uniform, Frakke

uden Epauletter — den nylig i Danmark indførte Daglig- eller Campagneuniform — for at tage til Slottet og giøre Melding om min Ankomst. Saavel Værten som den gamle pensionerede Hauptmann, der lod til at giælde for en stor Mand i Huset, havde forgiæves prøvet paa at lokke ud af os, hvem vi vare og hvorfra vi kom:

— Vigtig Mission? Fra Petersborg formodentlig? Aa! Forstaaer det!

Da jeg omsider kom ned i Uniform, med min lille Daggert ved Siden og Ordener paa Brystet, stode alle Husets Beboere i Dørene for at betragte mig, og Værten ledsagede mig til den meget smukke og splinternye Kareth, han havde forskaffet mig at kiøre i til Slottet.

Keiseren residerede i det erkebiskoppelige Pallads, rettere Slot eller *„Burg"*, som de større Slotte, og fortrinsviis de keiserlige, nævnes. Det var meget stort og prægtigt, i alle Henseender en værdig Residents for Keiseren: Vagter udvendig, Garder og Drabantvagter i det Indre, glimrende Uniformer. Med Károlyi var den Aftale truffet, at han skulde møde mig her i Olmütz for at introducere mig; men efter at have ladet Brandis forespørge sig ved Pladscommandoen og andre Steder, fandt jeg, at Ingen vidste Noget af Károlyi at sige. Jeg maatte altsaa fremstille mig selv. Hos Portneren erkyndigede jeg mig om Veien til Keiserens Generaladjutant, Grev *Grünne*, og steg efter Anviisning op ad de brede Marmortrapper, spørgende mig frem,. og kom saaledes, som det syntes, til Keiserens Gemakker, hvorfra man atter førte mig tilbage, da jeg i Nedstigningen hørte en Stemme raabe:

— Hvad er det, De giør? De viiser ham jo ind til Keiseren! Og en Officier kom op ad Trapperne imod mig og tilkiendegav sig som Grev Grünne. Jeg sagde ham, hvem jeg var, og mit Ærinde. I en temmelig bydende og heftig Tone spurgte han mig:

— Og hvad vil De nu? De vil vel forestilles for Hans Majestæt? Godt! Jeg skal melde Dem for Hans Majestæt, og De

skal siden faa Besked i Deres Logis! Dermed gik jeg til min Vogn og kiørte hiem igien. Jeg havde neppe været hiemme i ti Minutter, før en Lakai kom med Befaling til mig, strax at indfinde mig paa Slottet til Audients hos Keiseren. Jeg satte mig altsaa i Vognen og kiørte tilbage.

Keiseren tog strax imod mig, gav mig Haanden og var meget naadig og venlig. Hans Ungdom uagtet, han var ikke fuldt nitten Aar gammel, laae der megen Alvor i hans Væsen, og hans Aasyn bar Præg af Intelligens og Aand. Hans hele Personlighed indtog mig. Samtalen varede ikke længe og dreiede sig om mindre vigtige Ting. Ved Bortgangen, i Forgemakket, modtog jeg Tilsigelse til Taffel Kl. 4. Til dette mødte jeg i dansk Contreadmiralsuniform med Epauletter og Kaarde. Ved Taffelet vare Keiserens Forældre, Erkehertug *Franz Carl* og Erkehertuginde *Sophie*. Jeg havde Plads ved Siden af Grev Grünne, der sad lige overfor Keiseren. Under Maaltidet meddelte Grev Grünne mig, at jeg efter Taffelet vilde erholde nærmere Ordre af Keiseren; med Krigsministeren, General *Cordon*, skulde jeg tale endnu den samme Aften, han laae syg der paa Slottet.

Taffelet varede ikke længe, og da vi traadte ind i det tilstødende Gemak, kom begge Keiserens Forældre efter hinanden til mig og underholdt sig i nogen Tid med mig, Erkehertuginden især, meest om de politiske Begivenheder og Forhold. Siden kom Keiseren til mig og gav mig Forholdsordrer. Jeg skulde reise samme Nat til Wien og vilde der, af Fyrst Schwarzenberg, modtage al fornøden Underretning min Stilling vedkommende, han, Keiseren, satte sin Liid til mig og gav mig frie Hænder til Reorganisationen af Marinen.

Siden gik jeg til Krigsministeren, der laae syg af rheumatisk Feber, men var dog saa vel, at han kunde tale med mig. Det var kun en Gientagelse af, hvad jeg allerede havde hørt om Marinens Tilstand; ogsaa han endte med at sige, at jeg skulde have frie Hænder, hvortil jeg svarede ham ligefrem, at dette ogsaa var nødvendigt, og at jeg kun derved kunde giøre mig Haab om at være til Nytte. Jeg veed ei, om en Sprogfeil eller

Udtryksmaaden gav Anledning til Misforstaaelse, men denne min aabenhiertige Erklæring bragte ham til at studse synligen. Jeg forlod ham nu og vendte tilbage til Værtshuset, og hermed var da den første Introduction, der altid vækker nogen Spænding og Ængstelighed, forbi, og jeg havde Grund til at troe, at Indtrykket af min første Optræden havde været gunstigt for mig. Alle vare komne mig imøde med en Artighed og Venlighed, som var mig særdeles behagelig og opmuntrende.

Efter at have omklædt mig i Civildragt til Reisen, kastede jeg mig paa Sengen for at udhvile lidt indtil Banetogets Afgang, Kl. 12 om Natten. Da jeg tog Afsked med Værten og hans Familie, kyssede Mand, Kone og en voxen Datter mig paa Haanden og titulerede mig Excellence, da de nu vare underrettede om den Stilling, jeg skulde indtage, og denne Ydmyghed, som jeg siden fandt var ganske almindelig Skik, forundrede mig. Da vi kom ud til Banegaarden, maatte vi vente en halv Times Tid. Det var en maaneklar Nat med streng Frost. Da jeg steg ud i Wien næste Morgen, saae jeg svære Iistapper hænge ned fra Locomotivet. Ved Ankomsten til Wien fandt vi *Florisdorfer-Broen* ødelagt af Iisgang, saa at vi maatte kiøre en lang Omvei, før vi kom ind i Staden til Hôtellet, *Stadt Frankfurt,* der var bleven mig recommanderet hiemmefra. Om Eftermiddagen kom Károlyi til mig. Han undskyldte sig paa en Maade, for ikke at have mødt mig i Olmütz efter Aftale, ved at sige, at han troede, jeg først vilde være kommen til Wien, og dog var det en udtrykkelig og bestemt Aftale; men jeg lærte snart, hvor lidt han og de fleste andre Herrer, jeg fik at giøre med, vare at stole paa. Det blev nu bestemt, at han den næste Dag skulde indføre mig hos Fyrst Schwarzenberg og Handelsministeren.

Min Introduction hos Schwarzenberg fandt Sted den 16de i det store Pallads, *Metternich* som *Haus- und Hofkanzler* — saaledes, troer jeg, var Premierministerens Titel før — havde beboet. Vi bleve begge indførte til ham i hans Arbeidscabinet, hvor vi fandt ham siddende ved Skrivebordet. Han var en mager

Mand med et skarpt Physiognomie, af Udseende sygelig og for tidlig ældet, hans Væsen var koldt og bydende, men meget slebent, som den fineste Hofmands. Samtalen var kort og ubetydelig. Da der ikke blev nævnt Noget angaaende min Ansættelse, de nærmere Betingelser, kort Intet, der gav mig mere Oplysning om min Stilling end det Lidet, jeg havde erfaret derom i Danmark, saa tog jeg Anledning før min Bortgang at sige, at jeg som Familiefader fandt det min Pligt at sikkre mine Børn for det Tilfælde, at jeg skulde falde i Krigen, og bad derfor om at maatte indgive en Begiæring herom til Regieringen. Dette bevilgede han, som det syntes mig, ikke med den bedste Grace.

Fra ham toge vi til Handelsministeren, *Bruck*, nylig Kiøbmand i Triest. Denne beboede ogsaa et eget prægtigt Pallads. I ham fandt jeg en dierv, practisk Charakteer. Han gik mere ind paa, hvad der var at giøre. Jeg maatte snarest mulig tage ned til Triest, giøre mig bekiendt med Marinens Tilstand og derefter komme tilbage for at rapportere og faae Alt angaaende den endelige Ansættelse, Overtagelse af Commandoen o. s. v., bragt i Orden. Der var en Aabenhed og Bestemthed i hans Væsen, som gefaldt mig, at der var endeel Skryden i Mandens Charakteer, en ikke ringe Grad af List og Kløgt samt Overmod og Herskesyge, opdagede jeg imidlertid meget snart efter denne første Sammenkomst. Han talede som den Mand, jeg meest skulde holde mig til. Ganske uden Sagkundskab forekom han mig ikke at være, og intet Under var det, da han havde været den styrende Directeur for det *Lloydske Dampskibsselskab*. Han bestilte mig til sig den næste Formiddag og yttrede overhovedet at ville see mig hver Dag og saa ofte som muligt, medens jeg var i Wien.

I Løbet af Dagen kom den danske Minister, Grev *Bille-Brahe*, til mig, ligeledes fik jeg Besøg af Herr *Erichsen*, Directeur for *Donau-Dampskibsselskabet*. Om Aftenen aflagde jeg Besøg hos Gouverneuren, General *Welden*, hos hvem jeg traf Finantsministeren, *Kraus*. Da denne snart forlod os, blev jeg ene med Welden i det store Gemak, der tog sig øde ud i den

svage Belysning af en eeneste Lampe paa et Bord ved Sophaen. En øde Høihed omgav ham, den almægtige Gouverneur af den nyerobrede Stad, i det prægtige Pallads, hvis Forhaller og Trapper vrimlede af Soldater og Ordonnantser, som Alt harmonerede med de mange Spor af Krigens Ødelæggelser, jeg havde seet ved Indkiørselen: Kugler og Granater i Murene, nedskudte Huse, en sammenstyrtet Kirke og andre Spor af en haardnakket Kamp. Welden udtrykte sig med meget lidt Skaansel om Marinen:

— Militairisk Aand og Disciplin var ødelagt i den, Theatere og Kaffehuse kunde Officiererne ikke undvære, derfor havde man modsat sig Flaadens Forlæggelse til *Pola*, som var den eeneste rette Krigshavn for Østerrig. Weldens Personlighed behagede mig; der laae Energie og Aabenhed i hans Væsen, han var høi af Vext, kraftig og stærk i Bygning, med Ansigtstræk og Væsen som en Englænder.

Fra ham kiørte jeg til Generalmajor, Baron *Langenau*, der tidligere var Chargé d'affaires i Kiøbenhavn, hvor han i mange Aar havde været ansat som Attaché ved Gesandtskabet. Han nævnte mig en vis Hofraad *Hoffmann* som den, der i Krigsministeriet forestod Marinens Affairer og derfor kunde give mig god Oplysning om Et og Andet, ogsaa en Oberst *Kellners* Bekiendtskab raadte han mig at giøre. Til disse to gik jeg næste Dag.

Oberst Kellner, der kort efter blev General og Adjutant hos Keiseren, var en ung Mand med et livligt og forekommende Væsen. Hoffmann var en slu, opblæst Contoirmand af den gamle Skole, han havde hidtil, som den der havde Referatet af Marinens Sager for Hofkrigsraadet og var den eeneste Sagkyndige, havt den afgiørende Stemme. Det var derfor at vente, at han strax vilde søge at imponere mig, og da jeg blandt Andet yttrede mig misbilligende om det hidtil bestaaende Provianteringssystem for Skibene, hvorved Kostpenge udbetaltes Mandskabet istedetfor Kosten in Natura, og denne indkiøbtes til ubestemte Tider og paa ubestemte Steder, eftersom Priserne fandtes billige, af

Mandskabet selv, dog under Tilsyn af en Officier, forsikkrede Herr Hoffmann mig, at dette System var langt at foretrække, for det i andre Mariner brugte, og i Østerrig ogsaa forhen bestaaende, hvilket kun gav Anledning til Underslæb og Tab for Statskassen. Det hialp Intet, at jeg viiste ham, hvor fordærveligt det var for Tienesten, han vidste i dette som i alt Andet bedre Besked.

Da Minister Bruck havde bestilt mig til sig Kl. 11 om Formiddagen, mødte jeg der til den bestemte Tid, men traf ham ikke hiemme, da det heed, han var taget ud for at overvære Grundsteensnedlæggelsen af en eller anden Bygning; men da jeg var bestilt til den Tid, bad man mig vente, han vilde upaatvivlelig strax komme. Jeg ventede nu i det store, prægtige Forgemak, hvor alle mulige Aviser og Tidsskrifter laae udbredte paa Bordene til Afbenyttelse. Klokken blev tolv, den blev et og endnu var han ei kommen. Presset som jeg var for Tid, da jeg endnu samme Aften skulde reise, blev jeg utaalmodig og sagde nogle Ord om at komme igien til en Person, der kom igiennem Værelset. Denne bad mig vente et Øieblik, han troede, Ministeren var tilstede; kort efter blev jeg indladt, og hverken giorde Ministeren nogen Undskyldning eller havde noget Nyt at sige mig, saa at jeg havde spildt denne lange Tid aldeles uden Nytte. Dette giorde mig lidt fortrydelig, og jeg drog deraf den Slutning, at Herr v. Bruck var ikke fri for at være en Skryder og Blære, det jeg siden fandt Bekræftelse paa, skiøndt hans Talenter vist nok vare i mange Retninger ualmindelige.

Af Directeur Erichsen viistes mig lige fra Begyndelsen den varmeste Deeltagelse. Han kom flere Gange til mig i Hôtellet, gav mig al den Underretning, han kunde, medgav mig flere Introductionsbreve til Triest, hvor han havde levet et Par Aar, og endelig raadte han mig, ikke at forsømme at begiære en vis Sum til min første Indretning — *Uebersiedelung* — samt Sikkerhed for Pension til mine Børn. Jeg skrev derfor en Begiering herom, stilet til „Regieringen", lydende paa fem Tusind Gylden i Uebersiedelungsgeld og fire Hundrede i Pension for

min Søn, til han havde fyldt det fem og tyvende Aar, for min Datter til hendes Død eller Ægteskab, i Tilfælde af min Død i keiserlig Tieneste, samt den min Rang reglementerede Pension, for det Tilfælde, at jeg i Krigen blev Invalid, med Frihed til at nyde den i mit Fædreland.

Den 17de, Kl. 7 Aften, reiste jeg, ledsaget af Brandis og min Tiener, fra Wien. Károlyi var afreist tidligere. En lille Strid, der let kunde havt ubehagelige Følger, havde jeg under Opholdet i Wien med min Secretair, Brandis. Jeg havde allerede giort den Opdagelse, at denne unge Mand var af en paastaaelig og noget stridig Charakteer; med megen Godmodighed af Naturen, syntes han at være et forkiælet Barn. Aftenen før havde han ført mig vild, saa at jeg gik om i Gaderne en halv Times Tid, inden vi fandt Hôtellet igien, fordi han vedblev med Paastaaelighed at ville føre mig en kortere Vei. Dette gav Anledning til en mild Advarsel fra mig, ikke at være saa paastaaelig en anden Gang. Den næste Aften skulde han opsætte en Skrivelse for mig, i hvilken jeg fandt Noget at udsætte mod en, som jeg troede, utydsk eller ugrammatikalsk Vending, den han med megen Heftighed stivt forsvarede. Nogen Tid efter kom han ind til mig og erklærede, han vilde reise hiem igien, han var fornærmet, jeg var saa vanskelig o. s. v.

Jeg giorde ham Forestillinger med største Mildhed, men Intet hialp, han erkiendte ikke sin Uret og paastod at ville vende tilbage. Efter at have betænkt mig Noget, sagde jeg ham, at om han vilde paadrage sig den Tort at forlade sin Tieneste i Utide, af en saa barnagtig Grund, vilde jeg ei tillade ham at paaføre mig Skammen af at lade ham gaae. Han *skulde* blive, *skulde* gaae med mig til Triest og, om han der, efter nogen Tids Prøve, fandt sin Stilling utaalelig, saa kunde vi jo altid nærmere komme overeens om Tilbagereisen. Hermed endte Striden, dog ikke uden megen Snakken fra hans Side, og siden var der Intet os imellem, som vi meer lærte hinanden at kiende. Han var ung og uerfaren, dertil noget sygelig og forkiælet.

Det var endnu Frostveir, og da vi kom til *Semmering*, laae

Sneen overalt paa Biergene. Det var en uforlignelig skiøn Vinternat, og Kiørslen over Bierget havde for mig noget uendelig Interessant ved sig: de utallige rundtom i Sneen glimtende Lys, der kom og svandt, for atter at viise sig ved de idelige Bøininger i Veien, den Mængde af Vogne, der krydsede eller fore hverandre forbi, med Reisende fra de kommende og gaaende Banetog paa begge Sider af Bierget, uhyre Fragtvogne med lange Forspand af sex, otte og ti Heste. Denne Bevægelse og det Liv midt om Natten, de dunkle Skikkelser, der fore forbi over den sneedækte Jord, den friske og styrkende Vinterluft og den stierneklare Himmel foroven, Alt foreenede sig for at spænde Livsgeisterne og sætte Sindet i den behageligste Stemning.

Det fattedes alligevel paa denne Reise ikke paa Scener, der vare skikkede til at vække Følelser af en anden Natur. Allevegne paa Banegaardene, ved *Gloggnitz, Mürrzuschlag, Bruck, Graz* etc., vare Rekrutter i Tusindviis forsamlede for at transporteres til Wien til Arméerne i Ungarn. Extratoge af en uhyre Længde fore os forbi med Soldater og Rekrutter eller lange Rækker af Kanoner, Munitionskasser og Rustvogne. Et ubehageligt, ja et ubeskriveligt Indtryk giorde det at see paa Banegaardene om Natten de uhyre Flokke af Mennesker, klædte paa de forskielligste Maader, nogle i gamle Soldaterkapper, andre indsvøbte i Tæpper, andre igien i vide Skindpeltse, enhver beskyttende sig imod Kulden, som han bedst kunde, nogle med Tørklæder om Hovedet, som om de vare saarede, opstillede og drevne som Dyr af en halv Snees vel monterede og bevæbnede Underofficierer, der tiltalte dem i Sprog, der vare mig uforstaaelige. Et sagte jamrende Hyl lød igiennem Mængden, idet den søvndrukken opstilledes i Række og førtes til Vognene, det lød i dæmpede Toner saa fortvivlet, saa vildt, næsten dyrisk fra disse dunkle Skikkelser, hvis Ansigter Mørket ei tillod os at skielne. Mig var det, som om en Flok Offerdyr førtes til Slagterbænken. Siden lærte jeg, at dette Hyl var ikke andet end en Nynnen af deres Nationalsange, hvis Musik er i høieste Grad umelodisk og ildeklingende.

Til *Cilli* kom vi omtrent Kl. 12 om Middagen, og da Fortsættelsen af Jernbanen Syd efter ikke før hen paa Aaret blev færdig, maatte vi tage Vogn til *Laibach*, hvor vi ankom Kl. 11 Aften. Da Frosten endnu vedblev, og vi følte os temmelig forkomne af Kulden, besluttede jeg at forblive Dagen over i Laibach, og først den 20de Kl. 6 om Morgenen fortsatte vi Reisen til Vogns til Triest, hvor vi ankom Kl. 4 om Eftermiddagen. Frostveiret fulgte os lige til *Optina*, nedenfor herskede Foraaret allerede, og Mandeltræet stod i fuldeste Blomster allevegne i Campagnerne, som vi passerede paa den henrivende Nedkiørsel til Staden.

Jeg tog ind i *Hôtel National*, hvor allerede Værelser vare holdte parate til mig, og neppe et Quarteer efter min Ankomst vare to Skildvagter satte udenfor Hôtellet, mig til Ære; Ordonnantser meldte sig til Tieneste, og Marineadjutanten, tilligemed det samlede Admiralitet, kom for at præsentere sig og byde mig Velkommen. I Wien havde jeg ladet mig sye Uniform og anskaffet Hat med Fiæder, Skiærf etc.; i en Hast iførte jeg mig den østerrigske Admiralsuniform og traadte ind til de forsamlede Herrer, som en for en bleve mig forestillede af Marineadjutanten, Baron *Lewartowsky*. De vare: Contreadmiral *Buratovich*, som var Overcommandantens *„ad latus"*, en Post, der i Østerrig var almindelig og paa Dansk kunde svare til *„Vice"* med Tilføielse; ved de fleste af disse høiere Embedsposter var der som oftest en saadan udnævnt ad latus, der ex officio vicarierede for Overembedsmanden i alle indtræffende Forfald, ofte ogsaa til Lettelse for denne expederede og underskrev de løbende mindre vigtige Sager. I Marinen, og jeg troer ogsaa i andre Bestyrelsesgrene, var denne Vicarius specielt udnævnt og ikke nødvendigviis den næste i Rang eller Anciennitet.

Denne Admiral Buratovich var en stor, svær Mand af et meget klodset og saavel physisk som aandelig svækket og slapt Udseende; han talte lidt Fransk og hakkede paa en forunderlig Maade med Tungen, naar han talte, saa at han rakte den ud, ligesom naar man fremviiser den for Lægen. Foruden ham var der Departementscheferne eller Referenterne: Overkrigscommissair *von Petrich*, en ret net Mand paa omtrent min Alder

med et Væsen, som dengang forekom mig affecteret, forskruet og anmassende; dernæst Overintendanten, *von Kürdinger*, der saae ud som en gammel Skoeflikker og havde et yderligt forknyt og frygtsomt Væsen; Kanzleidirecteur *Berthold*, en modbydelig, lavtkrybende Person; Stabsauditeur *Poosch;* Oberstlieutenant *Troesch*, Chef for Marineartilleriet og Oberstlieutenant Baron *Buday*, Chef for Marineinfanteriet.

Alle disse Herrer havde noget saa Forknyt og saa Uslebent tillige i deres Væsen, at jeg af deres Optræden ikke kunde faae det bedste Begreb om Marinen i det Hele. Selv Brandis frapperedes og sagde mig senere, da han havde giort Bekiendtskab med de fleste af Embedsmændene og Officiererne i Marinen, at han aldrig havde seet en saadan Samling af Caricaturer. Siden vænnede jeg mig til dem, og det Sære i deres Væsen, Holdning og Udtryksmaade forsvandt meer og meer; saaledes gaaer det vel med alle os fremmede nationale Eiendommeligheder, jeg er vel forekommet dem plump og grov.

Siden kom Károlyi med Hilsen fra Grev *Gyulay*, at jeg ikke maatte uleilige mig hen til ham; han vilde komme til mig senere hen paa Aftenen, naar jeg havde spiist og udhvilet efter Reisen. Her var en Begyndelse eller første Exempel paa den Fiinhed og Artighed, som man i Alt, hvad Etiquetten angaaer, virkelig maae indrømme den østerrigske Armée, ja, som den hele Embedsstand fra Fortiden excellerer i. Revolutionen havde vel hos Enkelte fremkaldt en vis republikansk Raahed, som imidlertid langt mere var Nordtydskerne eiendommelig.

Gyulay kom om Aftenen Kl. 8 ganske ene, tiltalte mig: — Mein verehrter Herr Kammerat! og var meget artig og fuldkommen fri og bekiendt i denne hans første Optræden. Han var en Mand af Middelhøide, maaskee lidt under, kraftig men flintbygget, og saae ud til at være fyrretyvé Aar gammel eller derover. Han var bleven omtalt for mig som en practisk dygtig Mand. Jeg var for kort Tid i nærmere Berøring med ham, til at jeg kan fælde nogen bestemt Dom om ham. Af Kundskaber syntes han ikke at besidde mange, og hvad hans practiske Dyg-

tighed angaaer, samt hans Charakteer, saa forekom den mig mere at ligne den, der tilhører de halvciviliserede Nationer. Hans Omgivelser beherskede ham, en egen bestemt Mening yttrede han aldrig i de korte, usammenhængende Svar, man fik; Conversation forstod han sig slet ikke paa; en vis Sluhed, dernæst Forfængelighed, Myndighed og Herskesyge vare Grundtrækkene i hans Charakteer. Garderet, som han almindeligviis var, fremskinnede der dog en soldaterisk, simpel Raahed i hans Væsen; uden Kundskaber, uden Fiinhed som Statsmand og uden nogen fremtrædende høiere Egenskab, var det sikkert kun hans Navn, hans Riigdom og mægtige Forbindelser som ungarsk Magnat, der forskaffede ham den Anseelse, han havde vundet.

Den næste Dag, den 21de, aflagde jeg Gyulay Besøg. De faa Officierer af Marinen, der vare tilstede, bleve mig forestillede. Jeg inspicerede forskiellige Magaziner, Kaserner, Contoirer og andre Localiteter, som temporairt vare tagne i Besiddelse til Marinens Brug, ligeledes lod jeg mig underrette om Tieneste- og Forretningsgangen. Om Aftenen giorde jeg den danske Generalconsul, Renner von Østerreicher, Besøg og fandt i ham og Kone meget venlige og behagelige Mennesker.

Den 22de om Middagen gik jeg med Dampskibet *Trieste*, under Ledsagelse af Károlyi og en Skibsbygningsdirecteur *Scheffer*, som denne havde engageret i Holland for den østerrigske Marine, til *Pola*, for at inspicere den derliggende Eskadre.

Dampskibet Trieste tilhørte det Lloydske Dampskibsselskab og var Aaret iforveien af den daværende Marineovercommandant, Feltmarschallieutenant *Martini*, leiet til Marinens Brug for den enorme Priis af omtrent to Hundrede Gylden daglig; Forbruget af Kul etc., Besætning og Reparation paa Skib og Maskine bestredes af Marinen, som endvidere havde forpligtet sig til ikke at anvende Skibet til Bugsering eller til noget Krigs- eller andet Brug, hvorved det var udsat for større Beskadigelser. Skibet havde kostet, troer jeg, halvfierds Tusind Gylden, et Aars Leie var altsaa tilstrækkelig til Capitalens Indfrielse, og

Marinen havde det i Leie omtrent et halvt Aar. Det var iøvrigt et fortræffeligt Skib, yderst hurtiggaaende, saa at det under fordeelagtige Omstændigheder giorde tolv Miles Fart og sædvanlig kun brugte fem Timer til den femten, sexten Miles Overfart til Venedig eller Pola. Kahytterne vare paa det Prægtigste decorerede, Væggene vare rundtom ziirede med Paneler, der bestode af de fortræffeligste Malerier paa Kobberplader, forestillende afvexlende Prospecter af Venedig og Blomstermalerier — det var her, jeg første Gang saae Arsenalet, Dogepalladset, Marcuskirken o. s. v. — det havde en Længde, der overgik meget Fregatten *Bellonas*. En Lieutenant *Littrow* af Marinen førte det, og det anvendtes naturligviis kun som Aviso, til Budskaber, Reiser, Transport af Tropper og lette Forraadsartikler.

Veiret var raat, med Regn og Slud — i Triest faldt Snee — saa at Istriens Kyst, som jeg siden, paa de mange Farter, jeg giorde forbi den, stedse fandt henrivende skiøn, ikke denne Gang var mig videre paafaldende. Vi ankom til Pola omtrent Kl. 5, og her laae Østerrigs Flaade under Commando af Contreadmiral Sourdeau, hvis Flag vaiede fra Fregatten Bellona. Strax da jeg var kommen til Ankers, kom Fregattencapitän Baron *Locella* ombord for at complimentere mig og undskyldte Admiralen, der laae syg. Locella var Chef af Fregatten *Venere* og den ældste af Skibscheferne. Den næste Formiddag blev bestemt til Inspection af Skibene, og Resten af Dagen benyttede jeg til at besee Byen og den saakaldte Arena, eller den skiønne Ruin af et romersk Theater, som fandtes her, og tilligemed nogle andre romerske Ruiner udgiorde den lille, forarmede Byes Stolthed.

Den 23de begyndte jeg Inspectionen af Skibene og fortsatte den igiennem de to følgende Dage, stedse under ugunstigt Veir, Regn og Blæst. Begyndelsen giordes med Fregatten Venere, en af de gamle franske 36Kanonsfregatter med 18Pds. Kanoner paa Batteriet og 24Pds. Carronader paa Skandse og Bak, en Classe Skibe, der allerede dengang kunde ansees for afskaffet i de fleste Mariner. Det var et gammelt Skib, der syntes

slet holdt. Mandskabet havde et raat, næsten dyrisk Physiognomie, liig Russernes; der var intet Sømandsmæssigt ved Folkene eller Officiererne. De Første vare yderst slet klædte, dertil uniformerede soldatermæssigt, med Læderhatte af et forældet og usømandsmæssigt Snit; alle Underofficierer bare Sabel i et bredt, hvidt Skuldergehæng; til Munderingen, som var af grovt, sletfarvet Klæde og saa udslidt, at den næsten kunde kaldes pialtet, hørte Lærredshalvstøvletter med Knapper, en bred Læderrem at spænde om Livet, en lang Klædeskappe med Hætte til at slaae over Hovedet. Køietøiet bestod i en Hængekøie uden Matrasse, med ikkun eet og om Vinteren undertiden to grove Uldtæpper.

Officiererne bleve mig præsenterede, dernæst det langs øverste Dæk opstillede Mandskab, Skibet inspiceredes, der blev slaaet Klarskib og exerceret med Kanoner, hvorpaa der blev givet Seil los og atter heist, bierget og beslaaet.

Indtrykket af det Hele var: Commandoen, fra Chefens og heelt igiennem, svag, uden Drivt eller Sikkerhed; Mandskabet i enhver Henseende raat og udresseret, dog kraftigt og ikke uden Anlæg; Exerceer- og Klarskibssystemet maadeligt og upractisk, Skytset svagt og slet, Installationerne forældede — Rapperter og Broge som for Hundrede Aar siden i andre Mariner, Laasene gammeldags og slette — Skibet var i det Hele i daarlig Stand og svinsk holdt. Som dette Skib var, befandtes ogsaa alle de andre: Corvetten *Adria*, Briggerne *Pola*, *Montecuccoli* og *Oreste*, Skonnerten *Sphinge* og den af Lloyds leiede Transportdamper *Maria Dorothea*, hvilke alle i Løbet af de følgende Dage paa samme Maade bleve inspicerede. Corvetten og de mindre Skibe vare af aller svageste Caliber efter deres Classe, saadanne som ei mere fandtes i de bedre Mariner; Skytset paa Adria og en af Briggerne var Metalkanoner, korte, knap fire Fod lange 12Pds.

Fregatten Bellona, hvis Inspicering jeg paa Grund af Admiralens Sygdom opsatte til den 24de, var i Hovedsagen liig de andre. Den var et nyere Skib, skiøndt allerede stærkt medtaget,

klodset af Bygning og en yderlig slet Seiler. Armeringen var: paa Batteriet en 60Pds. Paixhans Kanon paa hver Side og de samme svage og slette 18Pds. som Veneres, gamle franske Kanoner fra Keisertiden, saa upaalidelige, at der Aaret før var sprunget en eller to paa Fregatten *Guerriera*, under Exercits med løse Skud. Paa Skandse og Bak havde den Carronader, 24Pds., og paa hver Side nogle kortere, jeg troer, 15Calibres 18Pds. Kanoner af svensk Støbning og Rits. Den havde Porte paa Kobryggerne, Skibet rundt kunde saaledes montere to og halvtreds Kanoner, men førte kun halvtreds. Hvad angaaer den Svækkelse, som Admiral Sourdeau otte eller fiorten Dage før min Ankomst havde rapporteret til Gyulay at have fundet ved Skibet, og som han meente giorde det for Tiden aldeles udygtigt til at slaaes, da Dæksbiælkerne paa mange Steder havde givet sig ud fra Siderne, i hvilken Anledning den nye Skibsbygningsdirecteur, Scheffer, havde været sendt til Pola, da fandt jeg vel fingerbrede Aabninger paa adskillige Steder i den hele Dæksforbinding; men efter den Prøve, Scheffer havde ladet anstille med sectionsviis Affyring af Kanonerne, samt mit eget Skiøn om Skraagets Soliditet, fandt jeg ingen Betænkelighed ved at bruge Skibet, som det var, paa en Sommercampagne.

Samme Dag, den 24de, lod jeg fra Bellona giøre Signal for Corvetten og Briggerne at lette og gaae under Seil, medens jeg fra Bellonas Hytte iagttog dem. Her viiste Svagheden af den Force, jeg skulde føre imod Fienden, sig ret egentlig og iøinefaldende. Kun een Brig, Oreste, kom ordentligt under Seil, giorde flere knappe Slag og kom ud forbi Fregatterne; den lettede med Stutgarn paa Mersseilene og blev sømandsmæssigt tumlet og manøvreret. En Brig, Montecuccoli, laae længe og betænkte sig paa, hvad den skulde giøre, omsider lettede den Ankeret, braste Ræerne snart hid snart did, som det syntes, uden mindste Begreb om at bringe Skibet til at dreie nogen bestemt Vei, og endte med at komme til at staae paa Land, hvorfra den først hen ad Aften blev bragt af, til Lykke ubeskadiget. Chefen var en Schiffslieutenant *Mühlwerth*, en iøvrigt

frem for de Andre maneerlig Mand at see til, men om hvem Gyulay sagde mig, da han hørte om Uheldet, at han altid havde ventet, at han vilde seile paa det første Hiørne, han skulde om.

Samme Dags Aften ankom den eeneste Krigsdamper, Marinen eiede, *Volcano*, ført af Capitain *Fautz;* den havde været paa en Recognosceringstour under Venedig. Da jeg inspicerede den om Morgenen, den 25de, fandt jeg den at være monteret med to Paixhans 48Pds. Kanoner i Stævnen og en 8Pds. paa hver Side, et maadeligt Skib, hverken hurtigtgaaende eller af godt Udseende, men stærkt bygget dog.

Hvad nu Cheferne angik, da giorde deres Udseende allerede et slet Indtryk paa mig. Locella var en slap og løi Person. Baron *Bourguignon*, Chef for Briggen Pola, var den meest forskruede Nar og Vindbeutel, jeg har seet, talende igiennem Tænderne som en rasende Bramarbas; Chefen for Adria, Capitain *Schmidt*, var omtalt for mig af Károlyi som en af deres bedste Officierer, ogsaa han talede med et Mæle som en drukken Baadsmand, og det værste var, at han virkelig var saa drukken, hver Gang jeg saae ham: Morgen, Middag og Aften, at det umuligt kunde undgaae mig at lægge Mærke dertil, saa meget mere som hans opsvolmede Ansigt og hele Person tilkiendegav Drukkenbolten; og da jeg paa en skaanende Maade bemærkede min Tvivl om ham for Károlyi, maatte denne med Skam tilstaae det, undskyldende ham alligevel med, at han var saadant et godt Menneske, en brav Kammerat og en dygtig Sømand. Mig forekom han først en Skryder og en Nar, indtil jeg opdagede, hvad han egentlig var. Da han commanderede Klarskib og Seilmanøvrer ved Inspectionen, brølede han snart som en Løve igiennem Raaberen, snart hviskede han ganske sagte, idet han næsten sank sammen i Knæerne; saa repeterede han nogle Commandoer paa Croatisk, som han sagde, for om de dumme Karle ikke havde forstaaet ham paa Italiensk.

Om Middagen den 24de var jeg til Diner paa Bellona, hvor Locella giorde Honneurs istedetfor den syge Admiral. Det gik

ret net til herved. En lille Velkomsttale ledsagede Skaalen udbragt for mig som deres nye Chef.

Siden efter Maaltidet gik jeg ned til Admiralen, der laae i Køien i det lille Lukaf nedenunder Kahytten. Han lod til at være en stærk Snakkebroder og gav strax en Mængde Projecter til Bedste for Marinens tilkommende Hovedstation og Bygningsværft, hvortil han især anbefalede *Porto Rè* og *Buccari* i Dalmatien, begge, som jeg siden overbeviiste mig om, saa lidt skikkede dertil som vel tænkeligt og kun anbefalende sig derved, at de laae saa langt afsides og derfor, som man troede, saa sikkre for Fiendens Angreb som muligt. Om Eskadren, om Krigsforholdene, den i Ancona liggende sardinske Eskadre o. s. v. talte han Intet, og jeg uddrog af hans Samtale, som førtes paa Fransk, den Slutning, at han var en daarlig Makker som Admiral.

Senere fik jeg at vide, at han var en Flamlænder eller Belgier af Fødsel, havde været Officier i Arméen og derfra kommen over i Marinen. Da Revolutionen udbrød, havde han allerede i et Par Aar været pensioneret. Kudriaffskys uheldige Campagne i 1848 bragte ham atter ind, idet han nemlig indgav et eller andet Project til Fyrst *Windischgrätz,* hvoraf denne tog Anledning til udenvidere at sætte ham ind i Marinen igien og give ham Commandoen af Eskadren, til stor Krænkelse for Martini, Overcommandanten. Jeg har seet Windischgrätz' Brev til Sourdeau, hvori han takker ham for hans Forslag og siger, at han interesserer sig meget for Marinens Opkomst og agter for Fremtiden at skienke den sin særdeles Opmærksomhed. Windischgrätz' Myndighed skrev sig fra, at han efter Prags Indtagelse var bleven udnævnt til Generalissimus og som saadan kunde befale over alle Arméer. Marinen var en Deel af Arméen, ikke nogen særskilt og selvstændig Magt som i andre Stater, følgelig kunde der imod hans Beføielse, fra Magtens Side, Intet indvendes.

Men hvad skulde jeg under saadanne Forhold kunne vente at udrette!

Den specielle Besigtelse af Skibene endte jeg om Formiddagen den 25de med Damperen Volcano og Skonnerten Sphinge, hvis Chef, *Rubelli*, laae syg, og om Middagen vendte jeg med Damperen Trieste tilbage til Staden Triest, hvor jeg ankom om Aftenen. De to følgende Dage inspicerede jeg de i Triest liggende Skibe. Fregatten Guerriera, den ældste og svageste af de tre, førtes af Capitain *Ivanossich*, en meget pyntelig Mand paa omtrent halvthundrede Aar, men en stor Stymper i enhver anden Henseende, og om hvem Gyulay sagde mig, at han blev nødsaget at afløse ham, da han ikke engang formaaede at opretholde Disciplinen i sit Skib. Briggen *Trieste*, Capitain *Maillot*, et ubetydeligt og gammelt Skib, havde ligesom Fregatten faaet nogen Reparation og var nu næsten seilklar. Ligeledes laae her Skonnerten *Elizabeth*, Mage til Sphinge.

Foruden de nysnævnte vare to Dampskibe, *Curtatone* og *Custozza*, under Ombygning og Udrustning ved et Privatværft. De vare begge kiøbte af Lloyds meget dyrt, vare svagt byggede, og bleve indrettede til at føre to Paixhans 60Pds. Kanoner i Stævnen og to 30Pds., 15Caliber, paa hver Side, monteret i Slæder. Der var adskillige Mangler ved Installationerne, som jeg lod rette saa godt skee kunde; men det værste var, at jeg en af de sidste Dage opdagede betydelig Fyr i Bougen paa den ene, hvilket giorde det nødvendigt at oprive den lige til Vandet og give den næsten en heel ny Boug. Hvor slet et Kiøbmandsskab man havde giort med disse Skibe, viiste sig siden, da det, kort efter at Krigen var til Ende, blev nødvendigt at ophugge den ene, Curtatone, og bygge et ganske nyt Skraag til de endnu brugbare Maskiner; og Custozza varede ikke meget meer end et Aar længere, før ogsaa det maatte næsten ombygges.

Blandt de øvrige Marinens Etablissementer, Localer og Magaziner, som her efter Revolutionens Udbrud vare oprettede i Hast for at afhiælpe Øieblikkets Trang, inspicerede jeg Søcadetacademiet, eller som det kaldtes, *Marinecollegiet*. Et Privathuus med en lille Hauge, beliggende paa Toppen af et lille

Bierg midt i Byen, var leiet paa et Aar til dette Brug. Her var henved en Snees Cadetter — *Zöglinge* — indquarterede. Directeuren var en Schiffslieutenant *Wüllerstorf;* af Lærere vare tre, fire Officierer af Marineartilleriet og Infanteriet samt et Par Privatlærere fra Byen. Blottet for alle nødvendige Underviisningsapparater, der vare forblevne ved Academiet i Venedig, og begyndende saaatsige med tomme Hænder i enhver Henseende, var Underviisningen naturligviis kun tarvelig, og Institutet — en Kostskole, som alle lignende Militairinstituter i Østerrig — langtfra organiseret. Imidlertid var en Begyndelse giort, og det varede ikke længe, før det hævede sig med en saadan Hurtighed, at jeg havde den Satisfaction, efter neppe et Aars Forløb, at modtage Keiserens Tilfredshed tilkiendegivet mig i de naadigste Udtryk. Mere om dette Instituts Organisation og dets senere Udvikling skal jeg længerhen meddele.

Contoirlocalerne vare maadelige. En Etage i et Privathuus var leiet dertil. Administrationspersonalet var ufuldstændigt og forstørstedelen dannet af uøvede nysantagne Mennesker, da kun nogle Faa, meest Overembedsmænd, vare forblevne troe. Magaziner for de forskiellige Krigs- og Skibsfornødenheder fandtes der nogle af, men spredte om i Byen, Localerne slette. Forraadene vare ikke ubetydelige alligevel og samlede med Sagkundskab. Af Værksteder besad Marinen ingen, men lod Alt forarbeide og reparere hos Private, som bedst kunde skee, rundt om i den vidtløftige Stad. En Hovedleverandeur var Fabrikeieren *Strudthof,* der, omtrent en halv Times Vei udenfor Staden, havde et Etablissement med Maskinværksted, Støberie, Smedier o. s. v., hvor Rapperter, alle Slags større Skibssmedearbeider, Støbning af Kugler og Granater med flere andre Ting udførtes for Marinen, maadelig nok og til urimeligt høie Priser.

Da jeg længerhen skal give en udførlig Oversigt af den Tilstand, hvori jeg modtog Marinen, vil jeg her kun bemærke, at ligesom det egentlige Søofficierscorps kun bestod af Fragmenter af det forrige Corps, omtrent fyrretyve Individer af de for-

skiellige Grader, hvilke man forfremmede i en saadan Maalestok, at nysafgaaede Collegiezöglinge — tienstgiørende Cadetter — vare blevne Schiffsfähnriche — Premierlieutenanter — og en Mængde unge Mennesker, tagne fra forskiellige Livsstillinger, nogle bogstaveligen fra Gaden, vare ansatte som provisoriske Cadetter, eller endog som Lieutenanter, hvortil dog meest forhenværende Styrmænd og Capitainer af Koffardifarten vare tagne under Navnet Auxiliarofficierer, eller Landofficierer overflyttede fra Regimenterne med en Grads Forhøielse o. s. v. — saaledes var Marineinfanteriecorpset totalt opgivet og med Undtagelse af nogle faa troeblevne Officierer var det Croater eller saakaldte Grændseregimenter, der forestod Infanterietienesten paa Skibene. Marineartilleriecorpset havde havt den samme Skiebne. Af Matrosunderofficierer vare kun nogle enkelte virkelig duelige og tienstdygtige Mænd, Menigmand, som omtalt, raa, udisciplinerede og slet exercerede Folk. Det syntes mig, at der var ikke viist tilbørlig Iver i at benytte den lange Vinter og Vaabenstilstandstid til at indexercere Mandskab og Officierer, ligesom ogsaa en ubegribelig Ligegyldighed var viist i at vedligeholde Kundskab om Fiendens Foretagender i Ancona, hvor den sardinske Eskadre havde overvintret, og i Venedig, hvor næsten Halvdelen af den seilbare Flaade var bleven tilbage i Oprørernes Hænder.

Før jeg gaaer videre i den historiske Beretning, vil jeg her omtale, hvad der i Mellemtiden tildrog sig, mig mere personlig vedkommende. Et Par Dage efter min Ankomst erholdt jeg mit Ansættelsesdecret, en Slags Bestalling; det var ikke underskrevet af Keiseren, men af Krigsministeren, og idet jeg tituleredes: *kongelig dansk Contreadmiral à la suite,* blev det mig tilkiendegivet, at H. M. Keiseren havde udnævnt mig til Viceadmiral og Marineovercommandant for den Tid, jeg benyttedes i Allerhøistsammes Tieneste — *für die Dauer Ihrer Verwendung in Allerhöchstdero Diensten.* — Af dette Decrets saavel Form som Udtryk, kunde jeg kun forstaae min Ansættelse som temporair eller *provisorisk,* som det i Østerrig hedder. Paa

samme Tid modtog jeg Tilkiendegivelse om, at min Ansøgning om Tilsikkring af Pension for mig i Invaliditetstilfælde samt til mine Børn i Tilfælde af min Død, var af Keiseren bevilget ganske, som jeg havde ansøgt; endvidere, at mig var tilstaaet fem Tusind Gylden i Flytnings- og Bosættelsesomkostningers Godtgiørelse.

Slaget ved *Novara* leveredes den 20de Marts, og under mit paafølgende korte Ophold i Wien blev Blokaden af Venedig bestemt, under den Forudsætning, at nu var den sardinske Eskadre os ei længer til Hinder, da dennes Bortkaldelse fra Adriaterhavet var en af Betingelserne ved den efter Slaget bevilgede Vaabenstilstand.

Den 28de reiste jeg med Károlyi til Wien, laae Natten over i Laibach, kom til Cilli Kl. 2 den næste Eftermiddag og afgik derfra med Banetoget ved Midnat; ankom til Wien om Aftenen Kl. 7 den 30te Marts. Den næste Formiddag var jeg hos Krigsministeren, som, betegnende den nysvundne Tids Aand og i stærk Contrast med Fortidens og den snart efter paafølgende Tids, modtog mig i sit Contoir i *Kriegsgebäude*, civilklædt og med Cigar i Munden. Jeg overrakte ham en kortfattet Rapport om den foretagne Inspection, hvorefter en flygtig Samtale fandt Sted, i hvilken han meddelte mig, at den sardinske Eskadre ufortøvet vilde rømme det adriatiske Hav, ifølge Vaabenstilstandsbetingelserne, og at Venedigs Blokade strax derefter skulde begynde. Han gientog atter, at jeg i Alt skulde have frie Hænder, og yttrede blandt Andet, at min Personlighed havde giort et særdeles gunstigt Indtryk paa høieste Steder. Iøvrigt indeholdt Samtalen Intet af Vigtighed. Et kort Besøg hos Handelsministeren havde samme Resultat, og i Grunden var denne Reise til Wien ganske overflødig.

Medens jeg var her i Wien, ankom Bonnesen, medhavende en Formand ved Navn *Petersen;* jeg lod dem strax fortsætte Reisen til Triest. Efter hvad jeg allerede havde lært at kiende til Officiererne under mig og med Hensyn til den forhaabede Gienbesiddelse af Venedig, følte jeg Nødvendigheden af at

have en eller flere danske Officierer til Medhiælpere. Bruck vilde, at jeg skulde lade komme Civilembedsmænd fra Danmark til Marinens administrative Poster.

— Jag alle de gamle Embedsmænd væk! sagde han. — Faae en routineret, energisk Mand fra Danmark hertil, sæt ham i Spidsen for Marinens Civiladministration og lad ham omstøbe det hele Forvaltningsvæsen. De kommer ingen Vei med de Gamle! Jeg har Respect for Danmarks Marinebestyrelse, fordi jeg veed, at den, med ikkun lidt over een Million aarlig, ikke alene har holdt Marinen vedlige, men tillige har havt at skabe en heel ny Marine af Skibe og alt øvrigt Materiel, og at den siden 1814 har bragt den danske Flaade op fra Intet af til den betydelige numeriske Styrke, den nu har. Paa samme Tid har den østerrigske Marine aarlig forbrugt, undertiden dobbelt saa meget og intet Aar mindre end halvanden Million, medens dens Materiel er stadigen gaaet tilbage, saa at den nu knap eier tre brugbare Fregatter. Derfor er Danmark det Land, vi skal tage til Mønster, siger jeg! Indret De kun Alt paa Dansk og efter Deres Hoved. Her er der Ingen, der forstaaer sig paa Søvæsenet, og man nødes til at lade Dem raade som De vil. Saaledes talte denne Mand i Marts 1849. I Marts 1850 var han vel endnu af samme Mening, skiøndt den allerede nu sig rørende Reaction begyndte at giøre ham forsigtigere i Udtryk og Maade — men inden Aarets Ende havde han nedlagt sin Portefeuille.

Imidlertid skrev jeg hiem til Commandeur *Gandil*, der ved min Bortreise havde yttret det Ønske, at han kunde følge mig, da Sagerne hiemme kun lovede liden Sikkerhed for Fremtiden, og giorde ham det Forslag at gaae i Østerrigs Tieneste som Contreadmiral og Chef for Venedigs Arsenal. Jeg bad ham tillige give mig Anslag paa en dygtig Mand til at træde i Spidsen for Commissariats- og Regnskabsvæsenet.

Da jeg nu ikke havde Videre at giøre i Wien, reiste jeg atter tilbage, den 1ste April om Morgenen Kl. 6, og ankom til Triest den næste Eftermiddag Kl. 7. Her overtog jeg strax Comman-

doen, uden nogen formelig Overlevering fra Gyulay. En Dagsbefaling bekiendtgiorde Overtagelsen og tilføiede et passende Opraab til Marinen, som Brandis i et velvalgt Sprog havde udkastet for mig. Da saavel Gyulay som Károlyi havde sagt mig, at Lewartowsky aldeles ikke duede til Militairreferent og derimod anbefalet mig at vælge Wüllerstorf dertil, som den af alle meest skikkede, saa lod jeg strax denne Sidste, hvem jeg kun havde seet og talt med ved Præsentationen af Søcadetacademiet, komme til mig samme Aften. Hans Væsen behagede mig ikke, der var en paafaldende Stivhed og stolt Kulde over ham, han hverken bukkede eller paa anden Maade hilsede ved sin Indtræden og Bortgang. Hans Svar vare stedse korte og knapt afmaalte, paa en Ordre eller Besked: — Sehr wohl! eller: — Ganz wohl! Men da jeg imidlertid fandt, at han besad Kundskaber og var villig til at modtage Posten, bestemte jeg mig til at tage ham. Et anonymt Brev, jeg havde modtaget, skildrede Lewartowsky som et meget slet Menneske, lumsk, ondskabsfuld og krybende, der var almindelig forhadt i Marinen. Dette Brev var det første af de mange, jeg siden fik, indeholdende hemmelige Denunciationer.

I de følgende Dage indsatte jeg Wüllerstorf i sin nye Post som Militairreferent og Marineadjutant; Mühlwerth, der havde manøvreret sit Skib saa uheldigt ved Inspectionen i Pola, blev udnævnt til Directeur for Marinecollegiet — Chef for Søcadetcorpset — og den afgaaede Marineadjutant, Lewartowsky, fik igien Commandoen af Briggen Montecuccoli. Admiral Sourdeau fik Ordre at gaae under Seil med Eskadren og begive sig til *Pirano,* hvor nærmere Ordre skulde oppebies. Capitain Ivanossich fratraadte Commandoen af Fregatten Guerriera og fik Ordre til at afløse Fregattencapitän *Bendai,* der var Stationscommandant i *Zara* og nu hiemkaldtes for at afgaae paa Pension paa Grund af Svagelighed og Udygtighed, som man havde forestilt mig. Gienoptagelsen af Blokaden af Venedig blev erklæret, medens Tropper bleve sammendragne for at begynde Beleiringen.

Feltmarschallieutenant Baron *Haynau*, der nys havde udmærket sig ved Indtagelsen af *Brescia* og den Strenghed, hvormed han tugtede Oprørerne der, fik Commandoen af Beleiringsarméen; Oberst *Khautz* af Geniecorpset betroedes Ledelsen af Angrebet paa den ved sin Beliggenhed stærke Fæstning, *Malghera*, der mod Vesten og Norden beskytter Lagunerne og Staden, ligesom Fæstningen *Brondolo* mod Syden. Da Beleiringsskytset maatte samles fra mange Steder, blev Damperen Volcano sendt til Øen *Lissa* for at hente to derværende 60Pds. Paixhans Kanoner.

En sardinsk Officier ankom fra den slagne Armée til Triest for derfra at overbringe Admiral Albini, som laae seilfærdig i Ancona, Ordre til ufortøvet at rømme Adriaterhavet. Jeg lod Damperen Trieste bringe ham til Ancona og lod Károlyi ledsage ham for at forskaffe mig nogen Kundskab om den sardinske Eskadre og Anconas Havn.

Da jeg nu ganske havde overtaget Commandoen, satte jeg mig meer og meer ind i Forholdene. Marinebestyrelsen fandt jeg saaledes organiseret, at Overcommandoen, som i militaire Sager havde en Generalcommandos almindelige Myndighed, men i administrative og oeconomiske ganske var afhængig af Hofkrigsraadet, nu Krigsministeriet, var deelt i følgende Departements, hvert under en saakaldet Referent. Nemlig:

Militairreferenten, eller hvad man andetsteds vilde kalde Militairsecretairen, der forestod alle Commandosager, Dannelsesanstalterne i videnskabelig og militairisk Henseende, og Skibsbygnings-, Artillerie- og Arsenaldirectioner i videnskabelig Henseende. Dernæst:

Kanzleidirecteur und Politischer Secretair, hvis Embedskreds indbefattede Modtagelsen af indkomne Breve, som han, med Undtagelse af dem, der efter Adressen skulde overleveres uaabnede i Præsidiets eller Overcommandantens Hænder, aabnede og efter Indholdets Natur fordeelte til Departementerne; Forsendelse af Breve med Posten; Contoirlocaler og Requisiter; Registratur- og Avisovæsenet; Marinegeistligheden; Kirke-

sager og Pensionsvæsenet; endelig Indrullerings- og Hvervningsvæsenet.

Med Hensyn til Fordeelingen af de indkomne Breve og Sager fandt i Østerrig følgende almindelige System Sted, som jeg kun for Marinens Vedkommende kan skildre:

Ethvert Dicasterium havde et vist Antal Capitalbogstaver af Alphabetet til Betegnelse af de under samme værende Departementer eller Sectioner; for Marinen vare de: P, Q, R, S, og T — Militairreferent, Kanzleidirecteur, Oberkriegscommissair, Oberintendant og Stabsauditeur — alt eftersom Skrivelsens Indhold vedkom dette eller hiint Departement, betegnedes den med et af disse Bogstaver og fik det, den iblandt Departementets Sager, tilhørende Løbenummer. I min Tid varierede det aarlige Antal af Sager i de forskiellige Departementer imellem tre og sex Tusind for hvert enkelt, uden at regne Præsidial- og Geheimcorrespondance, i det Hele var Tallet ikke langt fra tredive Tusind. Plancher, eller Register paa løse Blade, for hvert Bogstav især, forfattedes strax over de indkomne Breve med kortfattede Angivelser af Indholdet og forelagdes daglig Overcommandanten, som betegnede med et Kors eller Mærke de Sager, han strax foreløbig vilde giøre sig bekiendt med, hvilke da bragtes ham af vedkommende Referent. I andet Fald gik Brevene lige til Referentens Behandling, som da efter Sagens Natur og Vigtighed enten skulde afgiøre den og udfærdige de fornødne Skrivelser, eller forinden conferere mundtlig med Overcommandanten, som endeligen med den daglige Portefueille modtog alle expederede Sager med tilhørende Acter til Underskrift. Portefeuillen gik samme eller næste Dag tilbage til Kanzleidirecteuren, som forseglede og afsendte Brevene o. s. v.

De andre Departementer vare:

Oberkriegscommissairen, der forestod Lønnings- og Forpleinings- samt Munderingsvæsenet, Regnskabsaflæggelse, Kassecontrol, Kaserner og Hospitaler, Medicinalvæsenet, Huusbygningsvæsenet, det Oeconomiske ved Dannelsesanstalter etc. Ved dette Departement var der flere Contoirer, eller af hin-

anden uafhængige Afdeelinger, saasom: for de udrustede Skibe, Kasseforvaltningen o. s. v. En egen Krigskasse var underlagt Marinen, den havde i Venedig egen Bygning og Bestyrelsespersonale og paa den gaves ogsaa Anviisninger, der vare Marinen uvedkommende. Maanedlig foretoges Kasserevisionen af Overcommandanten og Overkrigscommissairen samt en tilforordnet Stabsofficier. Kassen var nu i Triest.

Det fierde Departement var:

Overintendanten, der havde under sig Arsenalet i *Venedig* og Filialetablissementerne i *Zara, Triest, Pola* og *Ragusa;* Anskaffelsen, Opbevarelsen og Regnskabet for alt Materiale; Skibes Bygning og Vedligeholdelse m. m. Under ham vare Intendanter, Magazinforvaltere etc.

Det femte og sidste var:

Auditoriatet — Stabsauditeur —, som havde Krigsretssager etc. under sig og var Overcommandantens juridiske Consulent. Auditeurerne havde Militairrang, saaledes var Stabsauditeuren Majorauditeur, under ham var en Hauptmann- og en Oberlieutenantauditeur, en Actuar og nok en Embedsmand. Overcommandanten havde den for alle Generalcommandoer fælleds jus gladii; han bekræftede alle Krigsretsdomme, formildede eller benaadede og befalede deres Iværksættelse. Da Marinen kun var Led af Arméen, stod dens Retsvæsen under en fælleds øverste Militairret i Wien. Saaledes var det ogsaa med Medicinalvæsenet, der sorterede under en Generaldirecteur for hele Arméens Medicinalvæsen; ikke heller var Munderingsvæsenet adskilt, men Marinen erholdt dens Mundering og øvrige Beklædning fra en af de større Munderingsdepoter eller Commissioner. De commissaristiske Embedsmænd, fra Oberkriegscommissairen og til den ringeste Concipist, tilhørte det hele store Corps, som dannede Arméens administrative Embedsmænd, og Ansættelser samt Forflyttelser, Avancements o. s. v. skeete igiennem det Hele, ofte til Skade for Marinen, som mistede en speciel øvet og erfaren Embedsmand, for at faae en i dens særegne Forhold aldeles fremmed i Stedet, uden at den

kunde indflyde paa Valget. Lignende fandt Sted i alle andre Brancher, ja selv Militaircorpserne, dog havde her Overcommandanten den en Chefcommanderende tillagte Myndighed at foreslaae Avancementer og at bortgive Commandoer.

Til Beretningen oven, om Gangen ved Sagernes Expedition, er endnu at føie: Alle Concepter paategnedes i et „Expediatur" i Marginen med Datum og Navns Underskrift, naar Overcommandanten bifaldt Affattelsen, i andet Fald giorde han Rettelser og sendte den tilbage til Expedition derefter. Concepterne skreves paa løse Ark og brækket Papir, ingen Protokoller havdes. Alle udgaaede Sager havde Departementsbogstavet og Løbenummeret for Aaret i det vedkommende Departement. Registreringen og den hurtige Opsøgelse af en Sags Dokumenter fremmedes meget ved dette System, hvilket var gjældende igiennem hele Marinen for alle Undercommandoer, Skibschefer, ja selv den enkelte Officier i hans tienstlige Correspondance.

I Reglen skulde der holdes Plenarsamlinger i Overcommandoen to Gange ugentlig, i hvilke de vigtigste Sager skulde refereres og discuteres. Af den Instrux, jeg først længe efter, mod Slutningen af min Embedstid, fik at see, kunde det ikke sees, hvem Afgiørelsen tilfaldt, om Raadets Majoritet, eller Overcommandanten. Gyulay havde paa Grund af Tidsomstændighederne og den knappe Tid, der levnedes ham fra Forretningerne som Civil- og Militairgouverneur, aldrig holdt disse Samlinger, men ladet sig referere Sagerne hiemme, naar det faldt ham beleiligt, som oftest om Aftenen og til langt ud paa Natten; de løbende Sager havde han engang for alle afgivet til hans ad latus, Admiral Buratovich, der ligefrem underskrev Alt, hvad der forelagdes ham, og som han nu, da de fleste Sager vare i det tydske Sprog, istedetfor det før udelukkende brugte italienske, ikke forstod et Ord af.

Jeg lod Forretningsgangen blive som den var, saa meget mere nødvendigt, som jeg for det Første maatte fornemmeligt beskieftige mig med den active Flaadecommando og kun nu og

da kunde komme til Triest. Dog forbeholdt jeg mig alle vigtigere Sager, som da bleve sendte eller af vedkommende Referent bragte mig ud til Eskadren. Da Tilstanden under det unge og endnu ikke ordnede Krigsministerium var som et Slags Interregnum, saa tiltog jeg mig en meget større Myndighed, end der tilkom mig. Jeg handlede og forordnede først og fremmest og indhentede Approbation siden. Kun hvor der var Spørgsmaal om store, overordentlige Udgivter, giordes Indstilling og Forespørgsel, som ogsaa i allerfleste Tilfælde bevilgedes mig. Krigsførelsen var i Et og Alt overladt mig.

Endskiøndt jeg tiltraadte min Post med Fordom imod de administrative Embedsmænd ved Marinen, hvem Károlyi havde bestræbt sig for at indtage mig imod, maatte jeg dog ved nærmere Bekiendtskab erkiende, at de vare dygtige og nidkære Mænd i deres Stillinger. De gik snart med største Iver ind i mine Ideer og Planer, og hialp mig redeligen at udføre dem. Forretningerne gik deres ordentlige Gang lige fra Begyndelsen af, uagtet alle Archiver, de techniske Directioners, Skibsbygningens og Artilleriets, vare forblevne i Venedig, og alle Embedsmænd og Contoirister vare gaaede over til Fienden, saa at et nyt Contoirpersonale maatte dannes af uøvede og ubekiendte Mennesker.

De mange, mig fremmede Benævnelser, af disse Embedsmænd og deres Classificering forvoldte mig store Vanskeligheder i Førstningen: *Feldkriegscommissariatsadjunct erster Classe*, do. *zweiter Classe*, saa Assistenter af flere Classer: *Accipisten, Canzelisten, Copisten, Praktikanten, Diurnisten, Rechnungsbeamten* o. s. v. Ligeledes varede det længe, før jeg blev fortrolig med Benævnelser som: *Pauschale* — en bestemt aarlig eller periodisk Sum, tilstaaet til visse Udgivters Bestridelse, saasom Brændsel og Lys, Maling, Vedligeholdelse af Noget — *Spesen* — Udgivter — *Reiseparticulare* — Reiseregnskab — *Panatika* — Kostpenge — *Eruirung* — Opdagelse — *Procesverbale* — optagen Forklaring — *Constitut* — Visitering af et Koffardiskib — samt mangfoldige andre, eller med

de Distinctioner, hvorefter Benævnelsen *Director* brugtes istedetfor hos os Chef. Sager adresseredes ikke til Commandanten eller Skibschefen, men til *Commandoen,* dette Sidste stødte især mit Begreb om Skibschefens Stilling, idet der, ved Siden af hans Myndighed, var en anden, bestaaende af, hvad vi kalde Proviantforvalter — *Rechnungsbeamte* — og Næstcommanderende, som i det Administrative var ham ganske coordinerede.

Jeg havde ikke mange Dage været i Commandoen, før der fandt en Vexlen Sted med to vigtige Functionairer: Artilleriedirecteuren, Oberst Troesch, afgik, og en Oberstlieutenant *Olivenberg* kom i hans Sted, og han sagde mig ved første Forestilling, at han slet intet kiendte til Søartilleriet; Stabsauditeur Poosch afgik og erstattedes af den forrige Hauptmannauditeur, *Wrba,* en stille, beskeden Mand, som jeg siden lærte at skatte som yderst dygtig, samvittighedsfuld og arbeidsom.

Kort efter min Tilbagekomst fra Wien indløb min Afsked fra dansk Tieneste, den var bleven sendt min Broder faa Dage efter min Afreise, istedetfor, som det i Zahrtmanns Brev til mig var bestemt, at jeg skulde melde min Ansættelse i Østerrig først, og derefter vilde Afskeden blive udfærdiget og mig tilstillet. Som det nu var, fandt jeg videre Indmelding overflødig.

Efter at have længe søgt en passende Bolig, lykkedes det mig at finde en, der i alle Henseender behagede mig. Den laae nær ved Søen og ei langt fra Gouvernementshuset, ved *Piazza Giuseppina*, var i første Etage af et smukt Huus, havde fem Værelser i Fronten mod Gaden, hvoriblandt en smuk stor Salon med en bequem *Pergola* eller Altan, i Alt femten Værelser nede foruden nogle Domestikkamre paa Loftet; fra Spisesalonen bagtil gik en med Fliser belagt Terrasse ud til en ikke ganske lille Hauge med mange herlige Frugttræer, Viin og Blomster, hvilken udelukkende tilhørte mig. Leien var femten Hundrede Gylden, tre Hundrede meer end mine Quarteerpenge. Jeg bestilte nu Meublement, da jeg den 1ste Mai kunde tage Logiset i Besiddelse, og skrev hiem, at min Datter og Frøken Berg maatte berede sig til at komme over til mig i August Maaned. Ida skulde i Mellemtiden confirmeres og alt mit Bohave sælges.

En sørgelig, næsten sønderknusende Efterretning fra Hiemmet naaede mig her i disse Dage. Brandis kom en Dag ind til mig med nogen Bestyrtelse malet i Ansigtet og meddelte mig et Rygte, der gik, at Linieskibet *Christian VIII* tilligemed Fre-

gatten *Gefion* vare tagne eller tilintetgiorde af Fienden, og dette ved nogle faa Kanoner fra Batterier paa Land. Jeg tog Sagen meget let, erklærede det for tydsk Pral og Løgn, saa overbeviist om Umuligheden var jeg, at jeg sagde til Brandis:

— Ligesaa megen Rimelighed har dette Rygte, som om man fortalte, at et Compagnie italienske Tropper havde overfaldet og totalt slaaet *Radetzky* og hans hele Armée. Dette kan De svare Folk, som fortæller Dem det.

Men, ak! Næste Dags Post hævede al Tvivl, og kun det Meget, jeg havde at tænke paa i min egen Virkekreds, adspredte den bittre Sorg og Ydmygelse, som dette vanærende Udfald foraarsagede mig. Brandis græd af Sorg og Forbittrelse, ligesom han senere græd af Glæde og Stolthed over Fredericia Slaget. Jeg hørte siden Brandis' høirøstede, vrede Stemme i Værelset ved Siden af mit og derpaa en Tummel. Han kom ind til mig, rød i Hovedet, og fortalte, at han havde kastet en Mand paa Døren, fordi han hoverende havde talt om de Danskes Nederlag. Foruden den dybe Sorg og Krænkelse, jeg, som Dansk og dansk Søofficier, maatte føle over denne uhæderlige Affaire ved Eckernförde, var den Tort, som den udbredte over den danske Søetat, ogsaa specielt for mig i min nye Stilling en følelig Forøgelse af de Vanskeligheder, jeg som Fremmed havde at kæmpe med.

Eskadren fra Pola ankom til Pirano Rhed, næsten samtidig med Albinis Eskadre fra Ancona; denne ankrede udenfor i et Kanonskuds Afstand fra Sourdeaus Skibe, og denne Sidste havde den Taktløshed, at han saluterede Albinis Viceadmiralsflag og aflagde ham Visit. Jeg gav Sourdeau Ordre til at stryge sit Flag, overgive Commandoen midlertidig til den ældste Skibschef, Baron Locella, og derpaa begive sig til Triest. Samtidig hermed beordrede jeg Schmidt til, med Corvetten Adria og de to Brigger, at holde sig klar til at løbe ud og begynde Blokaden paa den i Proclamationen fastsatte Dag. *Gyuitó*, der nylig var kommen tilbage med uforrettet Sag fra Constantinopel og Alexandria, hvorhen han var sendt for at kiøbe et eller to Linie-

skibe eller to store Fregatter, blev udnævnt til Chef af Fregatten Guerriera og fik Ordre til ufortøvet at giøre Skibet seilklart.

Den 10de April ankom Admiral Sourdeau til Triest og meldte sig hos mig, som han gik og stod, i en af Regn drivende lodden Kavai eller Piækkert. Han snakkede meget, titulerede mig i Samtalen, om af Vanvare, ofte *„Herr Commandeur"*, og kom iblandt Andet frem med en Fortælling om Capitain Schmidt, at han i den senere Tid havde næsten bestandig været drukken, og især den sidste Dag, da han var ombord for at sige Farvel, var han saa fuld, at han ei kunde tale og maatte ledes af to Mænd under Armen. Han fandt det sin Pligt at underrette mig herom, paa Grund af den vigtige Tieneste, der var betroet Schmidt, som midlertidig Blokadechef. Jeg blev naturligviis alvorlig herved, og da han paa nærmere Spørgsmaal snakkede herom frem og tilbage, og der laae noget Ondskabsfuldt i hans Miner og Udtryksmaade, idet han vilde trække sig tilbage, omtrent som naar man siger: — Ikke mine Ord igien! saa skrev jeg ham strax efter hans Bortgang et Brev til, hvori jeg opfordrede ham til at gientage skriftlig, hvad han mundtlig havde meldt mig om Schmidt.

Hans Svar var listigt nok affattet: tvertimod min udtrykkelige Opfordring nævner han ikke med et Ord den Last eller Forseelse, som Talen var om, siger, at han blot i Fortrolighed havde nævnt en Feil hos Schmidt, der kunde blive af betydelig Indflydelse paa Tienesten:

— Hans, Schmidts, gode Egenskaber, Kundskaber som Sømand, Dygtighed og *„Biederkeit"* i enhver Betydning, skriver han — fortiener for Øieblikket alt for meget Hensyn, til at jeg skulde ville berøve Staten denne Officier under nærværende Tidsomstændigheder, paa Grund af en ikke tienstlig, men kun fortrolig Melding, om en vistnok betydelig Feil hos ham, som ogsaa er hans Kammerater velbekiendt. Jeg er meget mere overbeviist om, at han, naar han bliver irettesat og formanet af Drs. Hvlb., vil være istand til, som underordnet Skibschef, at

yde den bedste Tieneste ..... Jeg havde for meget at bestille med vigtigere Ting til at trænge paa det i mit Brev forlangte categoriske Svar, men da han kom til mig et Par Dage efter, sagde jeg ham alvorlig min Mening.

For imidlertid at forebygge videre Skade for Tienesten, giennem Schmidts mig nu bekræftede Uduelighed, gav jeg Gyuitó Ordre til ufortøvet at støde til Eskadren og tage Commandoen over den til den foreløbige Blokade bestemte Division. Kort efter at han havde modtaget Ordren, traf jeg ham hos Gyulay. Her vendte han sig til mig og sagde, han havde modtaget Ordren, men han vidste ikke, om det blev ham muligt at gaae under Seil den næste Morgen. Jeg havde allerede hørt og erfaret nok om disse Herrers Begreb om militairisk Lydighed og Punktlighed til at indsee Nødvendigheden af at vænne dem strax af med at komme til mig med de Indvendinger, som de havde været vante til at byde de foregaaende Overcommandanter, der ikke vare istand til selv at bedømme, hvorvidt de fra Sømandskabets Side vare grundede eller ikke. Jeg svarede ham derfor:

— De har faaet min Ordre? De vil altsaa vide at udføre den! Har De iøvrigt Noget at melde mig desangaaende, saa kom til mig i mit Quarteer, hvor jeg om en halv Time vil være at træffe. Da han kom, sagde han igien det Samme:

— Han vidste ikke, om han kunde blive færdig, og om Vinden vilde tillade ham at komme under Seil den næste Morgen som befalet. Hertil svarede jeg ham, at jeg ikke tillod en Officier at giøre Indvendinger imod en Ordre, der blev ham givet. Hans Pligt var det uvægerligen at udføre den og overvinde alle Vanskeligheder ved dens Udførelse, dem han maatte forudsætte, at jeg vel havde kiendt og veiet, før jeg gav Befalingen, og først naar Hindringerne vare fundne uovervindelige, da at melde Aarsagen, hvorfor Ordren ei var udført. Indvendinger, og især slige intetsigende, som dem han var kommen med, vilde jeg ikke vide af at sige. Dette maatte han i Fremtiden tage sig til Rettesnor. Dermed gik han og var ogsaa borte fra

Rheden, da jeg næste Morgen kom til mit Vindue for at see ud. Gyulay var meget glad over den Maade, jeg havde taget ham paa.

— Det er en evig Difficultetskræmmer, sagde han — Indvendinger kommer han altid med, og saaledes giøre de Alle! Men Gyulay følte ikke, hvori Grunden laae; at det var, fordi han og de andre Generaler, der havde paataget sig at commandere Marinen, selv ikke forstode sig paa Tienesten og kunde bedømme Rigtigheden af Chefernes Indvendinger. Han rev altid ned paa dem og efterabede Károlyi, som dadlede alle. — Der var ikke een, som forstod Noget, uden han selv! Og siden, da han blev Minister, glemte han dette.

Károlyis Moder boede i samme Hôtel, som jeg. Han spurgte mig en af de første Dage, om jeg ikke vilde giøre hendes Bekiendtskab. Jeg blev forundret over at høre, at hun var her, og sagde ham, at jeg skulde aflægge hende min Visit. Dette giorde jeg nogen Tid efter, men traf hende ikke før ved en Diner hos Gyulay, hvor hun daglig præsiderede ved Bordet, den eeneste Dame, jeg nogensinde saae der. Efter Bordet spillede hun Billard med Herrerne eller førte ivrig Samtale i en Krog med Gyulays første Adjutant, og jeg mærkede snart, at hun havde megen Indflydelse paa Tienesten. Jeg giorde hende ingen Cour, var artig og conversabel om ligegyldige Ting, som hendes Sidemand ved Bordet, hvor Gyulay sad taus som en Tyrk, eller snarere som en forlegen Bondemand. Han besad ikke ringeste Gran af Gave til at conversere. Af Militaire, jeg her giorde Bekiendtskab med, var General, senere Feltmarschallieutenant *Standeisky*, en meget vakker Mand, de andre vare ubetydelige Personer, kun en Oberst *Körner* af Ingenieurerne udmærkede sig som en ubehagelig Person, Øientiener og Intrigant.

Mange Besøg erholdt jeg, deels af Nysgierrige, deels af Mennesker, der vilde insinuere sig. Ogsaa Projectmagere indfandt sig, deriblandt en lang, mager Carricatur, der kaldte sig Major *Lazzarini*, forhen af Marineingenieurerne; han forelagde mig Plan og Tegning til et Angreb paa Venedig fra Søen af. Det

bestod i at ankre et Antal Tømmerflaader, med en eller to Kanoner af svær Caliber, lidt udenfor Kanonskuds Afstand fra Batterierne ved Indløbene; ved et udlagt Varpanker skulde man hale Flaaden ind paa Skuds Afstand, affyre Kanonerne og saa strax hale sig ud igien i andet Varp, inden Fienden fik Tid til at skyde, og saaledes vedblive. Flere Tegninger, slet nok udførte, ledsagede Projectet. Charakteristisk var det, at Italieneren, naar han beskrev Indhalingen, udtrykte i Stemme og Gebærder en forsigtig Indsnigen paa Fienden og atter, naar Kanonerne vare afskudte, en hurtig Retirade ud af Skudvidde — Subito, subito, subito! Denne Mand giorde sig saa store Forhaabninger om hans Galleggianti, at jeg neppe kunde faae ham afrystet fra mig. Han hængte ved, kom igien, havde Radetzky og flere Andre at paaberaabe sig, og forlod mig omsider med stor Indignation.

Dette var eet af de mange halvgale Projecter, jeg allerede da og siden blev plaget med. De bleve somoftest først præsenterede Radetzky eller en anden General, ja Krigsministeren og enkelte Gange endog Keiseren selv, hvorfra de omsider kom til min Bedømmelse og Erklæring. Ikke sieldent fulgte der med dem en Anbefaling for deres tilsyneladende Værd, og jeg havde det hele Odium af deres Forkastelse, hvilket undertiden, i ikke forblommede Udtryk, tilskreves Sømandens Partiskhed imod Opfindelser, der truede hans Fag.

Den sardinske Admiral vedblev at opholde sig saa længe i vore Farvande, at man i Triest begyndte at tale derom og føle sig urolig ved hans Nærhed. Han laae til Ankers udenfor Pirano, ligesom om han blokerede vor derliggende Eskadre. Jeg fandt det derfor nødvendigt at sende ham en Officier med fornyet Opfordring om at paaskynde sin Afreise. Han paaskiød Nødvendigheden af at forsyne sig med Fornødenheder til Reisen og Afgiørelsen af forskiellige Anliggender i Venedig, hvorhen han havde sendt et Dampskib. Endelig efterkom han den peremptoriske Opfordring, at være borte før den til Blokadens Gienindtræden bestemte Dag, og gik Syd efter ud af Adriater-

havet. Samtidig hermed indtog den til Blokaden beordrede Division sin Stilling for Venedig.

Jeg havde egentlig slet ingen Instruction fra Krigsministeren angaaende Blokaden. Man havde valgt simpelthen at kalde den en Gienoptagelse af den forrige Aar stedfundne Blokade, og saaledes lød Proclamationen og Meddelelsen til de fremmede Orlogsmænd og Consulerne. Hvad jeg derom kunde opspore fra det forrige Aar, indskrænkede sig til en kort Ordre, hvori det Udtryk var brugt: *Venedig und umliegende Gewässer* eller: *Die Küsten Venedigs des venetianischen. Gebiets,* eller noget Lignende. Dette hialp mig siden til Paaskud med den egenmægtige Blokering af hele Po-Mundingens Gebet, et Skridt, der bragte mig i Conflict med Triests Handelsstand, med fremmede Nationers Consuler og med hele det østerrigske Salt- og Tobaksmonopols Direction, hvis betydelige Handel paa de mange Smaastæder i Po-Mundingerne og derfra dybt ind i Italien, hemmedes ved Blokaden; men uden det vilde Blokaden af Venedig selv været Intet. Det var det aller vigtigste Punkt for mig, og jeg var heldig i Valget af den Officier, jeg betroede Bevogtningen: *Scopinich,* den samme, der manøvrerede sin Brig saa vel ved Præsentationen i Pola.

Af fremmede Krigsskibe laae i Triest: Det franske Dampskib *Panama* med Contreadmiral *Ricaudys* Flag samt et Par mindre Krigsdampere, der vexelviis stationerede i Venedig. Af Englændere var Fregatten *Spartan,* Capitainens Navn har jeg glemt, og en mindre Damper, *Ardent,* foruden en Brig, som laae i Venedig. Den engelske Fregatcapitain besøgte mig — han seilede samme Dag, jeg gik til Pirano for at heise mit Flag — og yttrede blandt Andet, at han beundrede mit Mod, at overtage Commandoen og Dannelsen af en Marine som den østerrigske:

— For a greater set of rascals I never saw in my life, vare hans Ord, med mere end engelsk Ligefremhed. — If you can make anything out of them, you certainly will deserve the greatest honour! Dette var ipsa om ei ipsissima verba.

En saare vigtig Mangel for Marinen, jeg strax havde havt Tanken henvendt paa at hæve, var et eget Reparationsværft med Plads og Apparat til Kiølhaling. Indretningen af de nye Dampskibe gik ved det private Værft, *Squero Pamfili*, kun langsomt fra Haanden; man berettede mig, at Skibsbyggeren, *Polli*, som forestod Arbeiderne ved dette Værft, var en Italiener og, ligesom Pluraliteten af Arbeiderne og mange af Stadens Indvaanere, Venetianernes Sag hengiven. At være ganske i Hænderne paa saadanne Folk var uforsvarligt.

Om noget Uheld tilstødte et af vore Skibe i Fegtning med Fienden, hvor skulde man kunne vente Beskadigelsen hurtigt istandsat?

Mine Tanker faldt strax paa *Lazzaretto nuovos* for os meget bequemme Bassin. Her kunde en Fregat kiølhale, Master indsættes, der var Bygninger til Magaziner af alle Slags. Til et varigt Orlogsværft var det for lille og, ved dets Beliggenhed, for meget udsat for Fare af Ildsvaade indenfra og i Krigstid for Angreb af en Fiende; men til temporairt Brug var det godt skikket. Jeg indgik strax med Forestilling til Krigs- og Handelsministeren og mødte velvillig Imødekomst. Underhandlinger indlededes med Sundhedsvæsenet, og Commissairer nedsendtes fra Wien for at undersøge Forholdene paa Stedet. Enden blev, at en Deel af Lazzaretto med derpaa staaende Bygninger, Mastekran og det vestlige Havnebassin, hvor vi senere havde paa engang liggende Fregatten Bellona og de to største Dampere samt flere mindre Skibe, bleve afstaaede til Marinen paa ubestemt Tid, hvilket skeete i Løbet af Sommeren.

Den 16de April begav jeg mig paa Damperen Trieste til Pirano, hvor jeg gik ombord paa Bellona og overtog Commandoen. Mit Flags Heisning fandt Sted under de sædvanlige Ceremonier af Salut fra alle Skibe. Károlyi havde allerede i nogle Dage afløst den forrige Flagcapitain, *Wohlgemuth*, som, da han meldte sig hos mig i Triest, fremkom med Begiæring om Tilladelse til at givte sig og om en Reisepermission paa fiorten Dage. Da jeg svarede ham, at det nu ikke var Tid for ham at

tænke paa nogen af Delene, vedblev han at trygle og overhænge mig, ja græd endog som et Barn, saa at jeg maatte skamme ham ud og med Strenghed viise ham Døren.

Dagen efter min Ankomst til Eskadren, kom hele Blokadedivisionen ind og ankrede paa Rheden. Det blæste en stiv Merseilskuling med Byger; det var Aarsagen til, at den tyede ind. Her saae jeg altsaa, hvad jeg kunde vente mig af disse Folk som Sømænd. Jeg gav dem Ordre til ufortøvet at gaae under Seil og søge deres Post, med strængt Paabud om, ikke at forlade den uden i yderste Nød. I de følgende Dage bleve flere afviiste Skibe indbragte. Admiral Ricaudy kom med Damperen *Solon* ind og aflagde mig Visit, som tillige var Afskedsvisit, da han var hiemkaldt, og en Capitaine de vaisseau var udnævnt til hans Efterfølger i Commandoen. Dampskibet Volcano, Capitain Fautz, kom tilbage fra Sendelsen til Lissa efter Beleiringsskyts og stødte til Eskadren, hvorefter jeg nu, da Skibene imidlertid vare provianterede og giorte klar til at seile, bestemte Dagen, paa hvilken jeg vilde løbe ud og foreene mig med den lette Division.

Skibenes Postering var bestemt: Briggen Oreste, med Skonnerten Elizabeth og to Penicher samt to Kanonskonnerter, skulde blokere Po-Mundingen fra *Punta Maëstra* til *Rada di Goro* og saa langt i det Indre, som Farvandet og Omstændighederne vilde tillade; Skonnerten Sphinge, og siden ogsaa Briggen Trieste, holdt *Sacco di Piave* indesluttet; Resten af Eskadren blokerede den mellemliggende Kyst og bevogtede Udløbene ved *Lido, Malamocco* og *Chioggia,* hvor de fiendtlige Krigsskibe laae. Dette var den foreløbige Plan.

Jeg havde imidlertid søgt at sætte mig ind i Tienesten ombord, som den var. Der var meget, der var mig fremmed. Saaledes havde Compasstregerne ganske andre Navne end i de andre europæiske Mariner; Compasset var anderledes inddeelt og mærket, og Naalen var lagt efter Misviisningen i Farvandet. Kaartet lignede ikke andre Søkaart: det var misviisende; uden Bredescala — tager jeg ikke feil, var det rettere talt retviisen-

de, men aflagt paa Papiret i Farvandets Flugt, med en eeneste Meridian i Midten og uden Compasstreger — kort, det var meget vildledende for Uvante og giorde det vanskeligt at orientere sig i Farvandet. Der var saa Meget, der lignede en Sønation i sin Barndom, saa meget Orientalsk i mange af deres Redskaber og Skikke. Mange af disse Ting vare af den Natur, at en Forandring fornuftigviis kun langsomt maatte forsøges; at giøre dette pludseligen vilde være forbunden med Fare: det var lettere for mig f. Ex. at sætte mig ind i og lære at kiende de fremmede Benævnelser paa Vinde og Compasstreger, end det vilde være for Officierer, Cadetter, Lotser og den menige Mand at antage nye for dem, de fra Barndommen vare vante til.

Mindre voveligt derimod var Forandring i den indre Disciplin, Tienesteorden, Bespiisning og Klædning. Alligevel maatte ogsaa heri gaaes frem med Sindighed, thi der var ikke Tid til at experimentere; Kræfterne vare leverede mig til Anvendelse, som de fandtes, og det gialdt at benytte dem paa bedste Maade strax; Officiererne, der skulde assistere mig ved enhver Reform, maatte desuden først oplæres og dannes, før de kunde blive mig til Nytte herved. Jeg besluttede derfor ingen større Reformer at giøre, saa lidt som muligt at indblande mig i den indre Skibstieneste og kun have for Øie, ved idelig Exercits og Skibsøvelser, at forberede Officierer og Mandskab til at kunne møde Fienden med Haab om Held, naar det kom til Slag; det Øvrige maatte komme gradeviis med Tiden. Undtagelse herfra giorde jeg med Bespiisningen.

Det var Skik, at Mandskabet holdt Frokost Kl. 7, den bestod af saltede Sardeller, Ost, Olie og Brød; Middagsmaaltidet var Kl. 2, og hele den øvrige Tid af Dagen nøde Folkene Intet. Dette forandrede jeg saaledes, at Frokostmaaltidets Bestanddele lidt efter lidt ganske bestemtes til varm Kaffe med Sukker og Brød, istedetfor de stinkende Sardeller og Ost, og at Middagsmaaltidet holdtes præcis Kl. 12; en Deel af den reglementerede Viinration samt Brød og Ost blev reserveret til at danne et Aftensmaaltid, hvis Tid bestemtes til Kl. henved 7.

Siden blev en ganske forskiellig Spisetaxt indført, og Forandringen modtoges med almindeligt Bifald. Ogsaa i Munderingen lod jeg foreløbig adskillige Ændringer giøre, som i den følgende Tid bleve approberede af Keiseren i et ham forelagt fuldstændigt Munderingsreglement:

Kamascherne afskaffedes, mere sømandsmæssige Hatte indførtes, Munkehætten paa Kappen, der regelmæssigt ved Solens Nedgang blev trukken over Hovedet, ligesom om Dagen ved mindste Regn eller Blæst, saa at hverken Officierer eller Mandskab kunde see eller høre, blev afskaffet, og den lange Kappe forvandlet til en Matroskavai eller Piækkert. En heldig Omstændighed for mig til at sætte denne Forandring igiennem, var den, at Mandskabet i meer end et Aar intet Munderingsstykke havde faaet, paa Grund af Krigen, og var derfor næsten nøgent; nu var man igien kommen nogenlunde i Orden med Munderingscommissionerne og Depoterne og skulde til at indhente det Forsømte, og da mine foreslaaede Forandringer vare Besparelser, gik de saa meget lettere igiennem.

Den 23de tog jeg endnu engang med Damperen Trieste til Triest, for at modtage Referat i Overcommandoen og giøre de sidste Foranstaltninger saavel for Skibenes Forsyning under Blokaden som for Fremskyndingen af de to Dampskibes Udrustning. Jeg vendte tilbage den samme Dag. Medens jeg laae her i Pirano, var min Huusholdning bleven ordnet, under en Lieutenant *Riehles* Bestyrelse. Han var min personlige Adjutant, en aldrende Mand og Oberlieutenant ved Marineinfanteriet. Jeg var vel logeret ombord, Meublement og Bordservice elegant, anskaffet af Kudriaffsky for Regieringens Regning, medens han havde Commandoen af Eskadren. Jeg gav en stor Diner for Cheferne og nogle Landofficierer af Garnisonen i Pirano, deriblandt en Prinds *Hohenlohe*, Major og Høistcommanderende.

Den 25de April var endelig Dagen kommen, da jeg for første Gang, om end kun i Afstand, skulde skue det berømte Venedig. Tidlig om Morgenen giorde jeg Signal for at lette og gik

under Seil med begge Fregatter og Damperen Volcano. Vinden var svag, og ikke før Kl. 1 eller 2 om Eftermiddagen fik vi Staden i Sigte. Jeg var løben ud fra Pirano, uden at give Skibscheferne nogen videre Instruction, som jeg for Seiladsen og Sammenholdet ansaae unødvendig i det snevre Farvand, hvor en Adskillelse ikke kunde være at befrygte, og hvad Blokaden angik, da henviiste Proclamationen om dens Gienoptagelse til de i det forrige Aar givne Bestemmelser. Jeg vilde først selv see Kysten og giøre mig bekiendt med Farvandet, før jeg lagde nogen bestemt Plan for Stadens Indeslutning fra Søsiden.

Da Vinden næsten ganske lagde sig, lod jeg Volcano tage Bellona paa Slæbetoug og nærmede mig Kysten ved Lido, for saaledes, før Solens Nedgang, at løbe langs med Kysten, forbi Malamocco og Chioggia. En engelsk Koffardibrig blev prajet og afviist. Da vi kom nærmere ind, saae vi store republikanske Faner og Flage vaie fra alle Taarne, Kasteller og Skibe som paa en Festdag, og nu først mindede Officiererne, at det var St. Marcus Dag, Venetianernes største Festdag.

— Omen accipio! tænkte jeg, og den næste Dag allerede skulde jeg faae en Bestyrkelse af min Troe paa det gode Forvarsel.

Af Blokadedivisionen var ikke eet Skib i Sigte. Efter Solens Nedgang lod jeg fra Tid til anden giøre Signaler med Kanonskud, Raketter og Blegfyr, og efterhaanden besvaredes de rundt om os, saa at vi ved Midnat saae den lette Divisions Skibe efterhaanden samle sig om os. Natten var lys, og der var kun en svag Brise.

Henimod Kl. 2 om Natten indskibede jeg mig paa Volcano, ledsaget af Eskadreadjutanten, Grev *Hadik*, og min Kammertiener. Vi vare da liggende imellem Chioggia og Punta Maëstra, og da det begyndte at dages, lod jeg Volcano sætte sig i Bevægelse i Retning mod Chioggia, for derfra at løbe tæt langs Kysten, hele Bugten om, til et eller andet Sted, hvor jeg kunde lande, for derfra at begive mig til Haynaus Hovedquarteer. Jeg havde givet Károlyi Ordre til, i min korte Fraværelse at

lade mit Flag vaie og at holde Eskadren samlet, krydsende i Sigte af Kysten. Venetianernes Skibe laae alle heelt inde ved Staden, de kunde altsaa ikke have nogen Tanke om at løbe ud. Alle vore Skibe vare foreenede, da jeg forlod dem, med Undtagelse af Fregatten Venere, som om Natten var bleven tilbage; den opdagedes imidlertid kort efter i nordlig Retning, omtrent tre à fire Mile fra Malamocco. I Nærheden af den saaes en Koffardibrig, som jeg antog at være den engelske Brig, vi om Aftenen havde afviist. Begge syntes at ligge i Stille, men fik siden Vind og styrede mod Kysten.

Jeg løb med Volcano Bugten rundt og forbi Chioggia paa en Afstand af en halv dansk Miil. Venere syntes at have faaet Øie paa Eskadren og holdt S.O. hen; men Koffardibriggen, som nu saaes at have heist græsk Flag, stod lige ind imod Indløbet ved Malamocco. Paa samme Tid saaes et Dampskib at komme ud derfra og staae os imøde. Man sagde mig, at det var den til *Pio IX* omdøbte Orlogsdamper *Marianna,* omtrent af samme Størrelse som Volcano og bevæbnet som den med en 48Pds. Paixhans Kanon for og agter. Der var ingen Grund til at indlade mig i en Fegtning; det vilde endog været uforsvarligt at vove den eeneste Damper, vi eiede ved Eskadren, i Kamp paa Fiendens Kyst, eene og uden Understøttelse, om et uheldigt Skud i Maskineriet satte den ud af Stand til at bevæge sig; men alligevel kunde jeg ikke tillade, at et Koffardiskib lige for min Næse havde den Frækhed at bryde Blokaden.

Den græske Brig maatte afskiæres, og den Cours, jeg befalede at styre til dette Øiemed, bragte os Stævn i Stævn med Venetianeren, som braverende og behængt med tre, fire trefarvede Flag, stod os imøde. Der blev giort Klarskib, og Venetianeren, i nogen Afstand efterfulgt af en mindre Damper, vedblev kiekt at staae os imøde paa Kanonskuds Afstand. Capitain Fautz, som stod oppe paa Broen over Hiulkasserne, raabte til mig igiennem Raaberen:

— Hvilken Cours befaler Dr. Exl., vi skal styre? Mit Svar var:

— Auf ihn los, wie wir gehen! Jeg havde nylig været oppe paa Broen og talt med ham; dette pludselige Spørgsmaal forundrede mig derfor lidt; det var som der overkom ham en pludselig Skræk over Venetianerens dristige Imødekommen, og jeg kunde ikke undertrykke en Tvivl om Sandheden af, hvad han nys havde fortalt mig, at han saa ofte havde jaget Marianna, men den seilede bedre end Volcano og var altid løbet fra ham:

Er hat mich oft gefoppt! sagde han. Venetianerens Dristighed vidnede ikke herom, men snarere om, at disse fordums Kammerater kiendte hinanden. Nu blev han imidlertid forundret, som det syntes, standsede først et Øieblik, bøiede saa af i en ret Vinkel ind ad Kysten til og giorde en Bue indenom os.

Vi havde imidlertid med et Geværskud tvunget Grækeren til at brase bak, en Baad blev sat ud og en Cadet sendt ombord for at afviise ham, medens Volcano blev liggende stille. Da Venetianeren nu laae med os hen, paa omtrent femten, sexten Hundrede Alens Afstand, lod jeg Kanonerne rette paa ham og nu først heise Flaget, i samme Øieblik som der gaves Ild paa ham. Han lod os ikke vente længe paa Svar, og da jeg saae, at hans Kugler, deels gik over os hen, deels faldt tæt indenfor os, lod jeg fortfare med Skydningen, under hvilken Fienden holdt sig idelig i Bevægelse, snart løbende op forud, snart sakkende og forstørrende Afstanden imellem os.

Da vore Kugler bleve slet sigtede, stillede jeg selv den agterste og affyrede den flere Gange, medens jeg lod Hadik gaae til den forreste med Ordre at elevere den mere. Artilleristerne havde intet Begreb om Afstand paa Søen og maaskee ei heller om Sigte og Retning i Almindelighed; de vare Landartillerister, nylig overtraadte i Marinen og kanskee kun Recrutter.

Da Baaden kom tilbage fra Grækeren, som efter Ordre strax braste fuldt og stod ud fra Land, blev den opheist, og jeg blev liggende stille endnu nogen Tid for at lade det afviiste Skib komme et Stykke ud fra Kysten ved Hiælp af den Brise, der nu var. I denne Mellemtid lod jeg kun af og til giøre et Skud til Svar paa Venetianerens vedvarende Skyden, indtil

jeg omsider gav Ordre til at fortsætte Coursen op imod vort Bestemmelsessted.

Det var altsaa den første Gang i Ilden med mine Folk. Mandskabet teede sig vel. Officierer og Cadetter vare stumme og som bedøvede. Den Cadet, der blev fremkaldt for at gaae ombord paa Grækeren, var dødbleg og kunde hverken mæle eller bevæge sig, saa at jeg i Heftighed trak min Sabel halvt ud imod ham for at drive ham i Baaden; ikke en Commando hørtes af Nogen, men Folkene ved Kanonerne styrede sig selv, kun Hadik var fuld af Liv og dog rolig og koldblodig. Den usædvanlige Omstændighed, at jeg ikke strax lod alle Flage heise til Bravade, forundrede mine egne Folk, maaskee ogsaa Venetianerne, og da jeg omsider gav Ordre til simpelthen at heise Flaget, kom der ikke eet, men mange til Syne, paa hver Top og Gaffel, saa at vi vare ligesaa behængte som Pio IX, og idet de heistes, var der en Matros, der stod tæt ved mig, som pludselig tog Hatten af, raabte et Par Ord til de Omstaaende og saa udbrød med et *Evviva il Imperatore!* der stormende istemtes af hele Mandskabet, idet Hatte og Huer kastedes høit op i Luften.

Skydningen gik med sindig Orden, men saa ukyndige vare Folkene, at de jublede, hver Gang en af vore Granater sprang i Luften over Venetianeren, indtil jeg forklarede dem, at netop paa den Maade giorde den ham ingen Skade. Venetianeren giorde flere Skud med Raketter, formodentlig for at skræmme os ved at viise, at de ogsaa, ligesom vi, havde dette Vaaben, thi Afstanden var altfor lang for at række, og da Kardætscherne pladskede i Vandet et godt Stykke fra os, loe mine Folk hierteligt og raabte:

— Piove, piove, piove! Min Tiener, Nielsen, blev ganske betuttet over saaledes paa engang at befinde sig i et Søslag; men da han saae, at der ikke flød Blod, vandt han snart Rolighed igien.

Venetianeren viiste ikke slet Conduite, han nærmede sig med megen Dristighed, manøvrerede sit Skib godt og viiste ikke

Ulyst til at indlade sig med os, skiøndt han forsigtigt fiernede sig af og til, som jeg antog, naar vore Granater faldt nær ham; vi troede endog flere Gange at have truffet.

Coursen nordefter blev altsaa fortsat, og saa længe vi kunde øine den, saaes Grækeren at ligge ud fra Kysten og Pio IX at være indenfor Dæmningen ved Malamocco. Jeg havde desuden havt det Haab, at Fregatten Venere, der laae i Sigte af os under hele Affairen, maatte have seet og hørt Alt og derfor vilde ilet til; jeg havde Øinene stedse paa den, og en Gang syntes den at holde ned til os plat for Vinden. Men den kom ikke og stod bidevind Syd hen.

Jeg var meget opbragt herover, thi at opholde mig ved Grækeren eller slæbe ham ud fra Kysten og overgive ham til Fregattens Varetægt, vilde ganske have forstyrret min Reise; det var endnu usikkert, om Grækeren ikke, naar vi vare ham ude af Sigte, løb ind til Venedig. Alt, hvad der var opnaaet, var at hævde Flagets Ære, at Blokaden ikke krænkedes lige for vor Næse. Men hvorledes det kunde være tilgaaet, at denne Brig, som Natten over havde ligget tæt ved Fregatten, uforstyrret og i dennes Paasyn havde kunnet sætte Coursen lige til den blokerede Havn, og hvorledes Fregatten kunde ligge rolig og see eller høre en Fegtning, uden at giøre Mine til at komme os til Hielp, var mig uforklarligt. Jeg var saa opbragt herover, at jeg befalede Hadik at minde mig om, lige saa snart vi kom tilbage, at kalde Locella til Regnskab.

Henimod Middag stødte vi under Kysten ved Piave paa en armeret Bragozzo, der hørte til den saakaldte *lette Flotille*, med Station i Caorle. Den var commanderet af en Auxiliarofficier, *Blessich*, som kom ombord for at melde sig. Han foreslog at sætte mig iland ved *Cortelazzo*, som var det nærmeste Sted for os at lande. Derfra kunde vi komme til *Cava Zuccharini* og derfra igien videre ad korteste Vei til *Mestre*, hvor Haynaus Hovedquarteer var. Hadik tilraadte dette, da han Aaret før netop havde taget den samme Vei, paa en Sendelse med Depecher til Welden fra Eskadren. Jeg indskibede mig derfor paa Bragozzen, som efter en kiedsommelig Krydsen og Roen omsider landede os paa en øde, sandig Kyst, hvor vi i en brændende Soelhede maatte vandre en halv Times Vei igiennem den dybe Sand, inden vi endelig naaede et eenligt Toldbetienthuus.

Her ventede vi en Timestid, indtil en Vogn blev opsporet. Denne kom omsider, en lille Steirervogn — liig dem vi kalde holstenske Vogne, men spinklere — med een Hest for, som Fruentimmerne, der bragte os den, Mænd saae vi ingen af, advarede os om var stædig og fuld af Luner. Jeg sad paa en Straasæk, Hadik tog Plads imellem mine udstrakte Been, og Nielsen, min Tiener, var Kudsk. Det var neppe vi fandt Plads til vore Reisesække. Fruentimmerne og Lieutenanten betegnede os Veien til Cava Zuccharini og satte den stædige Hest i Gang hen til Veien, der laae paa Ryggen af et Dige, med brede og dybe Canaler paa begge Sider, dem Landet her er giennemskaaret af overalt.

Efterhaanden som Hesten, efter mange farlige Sidespring og Kunster, kom i godt Lune, gik det i rask Trav afsted. Vi kom af og til forbi et Bondehuus, hvor Fruentimmer vare beskieftigede med et eller andet Arbeide udenfor Huset, og ingensteds i Italien har jeg seet saa classisk skiønne Ansigter som hos disse; men, om af Naturen eller paa Grund af Krigens Trængsler, der laae en dyb og rørende Melancholie i det Blik, hvormed de stirrede paa os, idet vi fore forbi. Vi kunde vel have kiørt noget over en halv Time, da vi fik Øie paa et stort Huus, omgivet af nogle faa mindre.

— Der ligger Cava Zuccharini! sagde Hadik. — Jeg kiender det fra forrige Aar, jeg var her. Jeg var glad ved at høre dette, mit ubequemme Sæde begyndte at pine mig, og vi vare begge sultne og tørstige, da vi siden Midnat havde været i Bevægelse og kun nydt en let Frokost paa Volcano. Nielsen vovede at piske paa Hesten, og vi rullede lystig ind paa en aaben Plads og op for Døren af det store Huus. Hadik sprang strax af Vognen og iilede ind i Stuen, ud af hvilken der i det samme kom tre, fire Mand med Trøien slængt løst over Skulderen. De gik tæt forbi Vognen, hvorpaa jeg endnu sad, kastende, som det syntes mig, mørke Blik til mig og mumlende, idet de gik forbi:

— Italiani! — Italiani? Lidt paafaldende var det mig; jeg troede, de antoge os for Italienere; men jeg fik ikke Tid til at tænke længe derover, for ligesom jeg var stegen af Vognen, hørte jeg Hadiks høirøstede og vrede Stemme inde i Stuen, og da jeg traadte ind, kom han mig imøde med det Udraab:

— Excellence! De fordømte Folk har ført os i Hænderne paa Fienden! Og han bandede og rasede paa Italiensk med Folkene, der vare i Stuen, to Mandfolk og et Fruentimmer. Tænkende i det Øieblik paa Károlyis Advarsel om Natten, at jeg skulde dog tage mine Pistoler med, da man vel kunde træffe paa Stratenrøvere i nærværende Tider, sagde jeg til Nielsen, der var kommen til, at han skulde hente mine Pistoler fra Vognen. Imidlertid vendte jeg mig til Konen i Huset og spurgte:

— Hvor ere de? Hun svarede halvt hviskende, med en Hovedbevægelse og et Blik igiennem den aabne Dør:

— Eccogli! Jeg fulgte hendes Øine og saae nu lige overfor, paa den anden Side af den forbiløbende Canal eller smalle Flod, en halv Snees mørktklædte Mænd i en Slags militairisk Dragt, som med alvorlige og forundrede Miner stak Hovederne sammen og syntes at raadslaae med hverandre, halvt skiulte af de langs Bredden voxende Træer og Buske. De vare ikke Hundrede Skridt fra os. Da jeg tog Pistolerne i Haanden og sendte Tieneren tilbage til Vognen efter Krudthornet og Kuglepungen, som han havde forglemt — jeg havde ved Bortgangen fra Skibet ikke ladt Pistolerne — raabte Hadik:

— Excellence! Vi maae afsted, der er ikke Tid til at lade, og Pistolerne ville dog ikke nytte os, det er Soldater, piemontesiske Jægere! Manden her vil følge med os! Samtalen førtes af Husets Folk sagte og hviskende, da Huusdørene stode ganske aabne.

Begge Mændene førte os nu øieblikkeligt ud i Gaarden ad en Bagdør, derfra til en Hauge, brød en Aabning i det tre Alen høie flettede Riisgierde og hialp os igiennem ind i en anden Hauge, derfra paa samme Maade ind i en tredie, og saaledes gik det igiennem fem, sex Riisgierder, indtil vi endelig vare i det Frie. Dette skeete med en mig nu ubegribelig Hurtighed; jeg havde spændt min Sabel fra mig og givet den til min Fører at bære, og jeg kom over de høie Riishegn med en Lethed, som jeg neppe nogensinde i yngre Aar vilde have troet mulig. Da vi vare i aaben Mark, begyndte vi at løbe af alle Kræfter, hvortil vore Førere baade ved Ord og eget Exempel opfordrede os. Et langt Stykke maatte vi løbe med bøiet Ryg bagved Digerne, for ikke at blive seet af Fienden. Hadik og jeg bar hver en uladt Pistol i Haanden; han havde strax bedt mig om den ene af mine, fordi, sagde han, Italienerne frygte mere for en Pistol, ladt eller uladt, end for en blank Sabel.

Snart blev denne Løben i den stærke Soelhede besværlig — Klokken kunde vel omtrent være tre — jeg trak derfor min

Kiole af, viklede et Silkelommetørklæde om Hovedet og gav Kiolen og Uniformshuen til en af vore Førere at bære. Vi maatte over flere Grave eller Grøvter, snart springende, snart vadende; da vi kom til en dyb Vandgrøvt, der var for breed til at springe over, vilde jeg kaste mig ned paa Jorden for at udhvile lidt; men Hadik og vore Førere besvore mig at gaae videre, og Hadik sprang selv i Vandet til Hofterne og bar mig over, hvorved hans Kiole revnede fra Skulderen og ned til Hoften. Denne Løben vedvarede i Et væk, jeg troer, henved en Time; vi kom igiennem en lille Bondebye, hvor nogle Fruentimmer saae os og sloge Hænderne sammen over Hovedet af Forfærdelse, da vi fore dem forbi uden at sige et Ord.

Omsider mødte vi en Vogn, en Stoel paa to meget høie Hiul, en Art Gig, *Sedia* kaldet. Hadik løb den imøde — der var to Mænd, den ene tilfods — holdt Pistolen imod dem og befalede dem at afstaae os Vognen. Med største Beredvillighed steg Manden ud. Hadik tog Tømmen og satte sig foran i Stolen, jeg tog Plads bagved i Kassen mellem Hiulene, og nu gik det over Stok og Steen, til en vis Bondegaard, som Veiviiseren betegnede os.

Det var en diævelsk Fart; jeg blev saaledes rystet og stødt, at jeg havde nok at giøre med at holde mig fast, og jeg tabte underveis min Hue, som jeg havde taget tilbage fra Føreren og holdt i Haanden, men maatte lægge fra mig i Kassen for at holde mig fast. Tabet opdagede jeg først, da det var for silde at standse for at søge efter den.

Hele Egnen var øde som en Hede. Foruden den lille Bye, vi vare komne igiennem, saae vi ikke et eeneste Huus paa den hele Vei. Omsider kom vi til en eensomt liggende Bondegaard, hvor der holdt en lille fiirhiulet Eenspændervogn parat for os. I denne tog jeg Plads, udstrakt paa en Straasæk bag ved Kudsken, Hadik beholdt Sediaen og fulgte efter. Uden at opholde os her, kiørte vi afsted over ubanede Veie, giennem Mose og Hede, og det kunde vel have varet en Time, da min Kudsk pegede paa nogle Huse med det Udraab:

— *Grisoleira!* Eccolà! og snart efter saae vi tydeligt en tilbagevendende Patrouille Croater. Nu vare vi altsaa i Sikkerhed. Indtil da havde jeg bestandig holdt Pistolen truende i Haanden, da Hadik oftere raabte til mig at være paa min Post. Stor Tillid kunde det ikke give til min Kudsk, at han, medens vi kiørte, fortalte mig, at han endnu den samme Formiddag havde været inde i Staden — Venedig — hvorfra han Kl. 11 kom tilbage. Daglig, sagde han mig, fore de paa Canalerne til Staden med Levnetsmidler, og de Soldater, som vi havde seet i Cava Zuccharini, vare piemontesiske Jægere, der hver Dag kom derfra for at recognoscere i Omegnen. Østerrigernes yderste Forposter stode i Grisoleira, som de i forrige Efteraar havde trukket sig tilbage til.

Endelig vare vi der. En breed Grav eller Canal, seilbar som det syntes, liig en Flod, med høie og steile Bredder, laae imellem os og den lille Landsbye. Vor Ankomst bemærkedes strax, en Mængde Mennesker vare forsamlede paa den modsatte Breed og en Corporal med et Par Soldater gik i en Færge for at afhente os. Jeg giorde en underlig Figur, for at fremstille mig som Feltmarschallieutenant, en Bemærkning, jeg giorde til Hadik. Jeg var uden Kiole, Hue og Kaarde, i bare Skiorteærmer og med et broget Silketørklæde om Hovedet. Hadik saae ikke meget bedre ud i sin sønderrevne Kiole, hvorigiennem det hvide Foder eller Linnedet tittede frem, Buxerne vare op til Knæerne bedækkede med størknet Mudder; ogsaa han havde givet Kaarde, Skiærf og Hue til Veiviiseren at bære under vor Flugt, og denne var ingensteds at see. Jeg havde allerede i mine Tanker opgivet disse Sager som tabte og talede netop med Hadik derom, da han paa engang udbrød:

— Der komme de! Der komme de jo! Og virkelig skilte Buskene ad i et lille Krat, og ud traadte to Mænd, der bragte alle mine Klædningsstykker, ligetil min Hue, som de havde fundet paa Veien. Hurtig trak jeg Kiolen paa, satte Huen paa Hovedet og spændte Sablen om Livet; Hadik giorde det Samme og kastede Skiærfet over Skulderen, som tiensthavende Adjutant, og

da Corporalen, som langsomt kom op ad den steile Breed, stod for os, var det mig neppe muligt at lade være at lee høit over hans Forbauselse, idet han slog Hovedet iveiret og fandt en General med sin Adjutant, istedetfor et Par indbragte Overløbere eller Fanger, som man havde antaget os for. Hadik forklarede ham, hvem vi vare, og befalede ham at føre os til den commanderende Officier.

Før vi begave os i Færgen, gav jeg vore Veiviisere paa Flugten tre dobbelte Louisdorer til Belønning for deres Tieneste og Troskab, hvilket Hadik fandt en uhyre Betaling. Et Par Gylden, meente han, vilde have været rigeligt betalt, som jeg ogsaa siden fandt, da jeg havde lært Forholdene at kiende; men jeg var glad og taknemmelig i Hiertet over, at jeg paa en næsten miraculeus Maade var undgaaet den skrækkelige Skiæbne at falde i Fiendens Hænder og paa en saa uhæderlig Maade ende min Løbebane strax den første Dag, efter at Felttoget var aabnet. Uforklarligt var det mig, at vi undslap. Kun fem Minutter før ankomne i Værtshuset, vilde vi have fundet Huset besat af tredive, fyrre piemontesiske Jægere.

Jeg formoder, at de ti, tolv Mand, som forundrede betragtede os fra den anden Side af Canalen, dannede Bagtropperne af den bortdragende Piket. Vor Uniform var dem fremmed, den var den nysindførte Vaabenfrakke, ganske forskiellig fra den forrige Søofficiersuniform, de vidste i den første Overraskelse ikke, hvad de skulde antage os for; Uniformen var ikke den østerrigske Landarmées; at en høi Officier, ledsaget af sin Adjutant, saa aabent og pludseligt viiste sig midt iblandt dem, maatte enten vække den Tanke hos dem, at han var en fremmed neutral Officier, eller at han kom ledsaget af en betydelig Troppeafdeling. Havde de imidlertid kiendt deres Pligt, saa vilde de have lagt Geværerne an paa os og tilraabt os at staae stille, indtil de havde sendt en Patrouille over for nærmere at undersøge os.

Vi stege ned i Færgen og satte over til den anden Side, hvor den commanderende Officier, *Löwenberg*, efter at Corporalen

havde aflagt sin Melding, modtog mig med største Ærbødighed og førte mig op til sit Quarteer. Neppe vare vi komne et Par Hundrede Skridt frem igiennem den Mængde Mennesker, der havde forsamlet sig, før jeg hørte Hadiks Stemme:

— Excellence! Der bringer de den fordømte Karl, Auxiliarofficieren, som har villet levere os i Hænderne paa Fienden! Jeg saae mig om. Og rigtig! Der kom en Patrouille, trængende sig frem igiennem Folkehoben og førende Lieutenanten fra Bragozzen og en Matros som Fanger imellem sig. Det opklaredes nu, at Lieutenanten, efter at han havde forhiulpet os til Vognen og seet os kiøre bort, havde begivet sig med en Matros længer ind i Landet for at kiøbe Levnetsmidler; her stødte han paa en Patrouille, som, da han som Dalmatiner kun talte Italiensk, ikke vilde lade ham passere, men tog ham med sig til Forpostquarteret i Grisoleira, hvilket forskaffede ham en March af idetmindste et Par stive Miil. Hadik foer i ham og skiældte ham Huden fuld for vort Eventyr i Cava Zuccharini. Han, som var iilet Hadik imøde som den Redningsmand, der skulde frie ham ud af Croaternes Hænder, blev forfærdet over denne nye Anklage. Det var en comisk Scene. Snart beklagede han sig over Croaterne, der havde slæbt ham saa langt bort fra hans Fartøi, snart udbrød han i Undskyldninger og Forsikkringer, at han ikke havde vidst, at Fienden holdt Cava Zuccharini besat; hans Station var i Caorle, og han kom sieldent til Cortelazzo.

Jeg lod ham slippe med en Irettesættelse; men Capitain Löwenberg vovede ikke at lade ham gaae, førend Obersten, der commanderede den hele Forpostkiæde, havde faaet Melding og givet sin Tilladelse dertil. Obersten havde sit Quarteer lidt over en Miil fra Grisoleira i den lille Stad *St. Dona*, hvor han desuden først hen ad Natten ventedes tilbage fra en Inspectionstour, saa at Lieutenanten maatte finde sig i at tilbringe Natten i et Slags Fangenskab, hvilket, i Foreening med et Par Timers Tilbagemarch til Baaden, der forestod ham næste Dag, jeg fandt en retfærdig Straf for den Ubehagelighed, han havde forvoldt mig, ved sin Uvidenhed og Skiødesløshed.

Croatercapitainen, en Mand til Aars og omtrent af min Alder, førte mig til sit Quarteer, et Bondehuus, hvor han selv kun nogle Minutter før var indrykket fra St. Dona. Hans frugale Maaltid var fremsat paa Bordet, hvorfor han giorde Undskyldninger og vilde lade det tage bort; men jeg bad ham ikke at genere sig og sagde ham, at vi begge vare i høi Grad sultne og tørstige og vilde takke ham, om han tillod os at tage Deel i det. Han blev meget glad over den ham beviiste Ære og lod nu Oppasseren i en Hast skaffe noget mere Brød og Viin tilveie hos Gaardens Beboere, hvad der vel har været vanskeligt nok i denne af Krigen stærkt forarmede Egn. Et afpillet Skinkebeen, Knokkelen af en Kalvekiølle, Ost og Brød smagte mig efter den lange Faste og de mange Eventyr og Strabadser bedre end det bedste Maaltid, jeg nogensinde har giort.

Vor godmodige Vært, som jeg til Giengiæld tracterede med nogle fine Sigarer, var netop i Begreb med at prøve paa at lave en Kop Kaffe, saa godt det lod sig giøre uden Kande, Kopper eller andre Requisiter, medens en Vogn blev skaffet tilveie for os, da en Larm hørtes nede i Gaarden og strax efter en Ordonnants indtraadte med den Melding, at min Kammertiener, Nielsen, var ankommen. Han blev indført og bragte mig nu den meget behagelige Beretning, at han ikke alene var lykkelig undsluppen, men ogsaa medbragte vore Reisesække og Sager i god Behold. Ikke eet Stykke manglede. Historien var i Korthed denne:

Da han kom tilbage i Stuen med Krudthornet og Kugleposen, som jeg havde sendt ham ud til Vognen efter, fandt han os ikke der og spurgte paa Tydsk, hvor vi vare. Folkene forstode ham ikke og kunde ikke giøre sig forstaaelige for ham, men de søgte ved Tegn at giøre ham begribelig, at han skulde strax iile ud til Vognen og vende saa hurtigt som muligt tilbage til Cortelazzo. Han gientog stedse Spørgsmaalet:

— Wo sind die Herren? indtil de pegede paa Soldaterne, der endnu stode paa den anden Side af Canalen.

— Was sind sie, die Kerle? spurgte han; men da der i det

Samme blev blæst i et Horn og flere Jægere kom til og satte sig i Bevægelse hen imod en Vindebro, der førte over Canalen, gik der et Lys op for ham. Han foer ud til Vognen, snappede begge Reisesækkene, til Lykke vor eeneste Bagage, og slæbte dem med sig ind i Stuen. Her trak en Mand ham ud af en Bagdør, hialp ham med at bære Tøiet, og nu gik det over Haugehegn, Grave og Marker afsted, men ad en kortere Vei end den, vi vare komne.

Jeg var saaledes med et ubegribeligt Held sluppen ganske uskadt fra denne farlige Knibe. Mit Tøi havde jeg allerede anseet for tabt og opgivet Haabet om at faae min Tiener tilbage, som jeg troede paa denne Tid i sikker Forvaring i Venedig.

Da vi havde drukket vor Kaffe, holdt to Vogne for Døren, den ene en smuk lille Kalechevogn for mig og Hadik, den anden en simpel Steirervogn til Tieneren og Reisetøiet. Solen var i Nedgaaende, da vi sagde vor venlige Vært Farvel og travede lystigt afsted paa en fortræffelig Landevei. Det var en overordentlig smuk Aften, og vi vare naturligviis i det bedste Lune af Verden efter det saa lykkeligt overstaaede Eventyr. Egnen, vi kom igiennem, var meget smuk, nu da vi vare ude af det flade, sumpige, af Canaler og Grave giennemskaarne Terrain. Allevegne udenfor Husene sadde drikkende og syngende Soldater. Croaterne hilsede os, idet vi fore forbi, med deres høittilraabte „*Zivio*“ eller „*Giglio*“, jeg veed ei ret, hvilket af de to er deres Hurra.

Det begyndte at blive mørkt, da vi kiørte ind i St. Dona, og her blev jeg for første Gang modtagen med den østerrigske Militairetiquette. Vi kiørte hen udenfor Pladscommandanten for at faae ny Befordring, og medens denne øieblikkeligt skaffedes tilveie, samlede alle i Staden værende Officierer sig og bleve mig forestillede; Rapport om Garnisonens, de enkelte Vagters og Posters Styrke aflagdes; Ordonnantser meldte sig til Tieneste hos mig o. s. v. Obersten var endnu ikke vendt tilbage fra sin Inspection.

Efter en halv Times Ophold kiørte vi i en bequem Vogn

videre til *Treviso*. Saa varm Dagen havde været, ligesaa bidende kold var Natten, og da vi ingen Overkiole havde medtaget, frøs vi bittert underveis. En tæt Damptaage bedækkede Jorden, og Frøernes Quækken opfyldte Luften i en bedøvende Grad, sikkert Kiendetegn paa, at vi befandt os i Sumpfeberens Regioner, en Fiende, der allerede Aaret før havde dræbt flere Folk for Østerrigerne, end der var faldne for Italienernes Kugler hele Felttoget igiennem, man sagde sex Tusind Mand. Veien var mageløs jevn og glat som paa et Stuegulv, og vor Kudsk kiørte i skarpt Trav den hele Tid.

En Skik, der var mig fremmed, lagde jeg Mærke til: hver Gang en Vogn eller blot en eenlig Fodgiænger kom os imøde eller opdagedes forud af os, raabte vor Kudsk dem an i en eiendommelig Tone; det var ikke noget Varsko som hos os, men snarere som et Anraab af Forsigtighed, for at forvisse sig om, hvad den Kommende førte i sit Skiold. Et Svar fulgte stedse derpaa i en lignende Tone. En anden mere comisk Skik var den Maade, hvorpaa Kudsken indbød Hestene til at forrette visse naturlige Udtømmelser, hvilket han giorde ved at efterligne med Munden alle de forskiellige Lyde, der kunne fremkomme ved slige Tilfælde, og det med en Fuldkommenhed i Efterligningen, der virkelig var skuffende.

Netop som Klokken slog tolv, kiørte vi ind i Treviso og toge vort Quarteer i Værtshuset *Stella*. Efter et i utrolig kort Tid tilveiebragt, fortræffeligt Maaltid, med Suppe og flere Retter, som til en ordentlig Diner, gik vi til Sengs og sov saa godt efter Strabadserne, at jeg den næste Morgen havde Møie med at faae Hadik rusket vaagen. Vi forlode Treviso Kl. 6 og ankom Kl. 8 til Haynaus Hovedquarteer i *Villa Papadopulo*, omtrent en halv Miil fra Mestre. Ingen Skildvagter for Huset betegnede Overgeneralens Quarteer; vi saae ingen Officierer, ingen Ordonnantser og kom op i anden Etage og vandrede igiennem flere Værelser uden at møde et Menneske. Jeg bankede paa en Dør; den blev aabnet, og en lang, mager Mand, med uhyre lange, nedhængende Knebelsbarter, og klædt i en gammel,

bruun Uniformsfrakke stod for mig og spurgte med en affecteret, gammeldags Høflighed i Stemme og Manerer, hvem jeg søgte. Spørgsmaalet kom saa pludseligt, før jeg kunde tage Ordet, og den tørre, knoklede Figur, der stod for mig, lignede mere en gammel Feldwebel end en General, saa at jeg virkelig studsede, da han paa mit Svar:

— Feltmarschallieutenant Baron Haynau! svarede, med samme smidskende Mine og Stemme:

— Jeg har den Ære at forestille mig som denne, og maaskee har jeg den Ære at see Herr Marineovercommandanten for mig? Paa mit bejaende Svar faldt han mig om Halsen og kyssede mig. Han førte mig ind i sit Værelse, hvor han var ganske eene, og vi vare øieblikkelig som gamle Bekiendte.

En halv Time havde vor Underholdning varet, da man meldte et Regiments Ankomst udenfor. Vi gik ned sammen, Haynau havde blot spændt Sablen om sig og taget en Kaskiet paa Hovedet. Nedenfor, i en lille, foran Huset liggende Hauge, havde flere høie Officierer og Adjutanter forsamlet sig, og vi gik nu Alle udenfor paa Landeveien, hvor Regimentet havde giort Holdt et kort Stykke fra Stedet. Paa given Ordre satte Regimentet sig i March og defilerede forbi. Det var smukke Tropper, friske fra Slaget ved Novara, hvorfra de nu stødte til Beleiringscorpset, der nu først dannedes og fuldstændiggiordes, efter at den engere Indeslutning af Staden ganske kort før paany var foretaget. Her viiste Haynau sig i en anden Skikkelse end ved Døren, da han modtog mig, han var nu den imponerende, strengt bydende General i Holdning og Stemme.

Kort derefter lod Haynau sin Vogn kiøre frem, han og jeg satte os i den, Adjutanterne fulgte efter i en anden, og vi kiørte ind til Byen Mestre, hvor Løbegravene mod Malghera samme Dag bleve aabnede. Ved et stort, gammelt Klokketaarn, omtrent midt i Staden, giordes Holdt, og vi stege op i Taarnet til det flade Tag eller Platform ovenpaa, som kunde rumme endeel Mennesker, og hvor vi forefandt en Mængde høie Officierer, der allerede havde forsamlet sig her.

Haynau præsenterede mig for Nogle af disse, deriblandt Erkehertugerne *Carl Ferdinand* og *Ludwig*, Sønner af den afdøde Erkehertug *Carl*, Napoleons berømte Modstander; Erkehertug *Leopold*, en Søn af *Rainer*, forhen Vicekonge i Italien; Erkehertug *Ferdinand d'Este*; Hertugen af *Württemberg* — rettere en Hertug af Württemberg, der er mange af dem — der var Feltmarschallieutenant i østerrigsk Tieneste; en preussisk Generallieutenant *Willisen*, Skribent og Broder til ham, der siden commanderede Holstenernes Armée; en russisk Oberst, Prinds *Trubetzkoi*, og flere Andre.

Staden Venedig laae for os midt i Lagunerne; Fæstningen Malghera var neppe kiendelig, skiult som den laae bag Træer og Krat i den flade Slette; kun efter nogen Søgen opdagede man den af de paa Voldene vaiende Flage og et Kanonskud nu og da imod vore Arbeidere i den nylig aabnede Tranchée. Nede i Mestres Gader myldrede det af Mennesker; Officierer sadde udenfor Kaffehusene langt ud paa Gaden; Tropper opstilledes eller marcherede ud til Arbeide i Løbegravene; Landfolk kom i uophørlige Rækker ind med Vogne, Karrer og Oxer, belæssede med alle Slags Fornødenheder til Beleiringsarméen; der var en uophørlig Tummel og Vrimlen i Byen og paa Landeveien.

Jeg var strax paa en bekiendt Fod med mine Krigskammerater; Samtalen var ugeneret, som den vel altid ved slige Leiligheder bliver, og dreiede sig næsten udelukkende om Beleiringsarbeiderne og de faa Efterretninger, man havde inde fra Staden Venedig. Solen brændte utaalelig hedt heroppe paa det aabne Taarn, og jeg var glad, da Haynau efter en Times Ophold her foreslog mig at tage ud til Tranchéen.

Vi stege i Vognen og kørte derud for at tale med Ingenieurobersten *Khautz*, der havde Ledelsen af Beleiringsarbeiderne. Vi traf ham i hans Arbeidsstue, og nu begyndte en Raadslaaning om Marinens Andeel i Krigsoperationerne. Haynau opfordrede Obersten til at meddele mig Beleiringsplanen og beskrive mig Terrain og Localitetsforholdene; selv satte han sig hen ved

Vinduet i en stor Lænestoel og lagde begge Hænder over Øinene, som om han vilde sove.

Med Kaartet for os lod jeg nu Obersten beskrive mig nøie alle Befæstninger mod Søsiden og langs Kysten, hvilket han giorde med en Klarhed, Nøiagtighed og Rolighed, som gefaldt mig. Der var en Beskedenhed og bramløs Sikkerhed ved denne Mand, som indgiød mig Tillid til ham. Da han havde endt, begyndte jeg at fremsætte og udvikle den Medvirkning, der kunde ydes af Marinen under de forskiellige mulige Suppositioner:

— En Landgang paa Lido lod sig udføre. Fortet *Alberoni* var egentlig en regelmæssig Fæstning, lukket og stormfri; men Fortet ved Lido kunde tages ved et coup de main. Herved var imidlertid Intet vundet, thi omendskiøndt man let kunde dække sig imod Fortet *St. Andrea*, saa at man kunde holde det, og opføre Batterier indad mod Staden, saa var dog derved Intet eller Lidet opnaaet, da Afstanden endnu var for stor til derfra med Virksomhed at bombardere Staden. At tage Alberoni og de Syd for denne liggende Forter samt St. Andrea, for at være Herre af Kysten, vilde tage lang Tid og kræve en betydelig Troppemagt, og derfra maatte da trænges videre frem indefter fra Øe til Øe, hvorved Fiendens Skibe og talrige Flotille vilde lægge os betydelige Hindringer i Veien. Jeg pegede da paa *Treporti* og yttrede, at dette Punkt stedse var forekommet mig at være af stor Vigtighed for os, under et Angreb fra Søsiden. Obersten havde i sin Beskrivelse slet ikke berørt det.

— Var det befæstet, og vare vi i Besiddelse af det ...! Herfra lod et Angreb med Kanonbaade sig udføre directe paa Staden! Min Plan var da, under Tilbagedrivelsen af Fiendens lettere Flotille, at gaae lige løs paa *Burano*, de efterrykkende Tropper, en Bataillon — Bataillonen har i Østerrig sexten, atten Hundrede Mand — besætter Burano og forskandser sig der, om fornødent; derfra gaaer man — ufortøvet om muligt — paa samme Maade løs paa *Murano*, og er man der, da er man paa en Maade i Hiertet af Staden og Herre af den. Ingen af disse Øer vare befæstede eller besatte, idetmindste ikke saaledes, at

nogen stor Modstand kunde ventes. De til Troppernes Transport nødvendige Fartøier skulde jeg i kort Tid og uden Opsigt have samlet. Den Lagunkrig, som forudsattes i denne Plan, vilde, engang begyndt, være kortvarig, og, om den end blev blodig, dog koste os langt færre Mennesker end den langvarige Beleiring af Malghera.

— Jeg vil indestaae for, at Fienden skal strax den første Dag blive kastet tilbage indenfor Burano, og denne Øe være i vor Magt; thi de Kanonbaade, jeg vil stille imod ham, ere af en ganske anden Styrke end hans smaa med Karronader og let Skyts bevæbnede Piroguer og Barkasser, især paa denne Deel af Lagunen, hvor Farvandet er aabent til alle Sider og giver frit Spil for mine Kanonbaades lange Kanoner af sværeste Caliber.

— Maae Malghera falde? spurgte jeg.

Obersten svarede ja.

— Og hvad saa?

— Da kommer Turen til *St. Julian,* som i kort Tid vil være vor!

— Og saa?

— Ja, saa haabe vi, at Staden snart vil overgive sig!

— Skeer nu dette ikke, hvad da?

— Da kunne vi egentlig Intet udrette videre, fordi Afstanden er for stor for et Bombardement herfra. Fienden vil sprænge Broen *San Secondo* og Batterierne paa Broen ville giøre enhver videre Fremtrængen umulig. Han føiede alligevel strax til: — Men vi kiende vore Folk! Var det Franskmænd eller Englændere, vi havde at giøre med, da var det vist nok en anden Sag, men Venetianerne ville sikkert ikke holde sig længer, naar først Malghera er i vore Hænder.

Jeg bemærkede dog hertil, at man dog ialtfald borde være betænkt paa Muligheden og heller strax slaae ind paa den kortere og sikkrere Vei, at trænge ind i Hiertet af Staden fra Treporti, idetmindste berede sig derpaa, uden derfor at standse med Beleiringen af Malghera.

Her reiste Haynau sig op af sin Stoel og kom hen til Bordet, stedse uden at tale et Ord.

Jeg spurgte, om Treporti kunde tages. Obersten svarede:

— Forrige Aar havde man kunnet ride lige derind med en Eskadron Husarer. Jeg har selv bygget Værket; det var ikke lukket; men nu har Venetianerne rimeligviis lukket det, om end kun med letopkastede Forskandsninger; dog kan og skal det blive taget, saa snart et Angreb fra denne Side bliver besluttet!

Jeg vendte mig nu til Haynau og gientog for ham Hovedpunkterne i min Plan: Med tolv Kanonjoller, maaskee endog færre, hver bevæbnet med en 30Pundiger eller en 60Pds. Paixhans, vilde jeg indestaae for at rødde alle Hindringer af Veien for Troppernes Landsættelse paa Burano og Murano; Treporti maatte da først tages, for at have det til Udgangspunkt for vore Operationer mod Burano, dem man imidlertid maatte maskere ved at samle de fornødne Fartøier dertil paa flere længer fraliggende Punkter, Caorle f. Ex., hvorfra de paa een Nat kunde bringes til Stedet, ligesom Tropperne paa ligesaa kort Tid kunde støde til fra St. Dona, Treviso og andre Punkter i Cerneringslinien. Men Kanonjollerne maatte først bygges, og hertil behøvede jeg to Maaneder, naar jeg lod tre, fire Stykker paa engang sætte paa Stablen paa hvert af de private Værfter i *Triest, Capo d'Istria* og om fornødent ogsaa *Curzola.*

— Tegningen til dem har jeg medbragt fra Danmark, en Bygmester er i disse Dage ligeledes derfra ankommen, og jeg er i Begreb med at slutte Contract om at bygge to til Prøve paa eget Ansvar. Spørgsmaalet er nu: — Skal jeg strax med Hensyn til Muligheden af, at man bestemmer sig for denne Angrebsplan, lade alle tolv sætte paa Stablen? Haynau spurgte kort:

— Hvad koster de?

— Omtrent treds Tusind Gylden! var mit Svar.

— Da vilde jeg i Deres Sted uden Videre giøre det. Det har altid været min Skik at handle strax, som Øieblikket kræver, og siden spørge.

Den rolige, sindige og beskedne Oberst tillod sig ikke at giøre anden Bemærkning end, at Treporti upaatvivlelig var et Punkt af stor Vigtighed for os; men Fienden havde en utallig Mængde Kanonbaade — saaledes kaldte han de elendige Piroguer, som ikke engang kunde roe sig selv, men bleve slæbte af en anden Baad — og store Stykpramme, saa at han frygtede, en Lagunkrig vilde blive meget blodig. Han tilstod imidlertid, at Veien, om Planen lykkedes i sin Udførelse, var den, der snarest og sikkrest førte til Maalet.

Welden, som Aaret i Forveien commanderede Beleiringen, havde været af samme Mening; men Radetzky og *Hess* vare blevne staaende fast ved den første Beslutning, at indtage Byen fra Malghera-Siden. Senere, da Beleiringen tvert imod de Herrers Forventning trak i Langdrag og kostede os et endnu større Tab af Mennesker end det første Aar, og da jeg blev nærmere bekiendt med Personalforholdene, først da blev Sagen mig klar. Den Haardnakkethed, hvormed disse Herrer allerede tidligere havde bestridt Weldens Mening, til hvis Udførelse maaskee ogsaa de nødvendige Midler dengang savnedes, ligesom Albinis Eskadre vilde have lagt Hindringer i Veien for den, den giorde, at man nu ikke vilde høre Noget om denne Plan.

Jeg havde ikke faaet nogen Ordre fra Krigsministeriet til at sætte mig i directe Forbindelse med Radetzky, ikkun at handle efter Overeenskomst med Haynau, og man havde overhovedet ganske overladt mig til min egen Conduite med Hensyn til min Stilling og mit Forhold til Radetzky. Jeg var egentlig aldeles uden Forholdsordre i nogensomhelst Retning, en Forsømmelse, især med Hensyn til, at jeg var kommen lige ind i Commandoen fra Udlandet og ganske fremmed for alle Forholdene, som kun maae tilskrives og undskyldes af den store Forvirring, hvori Sagerne stode paa den Tid i Østerrig.

Enden paa vor Raadslagning blev, efter at jeg havde forklaret dem Forskiellen imellem mine virkelige Kanonbaade og Venetianernes med Kanoner bevæbnede Baade, at den hidtil fulgte Plan indtil Videre skulde bibeholdes, jeg imidlertid ind-

give Forslag til Krigsministeren om Kanonbaades Bygning, for at være beredt paa alle Tilfælde, og at Marinen foreløbig skulde indskrænke sig til en streng Blokade og saadanne mindre Angreb med Baade og Beskydning fra Søsiden, som der kunde viise sig Leilighed til, for at holde Fienden stadig allarmeret.

Ved senere Overveielse fandt jeg Grund til at være tilfreds med min Optræden ved dette første Møde, og jeg troede at have bemærket, at jeg giorde et godt Indtryk paa de mange Officierer, der vare tilstede og med stor Opmærksomhed lyttede til Samtalen. Jeg talte flydende og godt; mit Foredrag var klart og bestemt.

Vi kiørte nu tilbage til Papadopulo. Jeg tilbragte nogen Tid i Samtale med Haynau i hans Arbeidsværelse. Han kom mig for at være en forunderlig Charakteer. Hvert Øieblik standsede han for Speilet, idet han gik op og ned i Stuen, strakte den lange, magre Hals og strøg de uhyre lange Knebelsbarter. Han spurgte mig om min Alder:

— Altsaa er jeg et Par Aar ældre end De! Hm! Det havde jeg ikke troet. Men jeg har conserveret min Figur. Jeg har altid havt en god Figur! sagde han og spændte sig med begge Hænder om den tynde, magre Krop. Han bragte mig til at tænke paa Beskrivelsen af la Mancha Ridderen: lang, mager og knoklet. Han var livlig, lystig endog, og ligefrem i sin Samtale; vi vare som gamle Bekiendtere.

En Deputation fra Staden *Rovigo* blev meldt. Jeg vilde gaae ud, men han bad mig at blive, og fire, sex Herrer traadte ind. De frembragte i en lang Tale Bøn om Eftergivelse eller Afslag i en Contribution, der var paalagt Staden, jeg troer, det var fyrretyve Tusind Alen Lærred til Hospitalerne. Haynau hørte ganske taus paa denne temmelig lange Tale uden at afbryde den med et eeneste Ord, staaende midt i Stuen med Hænderne bag paa Ryggen. Da den var til Ende, brød han ud i en streng Tone:

— Contributionen, der blev paalagt Eder, var først hundrede Tusind Alen, saa blev den paa Jeres Bønner nedsat til fir-

sindstyve Tusind, og I yttrede Jer fornøiede over denne Nedsættelse; saa kom I igien med Klager og Bøn om Nedsættelse til tredsindstyve Tusind, den blev Jer bevilget; I kom atter tilbage og fik den nedsat til fyrretyve Tusind. Og nu komme I igien og klage og trygle paany! Men saadan ere I Italienere altid! Jeg vil nu giøre en Ende paa Sagen. Dersom Contributionen ikke inden fire og tyve Timer bliver erlagt til den sidste Alen, faae I militairisk Execution. Gaae! Og bring Jer Stads Municipalitet denne Besked! Da Herrerne mumlende og klagende vare gaaede ud, vendte Haynau sig til mig med det Spørgsmaal:

— Hvordan finder De, jeg taler Italiensk? Forstaar De Italiensk? I Vognen havde han giort mig mange Spørgsmaal om min Tienesterang i Danmark, om jeg var givt, havde Børn o. s. v. — De har overtaget en vanskelig Post, men det er nu ogsaa en kiøn Gage. Tolv Tusind Gylden, ikke sandt? Hvor meget havde De i Deres Fædreland?

Siden kom Adjutanterne med Tienestesager, og jeg gik nedenunder i Haugen, hvor jeg søgte at fordrive mig Tiden saa godt, jeg kunde, med at røge Sigarer, giøre Noteringer i min Lommebog og spadsere op og ned udenfor Huset. Det Par Timer til Middagsmaaltidet faldt mig meget lange, jeg havde ikke nydt Andet hele Dagen end en Kop sort Kaffe tidligt om Morgenen. Det var overordentlig smukt Veir, men det var tidligt paa Aaret, og den ellers prægtige Hauge var forsømt, saa at den ikke tilbød mig synderlig Underholdning. Omsider begyndte Middagsgiæsterne at indfinde sig. Haynau havde indbudt mig:

— De spiser hos mig naturligviis?

Her blev jeg efterhaanden introduceret til de Høiere af Giæsterne. Foruden de Prindser og Generaler, jeg tidligere var præsenteret for, vare Keiserens to ældste Brødere, *Max* og *Ludwig*, komne i Besøg paa et Par Dage, under Ledsagelse af deres Hovmester, Fyrst *Jablonowsky*. Jeg havde Plads ved Bordet imellem Erkehertug Carl Ferdinand — Søn af Erkehertug Carl og Broder til den afdøde Marineovercommandant Erkehertug

Friedrich — og Erkehertug d'Este. Denne Sidste var, uliig de andre keiserlige Prindser, plump i sin Conversation og giorde mig flere mindre delicate Spørgsmaal. Min anden Sidemand derimod var en overordentlig mild og artig Herre. Selskabet var meget talrigt og høirøstet. Samtalen dreiede sig naturligviis udelukkende om Beleiringen, og blandt Andet fortalte Haynau, at en Major, Marchese *Paulucci*, dengang, troer jeg, Commandant i Malghera, havde skrevet ham et Brev til samme Morgen. Jeg erindrer nu ikke, om det var Svar paa en første Opfordring til Overgivelse, ved Begyndelsen af den paany optagne Beleiring, eller hvorom det var; kun at megen Forbittrelse yttrede sig imod denne Paulucci samt nogle flere nævnte venetianske Officierer i Særdeleshed og mod Oprørerne i Almindelighed, og at Haynau ved denne Leilighed sagde høit over Bordet:

— Faaer jeg fat paa ham, lader jeg ham hænge op! Ja, min Salighed hænger jeg ham!

Kiøkkenet var meget simpelt: Suppe, kogt Kiød, en Oxe- eller Kalvesteg og en Kage, Brødet var grovt Commisbrød, Vinen en stærk rød Landviin; overhovedet lod det til, at den hele Anretning var sammensat af de almindeligere Feltrationer, og Kokken havde ikke megen Ære af sin Kunst. Under og efter Maaltidet blev der i Haugen musiceret af et talriigt Musikcorps. Efter Bordet blev der røget Sigarer udenfor i det Frie.

Omtrent Kl. 6 tog jeg Afsked og kiørte tilbage til Treviso. Aftenen var smuk og Kiøretouren i høi Grad behagelig. Prægtige Villaer, nette Huse og smukt holdte Viinplantninger afvexlede langs den skiønne, med Træer beplantede Chaussée. Beboerne havde slaaet sig ned udenfor deres Boliger, Klynger af Soldater og Bønder sadde eller stode foran Værtshusene i livlig Samtale. Sang og Latter hørtes allevegne, Fred, Enighed og livsglad Munterhed syntes at herske overalt, til Trods for Krigen og de blodige Scener, hvis nærforestaaende Komme de lange Vogntog varslede om, der uophørlig, hele Natten igiennem saavel som om Dagen, droge hen ad Landeveien, bringen-

de Faschiner, Beleiringsskyts, Ammunition og Levnetsmidler ind til Mestre.

Da vi kiørte ind i Treviso, var det næsten mørkt, og Gaslygterne vare tændte. Staden havde et interessant gammelitaliensk Physiognomie: dunkle Buegange langs Husene, bag hvis Piller man nu og da saae mørke, i store Kapper indhyllede Gestalter, skiule sig. Udenfor de stærkt oplyste Kaffehuse sadde en Mængde Mennesker, meest Militaire, med hvem Indbyggerne skyede alt Samquem, da Treviso var en af de Stæder, hvor Hadet mod Østerrigerne havde viist sig meest fanatisk. Vi stege af i det samme Hôtel, hvor vi havde ligget den foregaaende Nat. Før Aftensmaaltidet tilbragte jeg en Timestid med at spadsere om i Gaderne og med at staae for det aabne Vindue. Tæt ved Hôtellet var et Madonnabillede, hvor en Hoben Mennesker forsamlede sig til Aftenbøn og Sang. Disse Andagtsscener i Gaderne om Aftenen i de sydlige Lande have altid giort et mildt tiltrækkende Indtryk paa mig: den skiønne, blidt klagende Sang, der i dæmpede Toner lyder giennem den milde Aftenluft; de vexlende dunkle Skikkelser, der med blottede Hoveder knæle paa Jorden omkring Billedet, medens Andre komme og gaae. Ofte hører man de deiligste Stemmer blandt Sangerne, hvilket netop denne Aften var Tilfældet.

For det aabne Vindue i det lige overfor liggende Hiørnehuus sad en Dame, kun halvt belyst af Skinnet fra Gaslygterne paa Gaden. Værelset, hvori hun sad, og hele Huset var mørkt. Omridsene af hendes Figur vare ædle, hendes Bevægelser fulde af Ynde; hun syntes at lytte til Musiken, undertiden ogsaa tage Deel i Sangen. Det Hele dannede en saa yndig Aftenscene, at jeg troede mig sat tilbage i min sværmeriske Ungdomsalder, da lignende theatralske Forestillinger første Gang vakte Længselen hos mig efter det romantiske Syden. Blide, vemodige Følelser opstege i mit Sind, og jeg følte mig sat i en Stemning, som længe vil være mig uforglemmelig. Her følte jeg, meer end i Rom og Livorno, at jeg var i Italien, det skiønne Italien.

Vi nøde et fortræffeligt Aftensmaaltid, gik tilsengs, og meget tidligt næste Morgen kiørte vi afsted til St. Dona. Underveis blev det mig paafaldende, at vi kiørte en anden Vei end den, vi vare komne ad paa Hidreisen. Ingen Tropper vare at see, ingen Forpostlinie skilte os fra Fiendens Territorium; let kunde en forræderisk Kudsk føre os lige i Hænderne paa Fienden. Hadik deelte min Mistanke og talte til Kudsken, en mørk og studs Karl. Han tilstod, at han var bøiet ind paa en kortere Sidevei, i Retningen mod Venedig, men vi vilde snart komme ind paa den gamle Vei igien. Da vi kom igiennem en lille Bye, blev der giort Holdt for at spørge os for, og den studse Kudsk blev nu dygtig giennemheglet og tvungen til at dreie ind paa den almindelige Vei.

Ved Ankomsten til St. Dona var det atter den forrige Præsentationsscene. Obersten med alle sine Officierer, Ordonnantser o. s. v. var paa Pletten næsten i samme Øieblik, som jeg steg af Vognen ved Værtshuset, og knap kunde jeg for disse Ceremonier faae Tid til at nyde en hurtig Frokost. Efter et kort Ophold for at vexle Vogn, gik det videre til *Norena,* en endnu mindre Kiøbstad end St. Dona, og derfra til *Torre di Moste,* en Flække eller stor Landsbye, hvor vi fik en eenspændig Kalechevogn for at kiøre ad de smalle Digeveie til Caorle.

Indtil Torre di Moste var Landskabet lige henrivende skiønt. Stæder og Byer fulgte hurtigt efter hinanden. Landet var dyrket som en eeneste Hauge, Viinranker hængende i Festons allevegne, Landeveiene beplantede med Træer og saa jevne som et Stuegulv, Byens og Districtets Navn, Afstanden til de nærmeste Byer og anden gavnlig Underretning fandtes malet paa store Tavler ved Indgangene til alle Byer, kort, ingensteds har jeg seet saa høi og minutieus fuldendt Cultur, kunde jeg sige, som her i denne Kant af Italien. Men herfra og til Caorle, nævnt allerede under Romerne, nu en ussel, forfalden Rede paa Kysten, var Landet i den Grad giennemskaaret af Canaler og Sumpe, at Veiene, der er anlagt paa Digernes Ryg, krummede og slyngede sig i alle Retninger og vare maadelige nok at kom-

me frem paa. Floder og Canaler ere seilbare for Trabakler og andre Smaafartøier lige til Torre di Moste og St. Dona. Jo mere vi nærmede os Caorle, desto fattigere og mere øde blev Landet rundt om. Hvor man vendte Øiet, mødte det Paluder og Saliner, sivbedækte Bredder og Sumpe, hist og her en ussel Hytte; de faa Mennesker, man saae, unge og gamle, havde alle det samme blyfarvede, hule Feberansigt. Solen brændte hedt, og Aandedrættet var besværet af den muggenstinkende Moseluft, vi indaandede.

Det var hen paa Eftermiddagen, da jeg kiørte ind i Caorle. Her laae et Compagnie Croater, som hver Maaned vexlede. Jeg lod mig Garnisonen præsentere og inspicerede et Kystbatterie paa 6 18Pds. Kanoner, hvorfra en venetiansk Peniche Aaret iforveien var sprængt i Luften i Albinis og Venetianernes Eskadres Paasyn, hvilke heraf lode sig skræmme fra et Angreb, det havde været deres Agt at foretage paa Byen.

Paa den anden Side af Flodmundingen ligger Havnen og Ladepladsen *Falconera,* hvor den saakaldte *Venstre Fløis lette Flotille* var stationeret, den bestod af et Par, med en slet monteret 24Pds. Karronade, bevæbnede Trabakler og en halv Snees bevæbnede Bragozzer. Commandoen over denne Flotille havde en Capitain *Uieysky* af Marineinfanteriet, som var kommen over til Caorle for at præsentere sig hos mig; han modtog mig med klapprende Tænder og blaae Læber, da det netop var hans Feberdag; han havde et Par Lieutenanter af Marineinfanteriet og nogle Auxiliarofficierer — Maanedslieutenanter — under sig. De omtalte Bragozzer ere almindelige Fiskerbaade, som de bruges der paa Kysten; de ere meget velseilende og sikkre Fartøier, skiønt ganske fladbundede, men de have et meget bredt og dybtstikkende Ror, der tiener til at holde dem til Vinden og fra at kantre, ligesom et Sværd paa de hollandske Fartøier. Deres Bevæbning bestod i fire, sex Falkonetter eller Svingbasser og henved en Snees Mand med Haandvaaben. De giorde god Nytte langs Kysten ved at forhindre Fienden Tilførsel.

Jeg indskibede mig paa Damperen Trieste, der ventede paa mig til Ankers en halv Miilsvei fra Kysten, og et Par Timer efter var jeg ombord i Bellona. Der var intet Nyt passeret i min Fraværelse, Károlyi havde paraderet Eskadren, seilende i Ligne de bataille op og ned langs Kysten.

Den næste Dag, den 29de April, blev den engere Blokade fra Søsiden foreløbig organiseret. Skonnerten Sphinge fik Station imellem Cortelazzo og Lido, og de bevæbnede Bragozzer fra Caorle bleve Karolyi underlagte, for at krydse under Kysten og forhindre Tilførsel med Smaafartøier. Eskadren holdtes under Seil, de større Skibe samlede, de mindre spredte, saaledes at hele Kyststrækningen kunde oversees. Flere med Levnetsmidler ladte Skibe bleve opfangede og indbragte til Pola, hvorfor jeg sendte Eskadrecommissairen *Cozzer*, for at fungere som Medlem af Prisecommissionen.

Jeg lod Capitainen paa Venere, Baron Locella, komme ombord til mig og giorde ham i Overværelse af Flagcapitainen og Eskadreadjutanten følgende Spørgsmaal:

Hvorfor han ikke havde undersøgt den græske Brig og forhindret ham i at anløbe Venedig? Om han havde seet det venetianske Dampskib Pio IX komme ud ved Malamocco, seet Volcano og bemærket, at de kom i Fegtning med hinanden, og hvorfor han, i bejaende Fald, ikke var kommen den sidste til Hiælp? Hans Svar vare:

At han havde seet den græske Brig, men paa Grund af den fiendtlige Dampers Nærmelse og det stille Veir ikke vilde opholde sig for at undersøge Grækeren. Først seent havde han opdaget et Dampskib, kommende Syd fra, som han ikke havde kiendt, men dog siden formodede var Volcano, og at nogle Skud bleve vexlede, men hvis Betydning han ikke kunde giætte, heller ikke vilde han kunne have kommet os til Hiælp, da det var Vindstille. Hans Retfærdiggiørelse var saaledes ikkun

tomme Udflugter og Undskyldninger. Jeg talte ham derfor skarpt til og sagde ham, at jeg holdt Sagen aaben. Han stod for mig som en Skoledreng, søvnig, slap og umandig.

Jeg rapporterede Krigsministeren om Blokadeopstillingen og begiærede Tilladelse til at bygge tolv Kanonjoller, motiverende mit Forslag med Hensigtsmæssigheden af at være i Tide betænkt paa at understøtte Beleiringen, ved et Angreb paa Lagunøerne fra Treporti. En anden Sag, hvorom jeg tilskrev Ministeren, var en Strid, vor Fregat Guerriera strax i de første Dage efter Blokadens Begyndelse havde havt med den engelske Fregat Spartan. Guerriera havde giort Jagt paa en Brig og skudt nogle Skud efter den for at tvinge den til at heise Flag og dreie bi. Det var en engelsk Brig, som styrede Cours mod Venedig, og da den blev indhentet, underrettedes den i den befalede Form om Blokaden og afviistes. Spartan laae i Sigte, under Krydsning Syd efter, for at forlade Stationen, hvorfra den var hiemkaldt. Den holdt ned til Guerriera og sendte en Officier med et Brev ombord, indeholdende Besværinger over, at et engelsk Skib var jaget lige under Spartans Kanoner, hvilket ansaaes for en Fornærmelse imod det engelske Flag. Det var skrevet i en fornærmelig myndig og truende Tone. Guerrieras Chef, Gyuito, havde svaret i et meget sindigt og værdigt Sprog. Den engelske Minister havde klaget til den østerrigske Regiering, og denne havde forlangt min Erklæring, hvilken jeg gav, idet jeg ganske billigede Gyuitós Handlemaade.

Den 1ste Mai stødte Damperen Custozza, som jeg havde givet den forrige Flagcapitain, Wohlgemuth, Commandoen af, til Eskadren. Det var smukt Veir og fuldkommen Vindstille, desuagtet varede det ikke en halv Time, før Custozza, ved forkert Manøvre, ragede ombord paa Bellona og brækkede dens Klyverbom. Jeg fandt det nødvendigt strax at viise Strenghed for at vænne Skibscheferne til Paapassenhed; jeg kaldte derfor Wohlgemuth ombord til mig og irettesatte ham, hvorefter han strax forflyttedes til Briggen Pola, hvis Chef, Bourguignon, fik Commandoen af Custozza.

Henimod Middag samme Dag indskibede jeg mig paa Damperen Trieste, for at gaae til Triest at holde Referat i Overcommandoen og træffe Aftale med Gyulay om forskiellige Gienstande. Ved denne Leilighed indførte jeg som en staaende Regel, at ved saadanne kortere Fraværelser skulde Károlyi føre Commandoen i mit Navn; mit Flag skulde forblive vaiende fra Bellona og Tienesten gaae aldeles, som om jeg var nærværende. Disse Fraværelser, forudsaae jeg, vilde ofte indtræffe, paa Grund af, at jeg maatte dele min Tieneste imellem Overcommandoen i Land og Flaadecommandoen til Søes; en regelmæssig Overdragelse af Commandoen hver Gang vilde være forbunden med Tidsspilde og Confusion. Fienden blev desuden ved Strygningen af mit Flag underrettet om min Fraværelse og kunde benytte sig deraf; selv Eskadrens Skibschefer skulde saa vidt muligt forblive uvidende om min Bortgang, at de ikke deraf skulde forledes til Uagtsomhed og Ulydighed. Efter Omstændighederne lod jeg ogsaa Eskadreadjutanten, Hadik, blive tilbage, for at Commandoen kunde gaae sin sædvanlige Gang.

Jeg vilde raadføre mig med Gyulay om Locella, men der var ingen reen og bestemt Mening at faae ud af ham; dog bifaldt han min Tanke at afløse ham og sætte ham under Commission, hvorefter jeg siden kunde indberette Sagen til Krigsministeren og overlade denne at bestemme imellem at sætte ham under en Krigsret eller pensionere ham. Referatet i Overcommandoen medtog denne og den følgende Dag, og jeg fandt det ogsaa her nødvendigt at antage en temmelig streng og barsk Tone, for at vænne de Herrer Referenter af med den Egenraadighed, de havde tiltaget sig under de tidligere ukyndige Overcommandanter.

Efter Raadførsel med Stabsauditeuren udnævnte jeg en Commission til at forhøre Locella, der imidlertid skulde afløses. Ordren hertil og de Punkter, der skulde oplyses, samt Spørgsmaalene udarbeidede jeg selv siden ombord. Det, der herved meest satte mig i Forlegenhed, var at finde en anden Chef til Fregatten. Tilfældet var mig imidlertid gunstig. Fregatten-

capitän Bendai meldte sig hos mig som tilbagekommen fra Posten i Zara. Han var nemlig hiemkaldt derfra for at giøre Plads for den fra Commandoen af Guerriera afløste Capitain Ivanossich, der i meget pathetiske og næsten heftige Toner havde beklaget sig for mig over den Tort, der vederfores ham ved denne Forflyttelse, saa at jeg endog med Strenghed maatte viise ham fra mig, efter at jeg med skaanende Mildhed havde søgt at berolige hans Æresfølelse og lovet ham fuld Erstatning i Fremtiden. Han var iøvrigt en ganske ubrugbar Vindbeutel.

Károlyi og Wüllerstorf havde skildret mig Bendai som en gammel, pukkelrygget, ubrugbar Mand, der burde sættes paa Pension. Jeg fandt ham rigtignok af et ikke meget imponerende Ydre: lille, undersætsig, men kraftig af Natur, noget krumbøiet, mere af Kummer end af Alderen, syntes det, han kunde være imellem halvtreds og treds Aar; Nakken var noget bøiet og det ene Skulderblad fremstaaende, men paa ingen Maade lignede han en Pukkelrygget. Hans Optræden var mandig resigneret, og der laae i hans Tone og Holdning en Ro og en Værdighed, som vistnok var meget, men fordeelagtigt, afstikkende imod de andre Officierers pralende, squadronerende og dog tillige krybende Væsen. Jeg var som sagt netop i stor Forlegenhed for, hvor jeg skulde finde en Chef til Fregatten Venere i Locellas Sted, da det faldt mig ind, efter den første Samtale med Benday, at jeg i ham muligt havde fundet den rette Mand. Jeg sendte Bud efter ham igien den næste Morgen og spurgte ham, om han havde commanderet Skib før.

— Nei! var Svaret. Han havde stedse kun været Næstcommanderende, men havde i denne Egenskab faret med Skibe af alle Classer. Hans Svar var stedse korte, bestemte og ærbødige. Han talte kun Italiensk, og jeg maatte derfor, saa godt jeg kunde, samtale med ham i dette Sprog, ligesom med Schiffscapitän Bujacovich og nogle faa Andre.

— Jeg har en Commando til Dem! sagde jeg — Fregatten Venere. Troer De, De kan paatage Dem den og tiltræde den endnu idag?

— Jeg er beredt til hvilken Time, det befales! var det korte Svar, stedse i den samme rolige og ærbødige, men faste Tone. Den arme Mand var kommen til mig i den faste Overbeviisning, at han skulde afgaae paa Pension; hvor stor maae ikke hans Overraskelse have været; men Intet forraadte den indre Bevægelse. Det viiste sig siden, at jeg ikke havde bedraget mig i min Dom om ham, thi i hans, desværre kun korte Tienestetid under mig, viiste han sig ved alle Leiligheder som en kiek, uforfærdet, punktlig, samvittighedsfuld og i enhver Henseende brav Officier, uden Sammenligning den bedste af Alle.

Da jeg var ombord paa Dampskibet Curtatone, for at drive paa dets Udrustning, meldte man mig, at der var opdaget Tegn til Fyr i Bougtømmerne; jeg undersøgte det og gav derefter Ordre til at oprive et stort Stykke og indsætte friske Tømmer, med Befaling at arbeide Nat og Dag for omsider at faae Skibet færdigt.

Fra Gandil i Kiøbenhavn fik jeg i disse Dage Brev, at han ikke kunde modtage mit Tilbud at komme over; ikke heller kunde han give mig Anviisning paa en Civilembedsmand til at træde i Spidsen af Commissariatet, hvorom jeg paa Brucks Anmodning havde tilskrevet ham. Jeg var altsaa nødt til at hiælpe mig, som jeg kunde, og Tiden viiste, at det var godt, at Alt blev som det var. Indkaldelsen af en Civilembedsmand fra Udlandet vilde have vakt endnu større Misundelse og Forbittrelse blandt den store Masse indfødte Embedsmænd af denne Stand, end Tilfældet var med mig. Saa længe Marinen vedblev at være Eet med den overmægtige Landarmée, ikke havde sin egen Minister, kunde der ikke tænkes paa at omdanne det saa complicerede Forsynings- og Regnskabsvæsen, der nu var nøie forenet med Arméens. Minister Bruck, en giennemgribende Charakteer, havde ved den radicale Omdannelse, han tilsigtede, ikke tænkt paa de uovervindelige Vanskeligheder derved, men kun havt Lloyds Dampskibsselskab for Øie, en uafhængig, privat Association. Gandils Afslag var mig derimod

mindre ligegyldigt; han vilde have været mig til megen Hiælp i den practiske Bestyrelse af Arsenaler og Værfter, især naar vi kom i Besiddelse igien af Venedigs Arsenal. Jeg opgav ham derfor ikke endnu, men havde for det Første nok af andre Ting at tænke og tage Vare paa.

Om Aftenen den 2den Mai gik jeg med Damperen Trieste tilbage til Eskadren, medtagende Capitain Bendai, som den følgende Dag overtog Commandoen af Venere.

Den 3die Mai fik jeg per Estafettedamper Brev fra Gyulay om, at Feltmarschal Grev Radetzky ønskede en Sammenkomst med mig i Mestre. Jeg begav mig derfor den næste Morgen Kl. 5, ledsaget af Grev Hadik og min Tiener, ombord paa Damperen Trieste og løb over til Caorle for at gaae i Land der. Landingen her er meget besværlig og bliver snart umulig, naar Vind og Søe staae paa Landet. Det var denne Morgen en stærk Dynning, hvorfor jeg blev nødt til at roe med min Baad til Falconera og herfra, i et meget fladbundet Fartøi, at sætte over til den anden Side af Floden, for derfra ad Canalerne at naae op til Caorle. Her i denne usle Bye var intet Kiøretøi at opdrive før efter flere Timers Forløb, og jeg maatte derfor tage til Takke med en Baad, der skulde bringe mig til Torre di Moste. Det var et langt, smalt, fladbundet Fartøi, roet af to eller tre Mand. Borgemesteren eller *Podestaen* i Caorle havde været saa opmærksom at lade to Stole bringe ned i Baaden for mig og Hadik at sidde paa, og saaledes naaede vi, efter flere Timers kiedsommelig Roening, et Sted, en Miilsvei eller halvanden fra Torre di Moste, hvor en Vogn stod parat til os for Resten af Veien, og Klokken var bleven fem, da vi ankom til denne Bye, hvorfra vi efter et kort Ophold kiørte videre og naaede Treviso omtrent ved Midnat.

Tidlig den næste Morgen kiørte jeg til Mestre. Underveis, ikke langt fra Papadopulo, mødte vi Prinds Trubetzkoi, som underrettede mig om, at Radetzky var paa en Villa længer inde mod Mestre, kaldet *Villa Marocco*. Da jeg ankom der, berettede en Adjutant mig, at Greven var taget ind til Byen for at inspi-

cere Løbegravene. Vi kiørte derind og igiennem Byen, spurgte os for hos Mange, kom ud til Løbegravene, men traf ham ingensteds. Jeg vendte om igien, og efter forskiellig Besked kiørte jeg omsider tilbage til Marocco for der at vente paa Feltmarschallens Tilbagekomst. Da jeg havde været her en kort Tid, saae vi fire Vogne komme; det var Radetzky med sit Følge.

Jeg gik ud til Vognen og modtog ham ved Udstigningen. Han hilsede mig paa det Artigste og Venligste. Vi gik Arm i Arm over Forhaugen, igiennem Huset og ud i Haugen bagenfor, hvor han vedblev at spadsere op og ned med mig, samtalende med mig om forskiellige Ting. Feltmarschallieutenant *Hess*, hans Generaladjutant, kom til og præsenteredes for mig. Derpaa lod han sammenkalde til Krigsraad, og nu foreenedes med os tre Haynau, Minister Bruck og Gyulay, der samme Nat vare komne over Land fra Triest, og her i Haugen, under aaben Himmel, fremsattes og discuteredes Planen til en Expedition mod Ancona.

Hess beskrev mig efter et maadeligt Haandkaart Anconas Situation og Befæstning. Sagen blev afgiort i mindre end en halv Time. Grev *Wimpffen* skulde med et Arméekorps paa fem Tusind Mand angribe Staden fra Landsiden. Jeg lovede at være paa Pletten til den bestemte Tid med tre Fregatter, en Krigsdamper og to Transportdampere, men jeg forlangte fire Hundrede Mand Infanterie til Landsættelse efter Omstændighederne, hvilket Gyulay maatte love at give mig. Hess skildrede Stadens Indtagelse som en let Sag, der ikke vilde kræve længer Tid end nogle faa Dage. Bruck, hvem Fredsunderhandlingerne med Sardinien var betroet, interesserede sig overordentligt for Sagen og lovede sig meget af Marinens Deeltagelse.

Ancona var efter Venedig Oprørernes vigtigste og eeneste Støttepunkt. Fanatismen var her paa sit Høieste; politiske Mord forefaldt dagligen, heed det, paa aaben Gade. Den fra Rom fordrevne *Garibaldi* trak sig hen imod denne Stad med tre, fire Tusind Mand, for at kaste sig ind i den og sætte sig i Forbindelse med Venedig. Besættelsen af Ancona vilde for Østerrigerne

være en politisk Acquisition, en Modvægt mod Franskmændenes Besættelse af *Rom* og *Civita vecchia*, og et Symbol paa Herredømmet over Adriaterhavet.

Jeg giorde ikke den ringeste Vanskelighed eller Indvending; men bemærkede blot, at jeg forudsatte, Expeditionen ikke vilde kræve Fregatternes Fraværelse fra Venedig for længe, og at jeg ved Operationerne maatte have for Øie at skaane disse Skibe saa meget som muligt, da det var dem alene, der gav os Overmagten over Fienden til Søes.

Efter endt Krigsraad spadserede Radetzky atter Arm i Arm omkring med mig en Tid, og da han skulde stige til Vogns, omfavnede og kyssede han mig, hvorved han, da jeg rakte Kinden til, raabte:

— Nein, den Mund, den Mund! Es ist ein Kammeradenkuss, ein Bruderkuss!

Jeg fulgte efter i Vogn med Hess til Papadopulo; her tog Radetzky mig igien under Armen og gik en Timestid med mig op og ned ad Gulvet i den store Billardstue, fortællende mig om Felttoget i Italien, om Politik o. s. v. Han forekom mig at være en høist elskværdig Olding, fem og firs Aar, sagde man, bevægelig som faa Mænd paa fem og treds; af Middelhøide, fine Lemmer, mildt og roligt Udtryk i Ansigtet; livlig i Samtalen som i Bevægelserne; artig imod Alle, hvortil jeg iblandt Andet var Vidne, da han modtog en Deputation fra Staden Treviso i min Nærværelse og svarede den med den fineste Hofmandstone; Smiger lod han til slet ikke at lide. Da jeg berørte den farlige Stilling, han det forrige Aar havde befundet sig i ved Udbruddet af Revolutionen, og den Beundring, det havde vakt hos os i Norden, at see ham seirrigt trække sig ud af, hvad man længe troede den visse Undergang, svarede han tørt og lidt ømfindtligt, som det lod:

— Ja! Ja! og dreiede Samtalen af.

Da Klokken var bleven to, og jeg troede, han trængte til Hvile, sagde jeg ham, at jeg vilde gaae bort til den bestemte Taffeltid, Kl. 4, for at hvile mig lidt. Jeg begav mig altsaa paa

Veien til Marocco tilfods, men fik underveis en voldsom Tordenregn paa mig, da lykkeligviis en tom Vogn kom mig imøde, bestemt til at afhente Treviso-Deputationen, sagde Kudsken mig; men jeg havde allerede lært af Hadik, saavel at udtordne Ordet *„ferma"*, hvormed jeg standsede Vognen, som at giøre Krigens Ret gieldende; jeg tvang altsaa Kudsken til at vende om og kiøre mig til Villa Marocco, lidt over et Quarteerstids Kiørsel, hvorfor han naturligviis fik en *Zwanziger* blank fra Mønten til Beroligelse.

I Villa Marocco havde Haynau, før vi toge bort, selv anviist mig mit Værelse, og da han saae, at Gyulay allerede havde taget det i Besiddelse, forlangte han, at denne maatte rømme det; mig sagde han, at jeg skulde tage det, det var mit, det var bestemt for mig; hvortil Gyulay kun svarede med et Griin, et Beviis, troer jeg, paa at Stemningen imellem Haynau og Gyulay ikke var god, hvilket jeg ogsaa af andre Smaayttringer sluttede. Jeg lod imidlertid Gyulay beholde Værelset, da jeg ikke giorde Toilette, som jeg sagde ham, og jeg fordrev Tiden saa godt, jeg kunde, i den store Sal, medens de andre Herrer udhvilede og pudsede sig i deres Kamre.

Henimod Kl. 4 kiørte jeg med min Adjutant til Papadopulo til Taffels. Det var ligesaa tarveligt i Anretning som sidst, og Haynau udmærkede sig ogsaa denne Gang ved den affecteerte Vigtighed, hvormed han selv tillavede Salaten: Kioleærmerne slagne tilbage, alle Requisiter opstillede rundt om ham, Afmaaling, Blanding og Omrøring udført med en comisk Gravitet.

Jeg sad imellem Hertugen af Württemberg og Prinds Trubetzkoi. Der herskede den samme Livlighed i Conversationen, og samme opmærksomme Artighed viistes mig som forrige Gang. Efter at have røget en Sigar ovenpaa Kaffen, tog jeg Afsked fra Radetzky, som atter omfavnede og kyssede mig og sagde mig mange Artigheder. Afskeden med Haynau, Hess, Bruck og alle de Andre var ligesaa artig og hiertelig. Jeg kiørte atter i en smuk Aftenstund den deilige Vei til Treviso, laae om Nat-

ten i Stella og kiørte næste Morgen til St. Dona, hvor jeg spiiste en god Frokost i et iøvrigt smudsigt Værtshuus, kiørte videre til Novena og Torre di Moste og derfra ad Digeveie til det elendige Hul Caorle, hvor jeg gik ombord i Trieste og var Kl. 7 om Aftenen igien tilbage ved Eskadren.

I de fire paafølgende Dage forblev jeg ombord paa Bellona, holdende Eskadren under Seil, krydsende langs Kysten. Da Damperen Curtatone, som jeg havde givet Fautz Commandoen af, og igien sat Schiffslieutenant *Preu* til at commandere Volcano, den 8de var stødt til Eskadren, saa at jeg nu omsider havde det fornødne Antal Dampskibe til for Alvor at begynde Blokaden, saa lod jeg den hele Kyststrækning, fra Mundingen af Piave-Floden lige til Ravenna, erklære i Blokadetilstand, støttende mig herved paa Udtrykket i den det forrige Aar udstædte Declaration: *„Die Gewässer Venedigs"*, idet jeg hertil regnede Po-Flodens mange Mundinger, ad hvilke Tilførsel til det venetianske Gebet let kunde skee paa de mange i Landet dybt sig strækkende og forviklede Canaler.

Det kommer nu an paa, skrev jeg i min Dagbog, hvad Handelsstanden i Triest vil sige hertil, da Mange der, efter Rygtet, udclarere Skibe med alle Slags Fornødenheder til Oprørerne, under Skiul af, at de gaae til det pavelige Gebet. Ogsaa har jeg paalagt Scopinich at have et vaagent Øie med de Skibe, der ankre paa *Rada di Goro*, og bortviise dem uden Hensyn til Flaget. Dette er allerede skeet med flere Skibe, deriblandt en dansk Brig.

Netop som jeg troede Alt at være kommet i den bedste Orden, kom Volcano den 9de og meldte, at den nødvendigen maatte gaae i Havn for at reparere. Jeg blev ærgerlig herover, men lod den gaae, dog med den Ordre til Overmaskinmesteren *Rütti*, at indskibe sig paa en af Damperne og følge Eskadren for at føre Overtilsynet med alle Maskinerne og være ansvarlig for, at de holdtes i Orden. Jeg bestemte den armerede Transportskonnert *Dromedario* og en Trabakel til at holde Eskadren stadigt forsynet med Kul og befalede, at der, i Pola saavel som

i Triest, skulde giøres store Oplag, hvorfra denne Forsyning efter Omstændighederne kunde skee. Orlogsbriggen Trieste, Corvettencapitän Maillot, fik Ordre til at convoiere et Koffardiskib, der havde en Hoben til Amerika deporterede Polakker ombord. Briggen skulde give dette Skib Geleide til hen imod Gibraltar-Strædet, for at forebygge, at de Deporterede skulde lade sig sætte iland paa Italiens Kyster. Jeg veed ikke, hvilken særdeeles Vigtighed denne Deportation kunde have, som bevægede Krigsministeren til at berøve os et Krigsskib i meer end en Maaned, paa en Tid, da vi selv havde saa trængende Brug for det.

Den 11te Mai gik jeg med min Commandodamper til Triest, hvor jeg nu tog Logis for første Gang i mit eget Huus. Sovekammeret og et Modtagelsesværelse ved Siden af det vare meublerede, og Haugen bragt i en smuk Orden. Brandis havde allerede fra 1ste Mai beboet de ham bestemte to Værelser, og en Stuepige var traadt i Tieneste. Jeg modtog her Svar fra Krigsministeren paa mit Forslag om at bygge tolv Kanonjoller. Det var et Afslag.

Malghera, heed det, vilde om kort Tid være i vore Hænder og Venedig derefter ufeilbarligt gaae over, det store Antal Kanonbaade var derfor unødvendigt, hvorimod det bevilgedes at bygge to til Prøve. Dagen efter modtog jeg Brev fra Haynau, at en flere Dages vedholdende Regn havde fyldt Løbegravene, saa at han havde maattet rømme dem og Batterierne. En anden, ikke mindre ubehagelig Skrivelse fra Krigsministeren indeholdt Meddelelse om, at Kudriaffsky, der var fratraadt sin Post som tydsk Admiral, var optagen i sit forrige Nummer igien og kunde ventes til Triest hver Dag. Jeg vidste, at dette vilde giøre et ubehageligt Indtryk i Marinen, hvor han var ilde lidt for sin intrigante Charakteer og lidet agtet for den Conduite, han som Eskadrecommandant havde viist Aaret iforveien. Jeg blev sat i Forlegenhed med, hvad jeg skulde anvende ham til. Et Skib kunde jeg ikke give ham at føre, og at lade ham gaae ledig i Triest, forudsaae jeg, vilde kun forvolde mig Bryderier.

I det Hele var jeg ikke tilfreds med de Skrivelser, jeg, eller rettere Overcommandoen, modtog fra Ministeriet. Der var en mig stødende, belærende Tone i dem. Intet blev bevilget eller approberet, uden efter lange Omsvøb af belærende Hverdagspræk og overflødige Paamindelser. Det var den gamle almindelige Hofkrigsraadsstiil, sagde man mig, hvorved Hofkrigsraaderne — Sectionscheferne i Hofkrigsraadet, der vare Generaler eller Civilembedsmænd — vilde skiule deres Uvidenhed og give sig Mine af grundig Sagkundskab. Saa længe jeg satte mine Forslag igiennem, ubeskaarne og uforhutlede, hvad der ellers saa sjælden er Tilfældet med en Collegialbestyrelse og et forældet Bureaukratie, saa kunde det endda faae at være, og jeg havde da kun at oversee det Stødende i Formen og Stilen. Men naar det kom til ligefremme Afslag eller en hæmmende Indskrænkning i den mig for en gavnlig Virksomhed uundværlige Myndighed, saa blev Tingen mere alvorlig, og jeg besluttede derfor at være paa min Post og ikke at lade mig bringe under det gamle Hofkrigsraads Aag, men itide bekæmpe ethvert Forsøg at paalægge mig det nu, efter at Revolutionen og Overgangen til en Ministerbestyrelse havde medført dets Afskaffelse under min Formand Gyulay. I min Dagbog finder jeg, at jeg har givet mine Følelser Luft i følgende Ord:

.... Jeg mærker vel, at her er foregaaet en Forandring hos Krigsministeren, som i Begyndelsen var saa ivrig for Marinens Opkomst og lovede mig frie Hænder og den fuldkomneste Understøttelse i Alt. Nu vil man giøre mig til en Underordnet og afhængig, endog i de mindste Ting, af det gamle Hofkrigsraads Levninger, som man har været saa kortsynet at lade forblive i deres Embeder under Ministeriet. Saadanne Folk som en *Schöllheim*, en *Hoffmann*, Generalerne *Dreihann*, *Trattner* o. f. a. skrive til mig med en oprørende Myndighed, snakke belærende om Ting, de ei forstaae, om Opbevaring af Skibstømmer, som om det var Brænde, da jeg gør opmærksom paa det Uforsvarlige i at vedblive med at opdynge Masser deraf, indkiøbt uden Plan og Valg, henslængt uden Orden i Skarnet og

spredt omkring i Byen paa forskiellige Steder, uden Tilsyn og Sikkerhed. Nødvendigt bliver det, at jeg snart kommer paa det Rene med dem om min egentlige Stilling her. Jeg har ikke ladet mig formaae til at forlade mit Fædreland, for i et fremmed Land at stille mig under et Bureaukratie, værre endnu end det vi hiemme saa længe trykkedes af. At Regieringsforandringen endnu er langt fra at være trængt igiennem, er klart; men jeg har bestemt Løfte for mig af Schwarzenberg, af Bruck, ja af Cordon selv og af Keiseren, at man vil give mig den fornødne Magt til at omdanne Marinen og indrette den paa christelige og civiliserede Nationers Viis, og dertil hører den utrætteligste, den redeligste og meest ufortrødne Villie; thi utrolig er den Opløsning, den complette Demoralisation, hvori jeg har forefundet Marinen eller rettere Levninger af den, jeg skal omdanne ....

Den 13de, en Søndag, om Eftermiddagen, bleve fire Hundrede Mand Infanterie af Regimentet Hess indskibede paa Damperen Trieste og afsendte til Pirano, hvor Fregatterne laae. Jeg selv gik med Damperen Maria Dorothea og kom ombord i Bellona om Aftenen. Om Natten kom Damperen Custozza ind for at reparere. Den medbragte en Prise, tagen under Venedig, med fyrretyve afskedigede Soldater ombord. Custozza havde en ubetydelig Skade paa Maskineriet. Jeg lod Overmaskinmester Rütti istandsætte den, ved at arbeide hele Natten, saaat den kunde indtage sin Station næste Formiddag, og indskiærpede paa det Strengeste mit Forbud imod at løbe i Havn for ubetydelige Beskadigelser.

Haynau havde udstedt en Opfordring til de fremmede Consuler at forlade Staden med de deres Nation tilhørende Krigsskibe, hvis Nærværelse i den beleirede Stad ikke længer kunde tillades; den var affattet i et noget stødende militairisk Sprog. Svaret blev: At saavel de som Krigsskibenes Chefer, der iøvrigt ikke stode under dem, maatte oppebie Instructioner fra deres Regiering. Denne Opfordring havde foranlediget Demonstrationer fra Chefen for den franske Krigsdamper Solon,

en Capitain *Rapatel*, stilede til mig. Besvarelsen af denne Skrivelse samt Expeditionen af nogle andre Depecher holdt mig oppe hele Natten, og ved Daggry, Kl. 2, lod jeg giøre Signal for Eskadren at lette.

Her viiste Marinen, hvor lidt den var naaet til i militairisk Activitet. Jeg maatte skyde to Gange, før jeg fik dem vækket i de andre Skibe, og paa Bellona sov Alle indeni. At gaae under Seil om Natten, at blive forstyrret i sin Søvn, det var Noget, man ei var vant til. Károlyi skiændte og bandede for at faae Officiererne til at røre sig; de brøde sig kun lidt derom. Den utroligste Ligegyldighed og Ufølsomhed ved Irettesættelser og den haardeste Tiltale havde jeg allerede mærket hos dem i Almindelighed. Jeg saae en af dem, Lieutenant *Barry*, smaaleende sige Noget til en Anden, uden at bryde sig om, at hans Chef raabte til ham. Jeg sagde indigneret herover til Károlyi:

— Hvorfor sætter De ikke den Knegt i Arrest? Han svarede ei, det var en af Favoriterne, Littrows tilkommende Svoger.

Følgen var, at vi kom ikke under Seil, før Brisen var døet af, og vi bleve liggende en halv Miil fra Pynten til efter Middag.

Om Aftenen bleve vi udenfor *Rovigno* indhentede af en Lloyds Damper, der medbragte Brev fra Gyulay, som indeholdt den Erklæring, at Wimpffen var stødt paa uventede Hindringer og kunde ikke ventes for Ancona før den 21de eller 22de. Jeg sendte derfor de medhavende Expeditionstropper til Pola, hvor de i Mellemtiden kunde finde bequemmere Indquartering, og med Fregatterne vendte jeg tilbage til Blokaden. Den 16de var jeg tæt inde under Landet ved Treporti og Lido. Jeg sendte Bellonas Barkas og en Chaluppe ind paa Jagt efter nogle Baade og for at allarmere Kysten; de giorde nogle Skud og joge en Trabakel paa Strand. Siden sendte jeg Volcano ind at giøre et Par Skud efter nogle paa Strandbredden opstillede Tropper. Da det mod Aftenen var blevet Stille, tilkaldte jeg de for Malamocco liggende Dampere og lode dem bugsere Fregatterne ud af Sacco di Piave, hvorpaa jeg lod de to

af dem løbe over til Pola for at forsyne sig med Kul, da de kun havde et Forraad for fire og tyve Timer tilbage.

Den 19de gik jeg med Fregatterne til Pola for at begive mig paa Expeditionen til Ancona. Under Opholdet her lod jeg optage Forhør i Locellas Sag af Officiererne paa Venere samt Fautz og Hadik. Dette Forhør tilligemed det af Commissionen i Triest optagne sendtes mig siden. Det er charakteristisk til Bedømmelse af Marinen: Ingen vidste ret, hvad der var passeret. En vidste ikke engang, om han havde havt Vagt den Nat — det var Næstcommanderende — før han siden besindede sig, at han dog maatte have havt Vagt, siden Trediecommanderende havde Dagvagten, og dennes Vagt kom efter hans. Der var saa mange Modsigelser i de forskiellige Udsagn, og Commissionen havde ikke giort et eeneste Spørgsmaal for at jevne disse. Forhøret var ledet med en saa complet Mangel paa Sagkundskab, at det vilde forvoldet mig meer Arbeide at opsætte nye Rækker Spørgsmaal og bringe et Resultat ud af det Hele, end Tingen egentlig var værd, og jeg kunde spare Tid til. Jeg lod det derfor beroe hermed og giorde siden Indstilling om Locellas Afskedigelse med Pension.

Den samme nysnævnte Næstcommanderende paa Venere, en Lieutenant *Plathy,* havde nogle Dage før havt den Uforskammethed at skrive mig directe til og begiære mine Grunde, hvorfor jeg havde givet Commandoen af Damperen Volcano til Lieutenant Preu og ikke til ham, der dog tilligemed en *Zaccaria* — en stor Stymper iøvrigt, efter Beskrivelsen, og stationeret ved Etablissementet i Zara — var ældre Officierer end Preu. Denne Forbigaaelse var imod Reglerne i Marinen og krænkende for hans „*Ehrgeiz*". At jeg lod ham give en streng Irettesættelse og hans Chef en Belæring, forstaar sig af sig selv. Preu havde Aaret før commanderet et Dampskib og havde havt Opsigt med Ombygningen og Udrustningen af Custozza og Curtatone, og han var en ret duelig og drivtig Officier; hvor stor en Stymper Plathy var, viiste han siden, efter Kri-

gen, da han fik Skonnerten Elizabeth at føre, hvorom Mere siden.

Medens jeg laae her, modtog jeg Brev fra Haynau om, at han var kaldet til at overtage Commandoen af Arméen i Ungarn i Weldens Sted, som var bleven syg, og at Grev *Thurn* vilde tiltræde Commandoen af Arméen for Venedig. En lang og svulstig Rapport erholdt jeg fra Bourguignon, om en Fegtning, han havde havt med Venetianernes Damper Pio IX, to andre smaa Dampere og florten med lange 36Pds. Kanoner bevæbnede Trabakler, som han havde drevet ind igien med Tab af et Par sunkne Trabakler; det hele rimeligviis opdigtet eller en svulstig Overdrivelse. Jeg lod imidlertid Curtatone løbe over under Malamocco for at imponere Fienden. En Forstærkning af tre Kanonskonnerter sendte jeg til Goro Stationen, som nu kom til at bestaae af Briggen Oreste, Skonnerten Elizabeth, to Penicher og tre Kanonskonnerter foruden beslaglagte eller opfangede Bragozzer til temporair Armering og Brug paa flakke Steder, efter Omstændighederne.

Den 22de Mai vare alle til Expeditionen bestemte Skibe samlede, Tropperne igien indskibede og Alt beredt til Afseilingen. Jeg havde, deels ved mundtlig Examination af Skippere og Lotser, deels ved et Par skriftlige Meddelelser fra paalidelige Mænd, oplyst mig saa godt muligt om Befæstningen og de locale Forhold af Ancona, uden dog, efter disse uklare og tildeels modsigende Oplysninger, at finde Grund til at lægge nogen fast Plan for Angrebet. Károlyi, som nylig havde været der, var af den Mening, at Fregatterne kunde løbe lige ind og med Lethed overvælde de faa og maadelige Batterier.

Om Eftermiddagen lettede jeg med Skibene, og da det var næsten Vindstille, lod jeg Curtatone tage Bellona og Guerriera paa Slæbetoug. Maria Dorothea tog Venere, og saaledes naaede vi den næste Dag, Kl. 11 om Formiddagen, *Rimini*, hvor jeg lod Skibene ankre halvanden dansk Miil fra Land. Selv gik jeg over paa Curtatone og foer ind imod Havnen, hvorfra der, da vi kom nærmere, saaes en Baad med paveligt Flag at komme

os imøde. Det var Havnecapitainen, der angav at komme for at complimentere. Han blev ført ned til mig i Kahytten og frembragte sine Complimenter og Tilbud om Assistance i den sædvanlige Stiil, uden at nævne et Ord om vore Tropper eller deres Giennemmarch.

Da jeg sagde ham, at jeg var kommen for at gienoprette Hs. Hellighed Pavens Myndighed i Staden og tage den i Besiddelse i Høisammes Navn, svarede han mig, med forstilt Forundring, at Pavens Flag vaiede i Staden ligesom paa Baaden, han selv, som Havnecapitain, var kommen i, og at Staden ganske havde underkastet sig sin lovmæssige Herre. Jeg mærkede, at jeg havde en slu og erfaren Mand for mig, der ikke sagde meer end netop Svar paa, hvad der spurgtes om. Jeg begyndte derfor at quæstionere ham regelmæssigt:

— Om der var østerrigske Tropper i Staden?

— Nei!

— Om der var marcheret nogle der igiennem og naar sidst?

— Ja, igaar, saavidt han erindrede!

Saaledes maatte jeg pille Underretningen ud af ham Stump for Stump; han svarede hverken meer eller mindre end der netop blev spurgt om. Paa denne Maade fik jeg da at vide, at et stærkt Arméekorps var marcheret der igiennem ad *Sinigaglia-Veien,* hvis Øverstcommanderende heed Bim-Bim-Bimpen eller Wimpen-Bimpen, saadan Noget, troede han; at de sidste Tropper forlode Staden om Aftenen ved Mørkningen; at der var brændt noget Fyrværkerie af.

— Raketter?

— Ja, Raketter, troede han, man kaldte det — det aftalte Signal for Eskadrens Underretning — og at dette var skeet Dagen iforveien, troede han; saavidt han kunde huske! Hermed lod jeg mig nøie, og affærdigede denne Mand, der, efter hans Adfærd at dømme, ofte maatte have været i Situationer, hvor et Ord for meget kunde bringe ham i Fare.

Jeg gik tilbage til Bellona, lettede med Eskadren og stod Syd efter til Sinigaglia, hvor jeg antog, at Wimpffen vilde tage

Nattequarteer og oppebie mig. Jeg sendte Damperen Trieste forud til Sinigaglia for at bringe mig Efterretning, om Wimpffen var der. Den kom henimod Mørkningen tilbage, og Lieutenant Littrow berettede mig, at Wimpffen havde været ombord hos ham og sagt, at han ventede mig i Sinigaglia og haabede endnu samme Aften at tale med mig. Jeg lod Trieste gaae forud af os for at viise os Veien til Ankerpladsen, men i Mørket forsvandt den og kom, uagtet Raketter, Blinkfyr og andre Natsignaler, ikke til Syne og stødte først op ad Formiddagen til Eskadren igien. Formodentlig har han foretrukket at gaae til Ankers et Sted under Kysten for at kunne sove i Roe, som jeg siden erfarede tidt nok var hans Vane. Han gav nogle tomme Undskyldninger, som jeg lod passere; jeg havde endnu ikke lært ham at kiende. Natteroe, det var, hvad de Herrer fremfor Alt satte Priis paa. Lidt efter Midnat gik jeg med Eskadren til Ankers, da det var luftet op med nordlig Vind, som henimod Morgenstunden var tiltagen til en rebet Mersseilskuling.

Næste Morgen, den 24de, kom en Adjutant fra Wimpffen ud i en Fiskerbaad, og det var kun med stor Vanskelighed og Fare, at det lykkedes ham at naae ombord, da der gik betydelig Søe. Han bragte mig Brev om, at Hovedquarteret vilde om Aftenen være i Falconera. Op ad Formiddagen løb jeg ned og ankrede med Eskadren imellem *Fiumesino* og Ancona, netop tre Tusind Alen fra Fyrtaarnet udenfor det sidste Sted, Fregatterne i en Linie Øst og Vest, Dampskibene lidt længer inde og nærmere den Nord og Syd løbende Kyst, som, ved at støde sammen med den Halvøe eller Biergpynt, der retvinklet skyder ud mod Østen og hvorpaa Staden ligger, danner en temmelig dyb og rummelig Bugt.

Henad Aftenen var Vinden løiet af saa meget, at jeg kunde tænke paa at gaae iland. Jeg gik derfor, ledsaget af Hadik og Wimpffens Adjutant, en Baron *Holzhausen,* ombord paa Trieste og løb ind under Kysten, for der at lande med den beslaglagte Fiskerbaad, Holzhausen var kommet i om Morgenen. Desuden havde jeg en ung Dragonlieutenant med, en Baron *Edelsheim,* en Slægtning af Gyulay og Reconvalescent efter at have faaet den høire Haand forhugget i Ungarn; han havde bedt mig om at maatte følge med som Tilskuer. Der stod en svær Brænding paa Kysten, de romerske Fiskere skrege og larmede, reve sig i Haaret og raabte: — Jesu Maria! En Dreng iblandt dem, paa tolv, fiorten Aar, viiste meer Koldblodighed og Fatning end de svære, corpulente Karle; omsider fik jeg dem til at løbe Baa-

den op paa en flad, sandig Strand, hvor vi over den udlagte lange Raa kom temmelig tørre iland.

En Jolle fra den udenfor ankrede Trieste, der var fulgt efter med en Cadet og to Croater til Jolleroere, var mindre heldig. Cadetten, et fuldvoxent Menneske, men en stor Klodrian, lod Baaden komme tvers paa Brændingen; den kæntrede og kastedes høit op paa Sandet. Croaterne vare snart paa Benene igien og gave sig ifærd med at bierge Baaden, men Cadetten blev liggende som en død Sild og rulledes af de efterfølgende Brændinger en halv Snees Gange frem og tilbage paa Sandet, indtil Croaterne forbarmede sig over ham og hialp ham paa Benene.

Vi vandrede ad en besværlig Vei, først en lang Strækning over Shingles og Steen, saa langs Grøvter og Gierder, igiennem tætbevoxede Agre, op til en meget høi gammel Bygning, som jeg først antog for et Kloster, udenfor hvilken vi traf en Ritmester, der havde en Vogn i Beredskab til mig. Vi satte os op alle Fire i den usle snevre Kaleche, som imidlertid havde ypperlige Heste, saa at vi hurtigt, det vil sige i en halv Timestid omtrent, tilbagelagde Veien til Hovedquarteret, der laae paa Toppen af en meget høi Bakke, som det igiennem en utrolig Trængsel af Kanoner, Ammunitionsvogne og Mennesker lykkedes os at naa op af. Paa Veien passerede vi Arrièregarden af den tolv Tusind Mand stærke Armée, der endnu samme Dag besatte alle Punkter rundt om Staden.

Wimpffen var ude paa Inspection. Imidlertid fordrev jeg Tiden med at see mig om i Huset og Haugen. Stedet heed *Colleameno,* Huset *Palazzo Camerata,* efter Eieren, en Grev Camerata. Bygningen var udvendig prægtig at see til og i en smuk Stiil, men indvendig, som alle italienske Palladser og Lystslotte, meget forfalden. I Værelserne fandtes kun nogle faa antique Meubler, Portraiter og Gibsstatuer; en af disse Sidste, forestillende en med Ordensbaand, Stierner og Commandostav prydet Herre, staaende i en Niche ved Foden af den store Trappe i Vestibulen, havde Soldaterne benyttet til Lyssestage,

ved at sætte et Tællelys imellem Fingrene paa den udstrakte venstre Haand. Senge, Meubler og Huusgeraad indbragtes fra Omegnen. I Forværelserne nedenunder laae Soldater udstrakte paa Gulvet og sov. Beliggenheden var yndig og svarede til Navnet: Colle ameno — den yndige Høi — paa Toppen af en steil Bakke mod Havet, Terrasser med Marmorbalustrader udenfor Huset og nedenfor dem den store, men forsømte Hauge, halv i fransk, halv i engelsk Stiil. Vi spadserede om i den, Aftenen var smuk; Landskabet i høi Grad yndigt, og da Mørket faldt paa, oplystes Buskene rundt om af utallige Ildfluer, der skinnede stærkt med et grønligt Diamantskiær.

Efter halvanden Times Venten underrettedes jeg om Wimpffens Tilbagekomst. Han kom mig imøde i Haugen og efter en kort Samtale om ligegyldige Ting, gik vi ind og satte os til Aftensbordet, der i substantiel Henseende var velbesat med kolde Kiødspiiser, Kogt og Stegt, Røget og Speget af forskiellige Slags, som det havde været at opdrive i Omegnen paa Feltmaneer. Efter Bordet gik vi til Raadslaaning, Wimpffen, hans Generaladjutant — en Oberstlieutenant af Generalstaben — og jeg. Med det samme maadelige Kaart for os, som jeg havde seet hos Hess i Villa Marocco Padenque, discuteredes nu Angrebsplanen.

Efter Hess' Beskrivelse af Stadens Befæstning og supponerede ringe Ressourcer, var jeg for et coup de main. Efter den Recognoscering af Kysten, jeg havde kunnet giøre i Løbet af Dagen fra Skibet af, havde jeg faaet den bestemte Troe, at man ved en Overrumpling maatte kunne sætte sig i Besiddelse af Porten, der vendte mod Sinigaglia Veien, *Porta pia*, og derfra trænge ind i Staden, hvis Besætning man ikke anslog høiere end til tre à fire Tusind Mand. Kastellet, der laae paa Toppen af Bierget, nedenfor hvilket og op ad hvis Sider Byen ligger, maatte efter Hess' Mening let kunne tages, enten ogsaa ved et coup de main, eller ved Beskydning fra et den dominerende Punkt udenfor de ufuldendte Befæstninger, der omgave Staden mod Landsiden. Min Plan var denne:

Inderst i Bugten, nogle Hundrede Skridt fra Porta pia, ved Enden af en Slags Forstad, var der tvers over Veien til Sinigaglia opkastet en simpel Forskandsning med to, tre Kanoner, som bestrøge Landeveien og dækkede Porten. Dette Batterie kunde fra Søsiden tages i Ryggen; dette tilbød jeg at giøre med mine armerede Baade, idet jeg landsatte de fire Hundrede Mand Landgangstropper, jeg medbragte, paa Veien imellem Batteriet og Porten, medens Wimpffen trængte ind fra Landeveien af, saa snart Batteriet var i vore Hænder. Dette skulde skee snarest muligt, en Morgen ved Daggry, medens Allarmattaquer giordes mod Kastellet og andre Punkter.

Jeg har liden Tvivl om, at det jo vilde være lykkedes; men det blev dog foreløbigt fundet betænkeligt, og man vilde først nøiere undersøge Terrainet og gaae regelmæssigt tilværks. Man havde Efterretning om, at Garibaldi befandt sig i Nærheden mellem Biergene, med to Tusind fem Hundrede Mand, som han agtede at undsætte Ancona med. Imod denne i Ryggen værende Fiende maatte Wimpffen sikkre sig. Det blev altsaa blot foreløbig aftalt at oprette Telegraph imellem Hovedquarteret og Eskadren, hvortil jeg den næste Dag vilde indsende Requisiterne og en Cadet til at bestyre Signaleringen. Ligeledes aftaltes det, at jeg skulde skrive til Chefen for en i Ancona liggende fransk Orlogsdamper og bede ham meddele Consulerne i Byen, at Ancona var beleiret og vilde blive beskudt, for at de snarest muligt kunde sørge for deres egen og Landsmænds Sikkerhed.

Wimpffen meente, at Overgivelsen af Staden vilde følge i Løbet af tre, fire Dage, efter en kort Beskydning og Bombardement, hvortil han dog kun var svagt udrustet: Han havde kun een Mørser og intet svært Beleiringsskyts. Vandledningerne havde han det i sin Magt at afskiære. Iøvrigt var han tilsinds at spare sine Tropper saa meget som muligt, hvilket jeg ogsaa for Marinen maatte giøre til en Betingelse ved Cooperationen, da Fregatterne vare os uundværlige til at soutenere Blokaden af Venedig, og nogen betydelig Beskadigelse paa en eller flere

af dem vilde være vanskelig og kræve lang Tid at reparere af Mangel paa et ordentligt Skibsværft. Saa vidt eenige endtes vor Deliberation, og da Brændingen var for stærk til at komme i Baaden, fik jeg en taalelig Seng i Villa Camerata.

Om Morgenen Kl. 3 var jeg oppe igien og tog afsted til Fiumesino. Det blæste endnu stivt af Nordenvind og var bittert koldt. Scener af Krigslivet mødte mig paa den hele Vei: Trappen og Vestibulen i Villa Camerata vare opfyldte af sovende Soldater, saa at vi maatte skride varsomt frem for ikke at træde paa dem; udenfor i Haugen, paa Markerne og i Grøfterne laae de udstrakte paa den blotte Jord og sov. Oxer slagtedes langs Landeveiene; Troppeafdelinger, Marodeurer, lange Convoier af alle Slags passerede os forbi. I Fiumesino gik vi strax ned til Stranden, hvor vi tilbragte en Timestid med at vente og giøre Signal med vore Lommetørklæder til Damperen Trieste, som laae til Ankers udenfor og ventede paa mig; men Alle sov trygt der ombord. Endelig vaagnede de romerske Fiskere i den beslaglagte Baad, der skulde afhente os og derfor laae fastbunden agten for Damperen, og Baaden kom ind mod Land, men Brændingen var saa stærk, at den ei kunde komme heelt ind. En Mand svømmede iland, og med ham sendte jeg Ordre til Lieutenant Littrow at gaae til Sinigaglia for der at tage mig ombord.

Vi vendte tilbage fra Stranden; jeg kunde knap gaae for Smerte i min ene Fod, hvor jeg troede Podagraen nu vilde sætte sig fast, og jeg leed meget paa den steenige og ujevne Vei. Vi kom til Ritmesteren for at faae en ny Befordring til Sinigaglia. Han bød os op i sit Quarteer, den høie, forunderlige Bygning, der viiste sig at være det ældgamle Slot, *Rocca priora,* tilhørende Familien *Brancaleone.* Det var det mærkværdigste Slot, jeg har seet, forfaldent baade ud- og indvendigt, men meget interessant ved dets Bygningsstiil. Over to, tre Vindebroer, igiennem lige saa mange Ringmure, langs hvilke yndige Blomsteranlæg og Spadseregange saaes, kom man ind paa Slotsgaarden. Vi stege op i fierde Etage idetmindste og dog neppe

Halvveien af den hele Høide, og her vare først Beboelsesværelserne, forgyldte og malede i en ældgammel og maadelig Stiil, meublerede med rødt Silkedamask, nu i Pialter, og de forgyldte og laquerede Meubler ormstukne og sønderbrudte.

Jeg havde endnu ikke nydt Noget, og Morgenstunden var, som Følge af den stærke Borin, kold og skarp. Ritmesteren giorde Forsøg paa at skaffe os en Kop varm Kaffe, og efter lang Tid og megen Løben og Raadslaaning imellem Officiererne — flere af dem vare nu komne til — traadte omsider en Soldat ind med en sodet og smudsig Kaffekande, et Par Kopper til mig og halvandet til fælleds Afbenyttelse for de Andre, lidt Sukker i et Stykke Papir og nogle Stumper Brød af forskiellig Slags. Alt med stor Møie samlet ved streng Fouragering i Landsbyen. En ung Husarofficier, Fyrst *Windischgrätz*, kom og bragte et Glas med omtrent to Skeefulde Mælk i samt to Æg, som en ung Pige havde foræret ham. Undseelig selv som en Pige, offererede han sit Bidrag til min Frokost. Jeg bad naturligviis det kiønne syttenaars Menneske selv at beholde den Tribut, der var ydet hans Ungdom og Skiønhed af det mere medlidende smukke Kiøn i den fattige og udtømte Landsbye, hvor desuden, som allevegne i det Romerske, Østerrigerne vare mindre end vellidte.

En Vogn bragtes, og vi fore af Sted til Sinigaglia. Landeveien, der løb langs Strandbredden, medens Landet indenfor hævede sig temmelig brat til en betydelig Høide, var fortræffelig. Kysten var smuk og riig paa maleriske Punkter fra *Rimini* og ned til Ancona. Biergene hævede sig til en betydelig Høide i Baggrunden, snorlige Veie, der toge sig ud som hvide Baand imellem de grønne Marker, førte i en perpendiculair Retning fra Strandbredden op i Biergene, paa et af hvilke den lille Republik, *San Marino*, thronede oppe i Luften paa en Biergtind, ligesom en Fuglerede. Staden *Pesaro*, imellem Rimini og Sinigaglia, syntes især at have en yndig Beliggenhed og Omegn.

Ogsaa paa denne Vei passerede vi en Mængde Soldater af

forskjellige Vaabenarter, i Smaatroppe eller enkeltviis, Efternølere, som det syntes, ogsaa Artillerie, Batterieafdelinger og Ammunitionsvogne, Transporter af Slagtequæg o. s. v. I Grøfterne ved Veien laae endnu mange Soldater og sov; Andre stode i Landsbyerne, vi kom igiennem, og giorde Toilette ved Brønden eller røg deres Morgenpibe. Vi vare vel en tre Timerstid underveis, troer jeg, og bittert koldt var det at kiøre imod den stærke Nordenvind uden Kappe eller anden Overkiole til Beskyttelse.

Da vi ankom til Sinigaglia, en stor og anseelig Bye med en deilig Omegn, fandt vi Pladscommandanten i fuld Beskieftelse med at indquartere Syge og Marode, der laae rundt om paa Torvet og dannede ynkelige Grupper. Han havde arbeidet hele Natten igiennem. En Snees halvinvalide Infanterister og et halvt Dusin Husarer udgiorde hans hele Bedækning. Arméen var ilet frem for, som det heed, at forhindre Garibaldi fra at kaste sig ind i Ancona, hvilket og var lykkedes den, men Arméens Bagtrop var nu ikke uden Fare for at blive overfalden af den imellem Biergene omflakkende Fiende.

Sinigaglia hørte til de meest exalterede Stæder; Snigmord havde der, som i Ancona, hørt til Dagens Orden; skiøndt Pavens Fødebye, havde den viist sin Forbittrelse mod ham, ved at arrestere alle Medlemmer af hans Slægt og sende dem til Ancona, hvor de holdtes i strengt Fængsel. Vi vare nu her uden synderlig Beskyttelse, skiøndt Pladscommandanten havde taget saa gode Forholdsregler som muligt: han havde placeret et Par efterladte eller forefundne Feltkanoner ved Indgangen til det lille Torv eller Pladsen, hvor de Syge vare henlagte; de faa Soldater vare parate, og til større Sikkerhed holdtes Podestàen, eller Borgemesteren, i en Slags Arrest ved Pladscommandantens Side, med Vink om, at han med sit Liv skulde indestaae for Stadens Rolighed.

Vi stege af i et stort og udvortes elegant Hôtel, toge Frokost i en Café og gik derefter ned til Havnen, hvorfra endnu ingen Trieste var at see, og hvor Vind og Søgang stadig vare lige

stærke. Middagen kom; vi spiiste et fortræffeligt Maaltid, sov lidt, gik flere Gange ned til Havnen, hvor Vinden efterhaanden lagde sig noget, og omsider saae vi, Kl. 3, Trieste ride til Ankers et temmelig langt Stykke udenfor Havnen. Det varede endnu en Tidlang, inden vi kunde formaae en Baad til at paatage sig det Vovestykke at roe os ud til Skibet. Endelig fandt vi en, og efter en lang og, da Baaden var saa lille, at den knap kunde rumme os Tre foruden de to Rorkarle, ikke farefri Roening, kom vi ombord, lettede og vare en Timestid efter paa Siden af Bellona.

Da jeg havde spiist til Middag, gik jeg, Kl. omtrent 6, ombord paa Curtatone, der iforveien var signaleret at holde sig klar. Hadik var sendt ind til Wimpffen for at underrette ham om, at jeg agtede at recognoscere Søbatterierne. Brandis, der var kommen til i Pola og havde faaet Tilladelse at følge mig til Ancona, fulgte med paa Curtatone. Jeg lod holde heelt ind i Bugten, for derfra, efter at have nøiere beseet Forskandsningerne for Porta pia, at dreie ud efter og løbe langs Landet ud imod Fyrtaarnet, i den Hensigt at lokke Fienden til at skyde paa mig, hvorved jeg kunde komme til Kundskab om Batteriernes Beliggenhed og Styrke. Det gik, som jeg havde ventet, idet vi dreiede ud efter, aabnede Fienden Ilden fra Batterierne, alt efterhaanden som vi kom i Skudlinie for dem, hvilken vi efter Leilighed besvarede. Saaledes, gaaende langsomt, undertiden liggende stille, vexledes endeel Skud med Fienden, der brugte Kanonerne af alle Kræfter. Kuglerne gik, nogle over os hen, andre naaede ikke ud til os; en traf os i Styrbords Hiulkassebielke, hvor den blev stikkende, men siden, ved Forsøget paa at tage den ud, faldt i Vandet. Jeg trak Veiret langsomt et Øieblik, da jeg følte Anslaget af den paa det Sted, i Uvished om den var gaaet igiennem og ind i Maskineriet, men da Maskinen gik som før, vedbleve vi med høieste Elevation at kaste Granater ind i Havnen og Byen, indtil Mørket, som hurtigt afløser Dagen her, forbød os at blive længer saa tæt inde ved Havnemundingen med en stærk Strøm paa Land. En engelsk Orlogs-

brig og to franske Krigsdampere vare Øieblikket før lagte ud af Havnen og laae endnu næsten i Retning af vor og Fiendens Ild.

Hermed var Dagens Arbeide til Ende. Saa meget havde jeg seet, at et directe Angreb med Fregatterne var ikke at tænke paa, Havnen var for lille og snever til at seile ind i med Fregatterne og paa nært Hold bringe Batterierne til Taushed. Disse vare velplacerede: paa Pynten af Moloen var rundt om Fyrtaarnet et mod Søen godt dækket Batterie med lange 48Pundiger; fra Havnen var det at tage i Ryggen, men mod Østen var det casemateret og unedskydeligt, a fleur d'eau og med blændede Skydehuller. Den Deel af det, som laae paa selve Pynten, kunde nedskydes, og Indseilingen forceres af en Fregat, men saa modtoges den i Havnen af et Batterie tilhøire i Staden og af Kastellet oppe paa Bierget samt endnu et Batterie paa tre, fire Kanoner midtveis imellem Stranden og Kastellet. Lazzaretto var ogsaa forsynet med Batterier mod Søen og Havnen, en casematé og i Vandskorpen, men om de vare besatte, var uvist, da jeg ikke bemærkede Skud derfra. Jeg besluttede efter disse Oplysninger for det Første at indskrænke mig til at ængste Byen med Smaaangreb og Beskydninger, uden at udsætte Fregatterne og Dampskibet for betydelige Beskadigelser. Ancona maatte med en simpel Blokade fra Søsiden, hvortil et Par mindre Skibe vel kunde afsees, snart falde, naar Arméen fra sin Side trængte paa.

Brandis, som under Affairen var meget rolig og kiek, fortalte mig, at der var endeel fremmede Herrer, en halv Snees Stykker, som Amateurer med os paa Curtatone, dem jeg ogsaa havde seet paa Dækket, da jeg kom ombord og gik op paa Hiulkassebroen, de vare udentvivl alle komne med Littrow, der stedse slæbte saadanne Lystreisende med sig paa den prægtige Paketdamper; men da Kuglerne begyndte at falde rundt om os, forsvandt de Alle fra Dækket og søgte ned. Ligesom ved Fegtningen under Malamocco med den venetianske Damper, giorde jeg ogsaa her den Erfaring, at Artilleristerne ikke havde Begreb

om Distancer paa Søen og at rette Elevationen derefter. Jeg gik fra Kanon til Kanon og lod dem kaste alt Stilleredskabet bort, for idetmindste at skyde Granaterne ind hvorsomhelst i Byen. Mandskabet var flinkt og bravt, Officierer og Cadetter stode stive og ubevægelige, uden at mæle; Folkene ved Kanonerne commanderede sig selv. Jeg fik siden at vide, at vore Skud havde giort Virkning, og at flere Mennesker vare dræbte.

Den næste Formiddag kom Chefen af den franske Damper Panama, Capitaine de vaisseau *Belvèze*, der var bleven Admiral Ricaudys Efterfølger i Commandoen, ombord til mig. Han havde tillige med Damperen Solon lagt sig længer østlig ud i Farvandet, fri af vore Bevægelser. Den engelske Brig *Frolic* halede Vester under Landet, omtrent lige ud for Hovedquarteret, hvor nu ogsaa alle de fremmede Handelskibe tyede hen. Belvèze var en artig og human Mand; vi bleve enige om den giensidige Stilling af begge Nationers Krigsskibe. Op ad Formiddagen sendte han mig tre Herrer, Pavens Fættere, som af Insurgenterne havde været holdt i strengt Fængsel i Ancona, men nu paa hans eller Wimpffens Opfordring vare udleverede til den franske Consul. De Herrer saae noget medtagne og smudsige ud efter deres udstandne haarde Behandling og længtes efter at komme iland for at vadskes og omklæde sig, sagde de, da jeg indbød dem til at nyde nogen Hvile og Forfriskning hos mig. Jeg sendte dem derfor ind til Wimpffen.

Om Aftenen kaldte jeg Skibscheferne ombord for at instruere dem. Bendai fik Ordre til at lette efter Signal den næste Dag, om Veiret favoriserede, og til, ude af Skuddistance fra Batterierne, at staae Syd efter forbi Pynten og derefter bidevind tilbage og indtage en ham paa Kaartet betegnet Plads, gaae til Ankers og beskyde derfra de mod Østen vendende Batterier. Pladsen dannede et Slags neutralt Punkt — *point of impunity* — hvor faa eller ingen af Fiendens Kanoner kunde bære paa ham. Han opfattede min Plan strax og svarede kort og bestemt:

— Det skal skee! Dette var jeg ikke vant til med de andre

Herrer, der altid vilde finde Vanskeligheder ved en Ordre og giøre Ophævelser.

Gyuitó, som havde lagt sig med sin Fregat et godt Stykke længer tilbage end de Andre, vred sig fælt og giorde mange Indvendinger, da jeg befalede ham at lægge sig i Linie; han havde nemlig ved meget nøiagtige Peilinger fundet, at vi laae netop tre Tusind Alen fra Lanternebatteriet, altsaa ikke ganske ude af Skudvidde. Fautz fik Ordre til med Curtatone præcis Kl. 1 om Natten at lade sig i al Stilhed sakke ind mod Landet, saa nær, at hans Skud kunde giøre god Effect, og da af al Magt at kaste Granater ind saa længe, til Fiendens Ild tvang ham til at gaae langsomt ud efter igien, stedse uden at vende Bredsiden til. Han skulde derfor holde Dampen oppe hele Tiden. Maria Dorothea ligeledes for at være parat at komme ham til Hiælp, om Noget indtraf. Paa samme Maade skulde der, efter Aftale med Wimpffen, fra Landsiden kastes Bomber imod Lazzaretto og Porto pia, der ogsaa var det Sted, Curtatone laae lige i Linie med, og rimeligviis vilde være det Punkt, han kom til at beskyde. Alt var holdt hemmeligt undtagen for Skibscheferne, der Intet maatte lade sig forlyde med for Nogen før Udførelsen.

Det natlige Angreb, eller rettere Allarmering, lykkedes fuldkomment. I Mørket kunde Fienden ikke see, at Damperen uformærket drev nærmere til Landet med Agterenden vendt imod det. For Fautz var det derimod let at skiønne sin Afstand ved Mærker paa Land, da Lanternerne paa Pynten og de brændende Lygter og Lys giorde de forskiellige Hovedpunkter kiendelige; og paa eengang hørte og saae vi ham til den bestemte Tid give Ild og med taalelig Hurtighed fortsætte den. Det varede over et Quarteerstid, førend Fienden besvarede den, og det blev da vildt i alle Retninger. Bombarderingen fra Landsiden begyndte seent, og der kastedes kun fem Bomber. Det brændte et Par Gange ved Porta pia, men slukkedes snart. Beskydningen varede, til det begyndte at grye med Dagen. Károlyi havde bedt mig om Tilladelse til at være med paa Curtatone og gik ombord paa den ved Solens Nedgang; de andre Officierer

paa Bellona viiste saa liden Deeltagelse, at ikke En fandt det Umagen værd at forlade sin Køie.

Pintsedag, den 27de Mai, udskibede jeg om Morgenen tidligt de fire Hundrede Mand af Regimentet Hess, som jeg lod støde til Arméen. Da Hensigten med dem havde været at benytte dem til Landgangsforetagender directe fra Eskadren, havde jeg medtaget Chefen for Marineinfanteriet, Oberst Baron Buday, for at føre Overcommandoen af de to Compagnier, hvor de skulde anvendes som en samlet Force; denne Bestemmelse ophørte nu og som Følge deraf ogsaa Oberstens Commando; men, ved en Forglemmelse af Eskadreadjutanten, fik han ikke tillige Ordre at vende tilbage til Triest, hvoraf siden opstod den halvt ærgerlige, halvt latterlige Tildragelse, at han, da jeg havde forladt Stationen, overtog udenvidere Commandoen af de tilbageblevne to Fregatter og to Dampskibe i Kraft af Ancienniteten, da han var Oberst, Bendai kun Oberstlieutenant. Hans første Rapport til mig i denne Egenskab blev ogsaa den sidste, idet jeg beordrede ham ufortøvet at vende tilbage til Triest. Et saa latterligt Begreb om Tienesteforholdene kunde jeg umuligt have tænkt mig bestaaende i den østerrigske Marine; og dog bestaaer det sandsynligviis endnu, da jeg skriver dette, fem Aar efter: Armée og Marine ere Eet.

Chefen for den engelske Brig Frolic, Capitain *Vansittart*, kom ombord at complimentere mig. Et Par Fartøier med Levnetsmidler forsøgte at løbe ind Syd fra, jeg sendte to Baade ud fra Bellona for at forhindre det. Den lange Roening, en Miilsvei, syntes at forundre og forfærde Lieutenanten. Vi gik maaskee noget uregelmæssigt tilværks her ved Ancona, idet vi afviiste Handelsskibe, uden foregaaende Blokadeerklæring; men deels betragtede vi Staden ligefrem som en oprørsk Stad under activ Beleiring, hvorved vi giorde Krigens Ret gieldende, deels havde vi kun med saadanne Magters Skibe at giøre, som vi ikke kunde vente synderlig Indsigelse af; en Undtagelse dannede dog et jonisk, altsaa engelsk Skib, der, lastet med Krudt og Vaaben, blev udenvidere beslaglagt udenfor Havnen, men hvor-

om der ogsaa giordes Reclamationer, forgiæves dog, som forskaffede mig meget Skriverie.

Kl. 1 om Eftermiddagen, da jeg fandt Veiret og Omstændighederne gunstige til at lade Venere udføre den forud bestemte Plan, gav jeg Signal for den og Curtatone at lette. Der var kun liden Vind, og istedetfor at Curtatone skulde strax have taget Venere paa Slæbetoug, skiøttede hver sig selv, hvorved Venere i Letningen blev af Strømmen dreven ned imod Havnen, saa at der var al Udsigt til, at den enten vilde blive nødt til at lade Ankeret falde igien paa Kierneskuds Afstand fra Batterierne eller komme til at løbe Spidsrod, før den slap ud af Skud med den labre Kuling, det var. Den havde kun Mersseil, Klyver og Mesan sat, sakkede Vester efter ind i Bugten og var ikke over femten Hundrede Alens Afstand fra Pyntbatteriet. Curtatone laae endnu i Letning inde i Bugten.

Jeg rev mig i Haaret som en Rasende nede i min Kahyt.

— Nu kaster han mig Fregatten væk med sin Dumhed! sagde jeg til Hadik. Signal blev givet:

— Sæt alle Seil til! Og da maae jeg tilstaae, at han giorde Alt godt igien, thi i et Nu stode Bramseil, Bovenbramseil og Underseil, og Fregatten skiød over Stævn; den var hidtil sakket baade Vesten ind i Bugten og dernæst Syd af Strømmen ind mod Havnen.

Jeg laae med Kikkerten for Øiet i Kahytsvinduet; Károlyi, Hadik og Brandis stode hos. Endnu var intet Skud faldet. Tiden viiste sig at være velvalgt: det var Pintsedag og lige i Middagshvilen, deres Siesta; ikke en Mand maae have været paa Batterierne, og først da Fregatten var kommen østerefter, Pynten forbi, aabnede det østlige Molobatterie Ilden, secunderet af et andet paa to à tre Kanoner i Hukken ved Enden af Moloen, samt et tredie, liggende høit paa den udenfor fremspringende Østpynt af Landet. Da Fregatten, som øieblikkelig besvarede Fiendens Ild, var kommen saa langt ud, at den havde frit Dreierum, dreiede den til Vinden og gav nu en meget vel vedligeholdt Ild, understøttet af den imidlertid tilkomne Curtatone. Vi

saae tydeligt Granaterne springe paa Strandbredden under Batterierne, ovenover dem og paa forskiellige Steder i den amphitheatralskt liggende Bye. Flokke af Mennesker strømmede op til høitliggende Steder og der kom Bevægelse i Byen allevegne. Efterhaanden satte Strømmen Fregatten længere Syd paa, hvor den efter omtrent en Times Engagement gik til Ankers og signalerede:

— Ubetydelig Skade. Ingen Folk tabt! Bendai kom om Aftenen ombord og meldte at være truffet i Skraaget af syv Kugler, hvoraf een, en 48Pds., fandtes, efter at være gaaet fra nedenaf opefter giennem den underste Galleriebielke, liggende i Kahytten. De andre Skud vare blot gaaede igiennem Finkenættene, Gallionen o. s. v. Jeg gav ham Ordre at forblive liggende, hvor han laae, for ved et detacheret bevæbnet Fartøi at bevogte en Kilde Syd for Staden, hvorfra Indbyggerne forsynede sig, at forhindre al Tilførsel fra Søsiden og endelig, da jeg agtede at forlade Stationen, at tage Commandoen over de tilbageblivende Skibe og underlægge sig Wimpffen. Han skulde hver fierde Dag lade sig afløse af Guerriera og ved hver Afløsning lade Fregatterne vexelviis beskyde Batterierne og Byen i Forbiseilingen, ligesom han skulde lade Curtatone jevnlig allarmere Fienden ved natlig Beskydning.

Efter at have udstedt disse Ordrer gik jeg iland til Wimpffen for at sige ham Farvel. Han var ikke fornøiet med, at jeg agtede endnu samme Nat at forlade ham med Bellona, men han maatte tie, da jeg sagde ham, at jeg kun under den udtrykkelige Betingelse, ikke længer end fem à sex Dage at blive her eller sætte Venedigs Blokade i Fare, havde indvilliget i Expeditionen. Han havde selv den 24de forsikkret, at tre à fire Dage var Alt, hvad han forlangte, nu vare de forløbne, og Alt tydede paa, at Stadens Overgivelse vilde trække i Langdrag; men overgive sig maatte den, det var udenfor al Tvivl, indesluttet og afskaaren fra enhver tænkelig Undsætning som den var, og den efterladte Styrke var meer end tilstrækkelig, saavel til den

strengeste Blokade, som til allarmerendé Beskydninger fra Søsiden til Understøttelse af Arméens Angreb fra Landsiden.

At indtage Staden med Skibene alene eller ved et Hovedangreb fra Søsiden, var han selv eenig med mig i, vilde være forbundet med unødvendigt store Offre, der endog, som Omstændighederne vare, ikke kunde retfærdiggiøres. Indtagelsen af Ancona var kun en Bisag, Venedigs derimod Hovedsagen.

Jeg havde for Venedig kun efterladt Corvetten Adria, to Brigger og en Skonnert samt Damperne Custozza og Volcano; disse holdt en Fiende indesluttet, der havde to svære Corvetter paa fire og tyve lange 18Pundigere, to smaa Corvetter som Adria, fire Brigger, to Skonnerter og en Damper af Styrke som Volcano, foruden en Mængde Trabakler, Piroguer og andre Roefartøier, tienlige til Angreb i Stille; en Force, der var langt over dobbelt saa stærk som den, der holdt den indesluttet. Det var et sandt Vovestykke af mig allerede at have ladet en saa ringe Styrke tilbage i meer end otte Dage. Jeg agtede derfor nu at begive mig derhen med Bellona og lade de, saavel til Indeslutning som til offensiv Medvirkning tilstrækkelige to Fregatter og Curtatone blive, saa længe jeg ikke nødtes til at trække dem til mig. Med Marinen at virke med al Kraft til Indtagelsen af Venedig, var den Opgave, Regieringen udtrykkeligen havde sat mig; Medvirkningen til Indtagelsen af Ancona havde jeg betingelsesviis paataget mig paa egen Haand og eget Ansvar.

Alle disse Grunde havde jeg om Morgenen, da jeg var iland for at inspicere den nu i Virksomhed traadte Telegraph, sagt ham. Ved Gientagelsen af dem viiste han sig tver og kold, og jeg mærkede nok, at vi ikke skiltes just som gode Venner; hvad jeg ogsaa mærkede og allerede havde opdaget var, at Wimpffen i ingen Henseende var nogen stor Mand — Kroppen undtagen, for han var høi, svær og velvoxen — eller udmærket Soldat. Han skammede sig maaskee over ei at have holdt sit Løfte, dog heri vare de Herrer ikke meget nøieseende eller fiintfølende, lærte jeg siden af Erfaring. Han var misundelig over den Activitet og Dristighed, der var viist paa Søen,

medens han selv nølede og var raadvild, og overhovedet havde han vel, som de fleste af Generalerne, den Svaghed aldrig at kunne faae nok Stridskræfter under sig, aldrig at finde deres Herskesyge tilfredsstillet, men idelig stræbe efter at faae Alle til at rette sig efter deres Commando og deres Luner. Jeg begik en stor Feil ved ikke at give ham min Beslutning og mine Grunde strax paa Stedet skriftlig før min Afreise; det vilde have været et Plaster paa Munden af ham, hvorimod han nu havde det i sin Magt at brumme bag min Ryg og give mit Forhold den Fortolkning, han vilde.

I Mørkningen gik jeg ombord, og ved Midnat lettede jeg med Bellona samt Damperen Trieste og Maria Dorothea. Det var næsten blikstille, og den lille Maria Dorothea havde ikke Kraft nok til at stoppe Strømmen med Fregatten paa Slæbetoug, saa at vi bleve satte stærkt ned imod Batterierne, før det lykkedes os at komme saa langt østerud, at vi vare klar af Pynten; men til Lykke sov Fienden, og man bemærkede os ikke fra Batterierne, der ellers kunde have giort os Fortræd nok. Overhovedet forekom det mig, at der maatte være Savn paa erfarne Krigsmænd i Ancona. Der sporedes ingen Activitet, ingen Aarvaagenhed, og Alt tydede paa, at det var Borgermilitair og udisciplinerede Tropper, der forsvarede Staden.

I mig Dagbog finder jeg en Optegnelse, som jeg her vil giengive, da den ialtfald tiener til at oplyse de Vanskeligheder, jeg havde at kæmpe med i min Stilling, om end den udtrykte Mistanke kan have været ubegrundet, eller den Forklaring, jeg giorde mig, feil, idetmindste hvad de formodede Grunde angaaer.

Under Opholdet for Ancona vakte min Flagcapitain, Grev Károlyis, Adfærd min Opmærksomhed. Jeg var allerede bleven tvivlsom om, hvad denne unge Mand førte i sit Skiold. Indesluttet, lumsk og intrigant, erkearistokratisk i Tænkemaade og Fordringer og derfor egensindig, egenraadig og efterladen i mange Ting, det havde jeg vel bemærket, at han var. Før vi kom hid til Ancona, havde han skildret mig Stedet som let at

tage med Fregatterne alene; han havde, som ovenfor berørt, været der med Depecher til Albini, dog ikkun udenfor Havnen.

Der fandtes kun nogle ubetydelige Batterier; Fregatterne kunde seile lige ind i Havnen, sagde han o. s. v. Jeg havde imidlertid havt flere Folk for mig, som havde været der; de skildrede Forsvarsanstalterne forskielligt og vare ikke meget at stole paa. En Koffardicapitain sendte mig, under vort Ophold i Pola, en udførlig Skildring af Havnen og dens Befæstninger, med detailleret Angivelse af Kanonantal, Caliber o. s. v., hvilken siden viiste sig at være meget rigtig; men den vilde Károlyi finde en italiensk List, for at skræmme os fra at angribe Staden fra Søsiden. Muligt er det, at han heri blot fulgte sin ungdommelige Iver for at hæve Marinens Anseelse ved at indtage Byen alene, uden Arméens Hiælp.

Da jeg nu selv havde recognosceret og overtydet mig om Batteriernes Beliggenhed samt Umuligheden af seilende at faae Fregatterne ind i den lille snevre Havn, hvor der kun langs Moloen var Vand nok for dem, sagde jeg ham, at jeg opgav Tanken om et formeligt Angreb med Fregatterne. Da Venere havde havt det omtalte Engagement, og jeg meddelte ham, at jeg agtede med Bellona at vende tilbage til Venedig, lod han falde nogle Mishagsyttringer, som bevægede mig til at sige ham mine Grunde, hvorpaa han med en krybende Underdanighed trak sig tilbage.

Siden kaldte jeg ham for mig og foreholdt ham Vigtigheden af, at min Flagcapitain, ikke blot med Munden, men af Overbeviisning, var enig med mig, hvorpaa jeg igien og fuldstændigt udviklede ham mine Grunde. Han svarede atter med krybende Underdanighed, men dog med en slet undertrykt Underfundighed, saa at jeg for første Gang fik en svag Mistanke om Muligheden af, at der kunde stikke noget Andet under end ungdommelig Uforstand. Ungarns Sager stode dengang næsten seirende endnu, gik vor Overmagt til Søes tabt, var Venedig maaskee

frelst, og Revolutionen i Italien endnu maaskee for længere Tid langtfra undertrykt.

Om denne unge Mand skulde, ligesom saa mange af hans Stand og selv af hans nærmeste Slægt og Navn, være en Forræder i Hiertet? Denne Tanke kunde jeg i nogen Tid ikke undertrykke, og den var ialtfald en Forøgelse af de mange Vanskeligheder, der omgave mig i min Stilling.

Den 29de ankom jeg til Venedig, hvor der ved Blokade-divisionen ikke var forefaldet noget Mærkværdigt. Under Forbiseilingen havde jeg ladet Trieste visitere Gora-Stationen. Alt stod vel til, og der var giort endeel Priser. Jeg modtog en Depeche fra Grev Thurn om Malgheras Fald og fra Radetzky Anmodning om, fra Søsiden at understøtte et projecteret Angreb mod Brondolo og Chioggia samt et lignende mod Treporti. Som Forberedelse hertil lod jeg endnu samme Aften Damperen Volcano giøre Forsøg med at surre Briggen Montecuccoli paa Siden af sig og giøre Toure rundt om Fregatten paa denne Maade, hvilket gik meget godt. Henimod Mørkningen gik jeg til Ankers med Bellona noget udenfor Kanonskuds Afstand fra Chioggia, saa nær inde, Fregatten uden Fare kunde komme, Adria og Montecuccoli i Linie med den, medens Custozza stationeredes udenfor Malamocco og Volcano for Chioggia. Om Natten lod jeg udgaae Baade fra de tre ankrede Skibe for at patrouillere tæt inde under Landet og allarmere Fienden ved nu og da et Skud mod Batterierne, naar Leilighed saaes. Disse Baade satte Fienden i Bevægelse hele Natten; der blev skudt efter dem fra alle Batterierne; langs Kysten og fra Havnemundingen holdtes Blus brændende. Der var en uophørlig Knalden blindt hen i Luften den hele Nat. I Havnen ved Chioggia laae en Corvette, en Brig og en Skonnert; en lille Damper, *Messagero,* løb om Dagen ideligen frem og tilbage imellem Malamocco og Chioggia, igiennem det indre Løb, som vi troede, for at bringe Tropper og anden Undsætning. Saaledes vedblev

det de følgende Dage og Nætter, og Venetianerne bortødslede en umaadelig Mængde Ammunition ved at skyde efter de om Natten patrouillerende Baade.

Min Hensigt med denne Patrouillering om Natten var, deels Forsigtighed saa nær Fienden, deels at vænne mine Folk, Officierer saavel som Mandskab, til Aarvaagenhed og en Activitet, hvorom de før ingen Forestilling havde; det var noget ganske Nyt for dem. Jeg maatte imidlertid selv vaage om Natten og gik aldrig, medens vi laae her, til Køis, før Dagens fulde Anbrud havde tilladt mig at see, om Fienden havde forandret sin Stilling eller Noget var i Sigte; naar jeg saa endelig havde taget en kort Hvile, fandt jeg stedse alle Mand i dyb Søvn, naar jeg kom op igien: Officierer, Skildvagterne paa deres Poster, Alle sov. Ja Chefen, Károlyi, maatte jeg hver Gang lade hente ud af sit Kammer under Hytten. Jeg bemærkede for ham Nødvendigheden af, saa nær Fienden, at være aarvaagen; han meente, at Venetianerne sov selv og tænkte vist ikke paa at komme til os.

Det var overhovedet charakteristisk for disse Mennesker, hvor svært det faldt dem at vaage om Natten; saa snart Solen var vel nede, trak de Hætterne paa deres store Kapper over Hovedet og lagde sig hen at sove, hvor de bedst kunde. Officierer og Cadetter gik drømmende og sovende omkring, og jeg maatte mange Gange jage dem op paa Hytten som den Plads, hvorfra de havde fri Udsigt rundt om Skibet. Jeg sagde til Károlyi, at det vist var første Gang, at en Admiral havde maattet gaae Skildvagt selv flere Nætter efter hinanden for at paasee, at Skildvagterne holdtes aarvaagne. Han syntes ikke at føle nogen Undseelse herover.

Dagene var meget varme, og Heden meget trykkende paa Grund af det uophørlige Vindstille. Der giordes idelig Jagt paa Fiskerbaadene, som regelmæssigt ved Dagens Anbrud kom ud af Havnen i Hundredviis. Chioggia regnedes at have henved tredive Tusind Indbyggere, der næsten alle vare Fiskere. Jeg lod mig nøie med at holde dem indskrænkede til den Fiskegrund, som beskyttedes af Kanonerne fra Kystbatterierne. Nog-

le Bragozzer lod jeg imidlertid opsnappe og fordeelte dem, en eller to til hvert Skib i Eskadren, for at bruges til Sendebud og anden tilfældig Tieneste, da de seilede meget godt. Folkene lod jeg forblive ved dem for at regiere dem; hvorover de vare meget glade, da de saaledes kunde selv have Opsigt med Fartøiet, deres Eiendom, der ogsaa ved Beleiringens Ophør blev givet dem tilbage igien, og de fik god Fortæring, medens der i Land kun vankede smal Kost.

For at oplære Mandskabet i Brugen af Haandvaaben og give Folkene lidt Underholdning under den eensformige Blokade, lod jeg engagere en Fegtemester fra Triest og Fegteredskaber komme derfra til alle Skibene. Regelmæssige Øvelser i al Slags Fegtning indførtes nu, hvortil Folkene vare ganske fortræffeligt oplagt, og meget snart havde vi en Snees Personer saa vidt, at de kunde give Andre Lection, saa at Øvelserne i kort Tid vare i Gang paa alle Skibene.

Jeg recognoscerede oftere Kystbefæstningerne her, der saae meget formidable ud. Fra Staden Chioggia heelt ned til Brenta-Mundingen, der næsten falder sammen med Adiges, en Strækning af, jeg troer, næsten en dansk Miil, var Kysten heelt besat med Batterier, og om end ikke Kanoner overalt vare monterede, saae den ud som et eeneste, sammenhængende Batterie.

Med General Grev Coronini havde jeg en Dag en Sammenkomst paa Strandbredden ved Adige-Mundingen, hvor Aftale blev truffen, at han den 3die Juni, en Søndag, skulde komme ombord til mig for nærmere at bestemme Planen for det fælleds Angreb. Han blev afhentet af Damperen Trieste om Formiddagen og forblev paa Bellona til henimod Aften, da han efter at have spiist til Middag hos mig blev bragt tilbage og landsat. Han kom ledsaget af et Par Adjutanter og en Ingenieurmajor *Moerner,* hvis Personlighed strax giorde et ubehageligt og frastødende Indtryk paa mig, som ogsaa de senere Collisioner med denne Mand retfærdiggiorde. Planen for Angrebet blev nu bestemt, og Tiden dertil fastsat til den følgende Dags Formiddag Kl. 11.

Dagen derpaa, den 4de Juni, begyndte med et Uheld, eller rettere med en Malconduite af en af mine Skibschefer. Jeg var som sædvanlig gaaet ned efter Solens Opgang. Efter at jeg havde sovet et Par Timer, meldte man mig, at en Skonnert under engelsk Flag var løben ind til Malamocco, udenfor hvilket Custozza stod Vagt. Den venetianske Damper Pio IX var kommen ud for at true Custozza, da den vilde afskiære Englænderen Indseilingen, og Helten Bourguignon, der i Alting mindede mig om Fændrik Pistol hos Shakespeare, havde drabeligen avanceret bagud i en Cirkel udenom den engelske Skonnert og saaledes formeligen og bogstaveligen skudt den ind i Havnen. Jeg saae endnu Pio IX ligge udfordrende i Løbet. Op ad Formiddagen kom Bourguignon ombord og begyndte paa sin høitravende Viis at giøre Undskyldninger for det Passerede. Jeg svarede ham ikke et Ord herpaa eller berørte i ringeste Maade, hvad der var skeet, men gav ham Ordre for den Deel, han skulde tage i Diversionen mod Brondolo.

Tilberedelserne giordes nu. Lewartowsky blev kaldt ombord og fik Ordre at surre Damperen Maria Dorothea paa Siden af sig, lade sig bringe ind saa nær som muligt under det ham betegnede Batterie og beskyde det af alle Kræfter, medens Volcano understøttede ham heri. Nedseilingen skulde skee ude af Skudvidde fra Batterierne; fra et ham betegnet Punkt skulde han vende om Nord efter og saaledes Syd fra søge op under Batteriet, der var det sydligste paa Kysten og beskyttede Indløbet til Brenta-Floden. Károlyi skulde med Hundrede Mand i Fregattens Baade følge med, slæbt af Volcano. Udfor Floden skulde kastes los, og Baadene enten trænge ind i Floden eller landsætte Mandskabet, hvor det bedst kunde virke til at bemestre sig Batteriet eller paa anden Maade understøtte Foretagendet. Min Bestemmelse var, at Expeditionen skulde afgaae fra Ankerpladsen, hvor vi laae, præcis Kl. 10, for at være paa Pletten Kl. 11, som Aftalen var med Coronini. Fregatten, Corvetten og Briggen Pola skulde ligge med Klarskib og Spring for at være beredte paa et muligt Angreb fra Chioggia og Mala-

mocco. Damperen Custozza skulde holde sig i Nærheden, men tillige beskyde Kystbatterierne nærmest Chioggia for at dele Fiendens Opmærksomhed.

Károlyi nølede; først nu lod han Mandskabet aftælle og opskrive, uagtet han Aftenen før havde sin Ordre; jeg maatte tilsidst gjøre en Ende derpaa og jage ham og Folkene ned pêle mêle, da Tiden næsten var forløben, og Klokken blev henad 11, før de kom afsted.

Briggen manøvrerede upaaklageligt og var paa Stedet ikke længe efter, at Kanonaden fra Brondolo-Kanten sagde os, at Arméen var i Bevægelse. Beskydningen af Batteriet begyndte. Briggen laae efter Sigende saa nær inde, som det grunde Farvand vilde tillade, paa fiorten Fod Vand nemlig. Ilden fra den var levende og regelmæssig i Sectioner. Volcano understøttede den lidt længer ude og liggende snart foran snart agten for den, hvorved Fiendens Ild deltes. Imidlertid havde jeg sendt Eskadreadjutanten ombord til Bourguignon for at sikkre mig, at denne gik saa nær ind paa Fienden som muligt, og som jeg vilde have, og ikke som sædvanlig blev liggende langt ude og knaldede blindt hen i Luften. Han havde Ordre at gaae saa langt ind, som Dybden paa denne grunde Kyst vilde tillade og tillige vogte Dampskibet saa meget som muligt for nogen betydelig Beskadigelse, deels ved at holde det stadig i Bevægelse frem og tilbage gaaende, deels ved at trække sig ud efter, naar Fiendens Skud nødte ham dertil. Iøvrigt skulde han beskyde alle Batterier fra Chioggia til ned forbi den saakaldte *befæstede Leir*.

Snart var Kanonaden almindelig hele Kysten langs og dybt inde ved Brondolo, hvor det syntes at gaae varmt til. Fra Chioggia galopperede Artillerie, Ammunitionsvogne og Rytterie ud langs Kysten, og Alt var i stor Bevægelse. Det var fuldkommen Vindstille og en meget varm Dag. Henimod Kl. 3 var Kanonaden ved Brondolo sagtnet, og kun nu og da faldt enkelte Skud i en Retning, som tydede paa en Tilbagegang af vore Tropper. Batteriet ved Flodmundingen taug. Jeg gav Signal til Custozza at komme tilbage, og da ogsaa Briggen og Volcano havde i nogen

Tid ophørt at skyde, indkaldte jeg Briggen, som kom tilbage med Bugserdamperen. Ingen havde faaet videre Skade end nogle Skud i Takkelagen, Volcano et Par Kugler igiennem Skorstenen og en i Sprydet. Skuddene vare for største Delen gaaede over den, da Batteriet laae høit; det var bragt til Taushed, men ikke taget i Besiddelse af Vore.

Hvor Károlyi var med Baadene, vidste Ingen. Først Kl. 1 om Natten kom de, slæbte af Volcano, tilbage til Skibet. Károlyi forklarede, at han ikke havde vidst ret, hvor han skulde landsætte Tropperne, da Farvandet var grundt og vanskeligt; han var derfor gaaet iland for at komme op til Generalen; den lange Vei i det dybe Sand havde forvoldet, at han ikke kunde komme tilbage før ud paa Natten.

Imidlertid havde Baaden ligget ved Flodmundingen og ingen Nytte giort. Han havde altsaa glemt sin Ordre, at tage Batteriet og idetmindste forstyrre eller tilintetgiøre det. Hvad han havde foretaget sig i Hovedquarteret, og hvad hans Hensigt var med at gaae dertil, spurgte jeg ham ikke om. Han giorde her, hvad han senere saa ofte giorde, gik efter sit eget Hoved uden at ændse den ham givne Ordre, naar denne ei behagede ham, eller den krævede lidt Anstrengelse og var forbunden med nogen Fare. Da jeg Aftenen før sagde ham, at jeg havde bestemt ham til at commandere Expeditionen, steg Blodet ham til Hovedet — det skeete altid høist paafaldende, naar noget gik ham imod, og hans Blik blev da i en utrolig Grad mørkt og lumskt skulende — og han sagde:

— Jeg troede, De vilde selv commandere den?

Mit Svar var:

— Naar har De hørt, at en Admiral har taget Commandoen af et seconderende Baaddetachement? Dem betroer jeg Commandoen som en Poste d'honneur!

Mandskabet havde han ladet ligge i Baadene til langt ud paa Natten, uden Vaadt eller Tørt, medens han selv giorde sig tilgode i Hovedquarteret og deeltog i den Triumph, hvormed man sikkert har feiret den glimrende Dag. Overgangen over Brentaen

var ikke lykkedes; det Hele havde indskrænket sig til en Udrykning af Tropperne og blinde Overgangsforsøg med stærk Knalden fra begge Sider uden blodige Følger. Jeg mærkede her, som siden allevegne, at man ikke var for at gaae paa, men troede, man kunde udrette Noget ved Pral og Støi, med det de kaldte: Eine energische Demonstration.

Lewartowsky og de Andre havde jeg Grund til at være fornøiet med. De havde uden Confusion indtaget deres Position, saavidt jeg fra Skibet kunde skiønne, ganske efter Ordre. Jeg havde netop valgt denne Brig, fordi Lewartowsky et Par Dage iforveien havde meldt, at Briggen var yderlig forfalden i Tilstand; Stængerne maatte skiftes og Reisningen eftersees, en Reparation var absolut nødvendig, og han begiærte snarest mulig at løbe i Havn. Dette var den gamle Skik blandt disse Folk. Jeg sagde nu:

— Siden Briggen allerede er saa trængende til Reparation, saa er det bedst at bruge den nu til dette Angreb, saa kan den Skade, den derved faaer, med det Samme blive repareret, og ialtfald kommer jeg da kun til at undvære den alene. Men mærkelig nok, der var siden ikke Tale om at løbe i Havn, og den forblev paa Station hele Sommeren over.

Jeg var som sagt fornøiet med deres Opførsel og tilkendegav derfor ved Dagsbefaling Alle, der havde deeltaget i Angrebet, min Tilfredshed, fremhævende dog Briggens Chef og Besætning. Blandt Andet sagde jeg, at den østerrigske Marine, ved Ancona og her, havde havt Repræsentanter af de to største Sømagter i Europa til Øienvidner ved deres Daad — en fransk Orlogsdamper bragte mig netop under Fegtningen Depecher og yttrede sig med Roes om Maaden, Briggen og Volcano bandt an med Batteriet.

I min Rapport til Krigsministeriet roste jeg mine Undergivne, og i en Meddelelse til Gouvernementet i Triest fremhævede jeg i en mere pompeus Stiil denne Vaabendaad; hvorpaa jeg fik et meget artigt Svar fra den fungerende Gouverneur, General Standeisky. Jeg fandt det ikke upassende at rette mig

efter Skik og Tone i Landet, og giorde derfor mere Væsen af disse Affairer, hvori jeg ikke tog personlig Deel, end de vare værd. Da denne Demonstration havde et efter Forholdene ganske formidabelt Udseende, tænkte jeg ogsaa paa at lade en Beretning herom indrykke i Aviserne og opgav Capitain Riehle, min personlige Adjutant, at forfatte en saadan. Der hengik nogen Tid, inden jeg erindrede at spørge ham om denne Indrykkelse.

— Den var indsendt og maatte komme i Avisen en af Dagene, sagde han, men der kom ingen, og paa gientagen Erkyndigelse fik jeg tomme Svar: — At han ikke kunde begribe Udeblivelsen o. l. Jeg antog, at Károlyi havde forbudt ham at afsende den, og ham adlød man i Smug mere end mig, fordi man frygtede ham mere. Han havde vidst at udsprede den Tro, at han var bestemt til at være Overcommandant, hvilket hans Families Vægt, hans Forhold til Gyulay og hans Ophold i England giorde ikke ganske urimeligt, muligt er det endog, at der engang var given ham Haab derom, under den Begrebsforvirring, som herskede i den urolige Tid efter Revolutionen; siden maae man dog være kommen til Besindelse om, at en saa ganske ung Mand ikke kunde beklæde en saa høi Militairpost, uden at vække den største Misundelse og Misfornøielse i Arméen.

Saadant fandt jeg vel nogen Grund til at troe siden; men det er ogsaa muligt, at det Hele ikke var andet end en anlagt Plan af Károlyi, hvilket stemmer med hans umaadelige Ærgierrighed og hans intrigante Charakteer: han giorde sig ved alle mulige Leiligheder Umage for at faae Folk til at troe, at han besad stor Indflydelse; det var først efter hans Reise til Østersøen, at hans Anseelse dalede og dalede stærkt, da man saae Cliquen sprængt, og ham nær ved at komme under en Krigsret.

Paa Grund af Bourguignons slette Conduite for Malamocco med den engelske Skonnert, afløste jeg ham og lod ham bytte Commando med Lewartowsky. Dette giorde jeg i skaanende Udtryk, under den Forevending, at hans Erfaring og Øvelse i

Manøvrering af Seilskibe var mig fordeelagtig bekiendt, medens han endnu ikke havde havt Tid til at erhverve sig den med Dampskibe. Jeg sendte samme Aften Trieste til Ancona for at indkalde Curtatone, hvis Nærværelse her ved Blokaden var mig uundværlig, da Fautz var den af Dampskibscheferne, jeg satte meest Tillid til.

Fra Thurn modtog jeg Anmodning om at forbyde de Beleirede at fiske paa Søen; der var herved egentlig ikke noget Paafaldende; kun anfører jeg det som Begyndelsen til de siden hyppigere gientagne Besværinger over Marinen og Kasten Skylden paa den for Beleiringens langsomme Fremgang; det beviiser, at man begyndte at lytte til Angivelser og udspredte Rygter, dem man udenvidere tog for gode Varer. Den gode Forstaaelse imellem Arméen og Marinen begyndte meer og meer at svækkes, som vi snart skulde see; men jeg havde med to svage Mænd at giøre: Thurn og Wimpffen.

Da jeg den følgende Dag fik Meddelelse fra Grev Coronini om, at det forsøgte coup de main, for at bringe Cerneringscorpset over paa den anden Side af Brentaen, var mislykkedes, og at der nu maatte skrides til en formelig Beleiring af Brondolo, lettede jeg om Aftenen henimod Midnat med Seilskibene. Fienden bemærkede, uagtet Mørket, at vi satte Seil til, og begyndte nu en almindelig Kanonade, der vedvarede saa længe de kunde se os: en daarlig Bravade, hvorved en umaadelig Mængde Ammunition bortødsledes til ingen Verdens Nytte. Imellem den 6te og 7de gik jeg med Bellona til Triest for at indtage Proviant og organisere Forsyningen med Kul ved regelmæssig Afsendelse i Trabakler og Transportskibet Dromedario.

I min Fraværelse var Gyulay bleven kaldt til Wien for at overtage Krigsministerportefeuillen. Gouverneurembedet blev imidlertid deelt saaledes, at Standeisky, der forfremmedes til Feltmarschallieutenant, blev Militairgouverneur og Grev *Herberstein* Civilgouverneur. Ved min Ankomst forefandt jeg Schiffscapitän Kudriaffsky, som meldte sig til Tieneste. For at beskieftige ham, giorde jeg ham til Medlem af den i Triest nu

oprettede Priseret, ligesom nu i Pola en fuldstændig Prüscommission organiseredes og gaves Instruction. Iøvrigt var jeg beskieftiget med Underhandlinger om Afstaaelsen af en Deel af Lazzaretto nuovo til et Arsenal eller Skibsværft for Marinen; med Udarbeidelse, i Foreening med Oberst Körner, af et Udkast til Bestemmelser for fremmede Krigsskibes Anløben af Havne i det østerrigske Monarchie, hvorved Pola og Lissa ganske og Venedig tildeels erklæredes som Krigshavne og lukkede for fremmede Krigsskibe; med Correspondance med de fremmede Orlogschefer i Anledning af Blokaden og opbragte Skibe; og endelig med de løbende administrative Sager i Overcommandoen.

Den 11te om Aftenen gik jeg ombord for at seile; men Károlyi kunde ikke lette, meente han, der var for lidt Brise, og jeg troer egentlig, at han ikke ret vidste, hvorledes han skulde bære sig ad for at faae Skibet til at falde af den rette Vei for at gaae klar af de omliggende Skibe. Jeg sagde ham:

— Let De kun Ankeret, og Fregatten vil nok drive ud! Siden kan De brase, som De vil! Saa var der noget Gods, der ventedes paa, og han og Wüllerstorf gik og stak Hovederne sammen og havde saa meget at hviske om, at jeg tilsidst gik ned med den Ordre at seile i Løbet af Natten, saa snart han var færdig, og da jeg kom paa Dækket næste Morgen, vare vi under Seil.

Da jeg kom under Venedig, var Alt ved det Gamle. Curtatone var ankommen. Men jeg modtog et Brev fra Wimpffen, hvori han bittert beklager Tabet af den og berettede, at Følgen af dette det eeneste Dampskibs Bortfiernelse havde været, at Fienden samme Dag havde udsendt en mig uafvidende i Ancona Havn liggende lille Damper *Roma*, som havde opsnappet en til Venere hørende Jolle med en Cadet og fire Mand i, hvorefter den giorde en lille Promenade i Bugten og løb ind igien. Wimpffen skrev, at han fandt sig heraf foranlediget til at forlægge sine paa Kysten opstillede Vogne og Artilleriepark andensteds hen, af Frygt for, at de skulde blive skudt i Brand af den

med en Haubitz og to smaa Kanoner bevæbnede Damper. Da Brevet var skrevet i en baade ynkelig og bebreidende Tone, svarede jeg ham, at jeg beklagede det Passerede, hvilket Capitain Bendai som Sømand borde have vidst at forhindre, ved at sende sin med en 12Pds. Kanon bevæbnede Barkas lige imod den, da Damperen sikkert vilde have priist sig lykkelig ved at kunne undslippe heelskindet ind igien.

Det var latterligt overhovedet, at et saa ubetydeligt Fartøi kunde sætte Allarm i Leiren og indjage en saadan Skræk: et Par Feltkanoner paa Strandbredden vilde have været tilstrækkelige til at jage den bort; den var nemlig af Jern, saa tyndt, at en Musketkugle paa nært Hold vilde gaae igiennem den, og knap saa stor som Fregatternes Barkasser. Dens Bevæbning bestod i to Falkonetter og en Haubitz af svageste Caliber, meer end en Snees Mand har den neppe kunnet rumme. Dersom Fregatterne havde lagt en Barkas for Havnemundingen og sendt den anden lige mod Damperen, vilde denne ikke have kunnet undgaae at blive taget. Den opsnappede Baad blev strax udleveret paa Capitain Belvèzes Reclamation, da den var taget paa en Sendelse til ham paa Panama.

Jeg sendte strax Custozza til Ancona for et Par Dage, og da Briggen Trieste var kommet tilbage fra sin Tour med Deportationsskibet, lod jeg den afløse Guerriera, som stødte til Blokadedivisionen. Ogsaa Dette foranledigede Klager fra Wimpffen. Damperen Maria Dorothea blev først sendt ned for at holde Roma i Ave, og nogle Dage efter lod jeg atter Custozza gaae derned og forblive der indtil Anconas Fald. Sine extravagante Fordringer til Marinen udstrakte Wimpffen saavidt, at han ogsaa vilde giøre den ansvarlig for Transporten af Skyts og Ammunition til Beleiringen, som han havde begiært sig tilsendt fra Triest. Men saaledes vare disse Mennesker! Ancona var en ubetydelig Fæstning, let at tage og afskaaren fra al Hiælp udefra. Den tilstedeværende Force af Skibe var meer end tilstrækkelig til at holde den indesluttet og afspærret al Tilførsel fra Søsiden; overladt til sig selv, maatte den i kort Tid falde.

Climatet var sundt for Tropperne, og vilde Wimpffen Intet vove eller ikke gaae energisk frem, for at paaskynde Overgivelsen, saa var dog Udfaldet vist, kun forhalet et Par Uger.

Den 16de gik jeg iland ved *Porto Fossone*, saaledes heed det Sted ved Udløbet af Adige, hvor vore yderste Poster stode. Paa den anden Side af Floden, i et Geværskuds Afstand, havde Fienden sine Poster. Der vexledes ofte Skud over Floden, og nu og da faldt eller saaredes en Mand, naar han havde viist sig for exponeret over Sandbankerne eller Klitterne, der strakte sig et temmeligt Stykke ind i Landet. Min Bestemmelse var at besøge Grev Thurn, hvem jeg endnu ikke havde giort personlig Bekiendtskab med, dernæst paa Veien tale med Grev Coronini om det projecterede større Angreb paa Brondolo. Jeg havde Hadik med og ledsagedes tillige af en ung Cadet, Grev *Buchholz*, der var fra Oldenburg, nylig af mig antaget i Tienesten og syntes et lovende ungt Menneske, desuden havde jeg som altid min Kammertiener Nielsen med.

Det var meget tidligt om Morgenen, da jeg gik i Trieste for at bringes hen til Landingsstedet, hvor opsadlede Dragonheste stode i Beredskab til os. Jeg reed et Stykke op igiennem dyb Sand til et Sted ved Flodbredden, hvor en Baad, roet af *Tschaïkister* — et Militaircorps som Pontonniers eller Pionniers — ventede paa os. I denne toge vi Plads og roede en Timestid op ad Adige, før vi naaede Hovedquarteret, *St. Anna*, nogle adspredte Huse, en ussel Bondebye maaskee. Stanken paa Floden af forraadnede Vegetabilier var utaalelig og gav mig en god Forestilling om det for Tropperne saa usunde Terrain. Milevidt saaes ikke Andet end Sumpe — *paludi* — begroet med Rør og Siv, Pile og Ellebuske.

Generalen, Grev Coronini, modtog mig med militairisk Pomp, alle Officierer samlede, Musikbanden spillende etc.

Efter at have nydt en Kop Kaffe steg jeg til Hest, en af Generalens egne Stadsheste, og reed, under Ledsagelse af Grev Coronini og et talrigt Adjutantfølge, igiennem Leiren, en Miilsvei til et Sted, hvor Vogne stode parate for mig. Her sagde

jeg Coronini Farvel, efter at have lovet at spise til Middag hos ham ved Tilbagekomsten, og kiørte nu videre, deels paa knap fremkommelige Skovveie, deels langs Ryggen af Diger, overalt omgiven af Sumpe og uigiennemtrængelige Siv- og Rørskove, i en Hede og især en Støv, som jeg aldrig har prøvet før i mit Liv. Vi kom igiennem flere anseelige Byer eller Smaastæder, som *Cavarzere, Cavanello di Adige* og *Piove,* den største af dem, hvor Feltmarschallieutenant, Baron *Perglass* havde sit Hovedquarteer. Han var Divisionsgeneral og havde det Hverv at holde Staden Padua i Tømme og rense Omegnen for Stratenrøvere, der fra deres Smuthuller i Biergene i stærke Bander foruroligede Omegnen og førte Guerillakrig paa egen Haand.

Hos denne naragtige Mand, der blandt Andet stedse kaldte sig min underdanige *„Knecht"*, nød jeg en Kop Kaffe, medens Vognene vexledes. Han havde sit Quarteer i et af disse store, gamle Palladser fra Middelalderen, som man træffer i næsten alle venetianske Byer af nogen Anseelse.

Efter et kort Ophold kiørte jeg videre, Hadik og jeg i een Vogn, den unge Buchholz og min Tiener i en anden. Som vi nærmede os Padua, blev Landskabet smukkere, Paluderne forsvandt, og dyrkede Marker, Byer og prægtige Villaer traadte i Stedet. Veien var ypperlig.

Noget over Middag kom vi til Padua og tog ind i Hôtellet, *Croce d'Oro.* Jeg aflagde Besøg hos den commanderende General, hans Navn har jeg glemt, men han var en gnaven, utilfreds gammel Herre, der dadlede og rev ned paa Alt; han var den eeneste plumpe og uhøflige Mand af høiere Stilling, jeg har fundet i Østerrig.

Efter at have spiist til Middag i Hôtellet, tog jeg om Eftermiddagen med Jernbanetoget til Mestre, hvorfra jeg i Vogn kiørte ud til Thurns Hovedquarteer, Casa Papadopulo, men da han ei var hiemme, vendte vi tilbage til Marocco padenque, hvor jeg indlogeredes i Radetzkys forrige Værelser. Jeg drev om i Haugen et Par Timerstid, til Mørket faldt paa, og det var allerede blevet silde paa Aftenen, da Grev Thurn kom tilbage

fra Malghera og paa Hiemveien kom ind til mig. Der blev discoureret om Beleiringen over Kaartet som sædvanlig, og iøvrigt lovede han at afhente mig den næste Morgen Kl. 7, for at føre mig om til Batterierne og de Punkter, hvorfra Staden og Lagunerne bedst kunde oversees. Thurn lod til at være Noget af det, man kalder en Vrøvler, der var ikke Meget ved ham, der mindede om Soldaten eller den determinerede Mand.

Da Hadiks Fætter, en Oberstlieutenant Grev *Vetter*, var Arméens Generalquarteermester, og selv boede i Villa Marocco, saa blev der sørget for os saa godt som muligt, men Stort var det ikke, naar man undtager det rummelige og bequemme Logis. Spiise og Drikke var ei til at opdrive i Huset, og jeg gik sulten i Seng, efter at have røget et Par Sigarer, spadserende eene op og ned udenfor Huset, beundrende Himlens Pragt og nu og da en Bombe, der, som en Meteor, væltede sig glødende frem over Himmelen.

Næste Morgen kom Thurn med sin Vogn for at afhente mig. Det var Søndag, og da vi kiørte ud til *Campalto*, mødte vi Skarer af Bønderfolk, der gik til Kirke; Alt havde en saa smuk, fredelig og landlig Ro og Mine, at Thurn ikke kunde tilbageholde en Bemærkning om Contrasten heri, med den vedvarende Kanonade fra begge Sider. Det var mere Følelse, end jeg havde tilskrevet Manden.

Fra Campalto, hvor der laae et nu forladt Batterie, besaae vi Terrainet. For første Gang havde jeg et klart Overblik af Lagunen, Broen over den, Staden, Malghera og det Hele. Fra det giennembrudte Sted paa den prægtige lange Jærnbanebro over Lagunen, beskiøde Venetianerne vedholdende, men med Pauser, vort Batterie paa St. Julian og det paa Malghera-Pynten ligeoverfor liggende. Kanonbaade paa Lagunen, nogle med Kanoner af svær Caliber besatte Trabakler, skiøde ogsaa nu og da; et svømmende Batterie, en Tømmerflaade nemlig, bastingeret med Bomuldssække, som jeg siden efter Overgivelsen saae, var netop halet op fra Arsenalet forbi Murano og begyndte at

tage Deel i Actionen, medens vi stode der. Jeg havde antaget det for en lille Øe eller et fast Værk ligesom San Secondo.

Efter nogen Tids Ophold her i Campalto, stege vi til Vogns igien og kiørte igiennem Mestre til Malghera.

Hvor saae ikke Byen ud nu, imod da jeg sidst var her! Den Deel, der vendte mod Fæstningen, var næsten ganske i Ruiner. Men Fæstningen selv! Den var en Gruushob! Den eeneste Bygning, der var bleven staaende, var en Kaserne fra Napoleons Tid — ligesom hele Fæstningen, troer jeg — den var ganske berøvet ethvert Spor af Tag og iøvrigt ramponeret; en Trappe var opført udvendig fra til det aabne, flade Loftgulv, hvor en Mængde Officierer vare forsamlede for at see paa Kanonaden. Oberst Khautz, som havde ledet Beleiringen, var for Sygdom bleven afløst af en Oberst *Schauroth,* der blev mig præsenteret — han døde kort efter af Feber eller Cholera — og vi holdt et Slags Krigsraad heroppe imellem Gruus og Muurbrokker.

Beleirerne vare eenige i, at der var nu intet Meer at haabe paa fra deres Side, undtagen Blokaden og den deraf flydende Udhungring. Afstanden var for stor til at bombardere med nogen Effect; Batteriet paa Broen istandsattes lige saa hurtigt, som det blev nedskudt.

Jeg sagde dem da, at med September Maaneds Begyndelse maatte man vente uroligt Veir, at Skibene da vanskeligt vilde kunne holde sig til Ankers og, selv under Seil, blive nødte til at fierne sig fra Kysten, hvorved Blokaden oftere vilde blive afbrudt, saa at Staden vilde kunne erholde Tilførsel. Dette maatte anspore os til at udtænke og anvende ethvert Middel, der kunde fremskynde Overgivelse. Jeg havde en Kanonjolle færdig med en 60Pds. Paixhans Kanon; dersom Arméen vilde besørge den transporteret over Land til Malghera, for der at sættes i Vandet og anvendes paa Lagunen, stod den til Tieneste. Den maatte kunne tage Brobatteriet i Flanken og i kort Tid ødelægge det, derefter vilde den kunne benyttes imod San Secondo, som med noget Held, f. Ex. ved det svagt og slet bygte Krudttaarns

Sprængning med en Granat, ogsaa maatte kunne demoleres. Dette Batterie var et, paa Pæle og Opfyldning midt i Lagunen opført Værk, med tre, fire Kanoner i hver Face, ikke halvt saa stor som vor *Lunette*. Klogt benyttet, ved idelig at skifte Plads, vilde Kanonjollen have lidet at befrygte af Fiendens Ild. Med de fortræffelige Landeveie, der fandtes, troede jeg ikke, at det vilde have uovervindelige Vanskeligheder at transportere den tomme Kanonjolle paa Blokvogn hertil fra St. Dona eller et andet nærliggende Sted, hvortil den paa Canalerne kunde bringes. Dette Forslag blev modtaget med Glæde, Ingenieurerne lovede at indestaae for Hidbringelsen og den foreløbige Aftale blev truffen. Hvor slet den benyttedes, da den lykkeligen var ankommen i Lagunen, skal siden viises.

Det var nu bleven nær Middag. Jeg sagde derfor Thurn Farvel og tog til Mestre for at gaae ad Jernbanen til Padua. Ved Udkiørselen fra den ødelagte Fæstning betragtede jeg nøiere de Ødelæggelser, som Beskydningen og Bombardementet havde anrettet udenfor Hovedvolden. Her var Jorden saaledes oprodet af Bomber, at man næsten kunde skræve fra Hul til Hul. Nogen egentlig Brèche i Hovedvolden saae jeg ikke, det maae altsaa have været ved Bombardementet alene, at man har tvunget Venetianerne til at rømme Fæstningen. Om de nærmere Omstændigheder ved Beleiringen hørte jeg Intet, idetmindste ikke Noget, der har fæstet sig i min Hukommelse.

I Padua, hvor jeg ankom efter en Times Kiørsel paa Jernbanen, forblev jeg Dagen over. Jeg spiiste til Middag i den berømte Café *Pedrocchi*. Værtinden, en smuk Kone, stod hele Tiden i Døren og betragtede mig uafbrudt. Det var begribeligt, at der var gaaet Ry af den fremmede Admiral, der fra Norden var kommen for at anføre Østerrigernes Flaade, og at hun nu vilde læse i mit Ansigt, hvad jeg var for en Mand. Men denne Skik fandt jeg var Italienerne og Dalmatinerne egen; de kunde uafbrudt stirre paa mig i Timer, ligesom for at studere hver Minebevægelse, og dette vedblev længe i Triest, hvor jeg viiste mig. Efter Bordet gik jeg tilbage til Hôtellet og sad hiemme der

hele Eftermiddagen og kiedede mig. Hadik gik ud til Bekiendtere, og jeg kunde i Uniform ikke uden Ledsagelse slentre om for at besee den vist ikke uinteressante Stad; det vilde have været imod Decorum.

Næste Morgen meget tidligt kiørte jeg over Piove og Cavanella tilbage til St. Anna, hvor jeg maatte spise til Middag hos Coronini. Jeg har aldrig giort et saa slet Maaltid; det kostede mig den største Overvindelse at faae Maden ned, saa usselt var baade Stoffet og Tillavningen, og det var fire, fem Timer tidligere end min sædvanlige Spisetid. Det var paafaldende, at en Hofmand som Coronini — han havde været Lærer for Keiseren, var en smuk og meget fiin Mand, talede meest Fransk og var i det Hele Franskmand i Væsen — ikke havde forsynet sig med en ordentlig Kok, men benyttede simple Soldater dertil, efter Adjutantens Tilstaaelse, da han giorde mig Undskyldninger for det slette Maaltid. Hovedquarteret var en ussel Bondehytte midt i Sump og Krat. Efter lykkelig overstaaet Maaltid roede jeg ned ad Floden og tilbagelagde den halve Timesvei mellem Sandklitterne ned til Strandbredden til Hest. De svære Dragonheste stødte saa stærkt, at jeg og mit Følge følte Stivhed og Værken i Lemmerne i flere Dage.

Dagen efter min Tilbagekomst til Eskadren, gik jeg med Damper til Triest for at drive paa Kanonbaadens Udrustning. Den 20de kom Custozza med Efterretningen om, at Ancona havde overgivet sig. Hvad Tab den kostede os, veed jeg ikke, kun at et Udfald af de Beleirede var kommet os temmelig dyrt at staae, og at der ved denne Leilighed var falden Flere af de fire Hundrede Mand, jeg havde medbragt og siden stillet til Wimpffens Raadighed. Iøvrigt havde disse Folk af Regimentet Hess, der vare brave og smukke Karle, alle af tydsk Blod, udmærket sig frem for alle Andre ved enhver Leilighed, heed det.

Den næste Formiddag Kl. 10 sendte jeg Bud til Lieutenant Littrow og befalede ham at holde Damperen Trieste klar til at afgaae Kl. 12 med Depecher til Ancona. Da disse vare færdige og sendtes ned til Havnen, kom man tilbage og meldte mig, at

Trieste allerede var gaaet for en Time siden og var nu netop ved Pirano. Der var altsaa ikke Andet for mig at giøre end at sende Custozza afsted med Depecherne og lade dén beordre den forrykte Littrow uopholdelig tilbage. Jeg spurgte ham aldrig siden om, hvad han havde agtet at giøre i Ancona, eller hvad han egentlig havde tænkt sig at gaae dertil for.

Wüllerstorf, som altid søgte at dække og undskylde dem, der hørte til hans Clique, sagde, da jeg spurgte ham, om han troede, Littrow var forrykt eller fuld, thi han var i de sidste Dage forekommet mig saa, jeg havde mødt ham paa Gaden med opsvulmede Øine, rød i Hovedet og i tilsyneladende stærk indre Bevægelse, gaaende mig forbi uden at see eller ændse mig — at Littrow nok havde en Kiærlighedshistorie, et Frierie eller Sligt for i disse Dage. At han var Poet eller Versemager — senere læste jeg i „*Triester Zeitung*", at man harmedes over, at han ikke var nævnt med i en Opregning af Tydsklands nulevende Digtere — det vidste jeg jo forsaavidt, som jeg havde seet fremlagt paa mit Bord i Dampskibet et Bind Smaadigte af *Heinrich Littrow*. Men Vorherre bevare mig for drømmende Digtere til Officierer!

Kanonjollen kom i Vandet og var snart udrustet og bemandet. En ung Lieutenant — Fregattenfähnrich — ved Navn *Gröller*, der blev mig anbefalet som en dristig Officier, fik Commandoen. Den 22de gik jeg med den nu fra Ancona tilbagekomne Trieste til Caorle, hvorhen jeg Aftenen før havde sendt Kanonjollen bugseret af Damperen Maria Dorothea. Det var skriftlig aftalt med Thurn, at Jollen skulde fra Caorle gaae paa Canalerne til St. Dona, hvor Kanonen skulde udtages, og Baaden hales paa Land. En Ingenieurofficier skulde med de fornødne Folk, Vogne og Redskaber modtage den der og besørge den over Land til Malghera, Veiene forudberedte til den. Denne Vei havde jeg selv efter de ufuldkomne Kaart og egen Localkundskab foreslaaet, efter at de havde forsikkret mig at ville indestaae for Landtransporten. Jeg kiendte Terrainet og de mageløs deilige Veie; kun ved et Sted, der hedder *Fossalto*,

havde jeg Betænkeligheder, da der var Bakker, ligesom jeg, hvor Veien giorde skarpe Bøininger, havde giort opmærksom paa Nødvendigheden af nye Udskiæringer i Veien; men dette, havde man forsikkret mig, skulde ingen Vanskeligheder have. Brandis fulgte med Kanonjollen for sin Fornøielse. Bygmesteren, Bonnesen, og hans Mestersvend, Petersen, begge dygtige og fortræffelige Mennesker, vare med for at vaage over Fartøiets Behandling og istandsætte Beskadigelser. Petersen skulde med tre, fire Tømmermænd forblive i Malghera for at reparere Skudbeskadigelser. Bellonas dygtige Baadsmand og nogle af hans bedste Folk fulgte med for at sætte Baaden paa Land og i Vandet igien.

Jeg ventede udenfor Caorle, indtil Kanonjollen var kommen vel ind til Falconera, hvortil Indseilingen er vanskelig. Commandanten i Caorle kom ud og meldte, at der ingen Officierer fra Grev Thurn eller Budskab om Kanonjollens Modtagelse var kommen, hvilket var Aftalen. Ærgerlig herover, lod jeg den begive sig paa Veien til St. Dona, og gik selv til Eskadren, hvor fra jeg om Aftenen gik til Ancona for at gratulere Wimpffen.

Tidlig om Morgenen, en Søndag, ankom jeg til Ancona, og Wimpffens Adjutant, Baron Holzhausen, kom ombord for at ledsage mig i Land. Vi landede ved Fiumesina, satte os i en Vogn og kiørte ind i Staden. Baricaderingen og Batteriet tvers over Veien foran Porta pia vare nu bortrøddet. Af de smukke Huse, der laae langs Veien, ligesom en lille Forstad imellem Porten og Batteriet, var eet ganske afbrændt og nogle flere beskadigede, dog ikke meget. Den Deel af Staden, jeg kom igiennem, var mørk, og Indvaanernes Blik, der tilkastedes os, ikke mindre saa.

Vi stege af ved et stort Pallads, som stødte lige til Havnen paa den venstre Side mod Lazzaretto. Wimpffen modtog mig iført sin fulde Stads og behængt med Ordener, som han sagde mig, fordi han stod i Begreb med at modtage det samlede Municipalitet. Efter en kort Samtale og Complimentvexlen forlod

han mig, overdragende hans Generalstabschef at meddele mig de nøiere Omstændigheder ved Beleiringen.

Denne havde egentlig kun bestaaet i en engere Cernering samt mindre betydelige Beskydninger og Bombarderinger, hvorved nogle Udfald af de Beleirede havde fundet Sted, i hvilke der var fegtet hidsigt nok, men kun med smaa Troppemasser. Bombarderingen af den paa nøgne Klipper adspredt liggende Stad havde voldt Indbyggerne mere Skræk og Ængstelse end Skade, og Stadens Overgivelse skyldtes Quinderne, der havde samlet sig i Masse og tvunget Mændene til at ophøre med det vistnok under Omstændighederne ganske unyttige Forsvar.

Efter et Par Timers Ophold sagde jeg Wimpffen Farvel og gik ned til Moloen og besaae Batterierne, der vare bevæbnede med lutter 48Pundigere bag Skydehuller i Granitsteens Mure med Overbygning. Det paa Pynten omkring Fyrtaarnet liggende Batterie var aabent og skiød over Bænk.

Jeg gav Ordre til Capitain Maillot, at hale ind i Havnen med Briggen Trieste og forblive liggende der som Vagtskib. Fregatten Venere fik Ordre at støde til Eskadren. Henimod Middag gik jeg ombord i Damperen Trieste og begav mig tilbage til Eskadren, hvor jeg ankom Kl. 11. Efter min Ordre havde Eskadren om Middagen feiret Anconas Erobring med stor Salut og Flagning.

Dagen efter ankom den lille Damper Roma, der var bleven bemandet fra Venere og givet Fregattenlieutenant Conte *Michielli* at føre. Den var falden i vore Hænder ved Ancona og blev nu foreløbig tagen i Brug af os; men da den snart viiste sig fuldkommen ubrugelig, sendte jeg den med det første gunstige Veir tilbage til Ancona. Allerede paa Hidfarten til Eskadren havde den rullet saa voldsomt, at Ingen kunde holde sig paa Benene. Wimpffens Adjutant, Holzhausen, fortalte, at han havde paa hele Overfarten maattet ligge plat paa Ryggen paa Dækket. Ved Ankomsten lod jeg den lægge sig i Nærheden af Bel-

lona, og da der Dagen efter kom en Storm paa af Nordenvind, var den i stor Fare og giorde Nødsignal, hvorfor jeg, saa snart det var muligt, maatte sende den Hiælp af Ankere og Andet og var endog nær ved at ville tage Folkene ud af den og overlade den til sin Skiæbne.

Den 25de kom Fregatten Venere ind og blev anviist Station til Ankers udfor Chioggia og omtrent tvers for Udløbet af Floderne Brenta og Adige; Guerriera, der hidtil havde ligget her, fik nu sin Post paa den nordlige Fløi. To, under Gyulay til Kanonbaade indrettede saakaldte *Mahoni* — et Slags Lossepramme, ikke ganske fladbundede, spidse til begge Ender og meget lignende de til samme Brug i Bergen anvendte *Skuder* — bevæbnede med en 60Pds. Paixhans og en lang 30Pds. i Stævnen, forsynede med Dæk og de fornødne indre Apteringer, men yderst sletroende og meget urolige Fartøier, havde jeg under gunstige Veirforhold ladet bugsere over fra Triest, hvor de havde tient til Rhedens Beskyttelse som et Slags Stykpramme. To Penicher — Skonnerter med en 12Pds. Kanon i Bougen — havde jeg trukket ind til Eskadren, som nu fik følgende Opstilling:

Paa den sydlige Fløi, ved Chioggia: Fregatten Venere, Corvetten Adria, Kanonchalupperne *Calliope, Concordia* og *Didone,* Penicherne *Laibach* og *Ecate,* samt de to armerede Mahoni: *Pirano* og *Caorle.*

I Centrum, til Ankers tversud for Malamocco eller Pelorosso, laae Fregatten Bellona.

Paa den nordlige Fløi, i Sacco di Piave og udfor Lido, laae Fregatten Guerriera med Skonnerten Sphinge.

For Malamocco stode Damperen Curtatone og Custozza samt Volcano, der tillige bevogtede Indløbet til Chioggia. Briggerne Pola og Montecuccoli krydsede langs Linien. Hertil kom et Antal af en halv Snees bevæbnede Bragozzer, som brugtes til Jagt paa Fiskerbaade og andre Smaafartøier, til Sendelser o. s. v. efter Omstændighederne.

Blokaden af Po-Mundingerne og Kysten ned til Ravenna udførtes af Briggen Oreste, hvis Chef, Schiffslieutenant Scopinich, havde Commandoen af Stationen, Skonnerten Elizabeth, Penicherne *Sentinella* og *Salona* samt nogle armerede Bragozzer. Til nordre Fløi sluttede sig endelig den saakaldte lette Flotille i Falconera og Caorle. Dampskibene Trieste og Maria Dorothea vedligeholdt Forbindelsen imellem Eskadren og Landet, imellem Fløiene og med Stæderne Triest og Pola. Transportskibet Dromedario og et Par Trabakler forsynede Skibene med Kul og Provisioner. Krigsdamperne gik vexelviis hver fiortende eller attende Dag under Landet ved Punta Maëstra for at rense Kiedler og Røgfang. Den for Venedig opstillede Linie kunde i klart Veir signalere fra Fløiene til Centrum.

Fiendens Hovedstyrke laae indenfor Malamocco i den sidste Tid, samlet og fuldkommen klar til at løbe ud, der giordes ofte Seil los og manøvreredes indenfor; de mindre Skibe og Damperen kom undertiden ud forbi Diga, men vendte strax tilbage ved mindste Bevægelse af vore Dampere, der altid vare ved Haanden og parate. Ved Malamocco laae saaledes: en stor Corvette, *Carolina,* paa fire og tyve Kanoner, lange 18Pundigere, et nyt og godt Skib, det førte Viceadmiralsflag; to mindre Corvetter, *Clemenza* og *Lipsia,* af Størrelse som vor Adria; tre Brigger, to Skonnerter og en Mængde armerede Trabakler, hvis Antal vexlede, da de brugtes i Lagunen mod vore Landbatterier. I Chioggia laae Corvetten *Veloce* af samme Størrelse som Carolina og en Skonnert samt et Par Penicher.

Denne nu fuldstændigt effectuerede Opstilling meddelte jeg Grev Thurn i en Skrivelse, til hvilken jeg knyttede Svar paa en vedlagt Rapport fra en Spion i Staden. Denne Rapport var fuld af Løgne, deriblandt nogle, der angreb Marinen og de fremmede Nationers Orlogsmænd, som sagdes at indsmugle Levnetsmidler og vedligeholde Stadens Forbindelse med Ungarn og andre Lande. Dette var Begyndelsen til Uenigheden mellem Arméen og mig. Thurn havde ikke oppebiet mit Svar, men strax meldt baade Gyulay og Radetzky Sagen, og nu bombarderedes jeg fra alle Sider med Besværinger og Bebreidelser over Blokaden, udtrykte i et udelicat og stødende Sprog og eene støttende sig til løse Rygter og Sladder. Saadanne Rygter og Beskyldninger troede og tillod man sig imod Marinen; mod

Arméen vilde man vel have vogtet sig at fremkomme dermed; og dog hed det, at Marinen var en Deel af Arméen. Enhver kunde gaae til en General og frit fremføre de fornærmeligste Beskyldninger, de groveste Usandheder om Marinen, de bleve villigt hørte og troede.

Det første Angreb af denne Art, jeg havde at parere, var en Skrivelse fra Grev *Herberstein*, Interims-Civilgouverneur i Triest. Han meddelte mig en Skrivelse, han havde faaet fra Ministeren Bruck, der opholdt sig i Verona for at slutte Freden med Sardinien, hvori denne, paa en General *Gerhardis* løse Fortælling, udtrykte sin Forbauselse over, at man tillod de neutrale Krigsskibe at bryde Blokaden, transportere Personer og Breve frem og tilbage, høist sandsynligt ogsaa forsyne den beleirede Stad med Levnetsmidler. Med Anmasselse af en Myndighed, der ikke kunde tilkomme ham, opfordrede han Gouverneuren til ufortøvet at træffe Overeenskomst med mig til øieblikkelig Hemmen af dette Misbrug og sende ham snarest muligt Melding til Milano om de tagne Forholdsregler.

Thurns Melding til Radetzky fremkaldte en Skrivelse fra denne til mig, hvori han gientog de samme Spionangivelser, som Thurn havde meddelt mig, og efter at have tilskrevet den slappe Blokade Venedigs lange Udholdenhed, paalagde han mig for Fremtiden ikke at tillade nogetsomhelst Skib at løbe ind til Venedig.

Jeg svarede herpaa ved at meddele Afskrift af mine Svar til Thurn og til Herberstein. I det til den Første yttrede jeg min Mistillid til Referenten, hvis Beretning om Tilstanden i Staden umiskiendelig var overdreven til Gunst for de Beleirede og afskrækkende for Beleirerne. Angivelserne om indbragte Provisioner erklærede jeg løgnagtige og aldeles falske. Det hedder i disse blandt Andet, at en amerikansk Fregat beskyttede Indseilingen af flere amerikanske Skibe med Levnetsmidler, og det var notorisk, at dette Flag ikke var seet i disse Farvande, Adriaterhavet eller Triests Havn, i meer end et halvt Aar. Det var mig klart, at der under Masken af Hengivenhed for Øster-

rig skiulte sig italiensk List. Angiveren søgte aabenbart at vække Splid imellem Østerrig og de neutrale Magter, Mistillid til Marinen og Uenighed imellem den og Arméen. Et Blik paa Skibenes Opstilling vilde øieblikkeligt viise Umuligheden af, at noget Fartøi, stort eller lille, kunde useet og uanholdt slippe ind.

Til Herberstein skrev jeg, at de neutrale Krigsskibes Ind- og Udløben samt Stationering i Venedig havde været Gienstand for Correspondance mellem mig og de respective Chefer, hvorom Melding var giort til Krigsministeren, og maatte, forsaavidt Regieringen fandt det fornødent, være Gienstand for diplomatiske Underhandlinger. Jeg sendte ham samt Radetzky og Thurn Afskrifter af de med Cheferne trufne Overenskomster og de Instructioner, de igien havde givet deres Undergivne, hvilke jeg fandt tilfredsstillende. Jeg skrev endvidere, at det vilde føre til Krig med England og Frankrig, dersom man vilde forlange at visitere deres Krigsskibe, og at naar Cheferne havde givet deres Æresord skriftlig, at ingen Tilførsel eller anden Overtrædelse skulde finde Sted, maatte der uomstødeligen beviiste Facta og ikke blot løse Rygter til for at yttre Mistanke o. s. v. Dette er omtrent, hvad mine Skrivelser i denne Anledning indeholdt, og hermed bragte jeg dem for Øieblikket til Taushed.

Senere kom nye Angivelser, nye Besværinger og ligesaa klar og bestemt Afviisning fra min Side, hvorom længer hen.

Denne Correspondance voldte mig foruden den Pirring og Krænkelse, jeg ikke kunde lade være at føle, ogsaa meget overflødigt Skriverie, da jeg selv maatte opsætte Svarene, skiøndt jeg endnu ikke skrev det tydske Sprog med Lethed. Den eeneste, jeg havde til at føre min Correspondance som Eskadrecommandant, var Hadik, Eskadreadjutanten, der tillige med Hauptmann Riehle udgiorde min hele Stab. Hadik var en rask Practicus, activ, villig og flink, ærlig og aaben af Charakteer, skiøndt en fiin og sleben Hofmand i Anstand og Væsen; men han var ikke meget øvet i Pennen; dog havde han en ualmindelig Opfatningsgave, saa at han, naar jeg langsomt, be-

stemt og i sammenhængende Stiil mundtlig fremsatte ham en Skrivelses Indhold, vilde han i faa Øieblikke vende tilbage med den fuldt udarbeidede Concept, hvori hvert Udtryk, hver Vending nøiagtigt var giengiven. Ved de Concepter, jeg selv opsatte skriftlig, havde han, eller hvem ellers det blev overgivet, kun at rette de grammatikalske Feil.

I et Brev af 13de Juni havde Radetzky takket mig for Marinens Medvirkning saavel ved Ancona som ved Brondolo og tillige meddelt mig, at Mangel paa Munition nødte ham til for det Første at opsætte videre Foretagender mod det sidste Sted. En Skrivelse fra Coronini af 26de underrettede mig imidlertid om, at man atter var tilsinds at gaae angrebsviis tilværks, hvorfor han anmodede mig om Assistance med allehaande Ting. Faa Dage efter meldtes mig, at han var afløst fra Commandoen, som imidlertid overtoges af en Oberst *Cerrini*.

Til Thurn havde jeg skrevet og yttret min Beklagelse over, at Aftalen, at sende en Genieofficier til Caorle eller Falconera for at modtage Kanonjollen, ikke var efterkommet. Han undskyldte sig og lod mig siden vide, at den, efter at have udtaget Kanonen og selv være halt op paa Land ved St. Dona, var atter sat i Vandet og bragt til Cortelazzo, hvor man senere havde fundet en Vei for den paa Canalerne lige til i Nærheden af Mestre eller Malghera; her havde man giennemskaaret en kort Strækning Land og bragt Baaden lykkelig ud paa Lagunen, hvor man nu var i Beredskab at anvende den imod Fienden.

Et Brev, jeg modtog fra Brandis, gav mig ikke det bedste Haab om, at den vilde blive til nogen synderlig Nytte. Dette Brev gav nogle Vink, som ikke kunde indgyde mig stor Tillid til Arméen, der syntes at have de samme svage Sider som Marinen. Brandis gav mig senere mundtlig en mere detailleret Skildring, hvoraf fremgik, at Alle snakkede, Alle raisonnerede, Ingen commanderede og Faa lystrede. Snakken, Piatten og Pralen, det var Hovedsagen, meente man. I Kaffehuuslivet der følte Officiererne sig hiemme. Enkelte Undtagelser gaves dog; der var saaledes en Hauptmann *Brüll*, som af egen Drivt om

Natten svømmende og vadende undersøgte den afbrudte Broe og det Sted paa samme, hvor Fienden havde opkastet sit Batterie. Han meldte, at det lod sig storme ved Overrumpling om Natten, og tilbød sin Tieneste derved. Thurn gik med Lunkenhed ind derpaa og gav ham, troer jeg, halvtreds Mand dertil. Bestigningen og Overrumplingen lykkedes, og Batteriet var erobret, men Venetianerne kom til Undsætning med syv, otte Hundrede Mand og kastede den lille Trop Østerrigere tilbage i Vandet. Den brave Hauptmann faldt i Kampen paa Broen tilligemed en halv Snees af hans kiekke Ledsagere.

Maaskee har han været af ringe Herkomst, fattig, uden Protection og har søgt Døden eller det Fremtiden ene afgiørende Avancement til Major i dette dristige, men, som det viiste sig, ikke dumdristige, neppe forvovne Foretagende. Var det blevet understøttet, som det borde, af en i Beredskab holdt stærk Magt, kan der ikke være Tvivl om, at Broen havde været vor, og Staden med, efter al Rimelighed, skiønt maaskee ikke uden en varm Kamp. Men her som allevegne saae jeg, at Østerrigerne, vil sige den nærværende Armée, ikke holdt af at gaae paa for Alvor; at knalde, giøre megen Støi, manøvrere, skræmme, det var, hvad de foretrak; de vilde paa ingen Maade udsætte sig for at tabe den Fornøielse at kunne snakke siden om deres drabelige Daad og squadronere paa Kaffehusene, i Jernbanevognene og paa offentlige Steder. Unge Grever saae jeg i Mængde drive om ved Arméen, som det syntes, ene som Tilskuere eller Amateurer, fine, smægtende, blege Herrer med Guldlorgnetten i Øiet, ægte Dandyer, med Vognen paa Jernbanen. I *Café Pedrocchi* fandt jeg igien disse Væsener, der ligne deres Brødere allevegne, hvor de knaldede med Champagneflasker, og hvor de allerfineste Sigarer duftede.

Hvad nu angaaer Kanonjollen, da viiste det sig siden, at den kun brugtes to Gange, uden Effect, og en Major *Mollinarys* Smaabaade med en 3 eller 4Pds. Kanon bleve foretrukne, skiønt naturligviis med lige saa liden Virkning.

Denne Major Mollinary lærte jeg siden at kiende, han var op-

rindelig, troer jeg, Genie- eller Ingenieurofficier og nu Chef for en Flotille paa Garda-Søen, som Radetzky havde ladet oprette. Det var en ung Mand paa omtrent tredive Aar, med et blidt, ærbødigt Væsen, men indbildsk og anmassende af Charakteer. Han havde skabt og organiseret denne Flotille, bestaaende af et Par smaa Dampskibe og nogle Baade med Kanoner i Bougen. Mandskabet skal have været godt dresseret og exerceret til Landgang og al Slags Tieneste. Radetzky bad mig flere Gange, paa hans hurtige Maneer, at inspicere den:

— Sie müssen doch einmal meine Flotille sehen, lieber Freund! Sie müssen sie doch inspicieren! Men den samme dunkle Følelse, den ubevidste Grund, hvorfor jeg aldrig kom op til ham til Verona og Monza, afholdt mig ogsaa fra at indlade mig paa en Inspection, som ei vedkom mig og som forudsattes kun at maatte blive en ubetinget Beundring og Lovtale.

Siden efter Gienerobringen af Venedig plagede denne Mollinary mig ikke lidet med sine Fordringer til Marinen og Arsenalet. Han pønsede stedse paa at forstørre sin Flotille og snusede om i Arsenalet efter Alt, hvad der kunde være ham tienligt. I Begyndelsen begiærede han snart det Ene, snart det Andet: Dampskibe, Baade, Vaaben, Tømmer og Materialer. Jeg modsatte mig aldrig hans Fordringer, da det netop traf sig, at de vare af den Art, at han, naar det kom til Stykket, selv maatte frafalde dem, fordi han ei kunde bruge dem, ikke faae dem transporteret til Stedet e. l. Da jeg skriver dette, i Aaret 1854, hører jeg, at han er bleven Oberst og har paa Donauen Commandoen af en af ham der oprettet Flotille, der efter Directeur Erichsens Beskrivelse maae være en Uting og en Daarskab. Erichsen klager over, at han ogsaa plages af denne Mands anmassende Fordringer til det private Donau-Dampskibsselskab, der har maattet afstaae ham flere Skibe og andre Ting til hans Flotilles Forstørrelse, dog naturligviis mod Betaling. Sprel, Projectmagerie og Knaldeffect, for at giøre sig stor og poussere sig, det er i Fredstid den almindelige Skrøbelighed ved den østerrigske Armée.

Thurn havde imidlertid fundet et andet og kraftigere Middel til at indtage Staden. Det var en Opfindelse af to Artillerielieutenanter *Uchatius*, Brødere, at sende Bomber ind i Staden ved Hiælp af Luftballoner. Arméen jublede og pralede, det var jo en nem og for den magelig Maade at indtage Byen paa; Aviserne udbasunerede denne sindrige Opfindelses Roes. Efter at Forsøgene fra Landsiden havde givet et ugunstigt Resultat, skulde det prøves fra Søsiden, og jeg blev anmodet om at assistere med et Dampskib hertil. Ligesom Børn giøre, naar de see et nyt Stykke Legetøi, kastedes alt Andet bort for det nye.

Begge Brødere kom med deres Apparater til Eskadren. Erkehertug Leopold kom ombord til mig og forblev otte, ti Dage paa Bellona for at bivaane Experimenterne. Dampskibet Volcano blev stillet til Brødrenes Disposition, men Forsøgene mislykkedes, og kun tre, fire Bomber kom ind og faldt i Lagunen indenfor Lido, uden at giøre ringeste Skade. Da der efter en fiorten Dages Forløb Intet var udrettet, nogle Dages uroligt Veir var ogsaa en Hindring, og Opfinderne manglede nogle chemiske Præparater, som de selv maatte hente sig i Triest, saa tog jeg den til anden Tieneste mig uundværlige Damper tilbage indtil Videre, og siden døde Opfindelsen, som man paa sædvanlig Viis havde pralet saa meget med, hen af sig selv. Ideen, som jeg iøvrigt tillagde saa liden Værdi i Praxis, at jeg ikke selv videre undersøgte den eller bivaanede Experimenterne dermed, var denne: en Luftballon sendtes op med en under den hængende Bombe, efter at man først ved flere mindre Balloner havde forvisset sig om Luftstrømmenes Retning i de øvre Regioner. Den dreves af Vinden, som oftest dog ikke uden lang Hid- og Didsvæven, ind over Staden, hvor Brandrøret, efter en vis beregnet Tid, antændtes, Traaden, hvori Bomben hang, brændtes over, og denne faldt ned. Paa denne i Udførelsen saa usikkre Idee havde man virkelig sat sit Haab.

De sidste Dage af Juni og de første af Juli Maaned vare stormende, og alle tre Fregatter mistede Ankere. Venere laae et Par Dage med strøgne Stænger og Ræer, og jeg var urolig for

den, da den laae Kysten nær med paalands Vind og Søe. Stormen lagde sig almindeligviis efter fire og tyve Timers Forløb, men kom flere Gange igien. Briggerne holdt, deels krydsende, deels til Ankers, i Nærheden af Bellona.

Den 3die Juli kom Oberst Cerrini, der midlertidigen efter Grev Corronini havde Commandoen af Cerneringscorpset for Brondolo, ombord til mig om Morgenen for at træffe nærmere Aftale om Angrebet paa Fæstningen, hvilket nu for Alvor skulde gaae for sig. Han spiiste til Middag hos mig og blev saa længe ombord, at jeg maatte minde ham om at gaae, for Landsætningens Skyld, da Kysten derude var saa vanskelig at nærme sig baade for Dampskibet og Baaden, der skulde sætte ham iland. Dog var det Maaneskin og Veiret smukt.

Næste Morgen tidlig kom Károlyi til min Køie og meldte en Hiobspost. Volcano, som bragte Oberst Cerrini tilbage, var løbet paa Grund Aftenen iforveien i Nærheden af Batteriet ved Brenta-Udløbet — *Fort Manfrin*. Først hen ad Dagbrækningen havde Fienden bemærket dens Stilling og begyndt at skyde paa den. Károlyi havde, da det blev Dag, sendt Custozza til den, og det saaes, at to Kanonbaade af Bendais Division ligeledes iilede til Hjælp.

Der var en stærk Skydning dernede endnu, da jeg kom paa Dækket, dog hørte den snart efter op, og jeg saae Alle vende tilbage. Da Volcano kom paa Siden af Fregatten, kom Chefen, Lieutenant Preu, ombord og meldte, hvorledes det var gaaet til:

De vare passerede Fregatten Venere tæt forbi og satte derpaa Cours ind imod Landingsstedet; Preu forlod da sin Post paa Hiulkassebroen et Øieblik, sagde han, for at tale med Obersten i Kahytten eller et af Kamrene, og under denne korte Fraværelse, tog Lotsen, blændet af Maaneskinnet, feil af Kysten og løb Skibet paa Grund. De arbeidede i Stilhed hele Natten for at komme af Grunden, men forgiæves. Henimod Daggry begyndte Batteriet at skyde, men da Kuglerne gik forbi, besvarede Preu ikke hans Ild, først da det dagedes, beskiød han Batteriet af al Kraft; de to Kanonchalupper ilede ham da strax

til Hiælp, og med Assistance af Baade og Folk fra Fregatten lykkedes det ham at faa Volcano flot, efter at have kastet den forreste Paixhans Kanon samt Ankere og Kiettinger overbord. Skaden bestod i en Mand dræbt, nogle Kugler i Skraaget og to igiennem Skorstenen. Det Overbordkastede haabede han at kunne opfiske igien, dog viiste det sig paa Forespørgsel, at han havde forsømt at sætte Bøie og Bøiereb paa eller paa anden Maade sørget for, at det strax og med Lethed kunde optages.

Jeg udtrykte ham med Korthed min Misfornøielse, skiøndt han overrakte mig et Brev fra Oberst Cerrini, der talte til hans Undskyldning og udgiød sig i Lovtaler over den Tapperhed, han og Mandskabet havde viist. Jeg lod ham øieblikkelig lægge sig paa Siden af Fregatten og indtage en af Fregattens lange 18Pundigere i Stedet for den tabte, Ammunition dertil, to af Fregattens Varpankere med Tilbehør o. s. v., og i mindre end en Time var han færdig og blev afsendt ind mod Malamocco, hvor nu Fienden, sat i Bevægelse ved Skydningen, begyndte at myldre ud.

Vi vare Fienden for hurtige. Før han havde faaet sin halve Magt udenfor Diga, vare alle tre Dampere paa deres Post for at modtage ham. Kun en Corvette, tre Brigger og henved en halv Snees Trabakler vare komne ud; det var blikstille, hvorfor Pio IX og to Smaadampere maatte slæbe de andre ud fra Malamocco, og dette krævede flere Vendinger. Godt var det, at Volcano saa snart efter Daggry kom af Grunden; før det var blevet lyst, kunde dens farlige Situation ikke sees fra Malamocco, og Tiden blev for kort til herfra at sende den paatænkte Styrke ned til Angreb. I Havnen ved Chioggia havde man tidligere begyndt at røre sig, og Alt, hvad der her var af Krigsfartøier, var udenfor og underveis for at angribe, men blev holdt af Custozzas og de fra Bendais Division afsendte Kanonbaades Nærmelse. Var det lykkedes Undsætningen fra Malamocco at foreene sig med Styrken i Chioggia, kunde Volcanos Situation være bleven farlig nok. Nu blev det ved Allarmeringen, dog benyttede Venetianerne en let Brise, der kort

efter sprang op og satte Trabaklerne istand til at manøvrere, til at vove sig længere ud mod vore Dampskibe, og der opstod nu en levende Kanonade imellem dem. Jeg signalerede Briggen Montecuccoli at understøtte Damperne, og denne Gang manøvrerede Bourguignon godt og tog snart Deel i Skydningen. Da hele Fiendens Styrke indenfor Diga rørte sig, som for at komme ud, lod jeg Bellona giøre klar til i paakommende Tilfælde at kunne gaae under Seil strax. Da imidlertid alle vore Dampere saa hurtigt vare paa deres Post, tabte Venetianerne Lysten til at vove noget Alvorligt og gik efter to, tre Timers tomme Parade og Knalden ind igien.

Den Hurtighed og Lethed, hvormed Trabaklerne seilede og manøvrerede ved allermindste Vindpust, indgiød mig mere Respect for disse med lange 36 og 48Pds. Kanoner, nogle med to, andre med een, bevæbnede Fartøier, end for nogen anden Deel af Fiendens Sømagt. Godt benyttede vilde de være istand til at genere selv Fregatterne i stille Veir saa nær under Kysten. Hidtil havde disse Fartøier været meest benyttede paa Lagunen imod Landbatterierne, hvor Skydningen daglig og næsten uophørlig fortsattes fra begge Sider, saa at Larmen undertiden var bedøvende, og der maae være forbrugt en utrolig Mængde Ammunition. Fra nu af holdtes de tilligemed den øvrige Styrke samlet indenfor Diga; kun af og til saaes nogle Trabakler og en enkelt Raaseiler gaae op til Staden, ligesom til Afløsning, men i det Hele saae det ud til, at man mere end før vendte Opmærksomheden udefter, og at et Forsøg kunde ventes for at tvinge os til at ophæve Blokaden, om end kun for en Tid.

Den 6te gik jeg med Damperen Maria Dorothea til Bendais Division for at ordne Alt til Angrebet paa Brondolo, der skulde finde Sted den følgende Dag tidligt om Morgenen, da Overgangen over Brenta-Floden skulde forceres. Jeg medbragte Hundrede Mand af Bellonas Mandskab, under en Lieutenant *Jeremiaschs* Commando, hvem jeg havde valgt dertil, fordi han ved flere Leiligheder havde forekommet mig at være en ganske kiek og activ Officier. Venere skulde stille et lige Antal

Folk: Kanonbaadene Caorle og Pirano samt Divisionens bevæbnede Roefartøier skulde trænge ind i Floden, og de andre Kanonbaade og Penicher samt Corvetten Adria dække Indtrængningen. Overcommandoen og Ledelsen af det Hele havde jeg besluttet at overtage selv. Erkehertug Leopold var fulgt med for at deeltage. De fornødne Dispositioner bleve nu tagne ombord paa Venere, og da jeg var færdig hermed, gik jeg tilligemed Erkehertugen i en Chaluppe og roede ind mod Landet, for nærmere at bestemme det bequemmeste Landingssted. Underveis kom Fregattens Patrouillebaad ud fra Landet og overbragte mig et Brev. Det var fra en Generalmajor *Dierkens*, der nu havde faaet Commandoen af Cerneringscorpset, og det indeholdt Meddelelse af en Ordre fra Radetzky til at opgive det forehavende Angreb og indskrænke sig til en streng Blokade, paa Grund af Cerneringscorpsets stedse tiltagende Svaghed, heed det.

Det yderst usunde Terrain, hvor Tropperne camperede midt imellem Sumpe og Krat, giorde imidlertid en Blokade paa denne Aarstid mere dræbende, end et dristigt Angreb vilde have været, og om en streng Blokade kunde der ikke være Tale, medmindre vi vare i Besiddelse af den anden Breed af Brenta og havde drevet Fiendens Poster ind i Fæstningen. Længe varede det ikke heller, før Blokadens Utilstrækkelighed viiste sig, idet Convoier paa Hundrede Oxer her igiennem bragtes ind i Venedig, understøttede af Udfald fra Brondolo. Erkehertugen og jeg vendte om og gik tilbage til Bellona, ikke meget fornøiede over Skuffelsen.

Den følgende Dag, den 7de, gik Erkehertug Leopold fra os. Jeg havde stillet Volcano til hans Disposition for at landsætte ham i Caorle. Selv gik jeg med Maria Dorothea til Triest, hvor jeg forblev til den 15de, expederende endeel Overcommandosager, Correspondancer om Priser o. s. v. Brandis og Bonnesen kom tilbage fra en lille Afstikker, jeg havde tilladt dem at giøre fra Mestre til Verona og Garda-Søen. Brandis især var ganske fortryllet over denne Reises Behageligheder og Opholdet i Leiren ved Mestre, hvorfra han medbragte mange, deels comiske,

deels nedslaaende Efterretninger. Stakkels unge Mand, han hentede her den Sygdom, der nogle Uger efter lagde ham i Graven. Mit Huus kom meer og meer i Orden. Haugen var smuk, og jeg tilbragte Morgen- og Aftentimerne i den med megen Nydelse.

Den 15de indløb Melding fra Eskadren, at Fienden havde om Natten imellem den 11te og 12te sendt en Brander ud fra Chioggia imod Fregatten Venere. Den blev vel anbragt lige for Bougen af Fregatten, brændte af og exploderede en Mængde Granater. Bendai havde viist en uforfærdet og koldblodig Conduite. Ved at stikke sit Anker fra sig og kappe Branderens Takkelage, havde han faaet den klaret fra sig og skudt den i Sænk, hvorefter han var gaaet under Seil. Det syntes vist, at Alle havde sovet, Branderen maae være passeret Adria og de mindre Fartøier tæt forbi, uden at blive bemærket, skiøndt det var en temmelig lys Nat, Maanen var i sidste Quarteer, men det var skyet og Veiret lidt uroligt med Byger. Man vilde siden have bemærket en Baad med fire Mand i roe ind mod Havnen i Chioggia, kommende ude fra Branderen; men Ingen tænkte paa at sætte efter den.

To Cadetter paa Fregatten havde strax, ved den første Allarm, kappet Talierne til Hækjollen med deres Sabler og vare af Feighed flygtede med Baaden bort fra Skibet, som de, efter overstaaet Fare, vendte tilbage til og foregav en opdigtet Grund til deres Fraværelse. De bleve arresterede og siden paa Krigsministerens Befaling satte under Krigsret; den Ene døde under den næsten et Aar udtrukne Undersøgelse, den Anden slap med en simpel Afskedigelse af Tienesten.

Fregatten havde ikke lidt nogen væsentlig Skade; da jeg den følgende Morgen, den 16de, ankom til Eskadren, traf jeg Bendais Division endnu under Seil, men lod ham strax indtage sin forrige Plads til Ankers. Bendai havde ved denne Leilighed viist sig som en brav og paalidelig Officier, sit Mandskab roste han meget; men over Capitain Schmidt paa Adria klagede han bittert, han var drukken Dag og Nat, forsømte idelig sin Tiene-

ste og var dertil opsætsig, saa at han endog uden Tilladelse bortfiernede sig og gik til Pola, under Paaskud af at proviantere.

Fra den 16de til den 21de var jeg syg af Gigtfeber og tilbragte Tiden meest i Køien. Skibene vare af og til under Seil, ved hvilken Leilighed Károlyi var saa uforsigtig at bringe Fregatten tæt ind under Bøien ved *Pelorosso,* hvor den blev liggende i fuldkommen Havblik. Dette gav Fienden Mod til at komme ud, og han belavede sig nu dertil med hele sin Styrke. En af vore Dampere var fraværende for at rense Canaler og Kiedler, en anden stod for Chioggia. Károlyi skiød som altid Skylden paa den vagthavende Officier, da han kom ned til min Køie og meldte mig dette.

Jeg gav Ordre til at hidkalde den Damper, der stod for Chioggia, og lade den bugsere Fregatten ud, medens den anden Damper for Malamocco holdt Fienden Stangen saa længe som muligt i Udløbningen. Dette skeete, og før Fienden kom ud, var Fregatten i Slæbetoug af Damperen og klar til at modtage ham, hvilket giorde, at der intet Angreb fulgte; men let kunde denne Uforsigtighed eller Bravade, som det maaskee eene var, have havt meget alvorlige Følger, og Fregatten være bleven ilde tilredt. Havde det været en mere erfaren og dristig Fiende, vilde han ikke have spildt Tiden med at slæbe Seilskibene ud, de vare til ingen Nytte, men strax sendt alle Trabakler og Rofartøier ud at angribe os.

Saa lidt Tillid kunde jeg have til mine Undergivne! Til ingen Verdens Nytte og uden ringeste Anledning bragtes Fregatten i Fare for at rakkes alvorligt til!

Den 18de om Morgenen saaes en Orlogsbrig komme ud forbi Diga, bugseret af Damperen Pio IX. Da den var heelt ude, gik Damperen ind igien, og Briggen satte Seil til, men da der ikke var megen Vind, stod den lidt Syd efter langs Landet og ankrede atter. Den tonede engelsk Flag, og da den med Seil los blev liggende, hvor den laae, hele Dagen, uagtet der var Vind nok til at komme bort med, lod jeg Damperen Trieste, som bragte Fornødenheder til de i Malamocco liggende Dampere,

Curtatone og Custozza, kalde, og sendte Grev Hadik med den, for at gaae ombord paa denne Brig og undersøge den, under lagttagelse af al Forsigtighed, om det skulde være en Fiende. Hadik kom tilbage og meldte, at det var den engelske Brig Racer, Capitain Beddoes, som tilligemed Damperen Ardent hele Tiden havde ligget i Venedig og nu vilde gaae til Triest for at proviantere sig til Afreisen fra Stationen.

Det var henimod Aften. Jeg sendte strax Hadik tilbage med den bestemte Opfordring til Briggens Capitain, ufortøvet og før Mørket faldt paa, at forlade den Plads, han laae paa, da han der kunde maskere Fiendens Bevægelser. Jeg lod ham forestille det Uregelmæssige i, at han i vort Paasyn havde ladet sig bugsere ud af et fiendtligt Fartøi, hvorved han havde udsat sig for Collision med vort, en venskabelig Magts Flag, dersom vort Dampskib havde angrebet Venetianerens os velbekiendte Damper, der kom ud med ham i Slæbetoug.

Den Mistanke var endog et Øieblik opstaaet hos mig, enten at det var en fiendtlig Brig, man under denne Maske vilde smugle ud, for at den siden ved Hiælp af Mørket kunde slippe ind til Chioggia at forstærke den der liggende Afdeeling, eller at det var et til Brander indrettet Skib, som om Natten skulde udsendes mod Fregatten, naar vi havde ladet os inddysse af den Tanke, at det var en engelsk Brig. Noget, man vel kunde vente, da Erfaringen med Venere maatte have lært Venetianerne, at Ilden fra et saa meget mindre Fartøi, som den imod hiin Fregat anvendte Trabakel, havde for lille Volumen for at giøre sikker Effect.

Jeg fandt Englænderens Opførsel høist upassende og befalede derfor Hadik at være peremptorisk og ikke giøre nogen Complimenter. Endnu før Hadik var kommen tilbage, saae jeg Briggen under Seil og med en smuk Brise løbe min Damper forbi nordvesti, med Cours for Triest.

Hadik meldte, at Chefen havde giort mange Undskyldninger. Han havde flere Passagerer ombord, Standspersoner og Damer, som flygtede; han var bleven liggende for at indtage Gods, som

kom fra Venedig. Han indsaae nu, at han havde givet mig Grund til Mistanke o. s. v.

Den 20de om Middagen lettede jeg med Bellona for at gaae til Triest. Kulingen tiltog mod Aftenen, og da jeg gik op og ned i min Kahyt, saae jeg, at Barkassen og Travaillechaluppen, som slæbte med Folk i, havde for kort Slæber og toge meget Vand ind under den stærke Fart. Jeg var netop i Begreb med at sende Ordre herom op paa Dækket, da jeg atter kastede Blikket ud mod Baadene og savnede den ene; langt agterude saae jeg Noget svømme høit paa Toppen af Søerne. Jeg foer ud af Kahytten, i Slaaprok som jeg var, og saae nogle Officierer spadsere op og ned ad Batteriedækket, hvem jeg befalede at iile op til Chefen med Ordre at dreie øieblikkelig til og bierge den løsrevne eller forulykkede Baad. Fregatten blev dreiet til, og man var saa heldig at bierge de to Mænd af den sunkne Travaillechaluppe, de havde holdt sig oppe paa et Røstværk eller Sligt. Baaden selv, vort bedste Fartøi, var sunken med en herlig 12Pds. Metalkanon. Det var næsten mørkt, da Baaden kom ombord med de reddede Folk. Efter deres Forklaring maae Bougen være reven ud, hvilket ogsaa bekræftedes ved Stumperne, der hængte i Enden af Slæberen.

Dette var atter et Exempel paa den store Mangel paa Sømandsdygtighed og Agtpaagivenhed, der herskede i denne Marine. Her var Chefen lige saa meget at dadle som de vagthavende Officierer; hverken ham eller dem faldt det ind at tænke en Gang imellem paa de Baade, der slæbte, og see efter, hvorledes de slæbte, med den stærke Fart af maaskee ti Mile.

Morgenen derefter ankrede jeg med Fregatten i Pirano-Bugten, hvorfra jeg med Damper gik til Triest. Jeg fandt Brandis syg af Feber og under Behandling af en Læge, han havde ladet komme; dog havde jeg ingen Grund til at befrygte noget Alvorligt, men antog det for Følgen af Reisen og Opholdet i Mestre paa den hede Aarstid.

Chefen for Briggen Racer kom til mig og giorde atter mange Undskyldninger for det ved Malamocco Passerede. Han havde

bragt flere fornemme Familier over, af hvilke saa mange, som saae Leilighed dertil, søgte at slippe bort fra den beleirede Stad; dog var dette vanskeligt for dem, da Magthaverne og Pøblen modsatte sig deres Afreise og hevnede sig siden paa de Bortdragendes efterladte Eiendomme.

Fra Radetzky modtog jeg en Skrivelse, hvori han meddelte, at et Rygte var almindeligt udbredt og optaget i Aviserne, at de franske og engelske Krigsskibe tilførte Venedig Levnetsmidler. Commandoskibet Panama, heed det, havde i Triest giort saa store Indkiøb, at der i flere Dage herskede Mangel paa visse Provisioner i denne Stad. Den største Forbittrelse og Ophidselse herover var opstaaet blandt Tropperne, og ved hans Ankomst til Arméen for Venedig, var Klage herover den første Melding, han havde modtaget. Han maatte derfor paa det meest Trængende anmode mig om at underrette ham og Grev Thurn om, hvorvidt disse Rygter havde Grund, og om jeg virkelig tillod de fremmede Krigsskibe at overskride Blokadelinien. Var denne Tilstedelse grundet paa søretslige Bestemmelser, saa maatte der dog idetmindste gives et Middel til at forhindre Misbrug deraf. Anvendelsen af saadanne Midler maatte være min Sømandserfaring let, og han anmodede mig om, paa hans Ansvar, at giøre den fuldeste Brug deraf o. s. v.

Denne Sag tog jeg strax med Alvor fat paa. Til de Høistcommanderende for begge Nationers Krigsskibe skrev jeg øieblikkelig, meddelende dem Radetzkys Besværinger og de omløbende Rygter, som jeg for min Person erklærede mig overbeviist om vare falske og aldeles grundløse, idet jeg imidlertid, for at giøre en Ende paa Sagen og forebygge Anledning til alle Stridigheder for Fremtiden, stillede den bestemte Fordring, at, saalænge Beleiringen varede, intet af deres Nations dem underlagte Skibe skulde overskride Blokadelinien. Skulde de Instruktioner, de havde fra deres egen Regiering, forbyde dem at efterkomme min Opfordring, begiærte jeg en bestemt Meddeelelse herom, for at jeg kunde gøre fornøden Indberetning til min Regiering.

Herpaa modtog jeg Svar og Propositioner til Forholdets yderligere tilfredsstillende Ordning, hvilke jeg indrømmede, og denne Forvikling, som ikke blev uden en ikke ringe Grad af Pirring og Indignation hos saavel den franske som den engelske Chef, endtes i den bedste Forstaaelse mellem dem og mig.

Paa samme Tid havde jeg igiennem Gouvernementet begiært ved Politiet eftersporet saavel Rygtets Grund som dets Ophavsmand, og det viiste sig da af Udførsels- og Torvelister samt Havnecapitainens Opgivelser, at de store Indkiøb, det navngivne franske Skib, Panama, skulde have giort, og hvorved Mangel og Dyrtid paa flere Artikler var opstaaet i Triest, udgiorde netop for fiorten Dage Proviant til samtlige paa Stationen værende franske Orlogsmænd. Ophavsmanden til Overdrivelserne i Rygtet og dets Udbredelse blandt Tropperne var Admiral Sourdeau, der havde en ved Commissariatet i Treviso ansat Søn, til hvem han havde skrevet, og som havde ladet Brevet cirkulere ved Arméen. En Afskrift af dette Brev blev mig tilsendt. Der siges heri paa Italiensk:

.... Disse fordømte franske og engelske Dampskibe, som man tillader frit at løbe ind og ud fra Venedig, indføre stedse Levnetsmidler dertil, og her giver man dem Lov at lade dermed. Saaledes skeete det med den franske Damper Panama, der kom fra Venedig og medbragte saagar visse velbekiendte Ansigter; den indladte her fire Hundrede Tønder Meel, opkiøbte al den Ost, der var at faae paa Stedet, bemægtigede sig Alt, hvad der var af Smør, Skinker, Æg, Fiederkræ o. s. v., saaledes at vi i flere Dage havde Mangel derpaa her. Kan man kalde dette, at vor Eskadre overholder Blokaden og Beleiringstilstanden? ...

Fra Krigsministeren kom en Skrivelse til *„Marineovercommandoen"*, vel at mærke ikke til *Eskadreovercommandanten*, hvori siges, at Grev Thurn har meldt, at imellem den 12te og 14de Juli vare franske og engelske Handelsskibe med betydelige Ladninger af Viin, Kiød, Brænde og Smør, de første fra pavelige Havne, de sidste fra de joniske Øer, og tyrkiske Skibe

med Korn fra Odessa, indløbne i Venedig. Da en saa betydelig Indsmugling, hedder det i Skrivelsen, giør alle Arméens Anstrengelser og Offre ved Stadens Indeslutning fra Landsiden paa en saa ugunstig Aarstid til Intet, saa vilde Marineovercommandoen i en Rapport oplyse Ministeren om, hvad der herom er den bekiendt, og hvorledes overhovedet en saa *„grossartige Täuschung"* af Blokaden kan være mulig.

Til Gouverneuren, Feltmarschallieutenant Standeisky, kom en lignende Skrivelse angaaende de franske og engelske Krigsskibes Forhold, idet de trods alle Neutralitetsforsikkringer opkiøbte Levnetsmidler i Triest og solgte dem igien til Venetianerne, som Thurn berettede. Til Beviis har denne vedlagt sin Klage et Brev fra Admiral Sourdeau — det ovenomtalte — hvori Damperen Panamas *„offentlige Smughandel"* berettes. Gouverneuren opfordredes i Fortrolighed — *auf vertraulichem Weg* — at meddele Ministeren, hvad der herom var ham bekiendt.

Saa brusque toge disse Autoriteter denne Sag, og det paa blotte løse og, som det viiste sig, falske Rygter!

Standeisky svarede meget sindigt, med at give fuldstændig Oplysning om det ugrundede i Rygtet og Besværingen, og endte med at giøre opmærksom paa, at slige, udentvivl i ureene Hensigter giorte Angivelser, ikke kunde Andet end være krænkende for mig, hvis Iver det ikke alene var lykkedes at giøre Blokaden saa streng, som det vel var muligt, men ogsaa at ordne Forholdet med de neutrale Magters Orlogsmænd paa den meest tilfredsstillende Maade.

Jeg svarede personlig Krigsministeren paa Skrivelsen til Marineovercommandoen, tilbageviisende Thurns Angivelse som grundet paa falske og løgnagtige Beretninger, hvis fuldkomne Mangel, ikke alene paa Sandhed, men paa Sandsynlighed, det vilde have været mig let at overbeviise Grev Thurn om, dersom han havde viist den med hans Armée coopererende Eskadre den Retfærdighed at give mig Leilighed dertil, før han fandt sig foranlediget til at indgaae med officiel Angivelse til Ministeriet.

Jeg gik derefter over til en nøie detailleret Giendrivelse af Rygterne og Beskyldningerne imod Marinen. Radetzky sendte jeg et lignende Svar, vedlæggende Politierapporten og Attesterne angaaende de af de Franske indladte Provisioner. Ligeledes sendte jeg ham og Grev Thurn Afskrift af de nye, strengere fastsatte Betingelser, komne overeens om med de franske og engelske Orlogsmænd.

Jeg havde, lige siden Haynaus brusque Proclamation til de fremmede Consuler i Venedig, stræbt med det Gode at ordne Forholdet med de neutrale Magters Skibe. Havde Haynaus, Brucks og Radetzkys myndige Sprog og Fremgangsmaade faaet Overvægten, havde jeg ikke brugt en sindigere Conduite, end de forlangte af mig, saa vilde vi have indviklet os i Stridigheder, maaskee faaet Krig med England og Frankrig, det sidste Land især, hvor Stemningen paa den Tid var meget ophidset; der behøvedes kun et uforsigtigt Ord, der krænkede Nationalæren, for at sætte Folket i Flamme. Nu havde jeg ordnet Alt til Alles Tilfredshed og i den bedste Forstaaelse.

Men saaledes var Stemningen hos Arméen imod Marinen! Alle Rygter toges for gode Varer, naar de angik den!

Sært er det med denne Animositet, der næsten, skiøndt i forskiellige Grader, findes i alle Lande. Cooperere de to Etater, Landmagt og Sømagt, saa hører man fra Landarméen idelige Klager over Marinen: — Vinden! Vinden, den skal altid bære Skylden! Disse Folk af Marinen kan Ingen stole paa! Kommer der omvendt Forsinkelser fra Arméens Side, Marchen er bleven opholdt af ufremkommelige Veie, man er i Mangel af Ammunition, Skyts e. l., saa findes Tingen naturlig og forstaaelig, og, Marinen til Ære, denne lader aldrig Bebreidelser falde, den mindes i sit eget daglige Liv saa hyppigt om Menneskets Afhængighed af tilfældige Omstændigheder, at den lærer Retfærdighed imod Andre.

Eet lærte Erfaringen mig, at Arméen, den østerrigske i det Mindste, i Præcision og Efterrettelighed ikke overgaaer Marinen.

Jeg saae det ved Lissa, hvor man havde saa forskrækkelig en Hast for at faae den eeneste Damper, Marinen eiede, ned at hente nogle Kanoner til Arméen, og da de kom der, var ingen Ordre indløben til Commandanten, Kanonerne stode endnu paa Fæstningens Volde oppe paa Toppen af Bierget, Dampskibets Folk maatte selv besørge dem ned, og der medgik fiorten Dage til denne Tour istedetfor tre. Wimpffen udsatte den engang bestemte Foreening med Eskadren otte Dage og nødte mig til at landsætte de indskibede Tropper igien saa længe, fordi, heed det, han havde stødt paa uventede Hindringer ved Bologna, ikke større dog, end at tre indkastede Bomber aabnede ham Stadens Porte. Ancona, forsikkrede han mig, skulde i tre, fire Dage være i vore Hænder, og han brugte lige saa mange Uger dertil. Thurn havde lige saa lidt holdt det mig givne Løvte om Kanonbaadens Modtagelse og paaførte os derved en overflødig Ud- og Indsættelse af Kanonen og Baadens Ophaling paa Land og Atterudsættelse i Vandet, tidsspildende og for Gods og Mandskab anstrengende Arbeider uden Nytte.

Sligt regnede man for Intet! Denne Mangel paa Punktlighed, denne Uefterrettelighed, Raadvildhed og Jadsken hid og did tilskrev jeg for en stor Deel den talrige Stab af Adjutanter og Medhiælpere, der omgiver en General. Alle snakke med, alle skulle have noget at bestille, og imellem denne Mængde forsvinder Ansvaret og Punktligheden.

Hvad det ovenforomtalte Brev angaaer, som Admiral Sourdeau havde skrevet til sin Søn, da affordrede jeg Admiralen Erklæring herover, og da denne naturligviis kun bestod i Udflugter og Undskyldninger, gav jeg ham skriftlig en meget alvorlig Irettesættelse. Jeg havde i en Skrivelse til Ministeren, Gyulay, omtalt dette Brev og sagt, at Forfatteren var en under mig tienende Officier, uden at nævne ham, hvem jeg havde givet en tilbørlig Irettesættelse. Gyulay tog heraf Anledning til at sige mig, at skiøndt Forfatterens Navn ad anden Vei var kommet til hans Kundskab, borde jeg ikke have fordulgt Navnet for ham, hvorom han vilde have mig mindet for Fremtiden.

Jeg svarede ham ikke herpaa, men da jeg fandt, at han herved giorde Indgreb i min Jurisdictionsmyndighed, rettede jeg mig i Fremtiden ikke derefter.

Admiral Sourdeau var enten allerede da eller blev kort efter afsat paa Pension igien, saavel som Locella, begge paa min Indstilling.

Under dette mit Ophold i Triest, ordnede jeg Eskadrens Proviantering mere regelmæssigt for Fremtiden. Der blev truffet Accord med Slagterlauget i Triest om at sende Trabakler med levende Slagtequæg til Eskadren, hvor Slagtningen foretoges efter Behov, og to, tre af disse Fartøier fulgte siden Eskadren i alle dens Bevægelser; samme Foranstaltning blev truffet med Hensyn til Forsyning af Kul, Brænde og Viin. Tegninger til to nye Orlogsdampere bleve mig forelagt til Approbation, og Afslutning af Contract om Bygningen af dem hos Private blev indledet. Til England afgik Bestillinger paa Ankere af flere Slags: *Perkins, Robertsons* og *Porters,* til Fregatter og svære Dampere. Det var min Hensigt at lade anstille Prøver mellem de forskiellige Slags. Kiøbet af Huus og Grund til Cadetacademiet blev afsluttet, Husets Nedbrydelse og Opførelse af et nyt i en storartet Stiil indledet og paabegyndt. Den til andet Brug utienlige Corvette *Cæsarea* — før *Titania* — blev udrustet for at gaae ud som Øvelsesskib med Cadetterne.

De fremmede Consuler og Skipperne af de indbragte Skibe plagede mig ideligen, skriftlig og mundtlig, med Besværinger og Bønner. Ikke sieldent hændte det mig, naar jeg kom hjem, at træffe i min Vestibule fem, sex tykke, fede italienske Skippere, som, idet jeg traadte ind fra Gaden, faldt paa Knæ med blottede Hoveder og opløftede foldede Hænder og raabte i ynkelige Toner:

— Misericordia, Eccellenza! Misericordia! De besade en forunderlig Behændighed i at skubbe sig frem paa Knæerne langs Fliserne i Vestibulen, idet de knælende forfulgte mig hen til Trappen. Jeg trøstede de arme Diævle og giorde ogsaa for dem, hvad jeg kunde, men Stabsauditeuren, en human Mand, sagde

mig iøvrigt, at disse Folk ikke vare saa ynkværdige eller saa ilde farne, som de forestillede dem, men det var Italienernes Skik, især Neapolitanernes, som de fleste vare, at jamre og betle ved enhver Leilighed. Han forklarede mig, at de i Grunden Intet tabte, mange endog vandt ved Opbringelsen og Condemnationen.

Med Neapolitanerne og de Pavelige samt Grækerne giordes ikke mange Complimenter; men Englænderne — egentlig Jonere — gave os flere alvorlige Bryderier; deres Consul giorde store Fordringer, og Regieringen viiste Eftergivenhed mod England, hvilket i et Par Tilfælde gav os Udgivter af fem, sex Hundrede Pund Sterling i Skadeserstatning, hvortil jeg almindeligviis raadte, efter dog at have nedsat den forlangte Sum betydeligt.

Her kan jeg forud omtale, at jeg ved Opgiørelsen af Prisesager, som først efter meer end et Aar fandt Sted, gav Afkald paa den mig tilkommende Andeel i Priispenge. Den var ikke af nogen Betydenhed og, saavidt jeg erindrer, var hele Massen ei meget over fire Tusind Gylden netto Overskud til Deling. Jeg foreslog derfor at skienke den hele Sum til en veldædig Stiftelse for Marinen, en Invalidekasse for Underofficierer eller Sligt. Hvad der er bleven af denne Sag, veed jeg ikke. Senere opstod der jo en saadan i en knap hæderlig Anledning, ved Dampskibet Mariannas Forliis i 1852.

Den 29de gik jeg tilbage til Eskadren. Hunger og Nød tiltog med hver Dag i Venedig — en Grevinde *Balbi* viiste mig og mine Damer Aaret efter et Brød fra den Tid, hun opbevarede paa sit Nippesbord, det var af Form som en Wienerkaisersemmel, men lignede i Udseende og Tyngde en Muurbrokke. Choleraen rasede der; Skibe kom ud fyldte med Passagerer, som flygtede, deriblandt den danske Consul med Familie, sagde man; alle berettede de eenstemmigt, at Staden ikke længe kunde holde sig. Jeg sendte uden Forskiel alle Skibe og Flygtninge over til Pola, hvor nu Havnen laae fuld af opbragte Fartøier.

Keiseren havde paa min Indstilling skienket Capitain Bendai Jernkroneordenen, ved hvilken Leilighed der sendtes mig et temmelig stort Antal Fortienstmedailler i Guld og Sølv, at uddele paa Stedet efter eget Skiøn som Belønning for udviist Tapperhed. Disse Medailler bleve baarne som Ordener, og der sattes stor Priis paa denne Udmærkelse. I denne Anledning gik jeg den 30te ombord paa Fregatten Venere, hvor jeg, med behørig Pomp og en ex tempore holdt, meget vellykket Tale paa Tydsk, paaheftede Bendai Ordenen og uddelte fire Sølvmedailler til de mig af ham anbefalede Underofficierer og Matroser. Maskinmesteren paa Custozza fik Guldmedaille for den Kiekhed, hvormed han under et Angreb ved Ancona havde istandsat en Skade paa Hiulet midt under Fiendens Ild. Wimpffen havde meget fremhævet Lewartowskys Activitet og Kiekhed ved denne og flere Leiligheder, i den Tid han laae ved Ancona. Han blev

derfor, samt for hans Conduite ved Attaquen af Batteriet ved Brenta-Udløbet, indstillet til Jernkroneordenen, den han tillige med flere andre Officierer erholdt ved Ophøret af Krigen.

Beskydningen af Venedig fortsattes daglig. Man havde nu opfundet en ny Maade at ængste Staden paa: Afstanden var for stor til at kaste Bomber ind i den; man opstillede derfor imellem Ruinerne af Fortet St. Julian en halv Snees Kanoner af svær Caliber; jeg troer, de laae i en Slags Slæde, der med en Elevationsvinkel af fem og fyrre Grader hvilede mod Brystværnet, Druen af Kanonen støttet mod Jorden eller et Biælkeunderlag. Under denne høie Elevation kastedes massive Kugler ind i Staden; nogle af disse skulde endog have naaet saa langt ind som Marcus-Pladsen. Rialto-Broen, saae jeg, bar Spor af dem paa to Steder; nærmere og udenfor denne vare mange Huse og adskillige Palladser beskadigede paa denne Maade; men i det Hele var den Skade, der herved kunde tilføies Staden, for ringe til at bevirke dens Overgivelse, naar ikke Hunger, Cholera og de forandrede politiske Omstændigheder vare komne til.

Venetianernes Krigsskibe laae indenfor ved Malamocco, tilsyneladende parate til hvert Øieblik at løbe ud, og der fandt en levende Bevægelse Sted af Smaadampere, som igiennem de indre Løb bevægede sig frem og tilbage imellem Hovedstyrken og den Afdeling, der laae i Chioggia, samt den i Staden. Jeg var forberedt paa et Hovedangreb, som Rygtet i Triest allerede i nogen Tid havde forudsagt. Den 4de August vilde den høieste Springflod indtræffe; det var altsaa rimeligt, at Angrebet vilde finde Sted ved og efter denne Dag, som maatte afventes for den store Corvettes Skyld, der stak sexten, sytten Fod.

I Forventning heraf og paa Grund af det i denne Maaned herskende Havblik, havde jeg lagt den Plan, fra Maanedens Begyndelse at holde Eskadren i Regelen under Seil i passende Afstand fra Kysten, for ikke, adspredte som vi laae, at blive angrebne enkeltviis af de sværtbevæbnede Trabakler og andre Roefartøier. Disse vilde i indtræffende Vindstille ikke vove sig

over en Miil ud fra Kysten, da de under saadanne Omstændigheder ikke kunde understøttes af de større Seilskibe, som af Mangel paa stærkere Dampere ei kunde følge dem. Om denne Beslutning og mine herefter tagne Dispositioner havde jeg underrettet Radetzky og Thurn.

Det var allerede mod Slutningen af Juli klart, at Alt nærmede sig en Crisis. Under 21de Juli havde jeg allerede forkyndt Radetzky Nødvendigheden af, at de tre Fregatter, der i det foregaaende urolige Veir havde mistet fem Ankere, som af Mangel af Forraad herpaa i Triest ikke kunde erstattes, før vi erholdt dem fra England, bleve hyppigere end før holdte under Seil, da vor Overlegenhed til Søes alene beroede paa disse tre Skibe; og jeg giorde ham ved denne Leilighed opmærksom paa Muligheden af, at Fienden kunde kaste Tropper iland paa den nordre Kyst af Landet sydfor Chioggia, imellem dette Sted og Punta Maëstra, for at indsamle Levnetsmidler, hvoraf, heed det, Indbyggerne der holdt Forraad i Beredskab. For at forhindre dette havde jeg befalet fra Bendais Division to Kanonchalupper at besætte *Porto Caleri* og to andre *Porto Levante;* tilsvarende Posteringer fra Arméens Side forventedes.

I Anledning af en Skrivelse fra Radetzky af 10de Juli, som først naaede mig den 15de under mit Ophold i Triest, hvori han i et gnavent og bydende Sprog opfordrede mig til at underrette ham og Thurn saa ofte som muligt om, hvad der forefaldt ved Eskadren, var der atter kommet en Kurre paa Traaden imellem os. Thurn havde, med sin sædvanlige Vrøvlevornhed, formodentlig for i sin egen Uvirksomhed at have noget at skrive om, beklaget sig til Radetzky over, at han saa sieldent hørte fra mig. Jeg havde netop giort ham, i meget artige og venskabelige Udtryk, opmærksom paa Nødvendigheden af, at jeg fra ham modtog, oftere end skeet var, Meddelelse om, hvad der forefaldt fra Landsiden, dette mundtlig ved en Sammenkomst i Mestre og Malghera.

Idet nu Radetzky saa godt som ligefrem befalede mig at rapportere hyppigt til ham og Thurn, paalagde han mig at eta-

blere en Telegraph imellem den sydlige Fløi af Eskadren og Landet ved *Porto Fossone* samt holde et Dampskib eene og alene til Overbringelse og Modtagelse af Depecher, saavel i Porto Fossone som paa den langt fraliggende nordre Kyst ved Caorle, hvor Estafetteposter bleve oprettede for Videretransporter til Hovedquarteret.

I mit Svar til Radetzky tilbageviiste jeg paa en artig men bestemt Maade dette Forsøg paa at drage mig ind under, ikke alene Radetzkys, men ogsaa Thurns Commando. Thurn havde tilskrevet mig om samme Emne, mit Svar til ham blev meget kortere og meget skarpere. Dette hialp saavidt, at jeg i den følgende Tid fik oftere Underretning om, hvad der foregik ved Arméen, blandt Andet underrettedes jeg om, at Garibaldi nærmede sig Kysten med Levningerne af det Corps, hvormed han siden Roms Indtagelse havde trukket om i de østlige Provindser, i hvilken Anledning Scopinich fik Ordre til skiærpet Aarvaagenhed paa hans Station ved Po-Mundingerne og Bendai langs den sydlige Kyst.

Jeg havde begiært Kanonjollen tilbagesendt fra Lagunen, hvor den nu ikke længer brugtes, medens vi selv ved Eskadren havde Brug for den. I denne Anledning skrev Thurn til mig den 1ste August, at han af Mangel paa Folk til at giennemstikke Dæmningerne ved *Trepaladi*, hvortil han første Gang havde maattet anvende flere Hundrede Mand, ikke kunde efterkomme mit Ønske. Han havde nu elleve Tusind Mand syge ved sin Armée.

Med et Brev af 3die August fra Thurn, hvori han meddelte mig, at Fienden ved et Udfald ved *Conche*, med to Tusind Mand, havde tilbagedrevet hans Tropper og fundet Leilighed til at indbringe en Convoi af Hundrede Oxer i Staden, sendtes mig Gienpart af en Skrivelse fra Radetzky, som ledsagedes af en keiserlig Befaling, ikke at tilstaae Staden nogen Capitulation. Keiserens Befaling gik egentlig kun ud paa, at, i Betingelserne for en Capitulation med Staden, ingen Artikel maatte optages til Gunst for den meenederske Marine eller Officierer af en-

hversomhelst Vaabenart. Radetzky tog imidlertid deraf Anledning til at befale, at, da disse Individer ikke ved Overgivelsen af Staden lode sig nøie skille fra Andre, der vare lige saa compromitterede og deelagtige i den haardnakkede Modstand, saa skulde den Venetianerne tidligere tilbudne Capitulation nu være ophævet, og Staden kun være tilstaaet Overgivelse paa Naade og Unaade. Disse Meddelelser erholdt jeg først den næste Dag, den 4de, efter at jeg allerede havde modtaget Forslag om Underhandlinger med Manin, som i det Følgende vil blive omtalt. Om denne Capitulationstilbydelse, der omtaltes eller henviistes til i Radetzkys Skrivelse, var jeg i fuldkommen Uvidenhed. Ingen havde sagt mig et Ord derom.

Den 4de August blev en Dag, der var interessant for mig. Tidlig paa Formiddagen kom en Cadet ombord fra Po-Stationen med Melding fra Scopinich. Det var lykkedes ham at afskiære Garibaldi Flugten til Venedig, hvorhen han, med en ringe Rest af sin engang ikke ubetydelige Magt, havde søgt at frelse sig. Efter at have flakket om et Par Maaneder eller meer imellem Biergene med sit, ved Bortgangen fra Rom henved tre Tusind Mand stærke Corps, allevegne afskaaret og eftersat af de ham forfølgende keiserlige Tropper, var han omsider med fem, sex Hundrede Mand kommen ned i Po-Regionens couperede Terrain og havde giort Forsøg paa med Baade at undkomme og snige sig ind i Venedig, hvor upaatvivleligt hans Nærværelse vilde have indgydt de Beleirede nyt Mod.

Ved indskiærpet Aarvaagenhed og Paapassenhed var det lykkedes den active og kiekke Scopinich om Natten at overraske Garibaldi paa Flugten med henved Hundrede Bragozzer og ved nogle Kanonskud og dristig Indtrængen jage dem paa Flugt, efter at de havde giort Mine til at ville bemestre sig Briggen ved Entring.

Garibaldi var en determineret Karl, lige flink paa Søen som paa Landjorden — han har siden ernæret sig ved at føre Skib i de indiske og amerikanske Farvande; en Entring af Briggen var derfor ikke nogen Umulighed for ham, men hans Baads-

førere, *Chiozzoter*, vare feige Folk og søgte snart Frelse i Flugt og Landsætning af Baadene.

Scopinich satte efter dem med Briggen og bevæbnede Baade, og det lykkedes ham at tage Hundrede og to og treds Mand til Fange, deriblandt en Oberst ved Navn *Forbes* — en Englænder — og fem Officierer. Garibaldi selv, med hans heltemodige Kone, en Præst, en Læge, nogle faa til hans Stab hørende Officierer og et lille Antal Soldater, tilsammen neppe Hundrede Hoveder, lykkedes det at undkomme paa Land, hvor de søgte Skiul i de nærliggende Skove. I en af de landsatte Baade fandtes Garibaldis Uniformskiole, stærkt galoneret, skarlagenrød med grøn Krave og Opslag — jeg overlod Hadik denne Trophæ — endeel Papirer og Breve, som jeg, efter at have giennemløbet dem, sendte til Radetzky, da der iblandt dem vare nogle, der syntes at compromittere Republiken San Marino. Vort Bytte bestod i henved Hundrede Geværer, Munition o. s. v. Fangerne vare af mange Nationer: Italienere, Tyrolere, Ungarer, Franskmænd og Englændere, heed det. Jeg lod dem Alle sende til Pola.

Det var mig en meget behagelig Tidende at sende Radetzky, da han derved fik Beviis for, at Marinen viiste Paapassenhed og Activitet.

Saaledes som Stemningen da var i Venedig, er der neppe nogen Tvivl om, at Garibaldis Ankomst vilde have forhalet Overgivelsen, det er vanskeligt at sige, hvor længe, thi Manglen var endnu ikke større, end at Staden jo kunde have holdt sig, indtil om faa Uger Septemberstormene vilde have forhindret os i en streng Blokade, nye Tilførsler kunde da haabes, og med Garibaldis kraftige Charakteer vilde der kommet nyt Mod i Alle.

Neppe havde jeg affærdiget Cadetten, der bragte mig Rapporten, en vakker ung Mand ved Navn *Lindner*, hvem jeg skienkede Fortienstmedaillen og noterede til fast Ansættelse og snar Forfremmelse, før den franske Eskadrechef Capitain Belvèze kom til mig fra Lido med Damperen Solon. Han begiærte en Conference i Enrum, som varede i meer end fire Timer. Hans

Ærinde gik ud paa at bevæge mig til at indlade mig i Underhandlinger med Manin om Stadens Overgivelse.

Denne Manin, Advokat og, som nogle sagde mig, Jøde, havde fra Begyndelsen af ledet Bevægelserne i Venedig og stod siden i Spidsen for Bestyrelsen under Titel af Dictator. Talent maae han have havt ligesom *Kossuth*, men han havde netop den samme Mangel imod sig, som denne: han var ikke Militair. I Spidsen for Militairet nævnte man for mig, der iøvrigt ikke kiendte Meget til de indre Forhold i Staden eller Revolutionens tidligere Gang, General *Pepe*, der var kommen Staden til Hiælp med Tropper fra Neapel, og *Ulloa*, en Spanier, som man roste som en dygtig og sindig Mand. Disse bleve imidlertid, som det syntes, Manin tro til det Yderste; men der var en vis *Tomaseo*, en Slags Folketribun, der i den senere Tid havde faaet Overvægten og beherskede Folket. Han og nogle lige saa heftige Characterer havde i den sidste Tid tilranet sig Magten, og Manin var traadt tilbage og havde endog paa en Maade opgivet sin Stilling. Tomaseo og hans Partie vare for en Fortsættelse af Kampen og Forsvaret, Manin derimod for at laane Øre til Radetzkys Forslag om Overgivelse paa milde Vilkaar. Partierne satte alle Gemytterne i Bevægelse.

Det var kommet til voldsomme Scener i Staden; Patriarchernes Pallads, heed det, var bleven plyndret. Alligevel havde Manin, i Forstaaelse med Pepe og Ulloa, i Stilhed villet indlede en Capitulation, som han paatog sig at sætte igiennem, og han valgte at henvende sig til mig, hos hvem han maaskee ventede at finde en mildere Stemning end hos Thurn og Radetzky. Det var for at indlede Underhandlinger herom, at Belvèze nu kom til mig. Han talede med megen Inderlighed og Deeltagelse den ulykkelige Stads Sag.

Forsvarskræfterne, sagde han, vare endnu langt fra at være udtømte, tvertimod havde man uudtømmelige Forraad af Ammunition og Krigsmateriale. Beleirerne vare ikke et Skridt nærmere end ved Begyndelsen; Sygdom havde formindsket deres Armée til det Halve; Beskydningen kunde aldrig have nogen

afgiørende Virkning, den ængstede ikke engang Indbyggerne længere. De paa et løst Stykke Papir henkastede Betingelser syntes mig billige og antagelige. Jeg svarede ham, at jeg var ganske uden Instruction i denne Henseende og kunde paa ingen Maade indlade mig i nogen directe Underhandling.

Han talede især de ulykkelige Marineofficierers Sag: At de maatte optages paany eller idetmindste pensioneres; Venedigs Løsrivelse havde jo dog engang vundet Østerrigs Anerkiendelse paa en Maade; ganske given til Priis for Mangel kunde man dog ikke lade disse Mennesker blive.

Da jeg erklærede deres Atteroptagelse for en reen Umulighed, efter min Overbeviisning, meente han, at de kunde bestaae som en italiensk Afdeling i den østerrigske Marine; paa mig alene maatte dette komme an, et Forslag herom fra mig vilde vinde Antagelse af Keiseren.

Herom vilde jeg aldeles Intet høre, skiøndt den vakkre Belvèze med Taarer i Øinene skildrede mig Officierernes og Embedsmændenes ulykkelige Stilling, af hvilke de fleste vare Familiefædre. Han opbød al sin Overtalelsesevne for at bøie mig. Jeg vedblev at tilbageviise ham, af den angivne Grund: jeg var uden Instruction; jeg var Udlænding, nylig hidkommen, ganske fremmed for alle Forholdene og ubekiendt med det tidligere Passerede. Imidlertid lovede jeg at ville tage en Afskrift af de opstillede Betingelser, Contreproject havde man kaldt det, og forelægge Radetzky det, ledsaget af nogle ikke ugunstige Bemærkninger, hvad de deri fremsatte finantsielle Forslag især angik, da disse forekom mig ikke ubillige — det var med Hensyn til Anerkiendelsen af de udstedte Papirspenge, Gieldens Fordeling o. s. v.

Jeg havde endnu ikke modtaget Keiserens strenge Befaling og Radetzkys endnu strengere Proclamation. Det er muligt, at man i Staden allerede kiendte den og vidste, at jeg var i Uvidenhed om den. Jeg lod nu strax en Skrivelse opsætte til Grev Thurn, hvori jeg i Korthed meddelte ham Samtalen med Belvèze og henstillede til hans Afgiørelse, om han heraf vilde tage

Anledning til at træde i nærmere Underhandling. Hadik, ved hvem jeg oversendte Depechen, kunde iøvrigt give fuldstændigere Forklaring om mine Anskuelser og stod til hans Disposition, dersom han vilde sende ham til Radetzky.

Under Samtalen med Belvèze fik jeg den Idee at sende Károlyi med Solon til Lido; Belvèze kunde da foranledige en Sammenkomst der ombord mellem Károlyi og Manin. Dette gik Belvèze først ind paa, men frafaldt Forslaget senere, da han frygtede for, at Manin, der selv skulde have yttret et lignende Ønske, ikke kunde undgaae derved at vække det terroristiske Parties Mistanke. Károlyi havde jeg kaldt til Conferencen i Slutningen af den, tilligemed Hadik, og begge syntes ganske at tiltræde mine Anskuelser.

Netop som Depechen var skreven og forseglet, og Hadik var beredt til at gaae i Fartøiet — Belvèze var med Solon vendt tilbage til Lido —, ankom en Skrivelse fra Thurn, som meddelte mig Keiserens og Radetzkys Proclamationer, som ovenfor ere nævnte, at kun en Overgivelse paa Naade og Unaade maatte tilstaaes de Beleirede, og at den troeløse Marine og alle Officierer vare udelukkede fra enhver Amnestie. Dette forandrede vel Sagen ganske; alligevel fandt jeg det en Menneskelighedspligt at lade min Beretning afgaae. Jeg sagde til Hadik:

— De veed Intet om denne nysankomne Proclamation! De Depecher, De medbringer, vare forseglede før dens Ankomst og kunde have været borte allerede. Altsaa reis ufortøvet, som om Intet var indtruffet! Det giorde han, og Følgen var, at jeg igiennem Thurn modtog en temmelig stærk Næse fra Radetzky. Denne skrev nemlig til Thurn, at han ikke kunde fordølge sin Forundring — *Befremden* — over, at Herr Viceadmiralen kunde skienke en fremmed Mægler Gehør. Det var noksom bekiendt, at man havde taget den faste Beslutning, ikke at ville tilstede nogen Mægling imellem Keiseren og hans oprørske Undersaatter. Vilde disse anraabe den allerhøieste Naade, saa havde de at henvende sig directe til Thurn eller mig, som da havde at melde saadant til ham, Radetzky, for at Rebellernes Bøn

kunde igiennem ham nedlægges for Thronen. Da nu jeg, Viceadmiralen, ikke stod under hans, Radetzkys, umiddelbare Commando, saa vilde Thurn meddele mig det Ovenstaaende og tillige i hans, Radetzkys, Navn opfordre mig til at afviise ubetinget enhver fremmed Indblanding. I Slutningen af Skrivelsen fra Radetzky heed det:

Energisk Handlen alene kan giøre en snar Ende paa Sagen; og han befaler Thurn at fortsætte Beskydningen paa det Ivrigste og med fordoblet Strenghed at haandhæve Afspærringen.

Thurn skrev mig i et andet Brev af 3die August, at han slet ikke deelte Haabet om en nærforestaaende Overgivelse, og at de rivende Fremskridt, Sygdommen giorde iblandt Tropperne, giorde ham det umuligt at besætte den virkelig ualmindelig udstrakte Cerneringslinie tilstrækkelig, maaskee, om ei flere Tropper sendtes ham, blev det umuligt at soutenere den. Til samme Tid berettede han mig om det ved Conche giorte Udfald, hvor det var lykkedes Venetianerne at inddrive Hundrede Oxer i Staden.

Mine Dampere bleve med hver Dag svagere, og der indløb dagligt Meldinger om en eller anden Brøst, ledsagede af Begiæringer om at løbe til Triest for at istandsætte. Nogle af de angivne Mangler vare af Betydenhed, men jeg opfordrede Cheferne til at holde ud til det Yderste, da det var klart, at der forestod en Catastrophe. Blandt Skibene indenfor Diga var der idelig Bevægelse, og alle vare for det meste samlede, Seilene kastede los og, som det syntes, Alt klar til at løbe ud øieblikkeligt.

Fra Belvèze fik jeg den 6te et Brev, hvori han meddelte mig, at Underhandlingsforsøget var mislykket og nu for det Første opgivet af de Beleirede. Han tilføiede nogle forblommede Ytringer, som jeg tydede som et Vink om, at noget Afgiørende var nærforestaaende. Jeg var parat til at modtage, hvad der kom. Skibene vare under Seil i en Afstand af omtrent halvanden til to Miil fra Kysten. Opstillingen siden 1ste August var følgende:

De tre Dampere stode for Malamocco-Løbet og havde Ordre til, af al Magt at forhindre den i Chioggia liggende Afdeling fiendtlige Skibe fra at foreene sig med Hovedstyrken og, i Tilfælde af et almindeligt Udfald, at modsætte sig dette paa det Kraftigste, hvorefter de, om nødte dertil, skulde fegtende trække sig tilbage til den nærmeste Linie af Seilskibe. Denne Linie bestod af Fregatten Guerriera, Briggerne Montecuccoli og Pola samt Skonnerten Sphinge; den havde Ordre til at holde sig midt imellem Dampskibene og den ydre Linie; foruden den sædvanlige Bevogtning af Kysten og Farvandet, havde den at iile Damperne til Hiælp og staae dem bi, især de lettere Skibe, ved et Udfald af Fienden; skulde det desuagtet lykkes denne at trænge frem, havde samtlige Skibe at trække sig fegtende tilbage til den yderste Linie af Seilskibene. Denne yderste Linie, Eskadrens Hovedstyrke, bestod af Fregatterne Bellona og Venere samt Corvetten Adria. Den holdt sig i Regelen paa en Linie, der strakte sig fra Punta Maëstra over mod Caorle i en Afstand af to à tre Mile fra Kysten mellem Lido og Chioggia.

Hensigten med denne Opstilling var, at lokke Fienden ud fra Land i et aabnere Farvand, hvor de større Skibe kunde bevæge sig med mere Frihed og ikke være saa meget udsatte for i Havblik at blive angrebne af Trabakler og Roefartøier, der neppe vilde vove sig saa langt ud fra Kysten. Jeg ventede et sidste fortvivlet Forsøg paa med Magt at hæve Blokaden eller paa at dække et Fourageertog til Kysten mellem Punta Maëstra og Chioggia eller Tilførsel fra Istriens og Dalmatiens Havne, hvor man sagde, en Mængde Smaafartøier laae parate med de Livsfornødenheder, Staden meest var i Trang for, saasom Brænde, Viin, Olie og Meel. Kort, det var at vente, at Marinen, der hidtil havde holdt sig saa godt som ganske uvirksom, dog en Gang vilde vove en alvorlig Kamp.

Paa hele Cerneringslinien viiste Fienden sig i den sidste Tid dristigere end før; fra Falconera meldte man mig, at Udfaldene bleve hyppigere, hvilket Alt tilkiendegav, at en Crisis nærmede sig.

Om min forandrede Plan for Blokaden gav jeg saavel Radetzky som Thurn Underretning. Specielle Instructioner gaves Fautz, under hvis Commando de tre Dampere stilledes, og Gyuitó, hvem begge Brigger og Skonnerten underlagdes, og Begge erholdt den udtrykkelige Befaling, med Kraft at modsætte sig Fienden og om tvungen dertil da kun fegtende at trække sig tilbage til den yderste Blokadelinie.

For at forøge Vanskelighederne i min Stilling var, med Juli Maaneds Udløb, Damperen Maria Dorothea bleven mig berøvet. Leiecontracten med Lloyds var udløben, og Directionen kunde ikke længer afsee dette Fartøi, der var mig uundværligt til Transport- og Avisoskib og overhovedet som Forbindelsesmiddel mellem de mange og spredte Stationer.

Nogen Tid før var der giort mig Tilbud at kiøbe en lille engelsk Skruedamper paa 70 Hestekraft, *Waterlily* ved Navn og beliggende i Malta. Jeg havde sendt Lieutenant *Alfons Wissiak*, under Ledsagelse af Overmaskinmester Rütti, derned for at besee den. De kom tilbage i de første Dage af August og meldte gunstigt om den. Ministerens Indvilligelse i Anskaffelsen erhvervedes, og Skibet bragtes for Sælgerens Regning til Triest, hvor det indtraf længer hen paa Efteraaret og blev siden, efter nogen Ombygning i de indre Afdelinger, anvendt til min Commandojagt og Avisofartøi.

Den svage Tilstand, hvori vore tre Krigsdampere befandt sig, og som truede med snart indtrædende Utienstdygtighed, foranledigede mig til at giøre Ministeren det Forslag, at begiære to Krigsdampere tillaans af det neapolitanske Hof for, med Officierer og Mandskab af vore egne, at anvendes til Blokaden, medens efterhaanden de tre, vi havde, fik Reparation. Volcanos, allerede før Krigen til Omskiftning condemnerede Kiedler, vare lappede paa Hundrede Steder; de to Andre vare ikke i stort bedre Forfatning, og saavel de svage Skraag som Maskinerne krævede en giennemgaaende Reparation. I over tre Maaneder havde de ligget saa godt som uophørlig med Dampen oppe. Naar Æquinoctialstormene kom, hvortil Tiden nu nærmede sig,

vilde de paa ingen Maade være i Stand til at holde Søen. Ministeren gik ind paa Forslaget, og Gesandten i Neapel fik Ordre at underhandle herom; men lykkeligviis giorde Stadens Overgivelse imidlertid denne Hiælp overflødig. Lloyds lod sig ogsaa bevæge til at give mig en lille, maadelig og svag Damper, *Arciduchessa Sophia*, istedetfor den anden Maria Dorothea, som de havde taget tilbage. Denne Damper havde ikke større Kraft, end at den i stille Veir kunde slæbe en Brig, i nogen Kuling og Søe kunde den knap arbeide sig selv frem.

Den 7de om Morgenen kom den i Chioggia liggende fiendtlige Corvette og Brig ud, ledsagede af en Brig og fire Trabakler, der igiennem den indre Canal vare stødte til dem. Damperen Pio IX og en anden mindre, *Achilles*, iilede dem imøde udenfor fra Malamocco. Vore Dampere, der havde Ordre til, med al Magt at modsætte sig Foreeningen, vare seendrægtige og giorde svag Modstand, idet de som sædvanlig kanonerede paa lang Afstand, følgende bag efter Fienden, saa at ikke een Kugle traf paa nogen af Siderne. Det var næsten Havblik, og de to fiendtlige Dampere toge Seilskibene paa Slæbetoug, hvorved det lykkedes dem alle at naae op til Indløbet, og inden Aften var Fienden med en stor Deel af sin Magt udenfor Diga.

Næste Morgen tidligt kom Guerriera paa Siden af mig, der var da en lille Brise, og meldte, hvad vi selv kunde see, at hele den fiendtlige Magt nu var ude. Chefen, Gyuitó, spurgte, hvad han skulde giøre. Károlyi kom til min Køie og meldte mig dette. Jeg gav ham til Svar:

— Siig ham: Iil til Deres Post!

Fienden blev liggende tæt under Landet, mine tre Dampere paa Kanonskud udenfor ham, uden at forurolige ham. Stille og Strøm havde skilt Skibene i den yderste Blokadelinie fra hinanden, men saaledes som Omstændighederne vare, kunde Fienden ikke komme til os, vi ei heller til ham. Den 9de sendte jeg Damperen Arciduchessa Sophia til Scopinich, med Ordre til at tage de nødvendige Forholdsregler for Sikkerheden af de mindre Skibe under hans Commando og underrette de Com-

manderende for de spredte Detachementer af Landarméen om, at Fienden var i Søen, hvorefter han selv med Briggen Oreste skulde snarest muligt foreene sig med Eskadren.

Fiendens Styrke udenfor Diga udgiorde nu fire Corvetter, tre Brigger, een Skonnert, fiorten Trabakler, to formodede Brandere, to større Dampskibe — Pio IX og Achilles — samt fire smaa Dampere, der kunde slæbe een à to Trabakler.

Hele Dagen den 8de og 9de dreve vi om i Vindstille. Damperen Trieste var et Par Dage før gaaet i Havn for at reparere, hvortil den behøvede mindst otte Dage; da jeg var saaledes uden Midler til at sætte mig i Forbindelse med de adspredte Dele af min Eskadre, havde jeg indstændig begiært Assistance med en Damper af Lloyds Direction, og denne havde da sendt mig den lille omtalte Arciduchessa Sophia. Den blev, som nævnt er, strax expederet efter Scopinich, der endnu samme Nat, den 9de, stødte til Eskadren. Han meddelte, under Landet at have mødt en fiendtlig Brig ledsaget af nogle bevæbnede Trabakler og en Mængde Bragozzer, som formodentligt vare paa et Strejftog efter Levnetsmidler, disse var han dristig seilet imøde og havde jaget dem tilbage med nogle faa Kanonskud.

Samme Nat kom Custozza til os, og Lewartowsky kom ombord for at begiære Tilladelse til at løbe i Havn for at reparere. Jeg modtog ham i min Køie, som var udbredt paa Dækket i Agterkahytten.

Jeg spurgte ham, om han medbragte Rapport fra Fautz?

— Nei!

Jeg lod ham forklare mig, hvorledes det var gaaet til, da Fienden løb ud. Om ikke vore Dampskibe havde modsat sig?

Han svarede, de vare komne ud i en saadan Fart, hiulpne af de fem Dampere, og laae i en Klynge.

— Desto bedre havde Vore jo kunnet træffe! sagde jeg.

— Ja, men deres Kanoner rækkede længer end vore, Kuglerne gik langt over vore Skibe! svarede han. Kort, hverken vore eller Fiendens Skibe var truffne af en eeneste Kugle. Og dette kaldte disse Karle at fegte, at modsætte sig Fienden

med Kraft! jeg kunde lige saa godt have havt ubevæbnede Dampskibe posterede der.

Jeg spurgte ham, hvori den Skade bestod, han havde paa sin Maskine?

Han svarede, Forsyningsrørene vare brækkede paa et eeneste nær, og at Maskinmesteren erklærede, at det var forbunden med den største Fare at gaae længere uden Reparation.

Jeg svarede Lewartowsky barskt og grovt, idet jeg bad ham betænke, hvilken Fortolkning han udsatte sig for, ved at forlade Eskadren i det Øieblik, en Bataille, som maatte være afgiørende, forestod, tilføiende:

— Maae De absolut gaae, saa gaae! Siden meddelte General Standeisky mig, at Lewartowsky havde ved sin Tale saaledes allarmeret Staden, at man hvert Øieblik ventede Fienden for Havnen, og Alle, selv Borgervæbningen, var under Gevær.

Den 10de om Formiddagen havde en opsprungen let Brise sat mig i Stand til at samle alle Skibe af Eskadren. Curtatone og Volcano vare om Natten stødte til os, og Fautz havde indsendt sin Rapport, hvorom siden; Curtatones ene Hiulaxe var sunken et Par Tommer i Panden, hvoraf Følgen var, at han ikke kunde giøre meer end fire à fem Miles Fart; han trængte derfor høiligen til at gaae til Triest for at reparere. Fienden laae efter Rapporten to à tre danske Mile fra Land, imellem Piave og Chioggia, men i den disige Luft kunde han nu ikke sees fra Eskadren. Jeg lod Cheferne kalde ombord til mig, tiltalte dem med nogen Hentydning til den viiste Mangel paa Fasthed og sagde dem, hvad min Plan var, at nemlig de to Fregatter skulde søge de to sværeste Corvetter, de andre Skibe derimod tage det op med, hvem de først traf, og frem for Alt forhindre Retiraden ind i Havnen; dristig Trængen ind paa Livet af Trabaklerne, for med Skraa at nedskyde det blotstaaende Mandskab, anbefalede jeg dem.

Der var nu en smuk lille Brise af Sydost. Vi satte til Alt, hvad trække kunde, og styrede ind imod Chioggia omtrent; Kl. mellem 2 og 3 opdagedes Fienden, liggende i Slagorden tvers

af Chioggia under Seil med en laber Brise, lidt over en dansk Miil ude fra Kysten. Saa snart han blev os vaer, satte han strax Cours mod Malamocco og løb hen imod Kl. 5 ind paa sin tidligere Plads indenfor Diga. Da han saaledes var jaget ind, lod jeg de to Dampere indtage deres forrige Post udenfor Malamocco og sendte, efter at det var blevet mørkt, de to Brigger ud i forskiellige Retninger, for at opfange muligt indtræffende Smuglere, da det var at formode, at Udfaldet stod i Forbindelse med en aftalt Plan til Undsætning med Proviant fra vor egen, lige overfor liggende Kyst; thi det var bekiendt, at alle Stæderne der, især *Capo d'Istria, Pirano* og *Rovigno* vare i Forstaaelse med Venetianerne og havde Skibe liggende parate med allehaande Fornødenheder, at sende over ved første gunstige Leilighed, hvorom jeg havde advaret Gouvernementet og anmodet om at holde et vaagent Øie med dem. Selv i Triest havde Venetianerne mange Venner, der underholdt en stadig Forbindelse med den beleirede Stad og underrettede den om Alt, hvad vi foretoge os. Jeg sendte ligeledes, efter Mørkets Indtrædelse, Oreste tilbage til Punta Maëstra, for at erkyndige sig om, hvad der var passeret paa Kysten deromkring og ved Stationen der, om det var lykkedes Fienden at lande eller faae Provianttilførsel derfra. Med Resten af Eskadren holdt jeg som før under Seil.

Den 11te kom Custozza tilbage, og Curtatone lod jeg nu afgaae til Reparation i Triest. Jeg afsendte Rapport til Krigsministeren og gav Radetzky og Thurn Meddelelse om det Passerede, ligeledes Standeisky, ham og Staden Triest til Beroligelse. Om Eftermiddagen kom den saa indstændig begiærte Hiælp af Damper fra Triest, Lloyds Damperen *Arciduca Ludovico*, et Skib af Middelstørrelse og Kraft. Jeg satte Alfons Wissiak, der var kommen tilbage fra sin Sendelse til Malta, til at commandere det. Den lille Damper Arciduchessa Sophia blev sendt med Depecher til Triest.

Da Fautz i sin skriftlige Rapport om det den 7de Passerede, før at dække sin Malconduite, havde ladet falde Yttringer, der vare i høi Grad insubordinerede og fornærmelige mod mig, saa

affordrede jeg ham før Bortgangen til Triest hans Erklæring, hvorfor han ikke havde efterkommet min skriftlige Ordre, med al Kraft at modsætte sig Fiendens Udløben, og kun vigende for Overmagten, at trække sig fegtende tilbage paa Gyuitós Linie. Det Videre om denne Sag vil længer hen blive omtalt.

Jeg var i disse og de følgende Dage stedt i en ubehagelig Stilling. Den 8de og 9de laae jeg med Seilskibene vidt adspredte i Vindstille og drev om for Strømmen, uden noget Dampskib til at vedligeholde Forbindelsen imellem mig og Skibene eller Landet. Mine tre Krigsdampere saaes liggende i en Afstand af eet à to Kanonskud fra Fienden, der netop kunde øines fra Toppene. Jeg havde ingensomhelst Rapport fra Fautz. Om Aftenen den 8de kom Volcano i Soelnedgangen til Eskadren, men gik blot til den over en Miil fra mig liggende Guerriera, som den havde Communication med; men til mig kom den ikke, uagtet jeg giorde Signaler til den. Jeg var ganske uden Herredømme over Skibene, uden Midler til at samle dem. Min Stilling var ubehagelig, ikke fordi jeg troede at have noget Angreb at befrygte, hvor vi laae, da det ikke var sandsynligt, at Fienden skulde, med sine Roefartøier alene, vove sig saa langt ud til os; men fordi jeg af Alt saae, hvor lidt jeg kunde stole paa mine Undergivne, dersom det kom til noget Afgiørende, som man dog maatte vente af en til Fortvivlelse bragt Fiende. Jeg var næsten ganske overbeviist om, at Gyuitó med Guerriera vilde smøre Haser ved det aller første Skud, eller før det kom dertil endog; ikke et Gran bedre Conduite ventede jeg mig af den fordrukne Schmidt med Adria. Damperne havde jeg, efter saavel Fautz' som Lewartowskys seneste Adfærd, tabt Tillid til; det var altfor sikkert, at de vilde knalde en heel Deel paa lang Afstand eller i Skiul af andre Skibe og, om det gik galt, benytte deres Uafhængighed i Bevægelsen til at rømme, for siden at udbasune deres egen Tapperhed og laste os Andre, men fornemmelig mig, Udlændingen.

Den 12te, om Eftermiddagen Kl. 4,30, kom Fienden atter ud med hele sin Styrke. De ved Malamocco posterede Dampere

beskiøde ham, men uden Virkning. Jeg laae med Eskadren i Stille.

Om Natten sprang der en lille Brise op, der satte os istand til at staae lidt østerefter. Den 13de var Veiret det samme, Vindstille med af og til et lille Pust; Fienden holdt sig under Seil en Miilsvei fra Landet, imellem Chioggia og Lido. Da jeg, med det stille Veir og den speilglatte Søe, let, ved at holde ned paa Fienden, kunde falde i fuldkommen Vindstille og være udsat for at faae Skibene enkeltviis stærkt beskadigede af Trabaklernes lange og svære Skyts, og da der desuden ikke var Andet at vinde, end at jage ham ind i Hullet igien, saa holdt jeg det for rigtigere at conservere Luven, hvor vi laae.

Den 14de var det atter stille; jeg sendte Damperen Arciduchessa Sophia med Depecher til Triest. Mod Middag sprang en lille Brise af S. O. op, hvormed jeg stod ned ad Malamocco til. Kl. 5 var det atter Havblik; Fienden i Sigte, liggende som før.

Den 15de samme Veir og samme Stilling. Enkelte Vindblaf benyttedes til at samle Skibene igien saa godt som muligt efter Adspredelsen, hvergang vi dreve om i Stille.

Disse Dage vare mig meget piinlige. Jeg maatte anstrenge mig med ideligt at passe paa, at vi ikke blev adspredte, hvorved det vilde blive saa meget lettere for de Chefer, jeg ikke kunde stole paa, i det afgiørende Øieblik at unddrage sig. Kun paa Bendai, Bourguignon og Scopinich troede jeg at kunne sætte min Liid. Der var, hvor vi laae, ikke Fare for, at Tilførsel skulde kunne finde Sted; de to Dampere holdt sig nær Fienden og i Signaliseringsafstand fra os; Angreb af Roefartøier eller Trabaklerne var jeg, paa denne Afstand af fire, fem Mile fra Kysten, ikke udsat for, at den, som det nu viiste sig, frygtsomme Fiende skulde vove; men den utaalmodige Sindsstemning og Spænding, hvori jeg blev holdt, indtil jeg havde den tredie Damper, Curtatone, hvem jeg hidtil havde sat min største Liid til, atter tilbage, blev tilsidst i høi Grad anstrengende for mig.

Fautz' uforskammede Yttringer i hans Rapport lode mig for-

udsee, at disse feige, pralende Mennesker vilde udlægge min Forsigtighed som Frygt. Overhovedet havde Fautz' Opførsel baade skuffet og krænket mig; skiøndt jeg fra de to Smaafegtninger, jeg havde bivaanet med ham, just ikke havde fattet den fuldkomneste Tillid til hans Mod og Kiekhed, var han dog upaatvivlelig den, hvis Activitet og Punktlighed jeg satte meest Liid til. Iøvrigt sagde jeg mig selv til hans Undskyldning, at den Omstændighed med hans Skib, der giorde det halvt utienstdygtigt, og den maadelige Tilstand, de to andre vare i, altid var en Prøve for en Mand, som man maatte tage i Betragtning.

Endelig kom, den 16de August, Curtatone istandsat tilbage til Eskadren, Kl. 5 om Morgenen, og nu skred jeg strax til Udførelsen af min lagte Plan. Damperen Arciduca Ludovico lod jeg surre til Bellonas Styrbordsside, Aftenen før havde jeg giort Forsøg dermed, og det var gaaet meget godt, Paixhans Kanoner fra denne Side blev flyttet over paa den Bagbords — som blev den, vi skulde slaae med — og alle Porte her besattes med Kanoner fra Styrbordssiden, saa at vi nu kunde præsentere otte og tyve Kanoner i Laget. Paa samme Maade tog Custozza Venere, og Volcano Fregatten Guerriera paa Siden, medens Curtatone bugserede paa sædvanlig Maade Adria og Briggen Montecuccoli, med Ordre at slippe dem løs nær nok til at agere paa egen Haand, hvorefter den selv havde at tage Deel i Kampen efter bedste Skiønnende. Briggerne Pola og Oreste, denne sidste var Aftenen før hentet fra sin Station af Damperen Arciduchessa Sophia, skulde følge efter, som de bedst kunde.

Fra vore Transportskibe forsynede vi os med Kul, nyslagtet Kiød og andre Provisionsartikler, og Kl. 8 vare vi klar og satte os i Bevægelse i Retning mod Fienden, som en halv Timestid efter opdagedes, liggende i Linie og staaende imod os med den samme Vind, som vi, en liden Laring af Ost og siden Nord-Ost. Kun Seilskibene saaes og den ene Damper, Pio IX; Roefartøierne og de smaa Dampere havde man formodentlig ikke vovet at lade gaae saa langt — vel en fire, fem Miil — fra Kysten. Medens vi saaledes stode imod hinanden, og det saae ud til, at vi

snart vilde komme i Fegtning, lod jeg Mandskabet paa Bellona kalde sammen paa Skandsen og holdt en lille Tale til dem, som jeg Øieblikket før havde sat sammen af mit ikke store Forraad i det italienske Sprog. Jeg fremsagde den med Eftertryk og Varme, og den besvaredes med sydlandsk Ild i det skingrende *Evviva* for Keiseren samt et til Slutning for mig „*Su' Eccellenza l'Ammiraglio*".

Vi nærmede os Fienden raskt efter Omstændighederne: Venere i Spidsen, saa Bellona, derefter Guerriera og de andre. Da vi vare komne hinanden nær paa omtrent en Miils Afstand, vendte Venetianerne pludselig fra os og flygtede for Alt, hvad trække kunde, hvorved de nødtes til at knibe Vinden med Styrbords Halse, for med den nordlige Vind at holde sig Indløbet ved Malamocco aabent.

Saa længe jeg saae Fienden forcere mod Indløbet, var det mig ikke saa meget om at gjøre at indhente ham, som at holde mine Skibe nogenlunde samlede; det var jo vore egne Skibe, og ialtfald var det dog bedre at faae dem tilbage hele og ubeskadigede. Jeg saae nu, at det ikke var Fiendens Alvor at sætte Lykken paa Spil i en fortvivlet Kamp, saaledes som man havde udspredt, og som der vel kunde have været Anledning og god Grund til for Venetianerne i det fortvivlede Spil, de havde indladt sig paa og trukket saa langt ud.

Under denne Jagt, som varede til over Middag, kom Fiendens Skibe efterhaanden op imod Indløbet, hvor de syntes at ville holde Stand. En af Corvetterne kunde ikke følge med, og Damperen maatte undertiden give den Slæbetoug, hvorefter den iilede andre Efternølere til Hiælp. Saaledes vedbleve de at samle sig under Indløbet, indtil Kl. hen imod 4, da de, skræmmede ved at see mig komme heelt ind under Landet, enkeltviis løb ind indenfor Diga. Der kom imidlertid endeel Trabakler ned fra Staden med de smaa Dampere, og det syntes, som om man dog vilde holde Stand og give os Bataille udenfor Diga, hvor der muligt i det Øieblik ikke var Vand nok for den svære Corvette til at løbe ind. Jeg detacherede derfor Fregatten Venere,

med alle Seil fastgiorte og slæbt af Custozza, samt Curtatone, med Adria og Montecuccoli paa Slæbetoug, for at forfølge Fienden heelt ind under Diga og jage ham ind eller muligt afskiære et eller flere Skibe. Imidlertid blev jeg liggende med Bellona og Guerriera udenfor, parat til at tage Deel i Fegtningen om fornødent.

Mine Skibe vare nødte til at staae en Omvei for Grundenes Skyld, imidlertid var formodentlig Vandet steget tilstrækkeligt for den største Corvette, Carolina, thi nu blev den bugseret ind af Pio IX, og da mine detacherede Skibe med Venere i Spidsen kom ind i *Foce di Malamocco* og sendte nogle Lag ind imellem Efternølerne, vare snart Alle inde, dog ikke uden at have knaldet tappert imod Vore igien, hvori Trabaklerne og saagar den næsten heelt indkomne Carolina, der førte Viceadmiralsflag, deeltoge.

Da Alle vare inde til Ankers paa deres gamle Plads, kaldte jeg mine Skibe tilbage, opstillede de tre Dampere til Vagt som før og gik med alle tre Fregatter og Corvetten til Ankers lidt udenfor Pelorosso, i en noget spredt Stilling, for at være sikkret mod Brandere; de ubevæbnede Dampere lagde jeg paa Brandvagt, og Briggerne lod jeg krydse tversover Farvandet efter muligt indtræffende Smuglere. Natten forløb roligt, og da den næste Morgen viiste os Fienden liggende indenfor, uden de sædvanlige Tegn til at ville løbe ud, og da enkelte Skibe endog op ad Dagen forlode Ankerpladsen og løb op til Staden, var jeg nu sikker paa, at dette var det sidste Forsøg, og at Overgivelsen stod for Døren.

Til Gyulay og Radetzky rapporterede jeg om det Forefaldne. Ogsaa General *Gorczkowsky,* der havde afløst Thurn i Commandoen for Venedig, meddelte jeg Udfaldet af dette Venetianernes Bravadetog og udtrykte mit Haab, at dette vilde blive det sidste.

Et lille Træk til Charakteristik af det Folk, jeg havde under mig, maae jeg her ikke forbigaae. Da Venere og de andre detacherede Skibe begyndte at knalde løs paa Venetianerne, medens

jeg holdt Bellona og Guerriera liggende stille udenfor, yttrede Károlyi, ja endog Hadik, at vi dog ogsaa borde være med at skyde paa de Forrædere; Bellona havde endnu ikke havt Leilighed til at løsne et Skud. Endskiøndt jeg sagde dem, at det vilde være uden Nytte, Dagen var næsten til Ende, det var fornuftigere at holde de to Fregatter i en Slags Reserve for det Fald, at et ordentligt Engagement skulde opstaae med den hele paany udløbende fiendtlige Magt, og at vi med den større Fregat dog ikke uden Fare kunde vove os saa langt ind imellem Grundene, saa gav jeg alligevel i Samtalens Løb efter, som et Slags Morskab for Mandskabet, at lade staae ind og fyre et Lag af eller to. Der blev da givet Ordre til Damperen at sætte sig i Bevægelse.

Neppe hørtes Slagene af Hiulene, før en ti, tolv Aars Dreng, ellers en søvnig, daarlig Krabat, blev som electriseret og gav sig til at skrige Evviva og kaste Huen iveiret lige ved Siden af mig, og i samme Nu vare alle Mand paa Dækket og istemmede Drengens Skrig med en Larm, som var bedøvende, Alt af Glæde over, at nu skulde ogsaa vi til at knalde. Jeg tyssede paa Folkene, Karolyi ligesaa, men det varede Noget, inden Roe og Orden blev tilveiebragt. Jeg vendte mig til Károlyi og sagde til ham:

— Hvad har min Tale frugtet? Hvorledes skal man kunne holde et saadant Mandskab under Commando, naar det kom til noget ret Alvorligt? Strax efter lod jeg atter giøre Holdt, og der blev saaledes Intet af deres Haab om at komme til at knalde med.

I de følgende Dage gik efterhaanden flere af Venetianernes Skibe op til Staden. Den 19de havde Veiret forandret sig; det blæste en stiv Scirocco med Regn. Da denne Veirforandring gav mig endnu større Sikkerhed for, at Venetianerne ikke vilde giøre flere Forsøg, gik jeg med Damperen Arciduchessa Sophia til Triest, hvor jeg ventede mine Damers Ankomst.

Jeg havde dømt for vel om den venetianske Marine, der, efter mine Undergivnes Udsagn, talte flere udmærkede Officierer.

For det Første havde jeg ventet et eller andet modigt Skridt imod os for at bryde Blokaden. Havde de, medens jeg laae i Stille, med Skibene adspredt og uden Damper, kraftigt angrebet mig med alle deres Trabakler og rettet deres Ild mod Bellona alene, eller den og Venere f. Ex., saa maatte de kunne have tilføiet os betydelig Skade, maaskee saaledes, at vi med den ene eller begge maatte have søgt Havn for at reparere, og da havde muligviis Blokaden været hævet for en Tid. Dette var slet ikke noget Vovestykke; thi disse Trabakler løb med den allerringeste Brise en ubegribelig Fart for deres meget store og lette Seil. Ofte, naar der ikke saaes den ringeste Krusning paa den speilblanke Vandflade, glede de frem med tre, fire Miils Fart, som ved Trolddom, og skiøndt Kanonerne vare ubequemt monterede til at skyde tverskibs, saa, naar de havde taget Position og kunde forblive liggende stille i nogen Tid, vilde de i Mag kunne, med deres lange 48 eller 36Pundigere, have beskudt en af Fregatterne med stor Fordeel og liden Risiko.

Men den venetianske Marine vovede Intet, viiste ingen Opfindsomhed, ingen Ressourcer hos sig selv. Saaledes, skiøndt den ene Brander var paa en Maade lykkedes dem saa godt, prøvede de ei oftere dermed i en større Maalestok. Og endelig, med disse Angreb havde jeg ventet, at de vilde levere et ordentligt Slag, hvis Udfald vel, efter at jeg havde faaet alle Damperne til mig, ikke kunde være tvivlsomt, men før den Tid, naar de havde benyttet mine Skibes spredte Stilling og de øvrige for dem gunstige Omstændigheder med Dristighed, muligt kunde være faldet ud til deres Fordeel. Lige til det sidste Øieblik ventede jeg, at Marinens Officierer, der jo alle vare uden Naade fortabte, vilde være gaaet ombord paa den overmaade velseilende Corvette Carolina, for med den, provianteret med Resten af de forhaandenværende Levnetsmidler, hvoraf der endnu i Arsenalet forefandtes et ikke ganske ubetydeligt Forraad, at have sneget eller slaaet sig igiennem og søgt over Havet til Amerika, hvor man ingen Vanskeligheder vilde have

giort ved at modtage dem. Bedre vilde dog den Lod have været dem, end at friste en kummerlig Existens ved at betle i Smyrna og Athen. Men de vare ikke Sømænd; det var en Ferskvandsmarine, uden Kraft og Kierne. Havde det lykkedes en Karl som Garibaldi at komme ind til Venedig, vilde han sikkert have prøvet paa noget Saadant i det sidste Øieblik.

Et længere Forsvar af Staden var imidlertid bleven en Daarskab. I Ungarn var paa denne Tid Revolutionens Sag saa godt som tabt. Hele Italien var undertvungen, og ingen Hiælp var at vente udenfra. Ved den store Dødelighed, Sygdomme foraarsagede blandt vore Tropper, forbittredes Gemytterne saa meget mere hos Beleirerne, og der var efter Keiserens Proclamation ingen Naade at vente.

Jeg havde nu i fulde tre Uger været fraværende fra Triest. Jeg var derfor af flere Grunde glad ved at komme over. Jeg ventede hver Dag mine Damers Ankomst; min Kammertiener Nielsen havde jeg i de første Dage af August sendt til Wismar for at modtage dem og siden ledsage dem. Finantsministeren *Kraus* havde paa min Ansøgning bevilget mig Fripas for mit Flyttegods, der, foruden Damernes Garderobe og Bagage, bestod i Sølvtøi samt Bord- og Huuslinned etc. Mit Huus var nu fuldt meubleret, og i Wien var bestilt smukke Servicer, og hvad der ellers manglede til en elegant Huusholdning. Alt var saaledes beredt til Damernes Modtagelse.

Den stakkels Brandis, som jeg ved mit sidste Besøg havde fundet i tilsyneladende Bedring, var imidlertid bleven farlig syg af, hvad man nu erklærede at være Typhusfeber, og man havde maattet indlægge ham paa det store prægtige Triester Hospital, hvor han nød den bedste Pleie. Marinens Stabslæge, Doctor *Patay*, havde jeg skrevet til og paalagt ham at have Tilsyn med den Syge. Saavel Østerreichers Familie som den brave Bonnesen havde i min Fraværelse stedse været om Brandis og pleiet ham med broderlig Omhu. Ved mit sidste Besøg var han oppe den største Deel af Dagen, men der var en paafaldende Sløvhed ved ham, og, hvad jeg siden erindrede mig

som et ufeilbarligt Symptom paa Nerve- eller Typhusfeber, han viiste sig ubevidst meget tunghør, saa at han uvilkaarligt holdt Haanden op til Øret og aabnede Munden for at høre, naar jeg talte.

Overfarten med den lille Damper Arciduchessa Sophia var meget ubehagelig. Midtveis tog det til at blæse meget haardt med Scirocco, saa at vi længe ikke avancerede, men laae og væltede os i den svære Søe. Efterhaanden naaede vi meer og meer op under Istriens Kyst, hvor vi fik lidt Læ og moderat Veir, og strax efter havde vi en stiv Bora, mod hvilken vi arbeidede os frem og naaede en Timestid efter Solens Nedgang ind paa Rheden. Med største Møie naaede jeg min Bolig. Boraen bragte Torden og Lynild og en saa voldsom Skyldregn, at jeg i Gaderne vadede i Vand til Anklerne. Dette Veir, et Slags Veirskifte, hvorom Italienerne her have det Ordsprog: „La prima pioggia in Agosto rinfresca mar e bosco", vedvarede næsten hele Natten. Mine Damer vare ude i det, underveis fra Laibach. De ankom til Triest den næste Formiddag Kl. imellem 10 og 11.

Den 23de gik jeg med Damperen Trieste, der nu omsider var istandsat, tilbage til Eskadren, hvor Alt var ved det Gamle. I Dagens Løb bemærkedes nogen Bevægelse imellem Skibene indenfor Diga, idet flere, et efter andet, gik op til Staden. Jeg var uden Efterretning fra Hovedquarteret, saa at jeg Intet vidste om de Underhandlinger, der fandt Sted, men jeg ventede Overgivelsen hver Dag.

Den 24de indtraf to Officierer fra Gorczkowsky med Efterretning om, at Staden havde overgivet sig paa Naade og Unaade. De bragte Begiæring om at sende Officierer over Land til at modtage Arsenalet, Skibene o. s. v., Marinen vedkommende. De nødvendige Dispositioner bleve tagne — Marineadjutanten Wüllerstorf havde jeg bragt med mig, i Forventning om Overgivelsen — og den 25de afgik Bourguignon og Scopinich med de fornødne Officierer over Caorle og Falconera til Venedig. En Mængde Skibe med Levnetsmidler og Livsfornødenheder af alle Slags samlede sig nu udenfor Indløbene; men jeg tillod Ingen at løbe ind, førend Staden var formeligen tagen i Besiddelse, hvilket, paa Grund af Broernes Afbrydelse, kun langsomt kunde skee og først den 28de egentlig fandt Sted.

Den 25de, Dagen efter Capitulationen, kom den franske Damper Solon hen imod Aften, løbende ned forbi Eskadren; den passerede ind imellem Skibene, langsomt, ligesom for at betragte os nøie, og da den var kommen os forbi, satte den Cours for Punta Maëstra. Først siden efter faldt det os ind, at den maae have havt Generalerne Pepe og Ulloa samt Høv-

dingerne for Revolutionen ombord, som ved Afreisen dog vilde tage Marinen, hvem de fornemmeligen tilskreve Stadens Fald, i Øiesyn. Ingen vidste siden, hvorledes Manin var kommen bort, og der gik længe det Rygte, at han levede skiult et Sted i Staden. De andre franske Orlogsmænd forlode Stationen efterhaanden og i Stilhed, uden at jeg saae Noget til dem.

Ikke heller modtog jeg Brev fra Belvèze, men han havde Grund maaskee til at være stødt paa mig, fordi jeg ikke havde giengiældt hans Besøg; dog mærkede jeg Intet dertil; denne vakkre Mand var altid meget artig og venlig, naar vi saaes. Min Undskyldning maatte jeg imidlertid søge i det Eiendommelige i min Stilling, fremmed for alle mine Omgivelser, en Tieneste, der var Intet mindre end ordnet, og som jeg, eene som jeg var, maatte lade gaae, som bedst kunde, indtil det nærværende Maal var naaet; uden Tillid til mine Undergivne, stedse i Uro og med spændt Opmærksomhed og Aarvaagenhed dirigerende Alt indtil mindste Detail, Commandoen af Eskadren og Bestyrelsen af Marinen paa engang. Alt Dette i Forening med min desværre naturlige Indolens og Ligegyldighed for Ceremoniel kan tiene til Forklaring, om just ikke til Undskyldning for mig, i dette og lignende Tilfælde.

Endelig kom Dagen, den 28de August, da jeg første Gang skulde betræde Venedig. Hen imod Middag gik jeg i Damperen Trieste, ledsaget af Marineadjutant Wüllerstorf og Eskadreadjutanten Hadik samt et Par andre Officierer, og løb ind igiennem Lido-Indløbet. Allerede Kl. 8 om Morgenen havde jeg erklæret Blokaden hævet og givet Tilladelse for alle Skibe at løbe ind, af hvilke en utrolig Mængde havde indfundet sig i den korte Tid og nu trængte sig frem igiennem det snevre Løb, der endnu ikke var giort røddeligt for de udlagte Barrikader. Idet jeg passerede forbi de lave Volde ved Lido, og Lagunen aabnede sig for mig, blev jeg frapperet over den Liighed, jeg fandt med Naturen i mit Fædreland og især med Kiøbenhavn. Vi gik til Ankers tvers for Arsenalbroen. Scopinich havde allerede bemandet Corvetten Veloce — siden *Diana* — der nu laae

som Vagtskib. Salutskud og Folk paa Ræerne forkyndte min Ankomst, og en utrolig Mængde forhungrede og pialtede Mennesker flokkedes til og bedækkede Bredderne af *Riva Schiavoni* og Canalen op til Arsenalet.

Jeg betraadte da for første Gang dette engang saa berømte Arsenal med den Pomp og de Æresbeviisninger, der tilkom min Rang og Stilling. Indgangen dertil var i Sandhed imposant, og det indesluttede en Mængde Bygninger, hvis Stiil og Storhed giorde Indtryk; men ved nærmere Undersøgelse fandt man dog meget, der vidnede om, at dette engang med Rette kaldte Verdens største Arsenal nu havde overlevet sig selv og meest vakte Nutidens Søofficierers Interesse som et prægtigt og velconserveret Mindesmærke om Republiken Venedigs svundne Storhed. Det var i det Hele taget for indskrænket til at rumme Apparaterne til en større Flaade af Nutidens Krigsskibe, og for Skibene selv var der, hverken i Bassinerne eller i Løbene udenfor, Vanddybde nok. Værkstederne, og fornemmelig de for Ankere og de svære Smedearbeider, fandt jeg i Indretning og Hiælpemidler overmaade langt tilbage og uberørte af de nyere Tiders Opfindelser. En Beskrivelse vil jeg maaskee længere hen finde Leilighed til at give; nu besaae jeg Alt kun flygtigt og gav Bourguignon, som jeg foreløbigen havde givet Commandoen af Arsenalet, de fornødne Ordrer.

Alt var i en grænseløs Confusion. Et Par Tusind Mand af de indrykkede Tropper indquarteredes for det Første i Arsenalet; disse leirede sig, hvor de bedst kunde, og giorde Ild paa til Kogning uden at iagttage stor Forsigtighed derved, saa at der udkrævedes streng Opsigt for at forebygge Ulykke i den første Tummel, indtil Orden kunde indføres. Mange af Cholera og Feber angrebne Soldater bleve baarne mig forbi eller laae om i Krogene, indtil de i Hast indrettede Hospitaler kunde modtage dem. Jeg maae imidlertid indrømme mine Undergivne af Marinen den Fortieneste og yde dem den Roes, at ved denne og lignende Leiligheder viiste de en Ordenssands, et Overblik og en Activitet, som jeg ingensteds har seet overgaaet.

Efter at have vandret Arsenalet rundt, beseet alle Magaziner, Værksteder og Localiteter, ogsaa det Taarn, hvori den ulykkelige *Marinovic* blev myrdet paa en saa gruelig Maade, og efterladt de fornødne Ordrer, gik jeg ombord paa en lille, Marinen tilhørende Lagundamper, *Messaggero* kaldet, for at begive mig til Mestre, hvor man sagde mig, Gorczkowsky endnu befandt sig.

Det var en ny Verden, der oplod sig for mig, her paa denne Lagun med sine utallige Øer, nogle med tætbyggede, anseelige Byer, andre med et stort Kloster, Hospital eller anden Pragtbygning, atter andre med yndige Hauger eller skyggefulde Lunde. I Centrum laae Staden, Havets Dronning, med dens utallige kneisende Taarne, og endelig den prægtige Broe, der foreener den med Malghera og over hvilken Jernbanen gaaer. Nu vare, jeg troer, to og tredive Buer deels ganske ødelagte ved Sprængning, deels meer eller mindre beskadigede, og dog syntes det kun som et forholdsviis lille Hul paa den umaadelig lange Række af Buer. Vi brugte noget over en Time til denne Fart. Paa vor Vei mødte vi en utrolig Mængde Fartøier og Baade, store og smaa, med tilbagevendende Flygtninge med Flyttegods: Stole, Borde, Senge og Sengklæder i høie Opstablinger; med Levnetsmidler af alle tænkelige Slags: uhyre Viinfade og Tønder, Oxer og andet Slagtequæg, Fiercreaturer, Korn, Grønsager, Frugter o. s. v., Alt i forbausende Mængde, medens der fra Søsiden strømmede ikke ringere Tilførsler ind.

I Malghera var der en Tummel og Trængsel uden Lige, og med Møie lykkedes det mig at erholde en Vogn, som bragte mig til Mestre, hvor jeg fik at vide, at Gorczkowsky var taget ind til Venedig og rimeligviis var passeret mig paa Hidveien; det var uvist, om han forblev i Staden eller vilde komme tilbage til Papadopulo om Aftenen. Jeg tog derfor ind paa Hôtellet i Mestre for at spiise til Middag, da vi alle vare hungrige i høi Grad; det var langt hen paa Eftermiddagen, Kl. 5 eller 6, og vi havde siden Morgenstunden Intet nydt.

Værtshuset var ligesom Byen opfyldt med udvandrende Venetianere, meest Militaire, der vendte hiem til deres Fødestavn, iførte deres republikanske Uniformer, Alle med indsunkne Øine, indfaldne, forhungrede Ansigter, i hvis Træk en mørk Alvor, mandig Stolthed uden Trods var udtrykt. Om Morgenen, under Indseilingen ved Lido, havde jeg mødt nogle Skibe, der førte de neapolitanske Tropper bort, som General Pepe havde bragt Staden til Undsætning Aaret iforveien; disse havde det almindelige frivole Lazzaronphysiognomie og Væsen; men de Soldater, der her landværts søgte tilbage til deres Hiemstavn, vare øiensynlig af en ædlere Race, det var Schweizere, Tyrolere, Piemontesere og overhovedet Norditalienere. Der var ikke et Smiil paa noget Ansigt, ingen Skiemt eller Latter, ingen Glæde over engang at kunne spise sig mæt igien. Selv i den Støien, som er uadskillelig fra en saadan Trængsel, var der hos dem, naar de maatte deeltage i den, en dæmpet Tone, som den, der hersker i en nys afdød Slægtnings Huus, liig den Anstand, der iagttages ved en Liigbegiængelse. Jeg maatte beundre dette Folk, om det end kun var en fiin Takt for det Sømmelige, der udtrykte sig heri. Men det var noget Mere. Det var dyb Følelse.

Ogsaa var jeg i Værtshuset Vidne til flere høist rørende Scener. Her var det, hvor det sidste Farvel sagdes, den sidste Afsked toges med den elskede Stad, som intet Sted paa Jorden kan erstatte Venetianerne. Her sadde for første Gang i lang Tid Familier ved et mættende Maaltid, og ikke engang Børnene vovede at give den naturlige Glæde herover Luft; tause og med Taarerne i Øinene spiiste de Alle, og undertiden brød en Taarestrøm uvilkaarlig frem og trillede ned i Maden.

Ved det samme Bord som jeg og mine Ledsagere sad en Fader med tre smaa Børn. Han var Officier og i Uniform. Det yngste af Børnene, en lille Pige paa neppe tre Aar, maatte han hiælpe til Rette ved Spiisningen, og hver Gang kyssede han Barnet og tørrede Taarerne af Øinene. Moderen var der ikke;

sandsynligviis var hun død, thi foruden Beleiringens Trængsler havde Choleraen huseret slemt i den ulykkelige Stad.

Jeg tog efter Maaltidet ud til Villa Marocco og laae der om Natten. Næste Morgen Kl. 6 tog jeg ind til Venedig igien, hvor jeg aflagde Visit til Gorczkowsky, en tyk, svært bygget, gammel Husar, der havde Ord for at være en Haudegen og en haard, ubarmhiertig Charakteer; han var inde i de Halvfierds.

Jeg var den hele Dag beskieftiget i Arsenalet med at give Ordrer, udnævne Commissioner o. s. v. til Modtagelsen af Marinens Eiendom.

Af Bygninger og Eiendomme udenfor Arsenalet besaae jeg Cadetcollegiets store, smukke og velindrettede Localiteter i *St. Anna-Quarteret*. Det indeholdt Alt, hvad der hører til et fuldstændigt og veludstyret Institut af denne Art: Læresale med alle fornødne Apparater, stort Bibliothek, et astronomisk Observatorium med giennemgaaende Steenpiller og bevægeligt Tagdække, riigt forsynet med Instrumenter af alle Slags, en ikke ubetydelig Samling af Chronometere, flere separate Værelser til Opbevaring af Apparater til Udførelsen af Beregninger o. s. v. Collegiet havde en smuk lille Kirke, et stort, med alle Requisiter forsynet Gymnastikhuus, et eget Locale til Underviisning i Takkelagearbeide, Vaaben-, Fegte- og Musikunderviisningssal, dertil Sove- og Spiisesale for Eleverne; Beboelsesleiligheder for Directeurerne med Familie, for Opdragelses- og Underviisningspersonalet; Vadske- og Badeværelser for Eleverne, Kiøkkener og Officiner af alle Slags, kort, det Hele dannede det fuldstændigste og bedst indrettede Institut af denne Art, jeg nogensinde har seet. Bygningerne, der alle vare isolerede ved høie Mure fra Naboskabet, syntes i ældre Tider at have været et Kloster.

Et lignende Institut var Drengeskolen i et andet Quarteer af Staden, ikke mindre velindrettet i sit Slags og efter sin Bestemmelse.

Om Middagen spiiste jeg hos Gorczkowsky i den franske Restauration i Procuratiet paa Marcus-Pladsen. Her traf jeg Erke-

hertug Leopold, Hess, Fyrst Trubetzkoi og et talrigt Selskab. Dineren var luxurieus, med mange Retter og Vine, Champagne og Alt, hvad der hører til et brillant Maaltid; saa hurtigt var man bleven forsynet fra Triest. Jeg drog ind i det mig anviiste Quarteer i *Hôtel Daniele* paa Riva Schiavoni, et gammelt Pallads, hvor en Suite prægtige Værelser var beredt for mig og mit Følge. Jeg havde givet dette Logis Fortrinnet for et af de mange, af Eierne forladte Palladser, som man havde tiltænkt mig, da jeg der vilde have været længer fra Arsenalet og boet mere eensomt.

Efter at have givet de fornødne Ordrer for Arrangementet til det høitidelige Indtog i Staden næste Dag, tog jeg en Roetur i en Gondol paa *Canal grande*, ud forbi *Rialtobroen* og tilbage, spadserede om paa *Piazetta* og *Marcus-Pladsen*, beundrende det mageløse *Doge-Pallads*, *Marcus-Kirken* og alle de skiønne Pragtbygninger rundt om, og hiinsides Canalen den deilige Kirke, *Maria della Salute*, *San Giorgio maggiore*, de mange smukke Øer mod Østen, *Giardino pubblico*, *St. Helena* og mange flere, og gik, forbi det berygtede Fængsel med Blykamrene og *Sukkenes Bro*, tilbage til mit Quarteer, hvor jeg, drømmende og sværmende om Alt, hvad jeg havde læst om Venedig, fremkaldende alle de sværmeriske Billeder, Phantasien i min første Ungdoms Dage havde dannet sig om denne fortryllende Stad, tilbragte Aftenen paa Altanen, der vendte ud til Rivaen.

Jeg sad her eene i min Høihed, overladt til mine egne Tanker og Betragtninger, deels over den forunderlige Livets Gang, der havde bragt mig her til og i en saadan Stilling, deels over det brogede og nu allerede næsten muntre Liv, der bevægede sig neden under mig. Kaffehusene ved Siden af vrimlede af Giæster, der sadde langt ud paa Gaden, Musikanter og Sangere kom og gik, naar de havde ladet sig høre og Tallerkenen var gaaet rundt. Andre kom i deres Sted, comiske Sangere i Costumer, Giøglere, Savoiarder med Abekatte. Intet manglede. Venetianerne levede atter det gamle, sorgfrie Liv, maaskee vedligeholdt det sig under hele Beleiringen; dog een Ting mang-

lede: Latteren, Lystigheden. Den hiertelige Latter, den overgivne Munterhed, den hørtes ikke, den sporedes ingen Steder; Alle dreve tause om eller sadde med alvorlige Miner, indeslutte de i sig selv eller samtalende stille med deres Nabo. Marcus-Pladsen var tom, kun Flokke af Officierer og Militaire dreve om paa den. Aftenen var varm og stille, længe sad jeg paa Altanen, røgende min Sigar, og saae ud over Canalen, hvor Skibene strømmede til og Varer udlossedes og udsolgtes, indtil Mørket indtraadte.

Den næste Dag, den 30te August Kl. 7 om Morgenen, samledes jeg, i den store Hauge foran Gouverneurpalladset ud til Canalen, med Gorczkowsky, Erkehertug Leopold, Hess og samtlige Generaler med et talrigt Følge af Adjutanter, Alle i fuld Galadragt. Vi fore paa Damperen Messaggero ud til Malghera, hvor Radetzky med hele sit Følge kort efter ankom fra Verona og indskibede sig paa Messaggero, som, ledsaget af et stort Antal Gondoler, der maatte optage den Deel af Følget, som der ei var Plads til paa Damperen, satte sig i Bevægelse og foer langsomt, under vedvarende Salutskydning fra alle Forter og Batterier, langs den lange Bro, over Lagunen til Canalen *Canareggio,* hvor syv store Stadsfartøier eller saakaldte Galérer laae for at modtage os.

Disse yderst prægtige Fartøier vare leverede af Arsenalet og roedes hver af tyve, tredive Mand, som vare udsøgte af Eskadrens Mandskaber. Det var de samme Fartøier, hvori Keiser Napoleon med sin Keiserinde havde holdt sit Indtog; de vare malede røde og hvide med stærkt forgyldte Ziirater, nogle af dem havde et Huus agter med Tag og Vinduer rundt om. Paa det Fartøi, jeg var i, Keiserbaaden, prydet med den forgyldte Ørn i Stævnen og belæsset med riigt forgyldt Sculptur, var Huset paa det Prægtigste meubleret og ziiret med hvide, vatrede svære Silkegardiner og Hynder, alle med brede ægte Guldfryndser og Quaster; Speilglasdøre og Vinduer, Alt straalende af Forgyldning; Flage, Vimpler og Standarter af Silke vaiede fra mange opreiste Flagstokke.

Baade med Musikbander aabnede Toget; de ringere Herrer af Følget roede forrest; sidst kom Baaden med Radetzky og de høiere Officierer. Mig viiste Radetzky den Ære at dele Triumphen med ham; min Plads var stedse ved hans Side, som Repræsentant for Sømagten. Fra Canareggio bøiede Toget ind i Canal grande og roede nu langsomt op til Piazzetta, hvor der landedes i den samme Orden, vi sidst, de først Landende opstillende sig i Række til vor Modtagelse. Saaledes havde jeg anordnet; mig havde man stiltiende overladt Arrangementet af Optoget paa Vandet.

Hvor vi passerede, vare Bredderne bedækkede af Mennesker, som alle hilsede, men i Taushed; den samme mørke Alvor og Anstand, som jeg tidligere bemærkede, viistes ogsaa her. Ikke et Raab hørtes blandt Folkemængden. Kun hist og her fra et Pallads i Canal grande, hvor de fleste stode forladte og øde, vare Tapeter udhængte; man saae Damer vifte med Tørklæder fra Altanerne og et svagt: Viva Radetzky! hørtes.

I *Palazzo Mocenigo* kom den gamle Grevinde — Duchessa, troer jeg, man kaldte hende — ud paa Altanen, viftende med et Tørklæde og raabte et lydeligt: Viva Radetzky! og da Radetzky, underrettet herom, kom ud og hilsede, ved at tage sin Hat af, lod Grevinden sig falde tilbage i Armene paa sine Damer. Det var en lille, tyk, gammel Dame, af Figur som en Øltønde; jeg fandt dengang Effecten comisk, men det var mig siden klart, at hun heri viiste den eeneste rette theatralske Takt, det var den eeneste passende Maade, især for en Dame af hendes Figur, at giengiælde hans Hilsen paa med Anstand og Effect.

Veiret var smukt den hele Dag. Kanonaden vedvarede uafbrudt, idet den optoges af nye Batterier eller Skibe, ligesom vi kom længer frem. Udfor Piazzetta og Arsenalet forbi ned til Giardino pubblico laae i en Række foruden Vagtskibscorvetten flere Krigsfartøier: to Brigger, Skonnerter, Penicher og Piroguer, som alle flagede og saluterede. Stadens utallige Klokker ringede uophørlig; fra alle Kirketaarne vaiede Faner og paa Marcus-Pladsen de store østerrigske Flage og Standarter fra de

bekiendte Flagstokke der. Det var et Indtog, der i Pomp overgik Alt, hvad jeg havde oplevet. Ved Landingsstedet stode, et lille Stykke i Baggrunden, Patriarchen af Venedig, Stadens Podestà, Grev Correr, og en stor Suite af Geistligheden og Municipalitetet, som overrakte Stadens Nøgler, en i Guld og en i Sølv, de samme, som overraktes General Bonaparte i Aaret 1797, liggende paa en Pude.

Fra denne knap et Par Minuter varende Ceremonie, som kun ledsagedes af ganske faa sagte fremsagde Ord paa begge Sider, gik nu Toget igiennem et Spalier af Tropper, omringede af en uoverseelig Menneskemasse, til den tætved liggende St. Marcus-Kirke. Igiennem Klangen af de ringende Klokker, Kanonernes Torden, Skud for Skud, og Menneskemassens Summen, hørtes Trommehvirvler, Commandoraab og Geværernes Raslen fra de usynlige Tropper paa Marcus-Pladsen, der gjorde Honneurs, idet vi passerede.

Paa den langsomme Vandring, med Geistligheden i Spidsen, blev jeg tiltalt af en Herre i Folkemængden; jeg kiendte ham i første Øieblik ikke, det var Grev Valentin Esterházy, som bragte mig Hilsen og Lykønskning fra Moderen og Marschal Marmont. Jeg blev herved skilt fra Radetzky et Øieblik og, da vi kom ind i Kirken, blandede jeg mig med de andre Generaler, hvorved Radetzky alene kom til at knæle foran Alle under Messen, Noget Marinens Officierer toge mig ilde op, medens jeg af Beskedenhed havde trukket mig tilbage, deels for ei at vække Nid blandt Generalerne, hvoraf mange vare ældre end mig, deels fordi jeg troede Keiserens Person repræsenteret i Radetzky alene. Efter holdt Gudstieneste og Tedeum gik den militaire Procession, Radetzky og jeg ledsagedes, som Skik er, til Døren af Geistligheden, ud paa Marcus-Pladsen for at holde Revue over de der opstillede Tropper, fem, sex Tusind Mand, troer jeg. Her trak Radetzky mig frem af Klyngen af de andre Generaler, med hvem jeg havde blandet mig, raabende:

— Wo ist der Admiral? Wo ist der Admiral? Og Haand i Haand med ham maatte jeg gaae Rækkerne igiennem, og da

Defileringen eller Forbimarchen havde fundet Sted, maatte jeg ligeledes staae ved hans Side.

— Wir zwei müssen zusammen halten! vare de Ord, han ofte gientog.

Har nogen Dansk før mig holdt et lignende Triumphindtog i en Stad som Venedig. Og i alle Fald, naar og hvor længe siden var det? Ved min Tilbagekomst i mit Fædreland modtoge mine forrige Kammerater og Bekiendtere mig med Kulde; de sagde, jeg var stolt. Dersom de dermed meente, at jeg i mit Væsen viiste mig opblæst, hovmodig, frastødende eller uhøflig, da modsiger jeg dette paa det Bestemteste. Ikke heller viiste jeg denne fornemme Høflighed, denne Nedladenhed, som er mere frastødende for Mange end selv den plumpe Grovhed. Jeg var ganske uforandret, den Samme, jeg altid har været; min Opdragelse, min Natur skylder jeg, at jeg altid er og var høflig, snarere for meget end for lidt; men denne Natur — min Sands for det Sømmelige — har aldrig tilladt mig at nedsænke mig i vulgaire Sæders Dynd for at vinde Popularitet. Som jeg altid var, saaledes var og er jeg endnu. Men selv om jeg, efter en saadan Rolle, et saadant Triumphindtog i en Stad som Venedig, efter at have kiørt igiennem Triests Gader, siddende ved Keiserens Side, efter at have nydt den samme Ære flere Gange ved Taffelet med Hs. Majestæt — om jeg da ikke skulde føle en lille Smule indre Stolthed, en fornuftig Selvfølelse, maatte jeg da ikke være, enten en umaadelig stor Philosoph eller en reent ufølsom Taabe, en Imbecil? Mine gamle Kammerater og Bekiendtere giorde mig Uret. Min Stolthed var ikke af den Slags, som de angave; det var deres egen Misundelse og Nid, der lod dem troe at see Stolthed hos mig.

Om Middagen var der stor Diner i den prægtige Solennitetssal i *Palazzo reale*, den Tverbygning, som i Napoleons Tid blev opført imellem begge Procuratierne, ligeoverfor St. Marcus-Kirken. Det var et Maaltid saa prægtigt og saa luxurieust som ved en Keisers Hof, og jeg kunde ikke lade være at tænke paa den Nød, der endnu herskede udenfor blandt Mængden, hvor-

om selv de opvartende Leietieneres forhungrede Udseende og indfaldne Kinder mindede os. Radetzky og jeg indtoge Side om Side ogsaa ved Taffelet Ærespladsen. Efter Taffelet forblev Selskabet endnu nogen Tid samlet i de tilstødende prægtige Sale, og her lode flere af de venetianske Honoratiores sig præsentere for mig, deriblandt Podestàen, Grev Correr, der indlagde et bønligt Ord for Arsenaloterne, at jeg snart vilde give dem Arbeide igien ved Arsenalet.

Da jeg kom hiem til mit Quarteer, kunde jeg, i den lille Tvergade ved Siden af Hôtellet, hvor der var en Bagerboutik, til langt ud paa Natten høre Tummelen af den Menneskemasse, der trængte sig til Døren for at kiøbe Brød. Vagt og Politie var sat ved alle Brødudsalg, og Ingen maatte erholde meer end to smaa Brød paa engang, af Størrelse som vore Franskbrød i Danmark. Under Indroeningen i Processionen giennem Canalerne giorde Physiognomiet og Holdningen af den forsamlede Folkemængde et overordentligt Indtryk paa mig; det kostede mig den største Anstrengelse at undertrykke mine Følelser, og flere Gange traadte Taarerne mig i Øinene, tiltrods for al min Kamp for at skiule den voldsomme Bevægelse i mit Indre. Om Aftenen var Marcus-Pladsen illumineret, men jeg var altfor træt til at gaae derhen efter en saa anstrengende Dag.

Ved Taffelet havde Radetzky underrettet mig om, at han den næste Dag agtede at besøge Flaaden. Jeg fandt Leilighed til strax at lade afgaae Bud til Fregatten, at min Messeforstander skulde komme op til mig. Han indtraf lige efter min Hiemkomst fra Taffelet og modtog nu min Ordre til at arrangere en stor Déjeûner à la fourchette den følgende Dag, og uden Ophold maatte han afsted med en Damper til Triest, hvorfra Alt skulde hentes. Det var ingen let Opgave i saa kort en Tid at bringe en Frokost istand til et Par Hundrede Herrer, og det om Natten og med en Henreise af mindst fem Timer og lige saa lang Tid til Tilbagekomsten. Ikkedestomindre satte vi os Kl. 11 den næste Formiddag ned til en brillant og i enhver Henseende velarrangeret Frokost. Men ved alle slige Leiligheder kunde jeg stole

paa mine Folk; de kunde da viise en Activitet, som man knap i nogen anden Marine skal finde Magen til, og overhovedet var der ikke Mangel paa godt Stof og gode Egenskaber i mange Retninger hos disse Folk, jeg savnede kun Nordboens gediegenere Charakteer som Grundlag, og hvem veed, om ikke et bedre System og en anden Commando, end den der hidtil havde fundet Sted, vilde med Tiden have, ogsaa heri, bevirket Forandring.

Den 31te om Morgenen Kl. 8 laae Damperen Curtatone, den lille Messaggero og Custozza parate til at modtage Passagererne for at bringe dem ud til Eskadren. Radetzky og alle Generalerne med en Deel af deres Stab og Adjutanter indskibede sig paa den festligt smykkede Curtatone, Resten af Følget paa de andre Dampere, og under Flagning og Saluter fra Vagtskibet og de udlagte Skibe passerede vi igiennem Løbet indenom Lido ned til Malamocco.

Da vi passerede Øen St. Helena, som man havde sagt mig, tilhørte Marinen, og hvor Overcommandanten havde en Hauge, paa hvilken Erkehertug Friedrich havde anvendt mange Penge til Driv- og Væxthuses Opførelse, giorde Hess Radetzky opmærksom paa den og sagde, at den tilhørte Gouverneuren — Gorczkowsky var nu udnævnt dertil. Radetzky tog heraf Anledning til at sige mig, at jeg kunde tage Besiddelse af en af de andre lignende Øer som min Eiendom og tillægge den mit Navn, og han gientog dette for Hess, paalæggende ham at erindre det. Jeg svarede kun med et Buk, thi det forekom mig tvivlsomt, at en Undersaat saaledes udenvidere kunde bortskienke Grunde, der enten maatte tilhøre Staten eller Private, og det i eget Land. Jeg tog det derfor som en af de sædvanlige østerlandske Artigheder, saa meget mere som det Hele forekom mig en Aftale, hvorefter Arméen vilde tilrane sig, hvad der tilhørte Marinen. Jeg selv giorde siden ingen Fordring paa St. Helena, endskiøndt mine Officierer opfordrede mig dertil; den store og smukke Hauge var vistnok en stor Behagelighed for Marineovercommandanten at eie, men deels blev Venedig

jo ikke mit Opholdssted, og deels kostede en saadan Hauge betydeligt at holde vedlige. Jeg conserverede dog Marinen Retten dertil, idet jeg senere, ved Nytaarstid, da jeg havde et Besøg af Hertuginden af *Berrys* Gemal, Marquese *Lucchesi Palli*, paa Anmodning afstod Brugen af Haugen ganske til Hertuginden, saa at Gorczkowsky ikke vovede at tage den i Besiddelse.

Da vi kom Malamocco forbi og udenfor den lange Steendæmning, Diga kaldet, begyndte Eskadren, der, samlet her fra alle Stationer, laae i Linie tilankers ved Pelorosso, at salutere, behængt med Flage og med Mandskabet paa Ræerne. Vi passerede langs Linien frem og tilbage og gik derefter ombord paa Admiralskibet. Efter at have foreviist Skibet paa sædvanlig Maade, satte vi os til den meget vel arrangerede Déjeûner, hvor Skaaler bleve udbragte under Kanonernes Torden, korte Complimenttaler holdtes o. s. v., og Alle lode til at være eller komme i det bedste Humeur, hvortil især nogle Flasker fortræffelig engelsk Porter og Ale bidroge, der, som noget Nyt, vandt mine Giæsters Behag og steg dem til Hovedet.

Kl. 1 omtrent fore vi tilbage, under samme vedholdende Salutskyden fra Skibe, Forter og Batterier, vi passerede, som paa Udfarten, og hermed endte Høitidelighederne i Anledning af Stadens Indtagelse.

Under disse havde jeg lagt Mærke til den Rørighed og Livlighed, der var i alle Radetzkys Bevægelser. Han var saa hurtig tilfods, at jeg havde ondt ved at holde Skridt med ham, kun var det ham besværligt at komme op og ned af Trapper, og det kostede ham Møie at reise sig fra et lavt Sæde, som i Gondolerne. Han havde altid nogle spøgende og vindende Ord at sige hist og her til Folkene, idet han passerede Gelederne, han nappede nu og da en Soldat i Knebelsbarten eller gav ham et Slag paa Kinden, og man saae tydeligt, at han var meget populair hos den menige Mand.

Strax efter vor Ankomst udfor Piazzetta gik Radetzky med sit Følge over paa Damperen Messaggero, og jeg ledsagede ham til Malghera, hvor jeg tog Afsked med ham, idet han steg ind

i Vognen for at tage paa Jernbanen tilbage til Verona. Erkehertug *Albrecht*, som netop var ankommen hertil og nu fulgte med Radetzky, saae jeg her for første og eeneste Gang og blev i al Hast præsenteret for ham. Træt af disse Dages Besværligheder vendte jeg tilbage til Venedig, hvor jeg ankom henved Kl. 6 og tog en stille Diner i den franske Restauration i Selskab med Hadik og Wüllerstorf, hvortil den allestedsnærværende og uophørlig snakkende Trubetzkoi sluttede sig. Grev Valentin Esterházy kom ogsaa paa Slutningen af Maaltidet til os. efter at han længe havde siddet alene og forbauset mig ved den Mængde Føde, han tog til sig, og den Graadighed, hvormed han spiiste. Han havde i en paafaldende Grad forandret sig, han var ikke længer, hvad jeg havde seet ham at være i Hamburg, den skiønneste unge Mand, jeg nogensinde havde seet, nu var han quabset, tykmavet, guul af Ansigtsfarve og lignede ganske en af de slappe, udmarvede italienske Adelsmænd, saa at jeg ikke vilde have gienkiendt ham. Rimeligviis leed han af et Tilbagefald eller Følgerne af hans tidligere Sygdom.

Paa Tilbageveien fra Malghera blev jeg underrettet om et Par Uheld, der havde forstyrret Høitideligheden ombord paa denne Dag. Ved Bordet havde jeg hørt Károlyi, som, i Anledning af en Feiltagelse ved en Skaalsalut, var sprunget op og iilet ud paa Batteriet, udenfor det Tæppe, der skilte Spiseværelset fra Batteriet, skiende forbittret paa Nogen, høitudraabende:

— Verfluchter Kerl!

Jeg troede, det gjaldt en Underofficier eller Gemeen, og det stødte mig allerede som et Udtryk, der i den østerrigske Tieneste er usædvanligt og strengt forbudt. Dette, meddelte man mig, havde giældt en Officier, Lieutenant *Silva*, og da det var skeet i Alles Paahør og en Mængde af de fremmede Officierer havde staaet i Nærheden, havde det vakt almindelig Forbauselse og Indignation. Man havde fra alle Sider opfordret Silva til at forlange Krigsret, og der herskede en stærk Bevægelse i Gemytterne, alle de yngre Officierer havde paa Tilbageveien fra

Eskadren ikke talt om Andet. Dette bragte Wüllerstorf og Hadik for mig til Afgiørelse.

Jeg svarede dem, at jeg vilde ganske ignorere denne ubehagelige Sag, indtil der kom officiel Melding derom til mig. Naar Károlyi af egen Drivt giorde Silva en aaben og uforbeholden Erklæring i et Par Officierers Nærværelse, og denne, som man maatte formode, fandt sig tilfredsstillet hermed, vilde jeg ingen Notice tage af Sagen og kun saa snart som muligt forflytte Silva. Blev det derimod meldt mig, vilde jeg upaatvivlelig stille Károlyi for en Krigsret, saa meget mere, som jeg ofte havde advaret ham om at behandle sine Officierer med mere Høflighed. Udfaldet blev, at jeg ikke hørte mere om denne Sag.

Det andet Uheld var, at ved Saluteringen var en Mand bleven formeligen blæst fra Kanonen. Laderen, eller hvem det var, blev skudt, idet han stod eller sad for Kanonen, og det saa ubemærket, at det var oppe fra Hytten, man var bleven vaer, at Noget, som man troede en Trøie, var fløiet ud fra Skibet. Ved senere Forespørgsel og ikke uden nogen nøiere Undersøgelse bekræftedes Ulykken; de dumme Mennesker ved Kanonen havde vel mærket, at Personen forsvandt, men tænke over, hvor han kunde være bleven af, det var Noget, der ei faldt dem ind. Der herskede overhovedet en reen tyrkisk Ligegyldighed og Uforsigtighed med Ild og Lys samt Omgang med Krudt o. s. v. blandt disse Mennesker.

Saaledes blev jeg en Dag, jeg kom paa Dækket ved Middagstid, da Folkene vare ved Maaltidet, fem, sex Tønder vaer, der stode ved Bagbords Faldereb og saae ud til at være Krudttønder. De vare utildækkede, og der var ingen Skildvagt ved dem; foran for Falderebet, ikke mange Skridt fra dem, blev der røget Sigarer. Jeg lod Chefen kalde — den vagthavende Officier vidste ingen Besked om dem — og det viiste sig, ved at tilkalde Artilleriefeldwebelen eller Munitionairen, at det var Krudt, man havde bragt op fra Magazinet, for at sende det ombord paa et af de andre Skibe.

En anden Gang, da jeg en Formiddag kom tilbage fra Triest, modtog Károlyi mig i en kiendelig bevæget Sindsstemning, og der var megen Bevægelse ombord, som om der var forefaldet noget Usædvanligt. Dampskibet Volcano laae et Hundrede Alen fra Fregatten, og der syntes ogsaa der ombord at herske en usædvanlig Bevægelse eller Tummel. Károlyis Melding var, at der nær var skeet en stor Ulykke. En Explosion havde fundet Sted paa Volcano, hvorved der var gaaet Ild i Skibet, og Flammer vare slaaet op fra Lugen til midt paa Masten, men det var lykkedes at slukke Ilden meget snart. Ulykken var skeet derved, at to Granater skulde bringes ned i Magazinet igien; de vare bragte ned under Dækket, og man vilde netop til at aabne Magazinet, da en Gnist fra en Sigar, som en af de to Mænd, der vare beskieftiget hermed, røg paa, tændte Granaterne eller noget Krudt. De to Mænd bleve saa forbrændte og saarede, at de strax maatte afsendes til Triest, hvor de begge døde kort efter Ankomsten. Skaden paa Skibet var til Lykke ubetydelig.

Jeg ivrede stærkt imod denne dyriske Sorgløshed og gav strenge Befalinger, men det hialp Lidet eller Intet. Selv blev jeg efterhaanden ligegyldig ved den Tanke at blive sprængt i Luften med Fregatten en eller anden Dag ved disse Menneskers tankeløse Uforsigtighed.

Under mit korte Ophold i Venedig bestormedes jeg af Supplikanter, den Ene beklagende sig mere ynkeligt end den Anden. Det var forhenværende Embedsmænd ved Marinen, nu brødløse, og de fleste med Familie at ernære. Alle fremførte de sædvanlige Undskyldninger, at de som Indfødte havde været fængslede af Forhold, de ikke kunde løsrive sig fra ved Udbruddet af Revolutionen, der rev Alle med sig: de havde Familie og Eiendom i Staden, de vare ved deres Embedsstilling bundne til Arsenalet o. s. v. Jeg kunde for Øieblikket Intet giøre for dem, men trøstede dem saa godt, jeg kunde, med Løfter om at give dem nogen temporair Beskieftigelse ved Arsenalet, saa snart det var mig muligt.

Den 1ste September, Dagen efter Radetzkys Afreise, forlod jeg Venedig om Morgenen og gik ombord paa Bellona. Efter at have givet Ordre til Eskadrens Skibe at søge forskiellige Havne, deels Triest, deels Pola eller Venedig, lettede jeg med Bellona og seilede til Triest, hvor jeg ankom om Aftenen.

Krigen i Italien var nu forbi. Kaster man et Blik paa Marinens Virksomhed under den, vil man ikke finde nogen egentlig Fegtning, noget større Foretagende, hvortil Mod og Dygtighed krævedes. Fienden viiste ingen Lyst til ordentlig Kamp, men holdt sig indenfor de stærke Befæstninger, som, i Forening med locale Hindringer, forbøde os ethvert Forsøg paa directe Angreb fra Søsiden. Kun ved Chioggia var det muligt, med de mindre Skibe og Damperne, at komme nær nok til at beskyde Byen og Fæstningsværkerne; men det vilde have været uden Nytte og en Grusomhed, medmindre det skeete for at understøtte et alvorligt Angreb fra Landsiden. Saa lidt Begreb havde mine Undergivne om Krigsførelse, at Károlyi flere Gange slog paa at beskyde Chioggia.

— Til hvilken Nytte? spurgte jeg ham.

— For at ængste Indbyggerne og tvinge dem til at staae op imod Besætningen! svarede han.

Byen havde tredive Tusind Indbyggere, lutter fattige Fiskere og bekiendte for at være de feigeste Folk paa Jorden, medens den af fremmede Tropper bestaaende Besætning var fire, fem Tusind Mand, foruden de i Havnen liggende Krigsskibe. Han kunde ikke indsee, at det var en kaad Grusomhed at beskyde de værgeløse Indvaanere og ruinere vor egen Bye, blot for at more os under den monotone Blokade.

Jeg havde, som tidligere berettet, foreslaaet et directe Angreb paa Venedig fra Lagunen; hverken Haynau eller Khautz, Ingenieurobersten, havde Noget at indvende derimod. Krigs-

ministeren afslog mit Forslag at bygge tolv Kanonjoller dertil, fordi Malghera snart maatte falde og med den Venedig. Staden holdt imidlertid ud endnu tre Maaneder efter og vilde, under gunstige politiske Conjuncturer, kunne have holdt sig længe nok til, at Septemberstormene vilde indtræde og hæve Blokaden, medens Feber og Sygdomme meer og meer fortyndede Arméens Rækker og giorde Afspærringen fra Landsiden umulig, som Tilfældet allerede havde været Aaret før. Denne haardnakkede Fastholden ved Radetzkys Angrebsplan kostede saaledes mange Menneskers Liv — hvor stort Tabet var, fik jeg aldrig at vide, men Thurn skrev mig, som sagt, engang til, at han havde tretten Tusind Mand paa Hospitalerne — ikke tale om Bekostningerne ved en tre Maaneders Beleiring og den utrolige Ødslen med Ammunition. Saaledes saae jeg i Malghera en umaadelig Mængde af Kanoner, der vare blevne ubrugelige, og deriblandt mange, hvis Løb vare furede som Riffeler af Granater eller Bomber med Øren. Men Arméen skulde nu engang udrette Alt og alene have Æren for Indtagelsen; Radetzky eller Hess havde nu engang sat sig det i Hovedet, at Malgheras Fald og Blokaden vilde ende Alt i kort Tid.

Hvad Marinen angaaer, da maatte jeg vel være glad ved at have en Fiende imod mig som Venetianerne, og dog er jeg overbeviist om, at mit Navn som nordisk Admiral, og min Nærværelse alene, var den fornemste, maaskee den eeneste Grund til deres Frygt; thi saa lidet modige de end selv vare, kiendte de dog deres Modstandere nok til at vide, at disse vare lige saa lidt kamplystne som de selv, og, hvor de havde disse deres gamle Bekiendtere for sig, gik de rask paa og knaldede dygtigt i god Afstand, og de Andre trak sig rigtig, lige saa drabeligt knaldende, tilbage. Paa de tagne Skibe fandt jeg opflammende patriotiske Sententser malede med store Bogstaver agter paa Skandsen, opmuntrende til Foragt for Døden, prisende den som den skiønneste Lod, naar fundet i Kampen for Fædrelandet og Friheden, eller lysende Forbandelse over den Feige, den Svigtende i den hellige Kamp.

Blandt mine Skibschefer var der ikke een, der havde ført Skib før, af Officiererne vare de to Trediedele Drenge, der knap kiendte en Cadets Tieneste. Skibene vare gamle, sletvæbnede og sletudrustede. Kort, der var, med en saadan Magt, lidet at udrette, og Blokaden med leilighedsviise Smaaskiærmydsler var Alt, hvad jeg fandt raadeligt at indlade mig paa. Der gaves intet ordentligt Værft eller Sted, hvor større Beskadigelser paa Skibene kunde istandsættes, Marinen havde ingen egne Værksteder, men var ganske afhængig af Fremmede ved enhver lille Reparation; heri laae en vægtig Grund for mig til at skaane Skibene saa meget som muligt.

At man nu, efter Overgivelsen, almindeligt tilskrev Marinen den egentlige Fortieneste for Stadens Indtagelse, havde vel sine flere Grunde, det forøgede imidlertid Misundelsen imod den.

Allerede før Revolutionen, sagde man mig, var der her, som i flere Lande, ingen god Forstaaelse imellem begge Etater. Landarméens Etat, som den i enhver Henseende overlegne, hadede Søetaten, af Misundelse over de pecuniaire Fordele, den havde i Diæter o. s. v., og fordi det ikke altid lod sig giøre at lade sig forflytte til den, naar der var Avancement at vinde. Altid, siger jeg, thi ofte skeete det dog, og jeg fandt, at over Halvdelen af de ældre Officerer havde tjent i Arméen før: Sourdeau, Kudriaffsky, Károlyi og Wüllerstorf med mange Andre vare som Officierer traadte over fra Arméen til Marinen. Ingenieurerne især tragtede idelig efter at komme ind i Marinens Tieneste, for den Fordeel, der faldt af for dem, ved Bygning, Materialanskaffelser, Arbeidscontracter og Sligt. Allerede nu havde jeg over halvtredsindstyve Ansøgninger fra Officierer i Arméen om at blive ansatte i Marinen, og Ingenieurcapitain *Moering* trængte allerede den første Dag, han saae mig, med paatrængende Vedholdenhed paa at blive optagen, da han meente, han vel kunde føre et Dampskib. Han havde, sagde han, giort en Reise til Nordamerika, seet Arsenalet i New York o. s. v.

Denne Herre var dengang ansat ved Coroninis Cernerings-

corps for Brondolo og kom ombord med denne. Hans Væsen var gemeent krybende og paatrængende; han affecterede, formodentlig fordi han troede derved at viise sig fortrolig med den rette Sømandstone, en Slags Matrosraskhed, gik før Bordet ud at svømme fra en af Skibsbaadene, drak dygtig ved Bordet og lod sig af min Tiener give to Flasker Rom, da han forlod Skibet. Det fortaltes mig, at han under Forstyrrelserne i Tydskland havde været Frankfurter-Deputeret og sat sig i saa slet Lys hos hans Kammerater, at de nu ved Arméen samlede Stemmer for at indgaae med en Forestilling imod at tiene med ham, og at det var derfor, at man havde sendt ham fra Mestre til Brondolo. Og alligevel blev det Menneske kort efter ansat i Triest og kom strax i stor Yndest hos Wimpffen.

Jeg forblev i Triest til den 9de September, hvor jeg udstedte de fornødne Ordrer angaaende de commissionelle Overtagelser af Marinens Eiendomme i Venedig og Oversendelsen af de gienerobrede Skibe til Pola, som jeg bestemte at være foreløbig Oplagshavn for Flaaden. Den 9de gik jeg atter til Venedig, hvor jeg ansatte Bendai som Chef for Arsenalet og gav Bourguignon Commandoen af Fregatten Venere. Der var meget at ordne og afgiøre, før der kunde tænkes paa at sætte Arsenalet i Virksomhed. Efterhaanden fik man indrettet Kaserner i Staden for Tropperne, saa at vi bleve den besværlige og farlige Indquartering af dem i Arsenalet quit. Barrikaderne for Indløbene, hvortil Materialerne vare leverede fra Arsenalet, bleve indtagne og Bestanddelene afleverede i Magazinerne. Artilleriet var adsplittet og fordeelt rundt om paa alle de forskiellige, milevidt fra hinanden liggende Befæstninger. Skibe vare ankrede i Indløbene, en Mængde, deels Marinen tilhørende, deels af Private kiøbte, leiede eller dem fratagne Fartøier af alle Slags vare anvendte paa forskiellig Maade, enten bevæbnede eller som Brandere, Transportfartøier o. s. v. Disses Aftakling og Afgiørelsen af de mange Reclamationer, der indkom, gav megen Bryderie og afgiordes først efter et Aars Forløb. Cadetacademiet fandtes i god Orden. Elever, saavel i det som i

Drengeskolen, forefandtes endnu. Cadetterne bleve afskedigede og hiemsendte. Academiets Inventarium blev siden efterhaanden flyttet over til Triest. Drengeskolen, med et velindrettet Locale, forblev indtil videre i Virksomhed, og en Lieutenant af Marineinfanteriet blev sat til Bestyrer.

En Ting, jeg strax arbeidede paa at afskaffe, var det saakaldte *Bagno* eller Slaveriehuus, som henhørte under Arsenalet, hvor Forbrydere forrettede Siouverarbeide. Det lykkedes mig at faae denne Anstalt ganske hævet, og efter et Par Maaneders Forløb blev Localet røddet, renset og indrettet til Kaserne for en Deel af Garnisonen. Den samme Anvendelse blev ogsaa giort med Cadetacademiet, da alt derværende Inventarium var flyttet til Triest, ligesom af Localet for Krigskassen, en smuk lille Bygning tæt udenfor Arsenalet. I Kassen fandtes en ikke ringe Beholdning, jeg troer, omtrent tredive Tusind Gylden, og Regnskabet var ført med Nøiagtighed, overhovedet skeete den hele Overlevering med en efter Omstændighederne næsten beundringsværdig Redelighed og Orden fra Oprørernes Side.

Under Bygning var i Arsenalet Fregatten *Minerva*, der kunde omtrent være to Trediedelen færdig; den stod paa Stabelen i et af de overbygte Beddingshuse, der hørte til Noget af det Smukkeste, Arsenalet havde at opviise. Der var under Blokaden ofte bleven pralet med, at denne Fregat var færdig og snart vilde komme ud, hvorved Venetianernes Styrke til Søes vilde være bleven vor fuldkommen liig; havde man fra Begyndelsen af arbeidet med Kraft derpaa, er der ingen Tvivl om, at de kunde havt den udrustet i Søen imod os. Den var bestemt til at føre otte og fyrre 30Pds. Kanoner; men jeg lod siden Portene forandre, saa at den kun fik tredive paa Batteriet og syv lange 18Pds. paa Skandse og Bak, i Alt fyrre Kanoner, samt forandre adskilligt indenbords, saasom Beddingernes Plads, Apteringerne o. s. v. Forandringerne vare betydelige og vanskelige at udføre, men herved viiste Mesterne sig som særdeles dygtige Mænd i deres Fag: de behøvede en Mand med

practisk Sands og Kundskab til Anførsel, selv havde de intet Begreb om det Hensigtsmæssige af Dette eller Hiint, men var dette angivet dem, stødte Udførelsen aldrig paa Hinder eller Indvendinger. Foruden Fregatten var der to smaa Skonnerter og to smaa Dampskibe, bestemte til Lagunforsvaret, saavel som et tredie større Dampskib til omtrent 100Hestekrafts Maskiner, alle disse vare omtrent halvt færdige.

Af Materialforraad fandtes der ikke ubetydeligt af meget gammelt og tienligt Egetømmer af gode Dimensioner til store Skibsbygninger. Det var opbevaret i Skure endnu fra Franskmændenes Tid, altsaa over tredive Aar gammelt, fuldkommen sundt og saa tørt som Been. Det kom siden til god Nytte til den 60Kanonfregat, jeg lod bygge. Noget Egetømmer, men ei ret meget, opbevaredes vaadt, sænket nemlig i en Canal, efter den ældgamle italienske Methode, hvilken jeg besluttede at ophæve, saavel fordi jeg troede, Veddet neppe vandt derved, som fordi Udsøgelsen og Regnskabstilsynet besværedes meget herved. De andre Forraad vare i Almindelighed kun ringe.

Af Værkstederne var Reberbanen et sandt Pragtstykke, der neppe veeg den i Toulon, endvidere var der Maskinværkstedet med en lille Dampmaskine til Drivt, Støberie med Boremaskine o. s. v., Kieddel-, Vandkasse- og Ankersmedier og øvrige Maskinværksteder. Egentlig var Støberiet kun tienligt til mindre Støbninger: Ballastjern etc., dog fandtes en Metal 48Pds. Paixhans Kanon, som Oprørerne netop havde faaet færdig. I Almindelighed var Pladsen indskrænket og Situeringen af disse Værksteder ikke god; alle nyere Opfindelser og Indretninger savnedes: de gamle, simple Blæsebælge brugtes endnu, ingen *Nasmyth* eller anden Maskinhammer havdes.

Magazin- og Contoirlocaler vare gode, nogle endog pragtfulde og imponerende ved deres Storhed og den imposante Bygningsstiil: saaledes Vaabensalen, der, foruden at indeslutte en riig Forsyning af Vaaben, prangede med mange interessante Antiquiteter fra Republikens Glansperiode. Hoved- eller Generalmagazinet var ikke slet forsynet. I det smukke og med

mange interessante Modeller velforsynede Modelkammer var en under Glasdække bevaret, fire à sex Alen lang Model af den berømte *Bucentoro*, de gamle Dogers Stadsbarke, et mageløst Kunststykke i Udførelse og prægtigt i Sculptur og Forgyldning. Overcommandantens og Overcommandoens Arbeids- og Forsamlingsværelser vare bequemme og smagfuldt meublerede. Seilmagazin og Takkelageværksted vare slette og smaa. Opbevaringshuse til Skibstakkelage og Inventarium fandtes ikke. Iøvrigt savnedes ingen af de mange Birequisiter, der høre til et velforsynet Orlogsværft.

Var vel Pladsen noget indkneben og Canalerne for enge til at rumme større Skibe i noget betydeligt Antal, Værftet overhovedet noget for lille og trangt for en større Flaade af Nutidens Skibe, saa fandt jeg dog ved nærmere Bekiendtskab Grund nok til at føle en vis Stolthed ved at vandre om som Høistbefalende indenfor disse ærværdige Mure, paa dette engang verdensberømte Arsenal, hvis blotte Indgang og imposante antique Portal og Ydre, indgiøde en hellig Gysen. En Overportner — der var et Corps af en Snees Mand til Opsynstieneste i Arsenalet, foruden et Corps Vægtere og Sprøite- eller Brandfolk af omtrent halvfierds Mand — modtog mig udenfor, i riigt, antique Costume og med en mægtig, sølvbeslagen Portnerstav i Haanden; indenfor i den høie Porthvælving giorde den halvtreds Mand stærke Vagt Honneurs, og Trommernes Hvirvlen forkyndte Overcommandantens Ankomst; et Følge af en Snees Officierer og Embedsmænd ledsagede mig paa mine Vandringer fra Værksted til Værksted. En Menneskestimmel fyldte Arsenalpladsen udenfor.

Det varede desværre ikke længe, før den gamle Strid imellem Armée og Marine udbrød. Gorczkowsky tiltog sig, rimeligviis instigeret af den fatale Ingenieuroberst *Körber* og Andre, Myndighed over Arsenalet og befalede Chefen, Bendai, at rømme visse Dele af det til Kaserne for Tropper, hvilke, uden Hensyn til Arsenalsdisciplinen, skulde have fri Ind- og Udgang og staae directe under Pladscommandanten. Foruden dette og

andre Indgreb i den bestaaende Orden vilde han afskiære et Stykke af Arsenalet, for der at oprette Frihavnen, der laae paa Øen *San Giorgio maggiore*, hvor han vilde anlægge et Kastel til at beherske Staden. Da dette blev mig meldt, maatte jeg naturligviis giøre Indsigelse. Jeg giorde ham opmærksom paa, at Arsenalet var en Statseiendom, der ikke uden Keiserens udtrykkelige Befaling kunde sønderlemmes, og at Ansvaret for den var nærmest betroet mig, hvem det paalaae, at see de for Arsenalets Bestyrelse giældende faste Love overholdte. Herpaa kom et heftigt og grovt Svar, og jeg indsendte nu Correspondancen til Krigsministeren.

Dette var, om ikke just Begyndelsen til Angrebene paa mig, saa dog det, der først, ved min bestemte Modstand, fik den aabne Charakteer deraf. Krigsministeren svarede, at Gouverneuren af Venedig var giort opmærksom paa et tidligere Rescript, hvorved et lignende Competencespørgsmaal i sin Tid var bleven afgiort, og hermed maatte Sagen betragtes som endt. Imidlertid blev Gorczkowsky, om som Følge af Striden eller ei, tør jeg ikke afgiøre, kort efter forflyttet som Gouverneur til Olmütz, men kom paa Ansøgning til Mantua i samme Egenskab, og Feltmarschallieutenant *Puchner* kom i hans Sted til Venedig; dette var i Begyndelsen eller Midten af November Maaned. Egentlig var det først efter min Tilbagekomst til Triest, at denne Strid udbrød. Jeg havde taget en meget venskabelig Afsked med Gorczkowsky, og det var først, da jeg en halv Time efter gik ombord, at Bendai kom til mig og meldte mig de urimelige og i hans Commando indgribende Befalinger, han havde modtaget.

Den 11te September om Aftenen gik jeg ombord paa Damperen Achilles, som var tagen fra Venetianerne ved Overgivelsen. Den havde tilhørt Private, men, da den fandtes udrustet som Krigsskib og var som saadant bleven brugt imod os, betragtedes den som bonne prise. Det var et ret net lille Fartøi paa 60, 70 Hestekraft. Maskineriet kom strax efter Letningen i Uorden, hvorfor jeg løb ned til Malamocco, hvor jeg blev

liggende Natten over, for at sætte det istand, og tidlig næste Morgen løb jeg ud for at gaae over til Pola. Det tog paa at blæse noget, og det var med Nød og neppe, at vi naaede over og slap ind i Mørkningen, just som en stærk Bora sprang op, der giorde det meget vanskeligt for os at komme iland. Jeg havde nok af denne eene Nat ombord i Achilles. Svineriet, hvori Venetianerne leve paa deres Skibe, blev jeg der ombord ret overbeviist om. Væggelusene sadde i Klynger under det Fløiels Betræk paa Sophaerne, og de havde piint mig frygtelig om Natten. Jeg lod strax efter dette Fartøi istandsætte, de indre Inddelinger forandre og en hensigtsmæssigere Bevæbning give det, hvorefter det blev anvendt til Krydser paa Dalmatiens Kyster imod Toldsviig, istedetfor de Penicher, Marinen før havde maattet afgive til denne Tieneste. En Deel af disse Fartøier kunde nu inddrages som meget mere bekostelige og ikke nær saa virksomme til Hensigtens Opnaaelse. Denne Forandring var en af de meest iøinefaldende nyttige Forandringer, man havde min Bestyrelse at takke for.

Ved at omtale dette Fartøi kommer jeg til at tænke paa, hvor lykkelig jeg giorde en Lieutenant, ved Navn *Morelli*, ved at give ham Commandoen af det, og en Omstændighed, der var forbunden dermed, som jeg kan berøre her til Charakteristik af min Bestyrelse.

Denne Morelli var, i Løbet af de første fiorten Dage, efter at jeg havde overtaget Commandoen af Eskadren, bleven anklaget af Præsten paa Guerriera for at have pryglet ham. Præsten udbredte sig i Klagen vidtløftigt over den store Udisciplin blandt Officiererne der ombord, den slette „*Gesinnung*", der herskede iblandt dem og navnlig imod mig. Morelli var især den Værste, og dersom jeg vilde forunde ham, Præsten, en Audients, vilde han kunne melde mig Meget i denne Anledning af største Vigtighed for mig, min egen Person angaaende, som han nu ikke torde betroe Papiret. Slige Angivelser havde jeg allerede faaet flere af og modtog endnu længe efter lignende. Jeg tog ingen Notice deraf; men lod Chefen, Gyuitó,

irettesætte Præsten for at have skrevet mig til directe med Forbigaaelse af hans Chef. Gyuitó fik en alvorlig Paamindelse om at opretholde Disciplinen, og Lieutenant Morelli, der skildredes mig som en ret flink Officier, men en stridig og trettekiær Charakteer, lod jeg forflytte til et andet Skib.

Det traf sig nogle Dage efter, at jeg saae ham, tilligemed nogle andre Officierer, paa det Dampskib, hvormed jeg gik over til Triest. Da jeg paa Forespørgsel fik hans Navn at høre, randt Klagen over ham mig ihu, og jeg greb Leiligheden til at give ham en Irettesættelse. Jeg lod ham kalde ned til mig i Kahytten, og da jeg fandt, at han ikke talte andet end Italiensk, maatte jeg i dette Sprog, saa godt jeg kunde, først udspørge ham nøiere om Sammenhænget i Præstens Klage, dernæst strengt bebreide ham hans brutale og en Officier uværdige Adfærd, og da jeg mærkede, mine Ord giorde kiendeligt Indtryk — min Stemme og den skarpe Tone syntes især at virke paa disse Menneskers Nerver —, saa gik jeg over til en mildere og formanende Tone og foreholdt ham, hvor vigtigt for hans Fremtid det var, at han beflittede sig paa at vinde et godt Rygte i Marinen og hans Foresattes Yndest, lovende ham, at jeg i saafald ikke skulde bære Nag til ham, men have hans Forfremmelse i Erindring, da jeg vidste, man iøvrigt betragtede ham som en habil Officier. Mennesket var en mager, lidenskabelig Italiener, af Udseende sygelig, mørk og indesluttet af Charakteer, men der syntes at være meer end almindeligt Gehalt i ham, og dette samt det øiesynlige Indtryk, min Tiltale giorde, bevægede mig til at ende i en mildt formanende og opmuntrende faderlig Tone.

Da han nu, et Aarstid efter, i hvilken Tid han havde tient med gode Anbefalinger fra forskiellige Chefer, fik Commandoen af Achilles, kiendte hans Taknemmelighed ingen Grændser.

Paa lignende Maade gik det med flere Officierer: en Lieutenant *Luppis*, der lod sig bruge til at agitere Officiererne imod mig og til Fordeel for Admiral Bujacovich, for nu efter endt

Krig at komme under en Indfødts Commando, sendte jeg pludselig til Pola, hvor jeg lod ham forblive nogle Maaneder under speciel Opsigt og maanedlig Indberetning om ham af hans Chef. Længer hen gav jeg ham Commandoen af en Brig.

Lieutenant *Petz* giorde jeg først Bekiendtskab med derved, at han med Heftighed og paa en temmelig paatrængende Maade besværede sig i en Privataudients over at være forbigaaet ved Eskadreadjutant Grev Hadiks Avancement. Han forstod dengang ikke Tydsk, men talte Fransk. Jeg begyndte med at forklare ham Forholdene og mine Grunde med Mildhed og Ro; men da han blev mere paatrængende, maatte jeg omsider med Strenghed afviise ham. Ogsaa han blev efter passende Tids Forløb baade forfremmet og fik Damperen Volcano at føre, hans Familie kom i stor Gunst og nøie Venskab med mine Damer, og han blev en af mine varmeste Tilhængere.

Lieutenant Plathy, der i et trodsigt skrevet Brev havde beklaget sig over at være forbigaaet ved Preus Udnævnelse til Skibschef, fik efter sin Anciennitet Commandoen af den første Skonnert, der sendtes paa Station i Archipelet, uagtet jeg havde strengt irettesat ham for hiint Brev. Lignende Tilfælde gaves med Flere. Dette viiste disse Mennesker, at jeg vel var streng og lod ingen Forseelse hengaae upaatalt og ustraffet, men at jeg var retfærdig og forsonlig tillige.

Ved nu at skue tilbage over denne Deel af mit Liv, har jeg Grund til at glæde mig over det Held, jeg havde i at træffe den rette Maade at behandle disse Sydens Børn paa. Jeg behandlede dem som en Fader sine Børn: altid artig og venlig, aldrig stolt eller kold frastødende i mit Væsen, gav jeg dem et dygtigt Rap over Fingrene, naar de viiste Ulydighed eller vare uartige, og dermed var det forbi; jeg bar intet Nag til Nogen, jeg forfulgte Ingen, og Tillid paa begge Sider vendte strax tilbage. Ligesom jeg meer og meer kom til at finde mig tilfreds med dem og føle mig vel imellem dem, saaledes har jeg den Overbeviisning, at den store Pluralitet af dem nærede en oprigtig Hengivenhed for mig.

Efter at jeg med Nød og neppe var kommen i Land i Pola, blæste det endnu stærkere op af Nordenvind. Mit Nattequarteer tog jeg i den Stationen commanderende Officiers, Lieutenant *Kerers*, Logis. Det var knap, vi kunde faae Aftensmaaltid, som vi nøde i et Matrosværtshuus, saa lidt var Pola civiliseret dengang imod, hvad det siden blev. Næste Morgen besaae jeg Anstalterne; Garibaldis Tropper vare indquarterede i et af de nye Magaziner; det var en broget Flok, deriblandt en halv Snees Drenge paa tolv, tretten Aar, iøvrigt Folk af alle Haandteringer: Studenter, Apothekere, Marqueurer, Bønder etc. Jeg gav de fornødne Ordrer til Magazinbygningernes snare Fuldendelse, Anlæggelse af Kulmagazin paa *Scoglio d'Olive*, Fortøiningen af de hidbragte Skibe, Værksteders temporaire Oprettelse m. m.

Om Middagen lod jeg en Vogn komme, da Boraen var for stærk for den lille Damper, og begav mig med Wüllerstorf paa Reisen over Land til Triest. Det var en interessant Reise igiennem et malerisk Land, skiøndt fattigt og saa blottet for alle Bequemmeligheder for Reisende, at vi ingensteds kunde faae et nogenlunde taaleligt Maaltid. *Dignano*, hvor vi skiftede Vogn, var en ret anseelig og vakker Bye. *Pisino*, en meget mindre Bye, laae yderst malerisk. Flere andre Byer, tilsidst *Capo d'Istria*, kom vi igiennem. Landeveien var fortræffelig, men saa øde, at jeg troer, vi paa den hele Vei kun mødte to Vogne med en enkelt Reisende.

Om Morgenen Kl. 6 ankom jeg til Triest igiennem Skarer af Landfolk, der strømmede ind til Torvet med deres Varer. Jeg troer ikke, der nogensteds findes en smukkere Landalmue end i Omegnen af Triest; baade Mandfolk og Fruentimmer have kiønne, fine og intelligente Ansigter, som, ved deres friske Farver og det paa disse Breder ualmindelig lyse Haar, synes at tyde paa en nordisk Herkomst. I Almindelighed ere de velvoxne, lette og gracieuse i deres Bevægelser; Klædedragten er ikke uden Smag og stedse reenlig og net. Mændene bære, især til Stads og selv i den stærkeste Sommerhede, en eiendommelig formet Hue af Ræveskind, hvis Bagstykke reiser sig over

en halv Alen i Veiret, som en Grenaderhue; hertil bære de en Nellike eller anden Blomst stukken bag Øret.

Det havde været koldt hele Natten, og da jeg følte mig forfrossen, gik jeg tilsengs strax ved min Hiemkomst, men kunde ikke blive varm, og da en begyndende Diarrhoe indtraadte, sendte jeg Bud efter Marinens Stabslæge, Dr. Patay. Han betragtede mit Ildebefindende som Forløber til Cholera, og jeg maatte et Par Dage holde Sengen.

Choleraen var bleven bragt over til Triest et Par Uger før, ved Flygtninge fra Venedig; den udbredte sig hurtigt og rasede nu temmelig stærkt. En stor Mængde af Indvaanerne forlode Staden, og en trist Stemning udbredte sig blandt de Tilbageblivende. Theatret blev snart lukket, da nogle af Sangerne bleve Offere for Sygdommen, og Faa vovede sig ud om Aftenen. I alle Gader brændte Beg- og Tiæretønder strax efter Solens Nedgang for at rense Luften. Vandmeloner, der netop vare blevne modne og solgtes ved Smaaboder rundt om i Gaderne, bleve, til Alles Bedrøvelse, da det er en meget yndet Frugt, strengt forbudne af Politiet. Jeg havde i min Hauge en meget stor Weinlaube eller Buegang, med en umaadelig riig Høst af de skiønneste modne Druer i alle mulige Varieteter: grønne og blaae Muskateldruer, lyserøde, blaae, grønne, gule Druer, alle af udsøgte Slags; den var til stor Fryd for min Datter og hendes Kammerjomfru, som hver Morgen spiiste sig mætte i den deilige Frugt. Jeg frygtede imidlertid for, at denne Nydelse var skadelig og kunde fremkalde Sygdommen, især da den ikke lod sig controllere, og jeg lod derfor alle Druer og al Frugt afplukke og bringe ud af Huset. Siden sagde man mig, at modne Druer ere uskadelige, ja et Præservativ mod Cholera, og Grevinde *Pallavicini* loe ad mig; hun havde den hele Choleratid spiist Druer i Mængde.

Under hele denne sørgelige Tid, der vedvarede til omtrent i Midten af November, vare Alle i min Familie meer eller mindre afficerede af Epidemien, Frøken Berg endog stærkt angreben af dens mere farlige Symptomer, Krampe og Dødskulde,

saa at hun i faa Timer saae ud som et Liig, skiøndt Brækning og Diarrhoe ikke havde viist sig. Stærke Svedemidler — *de Bastlerske Draaber* — hævede Anfaldet, men hun fik en stærk Guulsot derefter, som holdt hende flere Uger i Sengen. Ingen Dag gik hen, uden at En eller Anden af os var meer eller mindre ængstet af Sygdommens første Symptomer; især mærkeligt var det, at der hver Aften efter Middagsbordet indfandt sig hos de Fleste af os den charakteristiske stærke Rumlen og Knurren i Tarmene, som først ophørte nogen Tid efter, man var kommen i Sengen og falden i Transpiration. Tienestefolkene røgede daglig med Enebær i alle Værelser og Gange. Naar man efter Solens Nedgang kom ud paa Altanen og saae op ad de øde Gader, mødte Øiet det eene brændende Baal efter det andet.

Hver Middag kiørte vi ud til *Servola,* hvor vi stege ud og spadserede om paa Bierget en halv Timestid. Her og udenfor paa *St. André-Veien,* hvor man før saae Equipager i Snesetal og Flokke af Spadserende, mødte vi nu kun en eeneste Equipage, den spanske Kronprætendent *Don Carlos* med Familie, der lige som vi toge sig regelmæssig Motion; men tilsidst forsvandt ogsaa den, fordi, som vi hørte, Don Carlos, forskrækket over to Dødsfald i hans Huus, Skriftefaderen og en Kammertieners Kone, pludselig havde forladt Staden.

Dronningen af Grækenland kom hertil midt under Epidemien, men kiørte lige ned til Moloen *San Carlos,* hvor hun steg i den ventende Baad og gik ombord paa et parat liggende Dampskib, der strax lettede og gik bort.

Folk døde rundt om os i de næste Huse og Gader, sortklædte Mennesker og især Børn saaes nu næsten eene i Gaderne. Det var en traurig Tid denne, og den staaer mig endnu i Erindringen som den meest uhyggelige Periode af mit Liv. Af nærmere Bekiendte indtraf det første Dødsfald i Consul Østerreichers Familie. Vi kiørte hen til dem en Aften for at besøge dem, efter ikke at have seet dem i længere Tid. Jeg traadte ind i Stuen med en spøgende Bemærkning, men studsede ved at see hele Familien klædt i dybeste Sorg. Konens Broder var

død af Cholera og begraven samme Dag. Han havde Aftenen før været samlet med dem i Campagnaen, fuldkommen rask og munter forlod han dem, men blev om Natten angreben af Sygdommen; Kl. 6 om Morgene blev Søsteren hentet til ham, og Kl. 7 var han død.

En dansk Koffardicapitain *Frederiksen* spiiste til Middag hos mig en Dag; han havde sin Kone og fire Børn med sig paa Skibet og agtede at seile den næste Morgen. Et Par Dage efter erfoer jeg, at han var død.

Marinen mistede paa denne Tid en af dens høiere Embedsmænd, Overintendant von Kürdinger, en meget brav og dygtig Mand. Han var i Selskab med mig ved Inspectionen af Marinens temporaire Hovedmagazin, og den næste Dag meldte man mig hans Død. Jeg forandrede imidlertid ikke stort vor vante Levemaade under Epidemien, men gav mine sædvanlige Smaadineer for Marinens Officierer og Embedsmænd, og saaledes svandt Tiden hen, indtil en stærk Bora og indtrædende koldt Veir, i Midten af November Maaned, pludselig giorde Ende paa Epidemien.

Den 26de October kom min Søn i Besøg til os, efter overstaaet Examen. Jeg havde ikke været fri for Frygt for ham, da Cholera og Typhus rasede overalt paa Veien. Mod Slutningen af hans Ophold hos os lod jeg ham giøre en Tour til Venedig, Padua, Verona og Lago di Garda med omliggende Stæder: *Peschiera, Desenzano, Roveredo* etc. under Ledsagelse af min italienske Tiener.

Jeg har glemt at omtale min Privatsecretair, Brandis', Død. Den indtraf under mit Ophold i Venedig, den 30te August, og Begravelsen fandt Sted den 1ste September, netop i det Øieblik, jeg kom tilbage fra Venedig, saa at jeg ikke kom til at følge ham til Jorden. Han blev begraven paa Kirkegaarden udenfor Staden. Dette Dødsfald giorde mig ondt for den stakkels Moders Skyld, hvis eeneste Søn han var; men hans Helbreed var svagt lige fra Begyndelsen, og han vilde neppe have undgaaet at blive bortreven af Choleraen.

Ogsaa Interims-Gouverneuren, den brave Feltmarschallieutenant Standeisky, døde sidst i October eller i de første Dage af November; dog ei af Cholera, men en Sygdom i Leveren, sagde man. Han blev begravet med sædvanlig militairisk Pomp, hvortil den besynderlige Skik hørte, at der, foran for Liget af en Generalofficier, reed en i sort Harnisk klædt Person med nedslaaet Visir, Hielmbusk, Hest og Alt kulsort. Efter at Liget var bisat i *St. Justs Kirke,* defilerede Tropperne, der havde dannet Escorten, forbi mig udenfor mit Huus, hvor jeg med min Stab tog Plads paa *Piazza Giuseppina,* medens Forbimarchen varede. Denne Ceremonie, som jeg ikke meget forstod mig paa, tilfaldt mig som den første Militairautoritet paa Stedet.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

D
352
.8
D3A3
1908
v.3

Dahlerup, Hans Birch
Mit livs begivenheder

Tidligere udkom:

HANS BIRCH DAHLERUP
MIT LIVS BEGIVENHEDER

UDGIVET AF HANS SØNNESØN *JOOST DAHLERUP*

1790—1814. 5 Kr. 75 Øre.
1815—1848. 6 Kr. 50 Øre.

Af de talrige Anmeldelser fremhæves:

„Der skal meget værdifulde Romaner til (af dem, der sjeldent skrives) for at opveje Memoire-Litteratur saa mærkelig og fængslende som Admiral Dahlerups „Mit Livs Begivenheder", hvis to første Bind nu foreligger. . . Man læser hans Memoirer med en Tillid, som kun bliver saa meget større, fordi han ikke selv lægger Skjul paa de Gange, han har grebet fejl eller forløbet sig. Han kender sin egen Dygtighed. Hvorfor skulde han skjule den? Han udsmykker eller pynter det ene saa lidt som det andet. Han er en Mand, hvem man fatter dybere Interesse for, jo nærmere man lærer ham at kende.

Hans „Livs Begivenheder" er et Værk, man gerne vender tilbage til. (Chr. G. i „Nationaltidende".)

Dahlerups Erindringer fortæller om Selvrefleksion, Selvopdragelse og en harmonisk og overlegen Karakter. Overalt viser han sin skarpe Iagttagelsesevne og formaar at give træffende Billeder baade af Steder, Personer og Sæder. Meget interessante er saaledes hans Skildringer af England, som han faar stor Sympati for. Man maa med stor Interesse imødese Fortsættelsen af Dahlerups Erindringer, der hører til de bedste Memoirer, som de senere Aar har bragt. (Dr. Johs. Lindbæk i „Dannebrog".)

Et meget begivenhedsrigt Liv i en meget bevæget Tid er det, man lærer at kende . . . Mange højst interessante Enkeltheder rummer de Dahlerupske Memoirer . . . og hvad der berettes om „Prins Christian"s sidste Togt er af ikke ringe Interesse.

Forhaabentlig vil Fortsættelsen af disse sjældent elskværdige og hyggelige Memoirer ikke lade vente for længe paa sig. („København".)

Det er en fængslende og oplysende Skildring af Tilstande og Stemninger ved Aarhundredskiftet og særlig under Krigen med England, der her gives af den friske, livlige Søofficer; der er Liv og Farve over den stilfærdige Skildring. Meget værdifuld er Fortællingen om de fangne danske og norske Søofficerers Ophold i England. Interessantest i kulturhistorisk Henseende er dog Skildringerne fra Livet paa Norges Vestkyst, hvor Dahlerup tilbragte det meste af Aarene fra 1808 til 1813.

Alt i alt en fornøjelig Bog. (Dr. Aage Friis i „Politiken".)

Mellem de bedste Erindringsskrifter fra de senere Aar vil man mindes Admiral, Baron Dahlerups Optegnelser 1790—1814 . . .

Der var i første Bind en rig Række originale Skildringer fra Marinens Kampe 1807—14, Tidsbilleder som i Indhold staar højt; ogsaa Livet som fangen Officer i England var interessant skildret, ligesom Bogen i sin Helhed udmærkede sig ved at bringe et overordentligt rigt Galeri af Personer fra de forskelligste Klasser og Lag, iagttagne af en klog, ja overlegen Iagttager . . . (*Og Anmelderen slutter med at sige*) Man imødeser med Længsel Fortsættelsen af Memoirerne — saa megen Nydelse og Behag har de to udkomne Bind skaffet. („Berl. Tidende".)

Forlagstrykkeriet, Klareboderne 3, København K.